วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา

Journal of East Asian and ASEAN Studies

ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (2024) กรกฎาคม - ธันวาคม 2567
VOL. 24 NO. 2 (2024) JULY - DECAMBER 2024

ISSN : 3056-9567 (PRINT)
ISSN : 3056-9575 (ONLINE)

TCI
ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

เอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567
East Asian and ASEAN Studies, Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.
Vol. 24 No. 2 July - December 2024

ISSN : 3056-9567 (Print)
ISSN : 3056-9575 (Online)
ปีที่พิมพ์ : ธันวาคม 2567
Year : December 2024
© 2019 by Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.
พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา
วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา– มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2566.
1.วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา. I. ศูนย์การเมือง สังคมและ
อาณาบริเวณศึกษา, เจ้าของ. II. ชื่อเรื่อง.
ISSN 2697-598X

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิชาการจากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาเกี่ยวกับสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง และเอเชียศึกษาในกรอบอาณาบริเวณศึกษา (Area study) วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษาใช้การกลั่นกรองบทความก่อนลงตีพิมพ์แบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา
(Tripple-blind Peer Review) โดยแต่ละบทความต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษาจัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ม.ค.–มิ.ย. และ ก.ค.–ธ.ค.)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการในสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง บริหารรัฐกิจ นโยบายสาธารณะ
2. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิผลิตผลงานทางวิชาการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปบทความทางวิชาการและบทพิจารหนังสือ
3. เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักวิจัย
4. เป็นเอกสารประกอบการเรียน การสอนในระดับอุดมศึกษา

ข้อความและบทความในวารสารฉบับนี้เป็นแนวความคิดของผู้เขียน การตีพิมพ์บทความซ้ำเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการและมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา
Journal of East Asian and ASEAN Studies
ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567)
ISSN : 3056-9567 (Print)
ISSN : 3056-9575 (Online)

เจ้าของ ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ผศ.วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	ที่ปรึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

ผศ.ดร.กานต์ บุณยะกาญจน	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการประจำฉบับ

อ.ดร.กิตติพศ พุทธิวนิช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

<u>ภายนอก</u>

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ่มมณี	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.ดร.สมเกียรติ วันทะนะ	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.วรศักดิ์ มหัทธโนบล	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.วันชัย มีชาติ	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.อรุณี สัณฐิติวณิชย์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผศ.ดร.ปราณี ทิพย์รัตน์	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.วัชรพล พุทธรักษา	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผศ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.วสันต์ เหลืองประภัสร์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.เอกลักษณ์ ไชยภูมี	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Prof. Eiji Murashima	Waseda University
Prof. Dr. Noel Morada	The University of Queensland

ภายใน

รศ.ดร.ศิริลักษม์ ตันตยกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.รัฐศิรินทร์ วังกานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ศิริรักษ์ นิทัศน์เอก	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.กิตติพศ พุทธิวนิช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผศ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.เอกลักษณ์ ไชยภูมี	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.ชาย ไชยชิต	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.ชุมพล อุ่นพัฒนาศิลป์	คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อ.ดร.จิราภรณ์ ดำจันทร์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.ศิบดี นพประเสริฐ	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อ.ดร.วีรชน เกษสกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อ.ดร.ขนิษฐา สุขสง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อ.ดร.ศิวพล ชมพูพันธ์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อ.ดร.สิริวิท อิสโร	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อ.ดร.กานต์รวี วิชัยปะ	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.จักรี ไชยพินิจ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รัฐศิรินทร์ วังกานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ปุณณดา อิงคุลานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.กานต์ บุณยะกาญจน	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ศิริรักษ์ นิทัศน์เอก	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธีระพล เกรียงพันธุ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ศกลรัตน์ จิรรุ่งเรืองวงศ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.กิตติพศ พุทธิวนิช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.เอกสฤษดิ์ ลักษิตานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.พิชญา วิทูรกิจจา	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ชื่นนภา นิลสนธิ	คณะธุรกิจการบริการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้จัดการ	คุณวราลี แสงนาค
พิสูจน์อักษร	คุณสโรชยา จิรรุ่งเรืองวงศ์
ออกแบบปกและจัดทำรูปเล่ม	คุณวรรณิดา พรหมนิมิตร
พิมพ์ที่	สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ฉบับอิเล็กทรอนิกส์	https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา จัดพิมพ์โดยศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดิมทีจัดทำขึ้นในเล่มขนาดเล็กเป็นภาษาไทยในชื่อ จุลสารเอเชียตะวันออกศึกษา ปีละ 1 ฉบับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้พัฒนาขึ้นเป็น รูปเล่มขนาดใหญ่ พร้อมเนื้อหาที่หลากหลาย และตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบทความ เป็นภาษาอังกฤษและจีนเช่นกัน ในนามวารสารศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออก นับจากปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป การจัดพิมพ์ปรับเพิ่มเป็นปีละ 2 ฉบับ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและกลุ่มประเทศอาเซียน ในยามที่กลุ่มกำลังเคลื่อนตัวเข้าใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น มีหลากหลายมิติในเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ครอบคลุมทางด้านการเมือง ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ ปรัชญา สังคม กฎหมาย อัตลักษณ์ด้าน ศาสนา ชาติพันธุ์ การสื่อสาร ภาษา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วรรณกรรม ชุมชน ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ และธรรมาภิบาล เป็นต้น

ก่อนหน้านี้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกค่อย ๆ พัฒนามาอย่างช้า ๆ แต่ต่อเนื่อง หลังจากก่อตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2539 (1996) ด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในทาง วิชาการ และได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย East Asia Academic Cooperation Council (EACC) เมื่อเริ่มต้น โดยมีกรมอาเซียนเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ ผลักดัน EACC เป็นคณะกรรมการความร่วมมือด้านวิชาการเอเชียตะวันออก ที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีวิชาการต่างๆ ในกรอบอาเซียน+3 และชุมชนวิชาการนานาชาติทั้งนี้ ศูนย์ฯ ในฐานะหนึ่งในผู้มีส่วนร่วมเมื่อแรกเริ่มของคณะกรรมการ EACC โดย ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออก คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีบทบาทเป็นรองประธานในช่วง 2 ปีแรก ได้ตระหนักดีว่า การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ ด้านเอเชียตะวันออกศึกษาและอาเซียน จำเป็นต้องดำเนินการพร้อมกับความร่วมมือ ของนักวิชาการจากหลากหลายแหล่ง แม้จะมีจุดหมายร่วมและความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ดี แต่ละแห่งต่างมีอัตลักษณ์และมุมมองเฉพาะตน อีกทั้งจำเป็นต้องเชื่อมโยง เป็นเครือข่ายกับหลายสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศ รวมไปถึงกับสถาบันในระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน หนึ่งในบรรดาหลากหลาย ช่องทางนั้นคือ การจัดพิมพ์วารสารวิชาการที่คณะผู้จัดทำพยายามส่งเสริมในทิศทาง ดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีวิชาการและทางออกสำหรับเพิ่มพูนความรู้ ปะทะสังสรรค์ทางปัญญา โต้แย้ง และแลกเปลี่ยนระหว่างกัน

คณะบรรณาธิการตระหนักดีว่า งานวารสารทางวิชาการนั้นเป็นงานท้าทายที่ต้องอาศัยความวิริยะอุตสาหะ อีกทั้งต้องการเป็นเวทีทางความคิดที่ได้รับความร่วมมือ ร่วมใจจากนักวิชาการหลายสถาบัน เพื่อผลิตผลงานและชี้แนะ เสริมสร้างให้ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสะท้อนภาพองค์ความรู้ด้านเอเชียตะวันออกศึกษา ซึ่งมีพลวัตทั้งใน เชิงภูมิปัญญา

อัตลักษณ์และวิถีแห่งความเป็นโลกตะวันออก (Eastern World) มีเสน่ห์ ดึงดูดพลังทางความคิดของปัญญาชนให้ร่วมสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสืบไป

ดังนั้นบทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ประกอบด้วย การเผยแพร่งานวิจัย งานค้นคว้าในหลายแง่มุมและระดับของแนวการวิเคราะห์ จากนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการจากต่างสถาบันทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยรวมทั้งจากต่างประเทศในภาษาไทย ภาษาอังกฤษและอื่นๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย รองรับกับความเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21

Journal of East Asian and ASEAN Studies

.....

Purpose and objective

The Journal of East Asian and ASEAN Studies is an academic journal published by Centre of Politics, Social and Area Studies Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University. Initially, it was published in a small format of booklet primarily in Thai language on a yearly basis. But from 2012 onwards, the volume of the Journal has been enlarged with varieties of contents to include articles in English as well in Chinese language. Beginning from 2015 the publication is scheduled to be published twice yearly to accommodate with the increasing demands for research publication requirement.

The purpose of this Journal aims to disseminate knowledge on the region of East Asia including ASEAN countries in various disciplines, as this part of Asia is moving closer together towards a tightly link area. As a multi--disciplinary publication with emphasis mainly on Social Science and Humanity, the Journal's principal focus covers sub-disciplines such as sociology, politics, security, history, international relations, econoics and cooperation, business, philosophy, law, religious and ethnic identities, cultural studies, language and literature, local community, environment, public--private management and governance etc.

After founding in 1996, our East Asian Studies Center has taken a long road with slow pace but steady progress with firm objective to advance academically despite limited resources. The center was acknowledged and has been the member of the East Asia Academic Cooperation Council (EACC), a forum initiated by Department of ASEAN Affairs, MFA, since its inception in May 2007. The aims of the EACC forum is to encourage Thai scholars to participate in their intellectual capacity in a broader academic forum of ASEAN Plus Three (APT). During the first two years, the director of our East Asian Studies Centers had participated as vice--chairman of the forum.

We realize well that in order to further the studies of East Asia and ASEAN as a region and in a separate entity, this effort cannot be done solely without the cooperation among academics and partnership with other like--minded institutions. Although many share common interests with similar objectives, however each center, particularly ours, has its own identities, perspectives and agendas to

pursue. The necessity to build a network of relationship with other academic institutions both inside the country and abroad is indispensable to advance the study and exchange of knowledge. And one of several channels is to publish this journal on a regular basis. Our editorial teams put effort in this direction to achieve academic standard requirement by attracting the contributors from different disciplines and serve as an outlet for researchers, academic community to express their views and approaches on the subject matters. With the aims to offer a diversity of views, the journal would serve as an open space for intellectual discussions, exchange of criticism and dissemination of research results.

We are well aware that publishing a journal is already a challenge that needs patience and perseverance. With the aims to attain nationwide academic recognition, this journal as a forum of thought has been achieved with the collaboration of eminent intellectuals from different academic institutions who patiently peer reviewed with useful recommendations and suggestions, but then the final responsibility rests with the authors. This would contribute to reflect the state of knowledge on the region which is undergoing the dynamic change in term of wisdom, identity deriving from Eastern world of thinking that need to be reexamined and attract intellectuals to reconstruct in the present context of 21st century.

บทบรรณาธิการ

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษาได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่งจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของงานวารสารวิชาการ รวมไปถึงการช่วยผลักดันให้วารสารยังคงได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อไป ในนามของกองบรรณาธิการวารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษาจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยระบบ double-blinded review จำนวนบทความละ 3 ท่าน โดยกองบรรณาธิการได้ทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความนั้นๆ และกองบรรณาธิการก็ถือเอามติของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเป็นที่ตั้ง คือ มีบทความที่ส่งมาแล้วผ่านการประเมินเท่าใดก็ตีพิมพ์จำนวนเท่านั้น จึงทำให้วารสารฉบับนี้มีบทความทั้งหมด 10 บทความ ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง A Lacanian Subjectivity and the Politics of Resistance in Thailand’s Youth-led Protests in 2020-2021: the Hysteric, the Thing, and the Real วาทกรรม: การสร้างความได้เปรียบทางการเมือง บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกา ในรัฐบาลบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009 - 2017) : ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง ความร่วมมือนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทย ในยุคลินดอน บี. จอห์นสันและจอมพลถนอม กิตติขจร ช่วงทศวรรษ 1960 The Suitable Bureaucracy in Different Societies: Lessons and Solutions for Developing Knowledge Regarding the 21st Century Bureaucracy

บทบรรณาธิการ (ต่อ)

ทั้งนี้ หากผู้อ่านมีข้อข้องใจใด ๆ สามารถสอบถามมาได้ทางอีเมล escram@gmail.com ข้าพเจ้าในฐานะบรรณาธิการวารสารพร้อมที่จะให้คำตอบ

กานต์ บุณยะกาญจน
บรรณาธิการ

Editorial

Journal of East Asia and ASEAN Studies has been kindly supported by the Faculty of Political Science, Ramkhamheang University for academic paper publication. It also helps the Center for Politic, Social, and Area Studies (CPSAS), which owns this journal, to gain financial support from Ramkhamheang University. On behalf of the editorial board, I would like to express my gratitude for all of these supports.

All of the articles published in this issue were evaluated by double-blinded review method. In each article, there were 3 peers, whom the editorial board has selected by their expertise and area of interest regarding the topic of the paper. The editorial board also considers the peers' decision as supreme and final decision. In other words, the number of articles we will publish in each issue depends on the number of articles the peers approve. Therefore, there are 10 articles in this issue, A Lacanian Subjectivity and the Politics of Resistance in Thailand's Youth-led Protests in 2020-2021: the Hysteric, the Thing, and the Real, Discourse: Creating political advantage, The Role of Telecommunications fund group in government policy formulation in the period of 1988 to 2023, Behavior in Choosing Entertainment Venue Services among Students in Nakhon Phanom Municipal Area, Mueang Nakhon Phanom District, Attitudes Of the people to the collect taxes of Suan Luang Subdistrict Municipality, Krathum Baen district, Samut Sakhon province, Economic Policy Cooperation of the United States and Thailand in the era of Lyndon B. Johnson and Field Marshall Thanom Kittikajron (in the 1960s), The Suitable Bureaucracy in Different Societies: Lessons and Solutions for Developing Knowledge Regarding the 21st Century Bureaucracy

Editorial (Continue)

If the reader has any question, please contact our email: escram@gmail.com. As the journal editor, I am willing to answer.

Kan Boonyakanchana
Editor

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ x

A Lacanian Subjectivity and the Politics of Resistance in Thailand's Youth-led Protests in 2020-2021: the Hysteric, the Thing, and the Real 1
Chyatat Supachalasai

วาทกรรม: การสร้างความได้เปรียบทางการเมือง 22
กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ

บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566 36
อิทธิพล โชตินิสากรณ์

พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม 58
ธิดารัตน์ สุขจิต
ชนาธิป เกดา
บุญธรรม ข่าขันมะณี

ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 84
เพ็ญนภา ครุฑสุวรรณ

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 105
เกรียงไกร ไกรนรา

ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงาน สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา 122
ธีรธร ตันยะกุล

นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกา ในรัฐบาลบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009 - 2017) : ความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลง 137
วรวรรณ ท้วมแสง

ความร่วมมือนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทย ในยุคลินดอน บี. จอห์นสันและจอมพลถนอม กิตติขจร ช่วงทศวรรษ 1960 170
ปิยะภพ เอนกทวีกุล

The Suitable Bureaucracy in Different Societies: Lessons and Solutions for Developing Knowledge Regarding the 21st Century Bureaucracy 192
Sakonrat Jirarungruangwong

Table of Content

Page

Editorial xi

A Lacanian Subjectivity and the Politics of Resistance 1
in Thailand's Youth-led Protests in 2020-2021: the Hysteric,
the Thing, and the Real
Chyatat Supachalasai

Discourse: Creating political advantage 22
Kittinun wongsuwan

The Role of Telecommunications fund group 36
in government policy formulation in the period of 1988 to 2023
Ittipon Chotinisakoen

Behavior in Choosing Entertainment Venue Service among Students 58
in Nakhon Phanom Municipal Area, Mueang Nakhon Phanom District
Thidarat Sukjit
Chanathip Keda
Boontham Kharkhanmanee

Attitudes Of the people to the collect taxes of Suan Luang 84
Subdistrict Municipality, Krathum Baen district, Samut Sakhon province
Pennapa Crutsuwan

Table of Content (Continue)

Page

Attitudes Of the people to the collect taxes of Suan Luang Subdistrict Municipality, Krathum Baen district, Samut Sakhon province 84
Pennapa Crutsuwan

Acquisition of senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2017 105
Kriengkri Krinara

Organizational commitment of police officers in performing their duties under the Chachoengsao provincial police
Teeratorn Tanyakul

U.S. Climate Change Policy in Obama Administration (2009-2017) : Continuity and Change 137
Worawan Tuemsang

Economic Policy Cooperation of the United States and Thailand in the era of Lyndon B. Johnson and Field Marshall Thanom Kittikajron (in the 1960s) 170
Piyaphob Anekthaweekul

The Suitable Bureaucracy in Different Societies: Lessons and Solutions for Developing Knowledge Regarding the 21st Century Bureaucracy 192
Sakonrat Jirarungruangwong

Received May 1, 2024 ; Revised October 16, 2024 ; Accepted December 9, 2024

A Lacanian Subjectivity and the Politics of Resistance in Thailand's Youth-led Protests in 2020-2021: the Hysteric, the Thing, and the Real*

Chyatat Supachalasai**

ABSTRACT

This article aims to bring the notion of subjectivity articulated by Jacques Lacan, a French critical psychoanalyst, to study Thai politics. It focuses on Lacanian subjectivity, the notion which must be paradigmatically discussed by amalgamating with other relevant notions, notably, the hysteric, the Thing, and the Real, having the scenario of Thailand's protest in 2020-2021 to be a case study that helps illuminate the relationship between Lacanian subjectivity and politics of resistance. Understanding subjectivity in this route will enable one to avoid reducing subjectivity to the factor of generational division. As Thai politics has hitherto been academically influenced by and discussed via the issues of democratization, a history of political economy, and a consolidation of democracy, all of those non-psychoanalytic perspectives are entwined with the actuality of social movement aims to wither away a political bloc of establishment. Consequently, with such continuity in academic debate, the aspect of subjectivity is unfortunately negated. To bring it back means that addressing subjectivity – a crucial notion in psychoanalysis – with the empirical case study of the Thai youth-led movement in 2020-2021 is committed in this article, which is fueled with a motif in filling in such intellectual lacuna obvious in Thai politics.

Keywords: Lacan, subjectivity, Thai politics, psychoanalysis

* This article is part of the self-funded research entitled "A Lacanian Subjectivity and the Politics of Resistance: the case study of Thailand's youth-led protests in 2020-2021" submitted to Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

** Assistant Professor, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University E-mail: chyatat.su@rumail.ru.ac.th

Introduction: subjectivity and politics

Since the 1990s, subjectivity and the act of resistance in politics enacted by people from below against the bloc of political establishment have brought great attention in the Western, especially Anglo-Saxon academia (Gower, 2011; Strawson, 2011; Zahavi, 2005; Bortolan and Magri, 2022; Botsis, 2018). To understand what subjectivity is, this requires one to understand that subjectivity is fundamental to the study of philosophy. In philosophy, subjectivity is the notion that displays a human as being-in-the-world who has been engaged in a process of self-reflection to understand a relationship between himself/herself and the others as beings-in-the-world.

In one classical fashion dating back to the nineteenth century, subjectivity is a being-in-the-world. Subjectivity is the being as part of beings-in-the-world. It refers to the ground of human-being posited at the ontological level. The ontological level of being makes way to leap forward to the being valorized as the absolute Being to which the works of Georg W.F. Hegel and Martin Heidegger incorporate this knowledge about absolute being to be the Being-in-the-world. Being-in-the-world is a ground of subjectivity – the truth-in-itself at display of Hegelian absoluteness (Hegel, 1998, p. 47) – which must be discovered by Dasein, the interrogator of the meaning of Being-in-the-world that is posited as always-already there (Heidegger, 2010, pp. 1-13). In brief, this means that to meet the ground of ontological Being also means that Dasein finally reaches home, so too subjectivity becomes exuberant, and the Being is reified in the end as a totality, in consequence.

However, beginning in the mid-twentieth century approximately in the 1960s, outside the realm of the influential image of subjectivity deemed in the nineteenth century promulgated by Hegel and Heidegger, there was a possibility to treat subjectivity incubated in a course of constant change, a rejection of subjectivity as an absolute Being. Unlike the topographical image of subjectivity said by Hegel and Heidegger that enables absoluteness to subjectivity, this new landscape of subjectivity aims to treat subjectivity as something that has no absoluteness. It can be argued that subjectivity is caught in a process of becoming. It is the subjectivity that displays a pure immanence that which is emerged as an outcome of non-submissive to the Other or the big Other such as a castration of desire thanks to the works of Gilles Deleuze, Felix Guattari, and of course, Jacques Lacan

(Deleuze and Guattari, 2004; Lacan, 2006; 1997; 1998).

Bringing Lacanian subjectivity to the core of politics has had a long history of debate and hence is not unimportant. Not only it is academically significant in terms of the production of knowledge, but also in lessening a concentration on politics based on a state-centrist model. In other words, theoretically driven forward about subjectivity is that subjectivity is an underlying matter that becomes crucial in thinking about politics. By concerning primarily on a living condition of the subordinated people in the face of an oppressive regime and a desperate historical condition such as capitalism and its mode of production subduing the subjects, subjectivity is a matter which will decenter from state sovereignty inclining towards the official decision-making influential to public utilities and reason. Disclosing the element of subjectivity will help capture the worldview of people or subjects who engage in the courses of politics of resistance, including their painful emotions, mood, agony, anger, anxiety, and afflictions caused by the state or establishment better. Again, it is observed that since the 1990s subjectivity has received scholarly debate and critical attention in the literature of political philosophy, political theory, social movement, and international relations (IR) that focus on performative effects accomplished by non-state actors such as protesters, survivors, the disabled people, missing persons, veterans, and so on (Edkins, 2015; 2011; 2003; Edkins, Pin-Fat, and Persram, 1998).

Above is the significance of subjectivity and its theoretical feature being contextualized in the politics of resistance that has had a long history of debate and argument in Anglo-Saxon academia. Apart from this subjectivity avoids reducing individuals to the ideological apparatuses such as democracy and liberalism but look into their deeper worldview, unconscious; a hidden desire. This is how subjectivity matters. However, subjectivity is a topic that is often omitted in the literature of Thai politics. As noted above, dominant topics in the study of Thai politics are seen around the following issues: a political transition, injustice, the rule of law, a history of Thai political economy, and so on, until subjectivity becomes the topic left unconcerned and largely imperceptible. In the milieu of this lacuna, this research, with a prime focus on subjectivity matter, aims to provide such an intellectual gap in the study of Thai politics, having the event of protest in Thailand 2020-2021 as an empirical support. And this hopefully will let the

subjectivity matter and critical theories associated with it become more scholarly burgeoning and philosophically perceptible.

Put another way, adjacent to the dominant topics described above, this research features the youth protests in Thailand between 2020-2021 as a case study for a focus on subjectivity immersed contextually in the politics of resistance. The rationality behind this choice of selection is in the following. Between 2020-2021, Thailand became once again a political hotspot as a country faced the upshot of protesters – many of them youngsters, notably school and college students – who emerged to challenge a military government under the supremacy of former Prime Minister Prayuth Chan-o-cha. Against what is immediately perceived as a pseudo-democratic establishment that hinders the attainment of mature democracy, those lad-led mobs are numerically large in terms of membership registered while enabling the expansion of counterproductive forces against the Thai establishment: the tripartite agencies comprised of military, monarchy, and (the oligarch) merchant. Youth protesters are also unwaveringly knitted and strategically couched by other social sectors such as human rights activists, labor activists, former redshirt activists, advocates of sexual diversity known as LGBTQIAN+, high school students, university lecturers, and Thai diasporas (Hinz, 2022).

No doubt, it is useful to conduct a wide survey on how young Thai protesters are naturally diversified, to the certain extent that many of them are democratically preoccupied with multiple agendas (Wichuta, 2023). But does the act of conducting an empirical survey to cover the Thai ontologized subterranean groups at the stake of the Free Youth Movement umbrella as much as possible academically sufficient? In response, it is worth reflecting on the matter deeply. More of a theoretical discussion relevant to epistemology, philosophy, and new etymology is required, indeed. One resolute standpoint is that a series of crises in Thailand is rich enough to offer more serious theoretical discussions about subjectivity attributable to various strands of academia such as psychoanalysis, post-structuralism and of course Thai politics.

Therefore, an attempt made in this research about subjectivity and the politics of resistance while resorting to Lacan's theory of psychoanalysis associated with the notions of the hysteric, the Thing, and the Real will help disclose aspect of subjectivity in Thai politics focusing on the case of the 2020-2021 youth-led pro-

tests in Thailand. Antecedent to this research, subjectivity is implied in a few existing literature about Thai politics. Such literature is often rooted in a non-psychoanalytic insight drawing primarily from politico-sociological factors such as class, ideology, and generation. In terms of subjectivity, it is hinted in the non-psychoanalytic literature that young Thai protesters are dominantly the middle-class base (Patpicha and Panarat, 2020; Kanokrat, 2021a). In terms of subjectivity, it is also suggested that those protesters have embraced liberal ideologies such as wokeism, liberalism, feminism, and so on (McCargo, 2021). Those protesters who are labelled as generation Z have had subjective worldviews different from their predecessors (Kanokrat, 2021b). Of course, in some extent, those non-psychoanalytic viewpoints are essential in illustrating subjectivity in political resistance against the Thai authority. But more of a theoretical discussion on subjectivity from a Lacanian psychoanalytic perspective will help deepen a debate on the same matter: debating subjectivity in a Lacanian fashion, precisely, is a primary focus.

This article uses Lacanian psychoanalysis to illustrate subjectivity of the Thai youth protesters. In principle, Lacan views subjectivity that "it can be seen that the subject's division does not have to be pinned together in a single body" (Lacan, 2006, p. 657). From this viewpoint, Lacan's thinking of subjectivity departs from language that tends to determine subjectivity to a particular category or belonging. From this, it is implied that subjectivity refers to a thinking of the subject about the world, society, and people that challenges the symbolic order, such as repressive power, authority, and authoritarianism. So, in terms of politics of resistance, it can be said that Lacan's subjectivity highlights the repressed desire of those subordinated subjects wanting to challenge the oppressive regime. This aspect compels one to bring other concepts, namely, the hysteric, the Thing, and the Real together. In this case, the Thai political gathering uprisings in Thailand in 2020-2021 are portrayed and heuristically discussed, through the lens of a Lacanian subjectivity, which will shed light on a nature of subjectivity that is different from a generational divisive factor. In order to grasp the true nature of subjectivity – one that belongs to the Lacanian category indeed – Soravis Jayanama's recent work shows Thai youth protesters irreducible to the generation Z, but rather and mostly likely a Thai wokeism. According to Soravis, it seems in some ways that those Thai young protesters are controversially the emblematic of the McGowanian left form of

Lacanian enjoyment (jouissance), opining towards the fruitful thought that interpreting the Thai youth as depoliticization and simultaneously apolitical is insufficient. Ensured from Soravis, most sensible of all is to say that their reactionary politics from the ex-timate position of non-belonging to the Thai society make them just the "cute" wokeism and not the "red" revolutionary Left (Soravis, 2024, pp. 181-182).

Aside from enjoyment suggested by Soravis, this article recommends that other Lacanian notions can also endorse subjectivity of the Thai youth protesters. This chapter proceeds in four sections. The first section introduces in brief about Lacanian subjectivity. The remaining sections bring Lacanian subjectivity promulgated in the first section to amalgamate with other relevant notions, such as hysteric, the Thing, and the Real, by putting it in the context of political resistance having the scenario of Thailand's protest in 2020-2021 to be a case study that helps illuminate the relationship between Lacanian subjectivity and politics of resistance.

Lacanian subjectivity: a brief understanding

This section offers an introduction to Lacanian subjectivity, which explores the work of Jacques Lacan, a prominent psychoanalyst. This section provides a brief understanding of Lacanian subjectivity, or, subjectivity that is articulated by Jacques Lacan, a critical psychoanalyst. Lacanian subjectivity is a phenomenon of the self that illustrates a division in the subject. In its essence, Lacanian subjectivity is insurgent by nature (Lacan, 2021; 2017; 2008). Keywords of Lacanian subjectivity are the notions of dissonance, excess, and the split from the whole. But prior to achieving this understanding of subjectivity as the social and the psychological dissent, it must break from the consonance, that is, ego-consciousness in relation to the Other such as the order of language, as will be described below.

To begin with, under modern society that displays the relationship between society and men, it appears that consonance is permanent. In a modernity where all men are related to the order of language – the symbolic order as the Other – the subject as a speaking being, especially his or her desire, is constituted by the objective phenomenon thanks to language thrusting upon their mind that shapes a reflection of the world to the subject. As such, what emerges following the Other is the object cause of desire that forms ego-consciousness for the subject.

Ego-consciousness and the object cause of desire has resonated have resonated with one another. This relationship between the subject and the object cause of desire intimated to it culminates in the mirror image of thought (Lacan, 1998, p. 126): a consonance.

However, Lacan rejects such consonance. Consonance becomes later a dissonance. This makes sense because not everyone satisfied with modern life is satisfied with modern life, such as a society of competition, materialism, industrialization in a society of competition, materialism, industrialization, and consumerism. An internal division in a subjectivity begins here, that is, to be a dissonance. Following Lacan who renounces subjectivity that is consistent to ego-consciousness, so a subjectivity that is united with the object cause of desire is symptomatic (Fink, 1995, p. 44). This means that subjectivity that is presupposed as the absolute being in relation to the cause of desire, which is presupposed as the absolute being in relation to the cause of desire, is impossible. Karl Marx's proposal on communism can be set as an example of breaking away from this ego-consciousness of a capitalist modernity. Lacan insists that "the Other presents itself to the subject only in an a-sexual form" and he also continues that the desire of the Other is "the prop, the substitute-prop" (Lacan, 1998, p. 127). Lacan in the same way as Marx is looking for dissonance, no doubt.

Based on dissonance, essentially what the subject realizes as an object cause of desire as the Other as a being presence-at-hand is just "substitute-prop" cause of desire, which is impossible, disclosing a-sexual form of life. Because of the substitution of the cause of desire, what the subject genuinely desires remained alienated to the Other, it is "a-sexual" form-of-life. It is most likely to threaten an abolition of the existing order of language. In other words, to understand dissonance, one can determine the desire of the Other as the cause of desire. But the subject takes it as the lack. This is why, for Lacan, in front of the lack "man cannot aim at being whole, once the play of displacement and condensation to which he is destined in the exercise of his functions marks his relation, as a subject, to the signifier" (Lacan as cited in Tarabochia, 2014, p. 225). Outside the signifier of the Other, which is the lack that causes condensation and displacement, what Lacan is looking for is what is true and that is a position of subjectivity that Lacan is interested in.

Looking for what is true shows Lacan's attempt to understand subjectivity. Looking for what is true really needs an understanding of the lack and an attempt to cope with the lack altogether. It begins with the subject experiencing the lack because of the signifier of the Other as a being presence-at-hand. Once the subject has experienced a lack, the subject predicates the lack upon itself as an inevitable consequence. But this is not enough, for what concerns the subject is also a position of his or her genuine thought outside the Other is not enough, for what concerns the subject is also a position of his or her genuine thought outside the Other, such as Marx as the example given above. This is a rationale behind Lacan's articulation of the divided subject (the barred S or $) to realize an internal division between a conscious ego and the subjectivity as the worldview being repressed (Chiesa, 2007, p. 6), thus negating a homeostasis with the desire of the Other. In short, in the Other what is disappeared is the subject qua desire that sustains a "condition for the manifestation of what is true" (Chiesa, 2017, p. 143). In other words, lack is not an end in itself but is a condition for looking for what is true or something that exceeds a premonition of the symbolic order. Lack is a condition of excess (Žižek, 2023), this; this is a position of Lacanian subjectivity.

Juxtaposed with above, the excess is a position of Lacanian subjectivity that is fully explicated. To recapitulate, instead of accounting for the subject as a speaking being in relation to the Other that informs and instills in the subject about what to take as an object cause of desire, Lacan's emphasis on a divided subjectivity appears to cope with a symptomatic lack following such complexity, thereby inducing one to grasp the excess – beyond satisfaction in the premonition of the Other – in terms of desire. He encourages a phenomenon in terms of a refusal of the subject to be submissive to the desire of the Other. This viewpoint suggests an exit from the labyrinth while enabling one to grasp Lacan as a thinker antecedent to a Deleuzo-Guattarian "line of flight" (Badiou and Roudinesco, 2014, p. 63) pertaining to an excess. In addition, Lacan also takes the Other as a fantasy regarding a knowledge about the world constituted in the subject, while the subject seems to have a self-pleasure to such an acquisition of knowledge. Due to fantasy obfuscates one from seeing what is true, which can be deemed as the Real, and which will be described below.

Despite fantasy is being "the world of being, full of knowledge", there

is no such thing as a genuine subjectivity incorporated in fantasy; for what is true is always outside the Other such as fantasy. Similarly, in his seminar Desire and Its Interpretation (1958-1959), Lacan highlights a structure of desire called "the slit in desire", in which the subject is drawn centripetally towards the center that represents the field of the symbolic order. Symbolic order or the universe of language contaminates the subject's worldview, and this intrusion of the symbolic order regarded as the Other produces otherness in the subjectivity. If this world of being is taken in full as a knowledge as a cause of fantasy, it will spoil the genuine position of the subjectivity. This is the trap that Lacan guides everyone to avoid it. In Lacan, literally, "the subject designates himself in the slit, and he designates himself, strictly speaking, as what must be filled by the object" (Lacan, 2021, p. 418). Yet, Lacan, in his understanding of subjectivity, shirks from this phenomenon of the slit in desire that he takes it as the trap. Against this trap, Lacan decries the Other such as a fantasy that it is just "the artifice occupies the place of the subject, and shows him to be truly reduced to the miserable function that is his. Insofar as he is in his fantasy, the subject is the slit" (Lacan, 2021, p. 419). Against both the cases of the Other and fantasy, Lacan critically raises the question "isn't it obvious to you that, in both cases, the subject is reduced to the artifice of the slit?" (Lacan, 2021, p. 419).

In response, Lacan's argument about subjectivity as a dissonance from the Other, such as fantasy and the universe of language, prevails in Formations of the Unconscious (1957-1958). Detached from a fantasy that stitches desire in unity, subjectivity is reconciled with a hysterical subject, a kind of subjectivity opposing the Other (Lacan, 2017, pp. 376-377). The example is the psychopathology of everyday life, such as "the stumbling over words, holes in discourses, wordplay, puns, and ambiguities (Lacan, 2008a, p. 27): a split from the slit in desire; a split from the whole. In brief, the essence of Lacan's subjectivity is not a slit in desire but a split from desire. Lacanian subjectivity is a split from the whole, a dissonance, and excess. And this can be entangled with other Lacanian notions such as the hysteric, the Thing, and the Real helpful to offer understanding of an understanding of the subjectivity of the Thai youth protesters in 2020-2021.

Lacanian subjectivity, hysteric, and subjectivity of young Thai protesters

This section explains the essence of Lacan's hysteric, which is assimilated to a subjectivity as the split from the whole, a dissonance, and excess as described above. Hysteric is a woman's desire which is mystically indefinable. And this mystical character of desire is discovered by Freud via a Dora case. The case that allows Freud to conclude that the hysteric is "the repressed thought struggling for expression" (Freud, 2013, p. 34). This means that a repression is not submissive, but active in seeking a way to break a wall of civilization, repression is not submissive but active in seeking a way to break a wall of civilization. Unlike the Freud of the Oedipus complex, this Freudian version is "a return of the repressed" while it is noted that the hysteric is incalcitrant in seeking not a repression: it is a radical subjectivity. Hysteric is a radical subjectivity. It challenges the big Other with the question "who, "Who am I for you?" (Lacan, 1997, p. 171). Hysteric critically re-examines himself or herself in relation to the desire of the Other, a Che Voui? (Lacan, 2006, p. 690), pertaining one to grasp one's autonomous selfhood. Hysteric can elude the Other. It is a force that obstructs a totality of the whole, so the hysteric is piercing the hole in the center, the totality of the whole, so the hysteric is piercing the hole in the center of the whole.

Piercing the hole in the center of the whole means that the hysteric operates like a machine. Lacan suggests hysteric literally as "a historical machine" (Lacan, 2007, p. 35). When the hysteric ensembles, politically, it operates like a signifier of a comrade. A comrade is eminent in making possible an event possible. It can disrupt a historical condition and redirect everything anew. Many hysterics assembled can become a tremendous force that threatens the center by making the center torn asunder. When the center faces a disruption, the hysteric is filled with a genuine desire that shows a real passion in emitting the sign of truth. So, truth is relevant to a passion and desire that strive to bring a historical change, politically, and this is the way to get to know a subjectivity, which strives to bring a historical change politically, and this is the way to get to know a subjectivity that is prone to be rebellious in the course of political resistance.

The political scenario in Thailand enables the illumination of hysteric as Lacanian subjectivity. Thai youth protesters can be interpreted in some extent

as a Lacanian hysteric. On December 14, 2021, a situation of protest was reported by the South China Morning Post that the young Thai activists aimed to challenge a constitutional monarchy amidst the existence of the lèse-majesté (The South China Moring Post, 2021). Assembled in a central area of Bangkok, they acted in defiance of the authority and the extra-constitutional power of the conservative elites. Reading this matter in from a Lacanian perspective, in terms of subjectivity, it can be said that Thai protesters are the Lacanian hysterics assembled. They negate the Other, namely the monarchy and militaristic-style democracy. In other words, defying monarchy and the junta-led democracy highlights that the subjectivity of the Thai youth protesters is the hysteric: a young historical machine that which can be related to the Thing.

Lacanian subjectivity, the Thing, and subjectivity of young Thai protesters

This section explains the essence of Lacan's notion of the Thing which is assimilated to a subjectivity as the split from the whole, a dissonance, and excess as described above. What is the Thing? In response, it is called das Ding. And this indicates that there is a repressed substance constituted in the subject and which must be invoked. The Thing resembles the hysteric. It is a repressed feeling of the subject that returns to the center to make aloud its voice. Once the Thing speaks, the subject who is the Thing is no longer the familiar person to us. The entity such as this, which is familiar and unfamiliar at the same time represents the Thing, offering to us the strange mix feeling.

With this strange mix feeling, the Thing is the signifier that one has a queer feeling towards it. It used to be something that one is familiar with but now no longer. For instance, a little girl that used to oblige her mother who one day begins to stand up against her mother. From this example, it can be said that the Thing or the little girl in this case has an ability to shock her mother, including us, of course. According to Lacan, this shock comes after "the fact is [that] I sometimes make the Thing itself speaks" (Lacan as cited in Johnston, 2017, p. xxi). The Thing shocks everyone because the Thing is beyond the pleasure principle. To be the Thing means to suggest one to be perceptible to the life of someone who enjoys any abstracted things that detach from modern society including its moral obligation and regulation. To be the Thing is to be a surplus-enjoyment (*jouissance*)

(Lacan, 2008, pp. 54-56), and an ability to have enjoyment in surplus means that the repressed persons can finally unleash something that they hold deeply in their mind for so long. To unleash something that has been repressed for so long means to enjoy in surplus, to challenge and transgress moral obligation, to violate the existing repressive law, and to eventually relieve: to be the Thing is to acquire surplus-enjoyment, a *jouissance*.

According to the relationship between the Thing and surplus-enjoyment, Lacan is grateful to Lefevere-Pontalis's effort of his creative reading of Freud (Lacan, 2008b, p. 57). Following Lefevere-Pontalis, Lacan notes that a great discovery of Freud is that desire is not identical to a lack. Instead, to see how desire exposes itself is to see how it is related to a surplus enjoyment. Freud's significance is centered on a repressed unconscious that returns to find metaphorically a home to enunciate itself (Johnston, 2017, p. xxii). By treating desire no longer as the lack, this is how the Thing is conceptually useful in thinking about the politics of resistance. With this understanding of the Thing, desire is no longer the lack. Desire is unlimited and does not subordinate to a system of castration. An example, of course, is Cleopatra's nose. Lacan notes to Cleopatra's nose that this desire can shake the whole world once it enters the world in an extreme fashion (Lacan, 2006, p. 342) and this is the Thing in his opinion.

The Thai political scenario sheds light on the Thing as Lacanian subjectivity. In terms of subjectivity in relation to a context of political resistance, young Thai protesters can be interpreted as the Thing: the Cleopatra's nose. On December 11, 2020, it was reported that there was a Thai pro-royalist mother who wanted to pay back those adolescent protesters by urging other Thai parents "to write their children out of their wills as youth-led protest movement grows" (Ford, 2020). As a pro-royalist person, she posted on her social media appealing to everyone that "write in the will that you will bequeath your assets to a relative or a charity organization if your children continue to go to the monarchy-abolishing mob. Photocopy the will and put it at the front door, so that they see it when they enter and exit" (Ford, 2020). She even told her daughter that "you are not my daughter anymore if you go to this protest" (Dusita, 2020). Despite this objection, the youth-led protests resumed. "We do not want absolute monarchy," they shouted at the rally site. "Reform not abolition," they added, referring to a call to reform the highest

institution" (The Bangkok Post, 2021).

From the declaration that they want to reform and but wish not to abolish a monarchy, in terms of the subjectivity of the young Thai protesters as the Thing, two considerations are worthy of note.

First, it does makes sense to say that a Thai pro-royalist mother is shocked by the Thing, in this case, her daughter. The reason is her daughter, that she is once familiar with is no more whom she is once familiar with, is no longer the person that she is familiar with. Because her daughter is the Thing that starts to speak, it causes the mother an ambivalence. As a mother, she loves her daughter while at the same time, she is intolerable to her daughter as the Thing that speaks. This is the reason why the Thing generates a strange mix feeling and the Thai case helps shedding mix feeling, and the Thai case helps shed light on this issue.

Second, given that her daughter participates in the protest to defy a monarchy and militaristic style democracy, her ambition to join the protest represents a surplus-enjoyment. As said earlier, enjoyment in Lacan is always a surplus. It needs a transgression to the law and moral obligation. Transgressing the given law allows the subject to acquire enjoyment which is always an enjoyment in surplus or jouissance. And this dimension illuminates in the daughter of the Thai pro-royalist mother. Perhaps, similar to the Thing, her daughter can be said as the Real in Lacan's notion.

Lacan's subjectivity and the Thai protesters as the Real

This section explains the essence of Lacan's notion of the Real which is assimilated to a subjectivity as the split from the whole, a dissonance, and excess as described above. Articulating the Real is a mission of this section. Understanding the Real requires one to distinguish between reality and the Real. To begin with, reality forms a wholeness as it keeps dangerous element elements out of sight of everyone. The Real is a traumatic element that is intolerable to everyone seeing it. And this is why reality needs to hide the Real to maintain everyone's pleasure. Unable to be pressed down, the Real insists on coming back to not just haunt reality, but to inform that reality is entirely false since its inception. This is why reality is impossible because of the Real (Žižek, 2014, p. 15). Encountering the Real, the reality needs to start from zero, so too the subject's understanding of the world

is capsized and it starts again almost from the beginning. In this sense, the Real is a trauma in its essence. The Real is a trauma because it is fundamentally an element unfit to for reality. The Real is not-all (pas-tout). The Real is a shocking element that compels an inversion of reality from its half-saying (mi-dire) to another: from inside to outside, or from something that is known to the unknown, reality is superficial wholeness (Lacan, 2016, p. 91).

Lacan's understanding of the Real as not-all (pas-tout) in relation to reality to be superficial wholeness is developed from his interpretation of André Breton, a French surrealist. Following Breton, Lacan summarizes the Real as the "peu de réalité" to refer to the incompletion of reality (Lacan, 1998, p. 95). Reality is always-already incomplete. But this reality as of incompletion is always confused by us as the absolute wholeness. In fact, it is never like that in the first place. What is being treated as wholeness is a superficial delusion. Until something that can cut into it shows up, and that is the performance of the Real. With the Real, reality is enormously symptomatized. As the baptised reality has never continued without sin, reality is scant. The reality is scant as the baptized reality has never continued without sin. The symbolic order or the universe of language that symbolizes all existents is incomplete, but everyone fails to see it. The reason everyone fails to see is because reality is a fantasy. Reality is fantasy because reality tries to keep away the traumatic image of the Real out of our sight. In short, reality is fantasy, reality is not the Real, the Real cuts reality or to make it torn asunder.

Here, the cutting of the Real refers to the Real shreds the veil of fantasy that sustains reality. It is this operation of the cut that opens a wound to the universe of language called the symbolic order. Although the reality is torn asunder, this wound is positive, not negative. It arouses the subject to think critically about reality that the subject lives in. In other words, the Real informs another side of reality that the subject lives in, but is often dismissed for encountering (Lacan, 2006, p. 558). In short, the Real is the wound in the chain of the symbolic order only insofar as the Real is emblematic of "the enlargement of the cut in the signifying chain where it could be said to reside, insofar as it is the most radical element in the discontinuous sequence of the chain" (Lacan, 2006, p. 558). The Real makes symbolic order reversible while the imaginary of reality as a superficial wholeness is being dismantled because of the Real.

The Thai scenario sheds light on the Real as Lacanian subjectivity. To form a subjectivity radically enough in politics requires first and foremost an encountering with, first and foremost, encountering the Real. Without this condition, subjectivity in terms of politics of resistance will not be capable of attaining a politico-economic change. If the Real is a trauma, so in the Thai case, a trauma will be probably about the political involvement of the extra-constitutional elites. In one's observation, such an elite who is the non-political representative of people gains exuberant wealth because of people's tax (Unno, 2022, p. 2). So, to identify the Real is to identify Thailand's politico-economic structure. It is the structure that favors the Thai political establishment, notably, favors the Thai political establishment, notably the military, the monarchy, and the (oligarch) merchant.

Encountering the Real in terms of politico-economic establishment including its impact such as economic disparity etc. is significant, otherwise the politico-economic establishment, including its impact, such as economic disparity etc. is significant. Otherwise, subjectivity in terms of politics of resistance will be less radical. Politically, subjectivity suitable to be radical subjectivity capable of threatening the symbolic order such as the politico-economic establishment depends on the ability of the subjects and capable of threatening the symbolic order, such as the politico-economic establishment, depends on the subjects' ability to encounter, even identify with, the Real. Subjectivity, which is less radical to this, often fails to encounter the Real. Encountering the Real, in this case, is a prior condition for the emergence of the radical subject in terms of political resistance.

However, as said earlier, there is something called reality that always makes the Real hidden from everyone's view. Reality needs a language to form understanding towards an understanding of it. As said earlier, reality is the effect of the universe of language. Again, by the action originated in this universe of language that everyone is whirled into it, what happens as a result is that the dangerous element – a traumatic encountered – is decently sidestepped. While language in its operation is eminent in forming a wholeness of universal thinking including the subject's understanding of the world in its totality, its performance is concealing something much more radical: reality hides the Real while making reality itself incomplete.

The Thai scenario deeply reflects this issue. Identifying with the Real,

namely the Thai politico-economic establishment, is urgent and necessary. This urgent task will be detailed in the next chapter. But this existence of the Real, that is, a politico-economic establishment, remains the not-all. As the not-all, it is not endogenous in but dissuades from the wholeness of reality orchestrated by language. Because the language covers over the Real, it blocks everyone from grasping the Real. Again, instead of taking into account the Real, the language covers over the Real. Language deflects everyone from addressing Thai politico-economic establishment, the traumatic Real. In effect, what the language operates is to let everyone understands Thai politics based on these understand Thai politics based on the following issues.

(1) The issue of corruption is the first one that represents the performance of language that the more it keeps saying the more it hides the Real. Following the protest and political polarization, what is often considerably blamed is an act of corruption of the politicians. Instead of encountering the Real to uproot the politico-economic establishment, this language that keeps blaming on politicians and their acts of corruption deflects everyone from encountering the Real, making reality incomplete. It is no surprise that this operation of language in its formation of incomplete reality leads to a failure to form economic class politics. The trauma of politico-economic establishment is there but is unlocatable because of the language emphasizing corruption.

(2) Next to the corruption, another language in its operation to form incomplete reality while preventing the Real is to highlight protests in a division of generation. Simply by saying that protests in Thailand is about a division between the young generation Z and baby boomer are about a division between the young Generation Z and baby boomers is a deflection of the traumatic Real. This language glosses over the Real, making the Real which in the Thai scenario is a politico-economic establishment to remain there, unmoved.

(3) Last but not least, language that forms incomplete reality while preventing one from encountering the Real is about the multiple agendas of the young Thai protesters (Wichuta, 2023). Instead of addressing or encountering with the Real – a politico-economic establishment – a survey is short of addressing a genuine structure that is collectively impactful to everyone. It is the Real that everyone encounters. And once and for all that the Real is disclosed, there is only one

possible radical politics based on a politico-economic perspective. A play of language such as multiple agendas in protests etc. seems to imply that there are many scenarios in politics, and politics from the politico-economic perspective is one among them. In fact, it is many politics that the liberals and postmodernists find such political grammar fascinating that must be avoided. The reason is because such utterance will leave a politico-economic establishment to resume itself on the one hand, and such utterance is not responsible for economic problem impacting us all, that such an utterance will cause a politico-economic establishment to resume itself on the one hand, and such an utterance is not responsible for economic problems impacting us all on the other

Conclusion

This article sheds light on an abstract notion of Lacanian subjectivity by having a youth-led protest in Thailand as an empiricism that lets Lacanian abstract knowledge more concretized. As subjectivity including psychoanalysis remains a small focus in the study of Thai politics, this article brings a dimension of subjectivity obtained from Lacan's intervention in a psychoanalysis discipline to study Thai politics. In terms of subjectivity associated with political resistance, instead of exploring subjectivity through a difference of generation as noted above, it can be said psychoanalytically that defying monarchy and militaristic style democracy means that Thai youth protesters are the hysterics challenging the Other. It may succeed, or it may fail. Whether it gets a new master or not is a matter of the future. In addition, defying a monarchy causes anger and ambivalence to their own pro-royalist parents. Defining the Thing, the Thing is reified as a signifier of something that causes the unfamiliar to something that is once familiar with. The Thing is uncanny: it is the presence of the known constituted with the being-alienated in the known. As Thai youth protesters are the Thing to their parents, the Thing is a subjectivity of them. Juxtaposed with this is the Real which in the Thai case is politico-economic structure, identifying with the Real allows protesters to form subjectivity in politics of resistance more radical than a negation of the Real, which in the Thai case is a politico-economic structure. Identifying with the Real allows protesters to form subjectivity in a political course of resistance more radical than a negation of the Real, albeit multiple agendas to be the operation of language

that stands as a preclusion of the Real encountered. Certainly, this will expand Lacanian subjectivity in the context of politics of resistance in another dimension, having a Thai political economic context associated with it.

References

Badiou, A. and Roudinesco, E. (2014). Jacques Lacan: Past and Present (Translated by Jason Smith). New York: Columbia University Press.

Bortolan, A. and Magri, E. (2022). Empathy, Intersubjectivity, and the Social World: The Continued Relevance of Phenomenology. Essays in Honour of Dermot Moran. De Gruyter.

Botsis, H. (2018). Subjectivity, Language and the Postcolonial: Beyond Bourdieu in South Africa. London and New York: Routledge.

Chiesa, L. (2007). Subjectivity and Otherness: A Philosophical Reading of Lacan. Cambridge: MIT Press.

_____. (2017). "Exalted Obscenity and the Lawyer of God: Lacan, Deleuze, and the Baroque." In Lacan and Deleuze: A Disjunctive Synthesis (Edited by Bostjan Nedoh and Andreja Zevnik). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Deleuze, G. and Guattari, F. (2004). Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia (Translated by Brian Massumi). London and New York: Continuum Press.

Dusita, S. (2020). "Generation gap in Thailand: 'You're not my daughter anymore if you go to this protest'" **CGTN**. Retrieved 11 August 2022, from https://news.cgtn.com/news/2020-11-15/Anti-monarchy-protests-reveal-generation-gap-in-Thailand-VqUg3jP1kI/index.html.

Edkins, J. (2003). Trauma and the Memory of Politics. Cambridge: Cambridge University Press.

_____. (2011). Missing: Persons and Politics. New York: Cornell University Press.

_____. (2015). Face Politics. London and New York: Routledge.

Edkins, J., Pin-Fat, V., and Persram, N. (1998). Sovereignty and Subjectivity. Colorado: L. Rienner.

Fink, B. (1995). The Lacanian Subject: Between Language and Jouissance. Chichester and West Sussex: Princeton University Press.

Ford, M. (2020). "Thai parents urged to write their children out of their wills as youth-led protest movement grows." **The ABC**. Retrieved 12 August 2022, from https://www.abc.net.au/news/2020-12-11/thai-parents-urged-to-write-children-out-of-will-over-protests/12956180.

Freud, S. (2013). A Case of Hysteria (Dora) (Translated by Anthea Bell). Oxford: Oxford

University Press.

Gower, J. (2011). The French Balades (Edited and Translated by R.F. Yeager). Middle English Text Series: Western Michigan University.

Hegel, G.W.F. (1998). Phenomenology of Spirit (Translated by A.V. Miller). Delhi: Motilal Banarsidass Publishers.

Heidegger, M. (2010). Being and Time (Translated by Joan Stambaugh). Albany: State University of New York Press.

Hinz, E. (2022). "What happened to Thailand's protests?" **DW**. Retrieved 23 May 2023, from https://www.dw.com/en/thailand-what-happened-to-mass-anti-government-protests/a-61861179

Johnston, A. (2017). Irrepressible Truth: On Lacan's 'The Freudian Thing'. Cham: Palgrave Macmillan.

Kanokrat, L. (2021a). The Cold War (in-between) White Ribbon (in Thai). Bangkok: Matichon Publishing Press.

_____. (2021b). "The Paradox of the Thai Middle Class in Democratisation." TRaNS Trans -Regional and -National Studies of Southeast Asia. May, 9(1), pp. 65-79.

Lacan, J. (1997). The Psychoses: The Seminar of Jacques Lacan Book III (1955-1956) (Translated by Russell Grigg). London and New York: W.W. Norton & Company.

Lacan, J. (1998). Encore: The Seminar of Jacques Lacan Book XX (1972-1973) (Translated by Bruce Fink). London and New York: W.W. Norton & Company.

Lacan, J. (2006). Écrits: The First Complete Edition in English (Translated by Bruce Fink). London and New York: W.W. Norton & Company Press.

Lacan, J. (2007). The Other Side of Psychoanalysis: The Seminar of Jacques Lacan Book XVII (1969-1970) (Translated by Russell Grigg). W.W. Norton & Company: London and New York.

Lacan, J. (2008a). My Teaching (Translated by David Macey). London and New York: Verso.

Lacan, J. (2008b). The Ethics of Psychoanalysis: The Seminar of Jacques Lacan Book VII (1959-1960) (Translated by Dennis Porter). London and New York: Routledge.

Lacan, J. (2016). The Sinthome: The Seminar of Jacques Lacan Book XXIII (1975-1976) (Translated by A.R. Price). Cambridge and Malden: Polity Press.

Lacan, J. (2017). Formations of the Unconscious: The Seminar of Jacques Lacan Book V (1957-1958) (Translated by Russell Grigg). Cambridge and Malden:

Polity Press.

Lacan, J. (2021). Desire and Its Interpretation: The Seminar of Jacques Lacan Book VI (1958-1959) (Translated by Bruce Fink). Medford and Cambridge: Polity Press.

McCargo, D. (2021). "Disruptors' Dilemma? Thailand's 2020 Gen Z protests." Critical Asian Studies 53 (2): 175-191. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14672715.2021.1876522.

Patpicha T., Panarat T. (2020). "Thailand takes first legal action against Facebook, Twitter over content." Reuters. Retrieved 23 May 2023.

Soravis, J. (2023). Cos We are Lacking: The Politics of Enjoyment (Translated by Ke sakanok Wongsapakdhi). Nonthaburi: Parppim Publishing House.

Strawson, G. (2011). Locke on Personal Identity: Consciousness and Concernment. New Jersey: Princeton University Press.

Tarabochia, A-S. (2014). "Lacking Subjects and the Subject of Lack: Basaglia and Lacan. In Lacan and Philosophy: The New Generation (Edited by Lorenzo Chiesa). Melbourne: re.press.

The Bangkok Post. (2021). "Protesters submit statement opposing absolute mon archy to German embassy," **Bangkok Post**. Retrieved 12 August 2022, from https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2215223/protesters-submit-statement-opposing-absolute-monarchy-to-german-embassy

The South China Morning Post. (2021). "Thai protesters march to call for royal reforms after court ruling," **South China Morning Post**. Retrieved 12 August 2022, from https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/3156034/thai-protesters-march-call-royal-reforms-after-court

Unno, A. (2022). "'Reform, Not Abolition': The "Thai Youth Movement" and Its Demands for Reform of the Monarchy," Perspective, January 7, No. 3 ISEAS: Yusof Ishak Institute.

Wichuta, T. (2023). "Thailand's 2020-2021 Pro-Democracy Protests: Diversity, Conflict, and Solidarity" Journal of Contemporary Asia. Retrieved from https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00472336.2023.2258131.

Zahavi, D. (2005). Subjectivity and Selfhood: Investigating the First-Person Perspective. Cambridge: The MIT Press.

Žižek, S. (2014). The Most Sublime Hysteric: Hegel with Lacan. Cambridge and Malden: Polity Press.

Žižek, S. (2023). Freedom: A Disease Without Cure. London: Bloomsbury Press.

ได้รับบทความ 15 พฤษภาคม 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 14 ตุลาคม 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 9 ธันวาคม 2567

วาทกรรม: การสร้างความได้เปรียบทางการเมือง

กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ*

บทคัดย่อ

บทความนี้ พยายามชี้ให้เห็นว่า วาทกรรมทางการเมือง มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดสื่อกระแสหลัก กระแสรอง รวมทั้งชักชวนมวลชน ให้ร่วมในอุดมการณ์ของผู้สร้างทั้งที่เป็นบุคคลหรือพรรคการเมือง หรือแม้กระทั่งในนามองค์การที่เกี่ยวข้องกับการเมือง วาทกรรมทางการเมืองที่นำเสนอแต่ละวาทะหากมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เชิงสร้างสรรค์ หรือเชิงรณรงค์เพื่อสร้างกระแสในทิศทางใดก็ตาม วาทกรรมทางการเมืองสามารถครอบงำ ให้เลือกปฏิบัติ เกิดการเลือกฝ่ายเลือกข้าง ฯลฯ ดังนั้น การสร้างวาทกรรมทางการเมืองให้มีอิทธิพลตามกรอบของภาษาศาสตร์สมัยใหม่ และเน้นยำ้คุณลักษณะแนวคิดวาทกรรมทางการเมือง สำหรับใช้เป็นแนวทางการสร้างการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ และประสิทธิผลของวาทกรรมที่เกิดจากวาทะที่นำมาใช้สร้างความได้เปรียบทางการเมือง

คำสำคัญ: วาทกรรมทางการเมือง, การสร้างวาทกรรมทางการเมือง, ความได้เปรียบทางการเมือง

* อาจารย์พิเศษหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Corresponding Author; e-mail : project.ddrsu@gmail.com

Received May 15, 2024 ; Revised October 14, 2024 ; Accepted December 9, 2024

Discourse: Creating political advantage

Kittinun wongsuwan*

Abstract

This article tries to point out that political discourse It plays an important role in creating public awareness. and can be used as a tool to attract mainstream and secondary media as well as persuade the masses to join in the ideology of the creators, whether they are individuals or political parties. or even in the name of an organization related to politics Political discourse that presents each discourse If there is a symbolic meaning creative or campaigning to create trends in any direction Political discourse can dominate let's choose to choose. Choosing sides, etc. Therefore, creating political discourse to be influential according to the framework of modern linguistics. and emphasizing the characteristics of political discourse concepts for use as a guideline for creating analysis of phenomena. and the effectiveness of discourse that arises from rhetoric that is used to gain political advantage.

Keywords: Political Discourse, creating political discourse, political advantage

* Special lecturer for the Bachelor of Political Science Program in Government, Mahamakut Buddhist University Lanna Campus Corresponding Author; e-mail : project.ddrsu@gmail.com

บทนำ

ความมุ่งมั่นในการหาความรู้และความจริงของมนุษย์ก่อให้เกิดศาสตร์แห่งปรัชญาขึ้น ปรัชญาถือว่าเป็นกิจกรรมที่มนุษย์กระทำเพื่อหาคำตอบต่อข้อสงสัยและต้องการหาความจริง ดังนั้น มนุษย์ได้เรียนรู้ที่จะใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อที่จะทำความเข้าใจธรรมชาติที่ห้อมล้อมอยู่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและสมบูรณ์ในสังคม อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลกของนักปรัชญายุคแรก ๆ แม้กระทั่งนักปรัชญายุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ต่างตั้งอยู่บนฐานของการมองความรู้ว่าเป็นเพียงวัตถุเพื่อการศึกษา (objective) ที่มีสภาพหยุดนิ่งและตายตัว (static) ดังนั้น การอธิบายเรื่องต่าง ๆ จึงเป็นการหยิบฉวยเอาปรากฏการณ์ภายใต้ชุดเงื่อนไขหนึ่ง ๆ เป็นแนวทางในการอธิบายภาพโดยรวมของสรรพสิ่ง ทั้งนี้ ด้วยท่าทีในการมองความรู้ว่าเป็นสิ่งที่ตายตัว ในขณะที่มนุษย์ต่างดำรงอยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามยุคสมัยก่อให้เกิดการตั้งคำถามต่อความเป็นพลวัตของสรรพสิ่งว่า หากมองปรากฏการณ์ภายใต้บริบทในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งและถือว่าสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่ออธิบายองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆได้ทั้งหมดแต่สรรพสิ่งต่างก็ดำรงอยู่ภายใต้กฎการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังนั้น มนุษย์จะสามารถมีความรู้ที่แท้ได้อย่างไร เนื่องจากธรรมชาติรอบตัวต่างดำเนินไปภายใต้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหล การเสนอทฤษฎีว่าด้วย วาทกรรมที่เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกระบวนการหาความรู้และความจริงของนักปรัชญายุคก่อนหน้า เพื่อที่จะบอกว่าสิ่งจริงแท้นั้น คือ การเปลี่ยนแปลงอีกทั้งความรู้ก็มีวิวัฒนาการที่เลื่อนไหลไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การแสวงหาความรู้เพื่อแก้ข้อสงสัยในเรื่องใด ๆ นั้น ต่างดำเนินบนเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ความรู้และความจริงนั้นจึงเป็นเพียงสิ่งที่มุ่งแสวงหาวัตถุตอบสนอง นั่นคือต้องอาศัยการตีความที่เกี่ยวโยงกับความรู้สึกส่วนบุคคลเท่านั้นเอง

แม้ปัจจุบันยังไม่มีคำจำกัดความ วาทกรรม ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งความหมายจากวาทกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอต่อสังคม ได้ให้คำจำกัดความของตัวเอง ในขณะที่บริบทสังคมที่ให้ความสำคัญต่อการเมืองการปกครอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การเมืองมีอิทธิพลต่อสังคมในด้านการปกครองประเทศ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ช่องทางการสื่อสาร เพื่อสื่อสารกับประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทำให้บุคคลพรรคการเมือง องค์การที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ฯลฯ พยายามสร้างสรรค์คำหรือวาทกรรมเพื่อการสื่อสารที่สามารถดึงดูดความสนใจหรือเกิดกระแสสังคม (viral) หรือพูดถึงกันทั่วทั้งประเทศ (talk of the town) จึงคาดหวังต่อกระแสตอบรับในแง่สนับสนุนต่อวาทกรรมในลักษณะเห็นด้วย ปฏิบัติตาม หรือถึงขั้นเลือกข้างประโยชน์ของวาทกรรมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในสังคม โดยเฉพาะการสร้างความได้เปรียบทางการเมือง จึงเกิดค่านิยมเฉพาะที่เรียกว่า “วาทกรรมทางการเมือง”

วาทกรรมทางการเมือง ที่สร้างสรรค์และนำเสนอโดยบุคคล พรรคการเมือง องค์การ เป็นการใช้ภาษาศาสตร์และศิลป์การสื่อสารทางการเมือง มาใช้เพื่อให้มวลชนสนับสนุนแนวคิด

และอุดมการณ์ทางการเมืองของตน โดยเป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีการสื่อสารการเมืองกับทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ อย่างไรก็ดี หากมีความเข้าใจทฤษฎีสื่อสารการเมือง และรัฐศาสตร์แล้วควรทำความเข้าใจพื้นฐานทฤษฎีการสื่อสารมวลชน อาจรวมทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ด้วย (นันทนา นันทวโรภาส, 2563) กล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองกับวาทกรรมทางการเมือง ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ที่ต้องการส่งสารที่เป็นความคิดเห็น อุดมการณ์ หรืออื่นใดของตน ของพรรค ขององค์การตน ไปยังผู้รับข่าวสารคือประชาชน โดยหวังให้บทบาทของวาทกรรมทางการเมืองที่ส่งผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน (เกษมวัชรดิตถ์ รอดจากทุกข์ และคณะ, 2565) รวมทั้งให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้รับการสื่อสารทางการเมือง โดยวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีสติมีความเป็นเหตุเป็นผลไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายการเมืองใดฝ่ายการเมืองหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการรับข้อมูลโดยวิธี โยนิโสมนสิการ คือประกอบด้วยอุบายปัญญาอันชอบ (เกษมวัชรดิตถ์ รอดจากทุกข์ และคณะ, 2565)

ภาพจำวาทกรรมการเมืองในอดีต ซึ่งมีวิวัฒนาการคู่กับบุคคล พรรคการเมือง องค์การที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรัฐบาลแต่ละยุคสมัย ได้ประดิษฐ์คำ เพื่อสร้างสรรค์วาทกรรมทางการเมืองสำหรับใช้จูงใจประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตัวอย่างวาทกรรมทางการเมืองในอดีตช่วงสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุนหะวัณ ได้สร้างและเสนอวาทกรรม “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” โดยมีนักวิจารณ์กล่าวไว้ว่า ถือเป็นว่าเป็นประโยคทองที่แสดงถึงวิสัยทัศน์ผู้นำทางการเมืองในการนำพาประเทศก้าวสู่เวทีโลก (อดิศร หมวกพิมาย, 2559 อ้างถึงใน ลงทุน ศาสตร์, 2020) นอกจากนี้ ยังมีวาทกรรมทางการเมืองที่หวังผลให้ประชาชนออกมาสนับสนุนในสมัยก่อนรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ที่มีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 เกิดวาทกรรมจากนักวิชาการ (Technocrat) เช่น การเมืองภาคประชาชน (public politics) การมีส่วนร่วม (participation) ประชาสังคม (civil society) นับเป็นวาทกรรมทางการเมือง เช่น การใช้ประชาสังคมเป็นวาทกรรมในการต่อสู้และโค่นล้มระบอบเผด็จการอำนาจนิยมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่รับจากโลกเสรีประชาธิปไตยต้องการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาชน แม้ว่าในบริบทการเรียกร้องการมีส่วนร่วมภาคประชาชนหรือประชาสังคม ในประเทศไทยได้มีมานาน พร้อมกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน (Civic Movement) ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์สู้กันเองในประเทศหลายครั้ง แต่วาทกรรมดังกล่าวได้รับการยอมรับและเกิดรูปแบบประชาสังคม (civil Society) ซึ่งได้สร้างกระบวนการรับรู้ความเชื่อ ทัศนคติ และอุดมการณ์ทางการเมืองตามมา (ลิขิต ธีรเวคิน, 2546) รวมทั้งวาทกรรมทางการเมืองที่ต้องการรณรงค์ให้ประชาชนมาร่วมปฏิบัติ ลักษณะของกระบวนการสร้างคำที่ลึกซึ้งแยบยล จูงใจให้ประชาชนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในแง่การดูแลเอาใจใส่ “โครงการเอื้ออาทร” “โครงการเอสเอ็มอี” หรือ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เกิดลักษณะรัฐอุปถัมภ์ (Policy Patronage) ส่งผลเชิงอัตลักษณ์ว่าเป็นประชานิยม กระทั่งมีการสืบทอดอำนาจโดยรัฐบาล

จากรัฐประหาร ก็มิได้ยกเลิกอัตลักษณ์เชิงวาทกรรมนี้ เพียงเปลี่ยนชื่อใหม่ให้เป็นอัตลักษณ์ของตนเท่านั้นแต่วิธีการคงเดิม เห็นได้ว่า รัฐบาลทหารยอมรับวาทกรรมการเมืองเช่นเดียวกับประชาชน

ตลอดจนวาทกรรมทางการเมือง มุ่งหวังให้ประชาชนมาเป็นฝ่ายตน หรือผลักดันให้เลือกข้าง โดยเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมการเมือง เนื่องจากประชาชนไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล เกิดทัศนะต่อต้านพวกไม่รักชาติรักแผ่นดิน เกิดวาทกรรมแยกฝั่ง แยกฝ่าย ใครเห็นต่างไม่ใช่พวกเรา วาทกรรมการเมืองที่ทำให้รัฐบาลที่เข้มแข็งต้องสูญเสียความมั่นคง ด้วยคำว่า “ระบอบทักษิณ” อีกทั้งมีการประดิษฐ์คำ ให้ต้องเลือกข้าง “คนของเราพรรคของเรา” หรือ “ไม่เลือกเราเขามาแน่” หรือ “เลือกคนบ้านเราเป็นนายก” เป็นต้น กระทั่งมีการกล่าววิจารณ์กันว่า เป็นการเอาตีใส่ตัวเอาชั่วให้คนอื่น

จากตัวอย่างวาทกรรมการเมือง เห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กับสังคมการเมือง เพราะทุกบริบทในสังคมการเมืองมักมีการใช้อำนาจแทรกซึมอยู่ทั่วไป ซึ่งอำนาจนั้นแสดงผ่านวาทกรรมทางการเมือง ในขณะที่วาทกรรมแต่ละชุดสามารถชักจูง ระดมความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติของมนุษย์ โดยเฉพาะวาทกรรมทางการเมือง เป็นการสื่อสารที่ก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองทางความคิดและแนวทางปฏิบัติไปพร้อมกัน ในอีกแง่มุมหนึ่งอาจสามารถกล่าวได้ว่า วาทกรรมทางการเมืองคือกระบวนการต่อสู้ แย่งชิงอำนาจในการนิยามความหมายของสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องในทางการเมือง และผู้อยู่ในอำนาจย่อมได้เปรียบในการต่อสู้แย่งชิงดังกล่าว ฉะนั้นเมื่อพิจารณากระบวนการสร้าง (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และนัยสำคัญ (significant) แก่สรรพสิ่งอันเป็นที่มาของการสั่งสมอำนาจ ความนิยมจากประชาชน (Populist) ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยผลักดันและเกื้อหนุนให้เกิดเสถียรภาพต่อการดำรงอยู่ และมีความเป็นต่อฝ่ายตรงกันข้ามให้มากที่สุด กระบวนการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในการนิยามความหมายของสิ่งซึ่งมีอำนาจในการนิยามสิ่งนั้น ที่ต้องมีความชอบธรรม (Legitimacy) **ดังนั้น ชุดวาทกรรมทางการเมืองที่ถูกสร้างขึ้นแต่ละยุคสมัย ซึ่งมีความหมายและสัญลักษณ์ต่อสังคมการเมือง สามารถครอบงำความคิด ความเชื่อ ทัศนคติของผู้คนในสังคม ในขณะที่การเสพวาทกรรมควรแยกแยะความถูกต้อง ชอบธรรม มีที่มาของวาทกรรมนั้นด้วย เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกครอบงำและการบิดเบือนที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกทางสังคมที่ไม่อาจประเมินคุณค่าได้**

การสร้างหรือประดิษฐ์วาทกรรมทางการเมืองเพื่อเข้าสู่กระบวนการสื่อสารทางการเมือง ถูกใช้เป็นเครื่องมือของบุคคล นักการเมือง พรรคการเมือง องค์การหรือสถาบันทางการเมือง โดยส่วนมักคาดหวังให้เกิดการสื่อสารข้อมูลที่ตนต้องการไปยังผู้รับข่าวสารกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนทั่วไป เพื่อหวังผลทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ ในขณะเดียวกันที่ทุกภาคส่วนของสังคมควรทำความเข้าใจต่อสัญญะ (sign) ทางการเมืองจากวาทกรรมเหล่านั้นอย่างมีวิจารณญาณ อันนำไปสู่ความมีอารยะของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ที่มาและความหมาย วาทกรรมทางการเมือง

เพื่อความเข้าใจความหมายเป็นการเบื้องต้นของวาทกรรม เป็นคำที่มีรากฐานมาจากภาษาบาลี “วาทกมฺม” อ่านว่า วา-ทะ-กำ-มะ = วาทกรรม (ทองย้อย แสงสินชัย, 2557) ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ discourse ส่วนการนิยามความหมายที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปยังไม่มี เนื่องจากผู้ให้ความหมายที่มีมุมมองแตกต่างกันและหลากหลาย เช่น Wetherell (2001: 3) กล่าวถึง วาทกรรม ว่ามีที่มาจากการศึกษาการใช้ภาษาที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เป็นการศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ภาษาทางสังคมศาสตร์ ไม่ใช่เพียงรูปแบบตัวอักษร ถ้อยคำของการพูด โครงสร้างประโยค หรือการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่หมายรวมถึงเครื่องมือสื่อสาร ปรากฏการณ์ทางสังคม บริบทแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของคำพูด การเขียน หรือการส่งสาร (message) ที่สร้างความหมายต่อสรรพสิ่ง ดังนั้นวาทกรรมในความหมายนี้ มีความหมายกว้างในเชิงเนื้อหา (text) ในขณะที่ Grant, Keenoy and Oswisk, (1998) กล่าวว่า วาทกรรมคือถ้อยคำที่มิใช่แค่การเรียงกันตามตัวอักษร แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจากการอ่าน เพื่อค้นหาความหมายจากคำเหล่านั้นการวิเคราะห์วาทกรรมจึงมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การวิเคราะห์รูปแบบ การเปลี่ยนผ่านความหมายในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ คล้ายกับ Foucault (2000) ให้ความหมายวาทกรรมไว้ว่า เป็นสิ่งที่มากกว่าการเขียนและการพูด แต่รวมถึงระบบและกระบวนการสร้าง (constitute) อัตลักษณ์ (identity) และความหมาย (significant) ให้กับสรรพสิ่งในสังคมที่อยู่รอบตัวพลเมือง ได้แก่ อำนาจ ความรู้ และความจริง ซึ่ง Foucault ได้สรุปความหมายให้เห็นชัดขึ้นคือ (1) มีการแสดงความเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ชี้ให้เห็นว่า สิ่งนั้นเป็นเช่นนั้น ถูกจริง ผิดจริง ดีจริง ชั่วจริง ฯลฯ คือจุดเริ่มของวาทกรรม (2) คนในสังคม ถูกครอบงำเพราะให้เห็นจริงไปกับวาทกรรมนั้น จนเกิดเป็นค่านิยมหรือความเชื่อตาม ทั้งที่สิ่งนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นความจริงก็ตาม และ (3) คนอื่นอาจแสดงความเห็นต่อเรื่องนั้นเพื่อให้เห็นความจริงในแง่มุมอื่นได้อีก จากสรุปความหมายดังกล่าวเห็นได้ว่า วาทกรรมมีหน้าที่จูงใจให้เกิดขึ้นตามสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคม ขณะเดียวกันยังทำหน้าที่ปิดกั้น มิให้เอกลักษณ์หรือความหมายบางอย่างเกิดขึ้น หรือทำให้อัตลักษณ์ที่ดำรงอยู่ในสังคมก่อนหน้านี้ให้เลือนหายไป

เมื่อวาทกรรมสามารถได้แสดงตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวผ่านภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practice) ได้แก่ ความคิด ค่านิยมความเชื่อ ผ่านสถาบันและช่องทางในการเข้าถึงประชาชนในสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อนำบทบาทหน้าที่ของวาทกรรมมาอธิบายความหมาย วาทกรรมการเมือง ได้ว่า เป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจในกระบวนการสื่อสารความหมายทางภาษา ที่มีการแสดงความคิดทางการเมือง โดยผ่านกลไกระบบการสื่อสารมวลชนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือในเวลาเดียวกันด้วย ทั้งนี้ชุดความคิดของวาทกรรมการเมืองต้องมีความชอบธรรม (Legitimacy) เมื่อนำวาทกรรมแต่ละชุดสื่อสารออกไปย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความถูกต้อง ซึ่งเป็นอีกความหมายหนึ่งของ Foucault

เห็นว่า วาทกรรมการเมืองมีลักษณะเป็นตัวแทน (representation) ที่มองไม่เห็น เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจ ได้รับการรับรองว่าเป็นความถูกต้อง โดยรับรู้และสัมผัสได้จากการใช้ภาษา จุดน่าสนใจอยู่ที่ภาษาซึ่งถูกประดิษฐ์เป็นวาทกรรมที่เชื่อมโยงกับการพูดการเขียน กฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตามสิ่งนั้น ในขณะที่ วาทกรรมการเมืองจึงเป็นตัวแทนระบบความหมายที่มีมิติทางประวัติศาสตร์สั่งสมอยู่เป็นความทรงจำ เป็นความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นด้วยภาษา กลายเป็นสิ่งผลิตด้วยความรู้ (object of knowledge) ดังนั้น ความหมาย วาทกรรมการเมือง จึงเป็นทั้งความคิด ความรู้ เครื่องมือ ที่มีอำนาจกำกับ ครอบงำมนุษย์ให้มีปฏิสัมพันธ์และการแสดงความคิดเห็นต่อวาทกรรมนั้น (สมชาย ศรีสันต์, 2561) ส่วน Baranov (1991) ให้คำจำกัดความวาทกรรมทางการเมืองคือ ผลรวมของวาจาที่ใช้อภิปรายทางการเมือง เช่นเดียวกับกฎเกณฑ์ของนโยบายสาธารณะที่ได้รับการแก้ไขให้มีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ โดยพิสูจน์ด้วยประสบการณ์ ในขณะที่ Levenkova จำกัดความวาทกรรมการเมืองคือ การแสดงออกทางภาษาของการปฏิบัติสาธารณะในขอบเขตของวัฒนธรรมการเมือง ซึ่งเป็นการใช้ภาษาอย่างมืออาชีพ ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่มีเงื่อนไขระดับชาติ ระดับสังคม และระดับปัจเจกบุคคลหรือผู้พูด”

สรุป ความหมายวาทกรรมการเมือง สำหรับบทความนี้ หมายถึง ชุดการสื่อสารที่ต้องการนำเสนอโดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ถูกต้อง โดยต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันกับเครื่องมือสื่อสารมวลชน ในการนำเสนอชุดวาทกรรมการเมืองที่จัดทำเพื่อสื่อสารไปยังประชาชนหรือประชาสังคมให้รับรู้และเข้าใจความคิด จูงใจให้เกิดความเชื่อ มีความเห็นร่วมกัน รวมทั้งเกิดการกระทำตามความต้องการผู้นำเสนอวาทกรรม ซึ่งเป็นแก่นความคิดของผู้พูดที่แสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ต่อกิจกรรมทางการเมืองโดยมีเป้าหมายให้ผู้ฟังเชื่อถือ ยอมรับ และคล้อยตามอันนำไปสู่ผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะต่อไป อย่างไรก็ตามชุดวาทกรรมการเมืองอาจบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลตามเป้าหมายหรือไม่ก็ได้

วาทกรรมกับการสร้างความได้เปรียบทางการเมือง

บุคคลทางการเมือง พรรคการเมือง องค์การที่เกี่ยวข้องกับการเมือง พยายามประดิษฐ์คิดค้น ถ้อยคำที่มีความหมายเชิงสัญญะเป็นวาทกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารแก่สาธารณชนหรือผู้ฟังให้รับรู้ ยอมรับ เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งคาดหวังต่อเป้าหมายของการใช้วาทกรรม คือ ก่อให้เกิดผลทางการเมือง อาจต้องการได้รับความเชื่อถือ (creditability) ต่อตนเอง ต้องการคะแนนเสียงให้พรรค หรือต้องการสร้างค่านิยมให้แก่องค์การของตน แต่อย่างไรก็ตาม การประดิษฐ์วาทกรรมมิใช่ประสบผลสำเร็จเสมอไป อาจต้องเผชิญกับล้มเหลวหรือผลสะท้อนกลับมาทำร้ายตน พรรค หรือองค์การได้เช่นกัน ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จหรือปัจจัยที่ทำให้ล้มเหลวสามารถรับรู้ได้จากกระแสการยอมรับจากสังคม เพราะประชาชนในสังคมก็มีวิจารณญาณในการพิเคราะห์วาทกรรมของบุคคลทางการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง หรือบุคลากรองค์การ

ทางการเมือง ส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาอำนาจหรือหวังผลประโยชน์ทางการเมือง ดังนั้น ผู้รับวาทกรรมจึงแปลความหมายเชิงสัญญะของวาทกรรมนั้นก่อนเชื่อหรือไม่เชื่อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม หากวาทกรรมที่ถูกประดิษฐ์มีสัญญะแฝงถึงการโกหก หลอกลวง ตระบัดสัตย์ วาทกรรมนั้นก็ไม่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้หนึ่งผู้ใดหรือสังคมโดยรวม ยกเว้นบุคคลที่ใช้วาทกรรมการเมืองเท่านั้น ในทางกลับกันหากวาทกรรมการเมืองที่ปราศจากความจริง มักประสบความสำเร็จในระยะสั้น แต่ในระยะยาวอาจเปลี่ยนประสบความล้มเหลว และกลายเป็นอาวุธกลับมาทำร้ายเจ้าของวาทกรรมการเมืองได้ ผู้ผลิตวาทกรรมที่หลอกลวงมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง หากมองย้อนไปในเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เป็นต้นมา (สมชาย ศรีสันต์, 2561) เป็นช่วงที่มีการผลิตวาทกรรมของนักการเมืองจำนวนมาก เห็นได้ว่าผู้มีส่วนร่วมในการสร้างวาทกรรมมี 3 กลุ่มคน กล่าวคือ กลุ่มคนที่เป็นชนชั้นนำ (elites) ได้แก่ ข้าราชการ และอดีตข้าราชการระดับสูง รวมถึงนักวิชาการ คนชั้นกลางบางคนที่เชื่อเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของคน เชื่อเรื่องแผ่นดินไทยมีเจ้าของคนเดียว พวกนี้เชื่อว่าคนส่วนใหญ่ไม่สามารถคัดสรรนักการเมืองที่ดีได้ ส่วนกลุ่มที่สองคือสื่อมวลชน ที่นิยมมีอคติ ต่อต้านความเห็นต่างอย่างรุนแรง มีทัศนคติเห็นแต่ความไม่ดีของคนอื่น ส่วนความดีถือว่าเป็นเรื่องปกติไม่สมควรเป็นข่าว การตำหนินักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับผู้มีอำนาจช่วยให้ธุรกิจเติบโตมั่นคงได้เป็นอย่างดี วาทกรรมการเมืองจึงออกจากสื่อกลุ่มนี้มากขึ้น และกลุ่มสุดท้าย คือ นักการเมืองที่หวังครองอำนาจด้วยการเหยียบยำ ให้ร้ายคนอื่น เพื่อเป็นบันไดให้ตนและพรรคพวกเข้าสู่อำนาจ นักการเมืองประเภททำงานด้วยปาก มักสร้างวาทกรรมเป็นเครื่องมือ โดยใช้สื่อเพื่อรณรงค์ให้ถูกเชื่อสนิทว่าเป็นความจริง (สมชาย ศรีสันต์, 2561)

หากหันมาพิจารณาวาทกรรมการเมืองของรัฐบาล ในฐานะผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการเมืองและการปกครอง รวมทั้งภารกิจการสร้างเสริมและพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะพันธะหน้าที่ที่ต้องสื่อสารกับประชาชนพลเมืองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อสร้างความเข้าใจต่อวิธีการบริหารราชการแผ่นดิน ตามบทบัญญัติที่บังคับไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คือ คำแถลงนโยบายรัฐบาล ซึ่งถือได้ว่าเป็นวาทกรรมการเมืองสำหรับสื่อสารกับประชาชนทั้งประเทศ เพื่อทำให้เชื่อมั่นว่า รัฐได้กำหนดวิถีการบริหารที่ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติ ด้วยเนื้อหาสาระที่มีลักษณะเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน และผลประโยชน์ที่ประเทศได้รับจากการบริหารราชการของรัฐบาล สาระสำคัญที่รัฐบาลสื่อสารเชิงวาทกรรมนี้ เสมือนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ต้องนำเสนอเรื่องการพัฒนาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และเป็นการแสดงให้เห็นศักยภาพด้านการบริหารประเทศของรัฐบาล ตลอดจนบอกกล่าวและเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการส่งเสริมความสามัคคี ขจัดความขัดแย้งเห็นต่าง รวมทั้งการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รณรงค์ส่งเสริมให้พลเมืองในปกครองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ฯลฯ เป็นทรัพยากรบุคคลทรงคุณค่าที่สามารถดำรงอยู่ได้ในกระแสแห่งโลกยุคใหม่ กล่าวโดยภาพรวมได้ในแง่มุมหนึ่งว่า รัฐบาลสร้างวาทกรรม

ที่ปรากฏเป็นข้อความแสดงถึงการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้ทุกคนในสังคมเข้าใจ ตีความหมายไปในทิศทางที่ถูกต้องตรงกันจากชุดคำแถลงนโยบายเป็นวาทกรรมการเมืองซึ่งประดิษฐ์ขึ้นเป็นวาทกรรมที่เชื่อมโยงทั้งการพูดและการเขียนที่ผ่านการรับรองความถูกต้องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นำไปสื่อสารให้เกิดรับรู้ทั้งในแง่สังคมการเมือง (political society) ซึ่งเกี่ยวข้องกับนิติธรรม ความชอบธรรม ความเสมอภาคยุติธรรม จริยธรรมและคุณธรรม และการรับรู้เชิงสังคมประกิต (Socialization) คือ การพัฒนาความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติจากรัฐในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมที่แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกรอบของสังคม เช่น การแสดงออกผ่านมีส่วนรวมทางการเมือง ภายใต้กฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐ อันนำไปสู่ความสงบสุขในสังคม และการพัฒนาอย่างมั่นคงถาวรของชาติ นอกจากนี้ยังมีวาทกรรมการเมืองของรัฐบาลที่ได้อำนาจจากการใช้กำลัง ที่มักเน้นย้ำต่อสัญญะเรื่องชาตินิยม สอดแทรกไว้ในวาทกรรมคำแถลงนโยบาย เพื่อสร้างความชอบธรรมและภาพลักษณ์ความเป็นรัฐบาลผู้จงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ มีความห่วงใยประชาชนและหวังดีต่อประเทศชาติ เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริตมุ่งมั่นเข้ามาแก้ปัญหาของประเทศชาติ อีกทั้งต้องการแสดงให้นานาชาติเชื่อมั่น ถึงความมีเกียรติยศความสง่างาม ความดีของคณะรัฐบาลที่ต้องการบำเพ็ญต่อบ้านเมือง วาทกรรมการเมืองเหล่านี้สามารถสร้างความได้เปรียบทางการเมืองในวาระของการเลือกตั้งครั้งต่อไป หรือความได้เปรียบทางการเมืองสำหรับการสืบอำนาจอีกด้วย (สมชาย ศรีสันต์, 2561)

การประดิษฐ์วาทกรรมสำหรับใช้สื่อสารเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการเมืองและประสบความสำเร็จตามที่ผู้ประดิษฐ์และผู้ใช้ (บุคคลทางการเมือง พรรคการเมือง และสถาบันการเมือง) โดยการย้อนศึกษาวิเคราะห์การประดิษฐ์วาทกรรมการเมืองในอดีต ภายใต้บริบทสังคมการเมือไทย การวิเคราะห์วาทกรรมการเมืองตามแนวคิดของ Foucault (2000) สามารถจำแนกวาทกรรมที่ถูกใช้ในประเทศไทยส่วนใหญ่คือ วาทกรรมการเมืองแบบชาตินิยม (nationalist political discourse) ที่ก่อให้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมือง ตัวอย่างชุดวาทกรรมสนับสนุนให้เกิดความรักชาติ ด้วยการประดิษฐ์คำว่า “ชังชาติ” ขึ้น เป็นวาทกรรมการเมืองที่สื่อสารออกมาเพื่อโต้ตอบเพลงประเทศกูมี เกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ.2561 ของกลุ่มผู้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย และสร้างกระแสต่อต้านรัฐบาลทหาร เกิดสภาวะการเมืองที่มีความขัดแย้ง แบ่งฝ่ายแบ่งข้าง ความหมายชังชาติจึงเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจหรือการตีความของแต่ละฝ่าย ภายใต้โลกทัศน์ทางการเมืองแต่ละปัจเจกชน วาทกรรมชังชาติ ถูกใช้ตอบโต้ระหว่างกลุ่มคนเห็นต่างกับฝ่ายรัฐบาลเรื่อยมากระทั่งปัจจุบัน สามารถกล่าวได้ว่า วาทกรรมการเมืองในสัญญะความรักชาติ ถือได้ว่า สามารถสร้างความได้เปรียบหรือหวังผลทางการเมืองได้ ในขณะที่วาทกรรมความรักชาติในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ ต้องการเชิดชูคุณค่าปลุกจิตวิญญาณความเป็นไทย ส่วนฝากฝั่งรัฐบาลนำเสนอผ่านคำแถลงนโยบาย เพื่อการปลูกฝังความเป็นไทย ด้วยการใช้ภาษาในลักษณะข้อความเพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าศิลปะวัฒนธรรมไทย ที่เป็นสัญลักษณ์และสมบัติของชาติไทย (หรือ soft power)

สำหรับรักษา ส่งเสริม เชิดชูชาติ โดยเน้นการฟื้นฟู สืบสานความเป็นไทย เป็นต้น รวมถึงวาทกรรมการเมืองในประเด็นการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่น ตัวอย่างเช่น โตไปไม่โกง จากประเด็นประชาชนให้ความร่วมมือกับรัฐเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นจากฝ่ายผู้มีอำนาจหน้าที่ เจ้าพนักงาน ข้าราชการ การรณรงค์ปลุกเร้าให้เกิดความพยายามในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นวาระแห่งชาติที่ควรขจัดปัญหาการทุจริตให้หมดไปจากสังคมไทย ตลอดจนวาทกรรมการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบด้วย การใช้อำนาจตามมาตรา 44 มาตรฐานการใช้กฎหมายแก่ผู้กระทำความผิดระหว่างพรรคพวกกับฝ่ายตรงข้ามที่มีการใช้ในลักษณะสองมาตรฐาน (double standard) เหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิถีวาทกรรมการเมืองที่สร้างความเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมภายใต้ประเทศที่ได้ชื่อว่าปกครองแบบนิติรัฐ กระบวนการผลิตวาทกรรมที่แฝงไปด้วยอุดมการณ์สื่อสารไปยังประชาชนที่มุ่งความรักชาติ ภายในชาติมีความชอบธรรม ซึ่งสะท้อนระบบความคิดผู้รับสารมีทั้งที่คล้อยตามและไม่คล้อยตาม อันเนื่องมาจากการตีความบนพื้นฐานประสบการณ์ความเชื่อที่ต่างกัน ส่วนวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม หรือปัจจัยด้านสภาพการณ์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจเป็นบริบทของสังคมที่เป็นชนวนเหตุให้เกิดการผลิตบทวาทกรรม ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับบริบทสังคม เพื่อให้วาทกรรมทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้น (motivation) ให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการรักษา อนุรักษ์ หรือพัฒนาความเป็นประเทศชาติให้คงอธิปไตยไทย ด้วยความชอบธรรม วาทกรรมการเมืองว่าด้วยเรื่องความรักชาติผู้ที่ได้เปรียบทางการเมือง คือ รัฐบาลที่มาจากรัฐประหาร เพราะวาทกรรมความรักชาติช่วยสร้างแรงสนับสนุนและความเชื่อ ความศรัทธาจากประชาชนทุกฝ่ายโดยอาศัยการสื่อสารในขณะที่ประชาชนหวังถึงการคืนความสุขให้คนในชาติ ประกอบกับวาทกรรมด้านความมั่นคงของประเทศ มุ่งสร้างบทบาทต่อการเมืองไทย ผู้ประดิษฐ์วาทกรรมพยายามให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งเป็นพื้นฐานความมั่นคงเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ อีกทั้งการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองรูปแบบใหม่ ภายใต้วาทกรรมว่า ปฏิรูป (reformation) ซึ่งกลายเป็นวาทกรรมการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มอนุรักษ์นิยม (conservative)

ต่อเนื่องจากวาทกรรมการเมืองในสัญญะความรักชาติ ที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาวาทกรรมในสัญญะการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (democratization) ในเชิงปฏิบัติได้จริง โดยบทบาทวาทกรรมในสัญญะนี้ว่าไปแล้วมุ่งความต้องการเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองเชิงคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม เสมอภาคเท่าเทียม ความเข้าใจของประชาชนทั้งประเทศ อันนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ การพัฒนาบ้านเมืองด้านต่าง ๆ โดยยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อยอดความรักชาติ ฉะนั้นวาทกรรมการเมืองที่สร้างความได้เปรียบทางการเมือง เช่น ปิดสวิต ส.ว. ปิดสวิต 3 ป. วลีดังกล่าวที่เป็นส่วนหนึ่งของคำปราศรัยที่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร เคยกล่าวไว้ก่อนการเลือกตั้ง

เมื่อวันที่ 14 พ.ค. 66 เพราะเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทหารหรือรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจจากการทำรัฐประหารเป็นต้นแต่เมื่อพิจารณาวาทกรรมการเมืองในสัญญะการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในอีกแง่มุมหนึ่ง ที่เน้นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการเมืองไทยในประเด็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการกระจายอำนาจสู่ส่วนท้องถิ่น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นแนวทางสร้างความรักชาติ ความสามัคคี สอดคล้องรองรับกับสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ควบคู่กับแนวคิดการรักษาความมั่นคงของรัฐชาติ การแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและวิกฤติทางสังคมจากการแพร่ระบาดโรคติดต่อร้ายแรง เมื่อปี 2562-2565 ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของประชาชนโดยรวม การสร้างวาทกรรมปลุกพลังความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อให้ประเทศเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวาทกรรมสำหรับสื่อสารทางการเมืองกับประชาชน ซึ่งได้รับการยอมรับโดยทั่วไป

จากวาทกรรมการเมืองในสัญญะความรักชาติ สู่วาทกรรมการเมืองในสัญญะการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง เมื่อวิเคราะห์วาทกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการเมืองแล้ว ยังสามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นและคืนความสุขให้คนในชาติ โดยเฉพาะวาทกรรมการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีการนำมาใช้ทั้งในวงการทางการเมือง วงการข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ ทหาร โดยสร้างสรรค์ในประเด็นการน้อมนำแนวโครงการพระราชดำริ การแสดงความเคารพยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์ การธำรงไว้ซึ่งระบบสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งระบบการเมืองโดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนวาทกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรณรงค์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งถูกใช้โน้มน้าวให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิผล สามารถสร้างค่านิยม ความเชื่อความศรัทธาทางการเมืองทั้งในฐานะบุคคลทางการเมือง พรรคการเมือง สถาบันหรือองค์การทางการเมือง ทั้งนี้ สามารถประดิษฐ์เป็นวาทกรรมการเมืองในเชิงสร้างความได้เปรียบและยังใช้ลดความน่าเชื่อถือฝ่ายตรงข้ามได้อีกด้วย

สามารถกล่าวได้ว่า บทบาทความสำคัญของวาทกรรมการเมืองผ่านกระบวนการสื่อสารมวลชน ภายใต้บริบทสังคมการเมืองไทย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญมีอิทธิพลต่อกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์ทางการเมืองไทย เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม จุดประกายความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสารว่าด้วยวาทกรรมการเมือง ผ่านช่องทางการสื่อสารมวลชน โดยอาศัยกลยุทธ์ และกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ให้ทำหน้าที่สำคัญทางการเมืองคือ การส่งเสริมความรักชาติ (patriotism) สร้างความรู้สึกความเป็นพวกเดียวกัน รวมทั้งก่อให้เกิดชาติที่ผ่านกระบวนการสรรค์สร้างและ

พัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตยในเชิงปฏิบัติได้อย่างแท้จริง การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ การเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเท่าเทียม ทั่วถึง เป็นธรรม รวมทั้งรับบทบาทของพลเมืองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชาติในการแข่งขันกับนานาประเทศ ฯลฯ ตลอดจนการเคารพเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ อย่างไรก็ดี การประดิษฐ์วาทกรรมเพื่อคาดหวังต่อผลทางการเมือง สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือ เมื่อใช้วาทกรรมการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ตัวบุคคลทางการเมือง พรรคการเมือง สถาบันหรือองค์การทางการเมือง หากใช้วิธีการสร้างวาทกรรมลวงโลก ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมได้ หรือการสร้างวาทกรรมเพื่อโจมตี ทำลายล้าง หรือด้อยค่าศัตรูทางการเมืองฝ่ายตรงข้าม หรือการใช้วาทกรรมเพียงหวังผลทางการเมือง ในลักษณะเทคนิควิธีการเพียงเพื่อจูงใจให้เข้าใจผิด ฯลฯ ดังนั้นผู้รับสารในรูปวาทกรรมการเมือง ควรใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตุมีผล ก่อนตกลงปลงใจเชื่อหรือไม่เชื่อ หรือแสดงพฤติกรรม คล้อยตามวาทกรรมการเมืองนั้น แม้ว่าประสบผลทางการเมืองได้เพียงระยะสั้นก็ตาม แต่ได้ทำลายภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือทางการเมืองในระยะยาว

บทสรุป

บทบาทความสำคัญของวาทกรรมทางการเมืองผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย วาทกรรมทางการเมืองนับเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสารในรูปวาทกรรมทางการเมือง โดยผ่านช่องทางกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ และการสื่อสารทางการเมืองนั้น ย่อมมีหน้าที่ที่สำคัญในทางการเมือง คือ การส่งเสริมความรู้สึกเป็นชาติ (Nationness) เดียวกัน สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นเสียงสะท้อนของประชาชนต่อของแผนพัฒนาแห่งชาติ ช่วยสอนทักษะที่จำเป็นแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การขยายตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ การช่วยประชาชนในการเตรียมตัวเพื่อรับบทบาทใหม่ในการพัฒนาประเทศ และการเตรียมประชาชนในการรับบทบาทในฐานะส่วนหนึ่งของชาติที่ต้องแข่งขันกับชาติอื่น ๆ โดยสิ่งที่ต้องระมัดระวังคือ การใช้วาทกรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเองด้วยวิธีการสร้างวาทกรรมลวงโลมตีทำลายด้อยค่าศัตรูทางการเมืองหรือฝั่งตรงข้ามทางการเมือง ดังนั้น วาทกรรมการเมืองสามารถนำมาใช้การสร้างความได้เปรียบทางการเมือง โดยทั่วไปมักอาศัยช่องทางการสื่อสาร และกระบวนการสื่อสารมวลชน ซึ่งผู้ประดิษฐ์และใช้วาทกรรมเชิงภาษาในลักษณะการพูด การเขียน การแถลง ฯลฯ โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง พรรคการเมือง สถาบันและองค์การทางการเมือง ประเด็นในวาทกรรมที่ผ่านกระบวนการสื่อสารมวลชนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการเมืองได้ค่อนข้างมาก คือ วาทกรรมที่เน้นส่งสารในสัญญะความรักชาติ นอกจากนี้ วาทกรรมที่สร้างความได้เปรียบทางการเมืองได้มาก คือ การส่งสารในสัญญะการส่งเสริมสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เหนือกว่านี้วาทกรรมที่สร้างความได้เปรียบทางการเมืองได้มากที่สุด คือ วาทกรรม

ที่ส่งสารในสัญญะการเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามประเพณีการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อ้างอิงจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

บรรณานุกรม

เกษมวัชรดิตถ์รอดจากทุกข์, เอกกวิน ปิยวิโร (อะซิ่ม) และ อธิษฐ์ สุวฑโฒ (สุขพานิช). (2565). การสื่อสารทางการเมืองกับวาทกรรมทางการเมืองในสังคมไทย. **วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย** 2,5 (กันยายน-ตุลาคม 2565).

ทองย้อย แสงสินชัย. (2557). **บาลีวันละคำ**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

นันทนา นันทวโรภาส. (2563). **สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้.** พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลงทุนศาสตร์. (2020). **เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า สุดยอดนโยบายเศรษฐกิจไทยที่หลายคนหลงลืม**. ค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2566 จาก https://www.investerest.co/economy/battlefield-to-trade-field/

ลิขิต ธีรเวคิน. (2546). **ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: แม็ค.

สมชาย ศรีสันต์. (2561). **ว่าด้วยการวิเคราะห์วาทกรรมวิพากษ์ บทวิเคราะห์วาทกรรมการพัฒนา/หลังการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สมมติ.

Baranov, A. N. (1991). **Parliamentary Debates: Traditions and Innovations**. Znanie.

Foucault, M. (2000). The Political Technology of Individuals. In P. Rabinow (Ed.), **Michael Foucault Power Essential Works of Foucault 1954-1984** (p. 403-417). New York: The New Press.

Grant, D., Keenoy, T. W. & Oswick, C. (1998). Organizational Discourse: of Diversity, Dichotomy and Multi-Disciplinary. **Discourse and Organization** (pp. 1–14). London: Sage.

Wetherell, M. (2001). Debates in Discourse Research. In M. Wetherell, S. Taylor, S. J. Yates, and Open University (Eds.), **Discourse Theory and Practice: A Reader** (pp. 380–89). London: Sage.

ได้รับบทความ 3 กรกฎาคม 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 19 กันยายน 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 9 ธันวาคม 2567

บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566*

อิทธิพล โชตินิสากรณ์**, ศุภชัย ศุภผล***, จักรี ไชยพินิจ****,
กานต์ บุณยะกาญจน*****

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2566” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (key-informants) ผลการวิจัย พบว่า (1) พัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจทุนโทรคมนาคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2566 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1.1) กลุ่มโทรศัพท์พื้นฐาน ภาพรวมพัฒนาการมีจำนวนการใช้ลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป (1.2) กลุ่มดาวเทียม มีผู้ให้บริการเพียงรายเดียว คือ บริษัทไทยคม จำกัด (มหาชน) (1.3) กลุ่มโทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาพรวมพัฒนาการมีจำนวนการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะคนหันไปใช้โทรศัพท์มือถือและอินเตอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น (2) รูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในการกำหนดนโยบาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2566 ประกอบด้วย (2.1) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ (group interest) (2.2) กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มทุนโทรคมนาคม มีปัจจัยหลัก คือ การเข้ามามีอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และผูกขาดสัมปทานโทรคมนาคม (2.3) การล็อบบี้ กลุ่มทุนโทรคมนาคมได้มีการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อพยายามเข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล (3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่มีต่อนโยบายสาธารณะในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2566 กลุ่มทุนสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับชนชั้นนำ กลุ่มขุนนาง นักวิชาการ และนักการเมือง จนกลายเป็น “ระบบอุปถัมภ์กึ่งผูกขาด” ภายใต้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนกัน

คำสำคัญ: กลุ่มทุนโทรคมนาคม, กลุ่มผลประโยชน์, ทุนผูกขาด, ผู้กำหนดนโยบาย, บทบาท

* บทความนี้ปรับปรุงและเพิ่มเติมจากส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566”

** นิสิตปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
*** คณะกรรมการที่ปรึกษา
**** คณะกรรมการที่ปรึกษา
***** คณะกรรมการที่ปรึกษา

Received July 3, 2024 ; Revised September 9, 2024 ; Accepted December 9, 2024

The Role of Telecommunications fund group in government policy formulation in the period of 1988 to 2023*

Ittipon Chotinisakoen**, Suphachai Suphaphol***,
Chakkri Chaipinit****, Kan Boonyakanchana*****

Abstract

Research on "The role of the telecommunications capital group in government policymaking from 1988-2023" The research results found that (1) Political development of the telecommunications capital business group from 1988-2023 is divided into 3 groups: (1.1) Landline telephone group. Overall development has seen a continuous decrease in the number of uses. Due to changing technology (1.2) Satellite groups There is only one service provider, Thaicom Public Company Limited. (1.3) Mobile phone group Overall development has continuously increased the number of uses. Because people are increasingly turning to using mobile phones and the internet. (2) Forms, methods, and tools of the telecommunications capital group in policymaking from 1988-2023, consisting of (2.1) Creating a network of alliances in the form of a group. Group Interest (2.2) The social movement process of the telecommunications capital group has a main factor: gaining power in determining government policy. and monopolizing telecommunications concessions (2.3) Lobbying: Telecommunications capital groups have used various techniques. to try to influence government policymaking (3) interaction between Capital Groups and Politics Affecting Public Policy in Thailand From 1988-2023, capital groups established patronage relationships with elites, aristocrats, academics, and politicians until it became a "semi-monopoly patronage system" under reciprocal benefits. together

Keywords: Telecommunications Capital Group, Group Interest, Monopoly Capital, Decision-Makers, Role

* This article is revised from the research entitled "The Role of Telecommunications fund group in government policy formulation in the period of 1988 to 2023"

** PhD student in Politics Program, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.
*** advisory committee
**** advisory committee
***** advisory committee

บทนำ

การปฏิวัติทางโทรคมนาคมในประเทศไทยนั้น เริ่มมีบทบาทอย่างชัดเจน เมื่อโลกของเราได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) บทบาทของการโทรคมนาคม ก็ยิ่งมีบทบาทเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวันของผู้คน สำหรับประเทศไทยนั้น การพัฒนาโทรคมนาคมได้เริ่มมีบทบาทเป็นอย่างมากในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535–2539) เนื่องจากการปรับเปลี่ยนสังคมไทยจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่สังคมสารสนเทศ (information age) ซึ่งเป็นยุคที่ประกอบไปด้วยระบบสื่อสารโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์เป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (สร้อยทิพย์ ไตรสุทธิ์, 2541, หน้า 1) การพัฒนาเหล่านี้ ในด้านหนึ่งได้แก้ปัญหาความขาดแคลนในอุปทานลงได้มาก จนเป็นเหตุทำให้บางพื้นที่กลับกลายเป็นอุปทานเกินพอก็มี เช่น การให้บริการในเขตนครหลวงและปริมณฑล แต่การให้บริการในภาพรวมของประเทศแล้วยังไม่บรรลุภาวะความอิ่มตัว อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่ไร้ทิศทาง การขาดแผนระยะยาวที่ชัดเจนและรอบคอบพื้นฐานของกฎหมายโทรคมนาคมที่ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีและตลาด รวมถึงการขาดความรู้และทักษะในเชิงนโยบายและบริหารจัดการในสาขาที่มีพลวัตรสูงเป็นพิเศษอย่างบริการโทรคมนาคม ตลอดจนความอ่อนไหวต่อการแทรกแซงจากธุรกิจการเมือง จึงทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์ในหมู่ผู้มีอำนาจและการผูกขาดโดยรัฐ ซึ่งเป็นทั้งผู้ให้บริการและผู้กำกับดูแลการให้บริการเองด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้เกิดจุดอ่อนเป็นปัญหาต่าง ๆ ที่มีมานาน คือ (1) มีการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนและสิ้นเปลือง (2) การให้บริการและประกอบการทั้งสาขาโทรคมนาคมโดยรวม มีประสิทธิภาพการบริการต่ำ (3) คุณภาพการให้บริการยังต่ำกว่าระดับมาตรฐาน (Benchmark) ระดับโลก (4) โครงสร้างอัตราค่าบริการมีความบิดเบือนจากต้นทุนที่แท้จริง เช่น ค่าบริการของโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น (5) อัตราค่าบริการส่วนใหญ่สูงกว่าความเป็นจริง เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศและในประเทศ บริการอินเทอร์เน็ตและบริการวงจรเช่า เป็นต้น และ (6) การกระจายของบริการโทรศัพท์พื้นฐานขาดการตอบสนองความต้องการที่เป็นจริง ซึ่งพบได้ไม่เฉพาะแต่ในปริมณฑลของเขตนครหลวงเท่านั้น แม้แต่บางพื้นที่ในเขตนครหลวงขึ้นในเองยังขาดแคลนขณะที่ในบางพื้นที่กลับมีคู่สายโทรศัพท์เหลือเฟืออยู่เป็นจำนวนมาก

ด้วยความสำคัญของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมดังกล่าว กลุ่มทุนต่าง ๆ ที่ลงทุนเกี่ยวกับการโทรคมนาคมจึงพยายามที่จะสร้างสายสัมพันธ์และพยายามผลักดันนโยบายรวมไปถึงโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลให้เอื้อผลประโยชน์ต่อการลงทุนของกิจการกลุ่มทุนต่าง ๆ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับรัฐบาลนั้น อาจจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น สถาบัน กลุ่มหรือองค์กร และความสัมพันธ์ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น ความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ทำให้กลุ่มทุนโทรคมนาคมได้รับผลประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรก่อนกลุ่มทุนอื่น ๆ อาทิเช่น การได้รับสัมปทาน ใบอนุญาต และสิทธิพิเศษต่าง ๆ เข้าไปผูกขาดในกิจการของรัฐ (รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2554) ดังนั้น การที่กิจการด้านโทรคมนาคมเป็นบริการด้านสาธารณูปโภค

องค์กร ของรัฐจึงมีหน้าที่ต้องจัดหาบริการสาธารณูปโภคนี้ กิจการโทรคมนาคมจึงถูกผูกขาดโดยหน่วยงานรัฐ การที่กลุ่มทุนเอกชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้จึงขึ้นอยู่กับการกำหนดนโยบายของรัฐ (วิไล เคียงประดู่, 2540, หน้า 16)

สำหรับอุตสาหกรรมทางโทรคมนาคมในประเทศไทยนั้น เริ่มในปี พ.ศ. 2531 เมื่อรัฐบาล พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” นำประเทศเข้าสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries--NIC) สร้างชื่อเสียงเป็นที่จดจำทั้งในประเทศและในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งนโยบายนี้เป็นผลมาจากการขับเคลื่อนของกลุ่มธุรกิจโดยกลุ่มทุนใหญ่ที่ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองไทย ได้แก่ กลุ่มทุนโทรคมนาคม ประเทศไทยภายใต้การบริหารของนายกรัฐมนตรี “พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ” มีการดำเนินนโยบาย การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในโครงการสาธารณะขนาดใหญ่ เช่น ระบบสื่อสารโทรคมนาคมโดยมองว่า ระบบโทรคมนาคมเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจและด้านการค้า ซึ่งจะเป็นระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จะอำนวยความสะดวกในการเจริญเติบโตทางธุรกิจได้ทั่วไป (จารวี โกมลดิษฐ์, 2544, หน้า 1) การขาดแคลนของโครงข่ายโทรศัพท์ คือ อุปสรรคสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตตลอดจนการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าของไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางรากฐานด้านโทรคมนาคมเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ และต้องมีการขยายจำนวนหมายเลขโทรศัพท์เพื่อรองรับการเจริญเติบโตในอนาคต ด้วยข้อจำกัดในการลงทุนสร้างโครงข่ายโทรศัพท์ของหน่วยงานรัฐ รัฐบาล พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ จึงออกนโยบายจัดทำโครงการขยายโครงข่ายโทรศัพท์ ประกาศเปิดเสรีด้านโทรศัพท์พื้นฐาน โดยเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนไทยร่วมลงทุนภายใต้โครงการ “การลงทุนขยายโครงข่ายโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย” (มติชน, 2560) ในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งถือเป็นโครงการที่จะก่อประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติระยะยาว ทำให้นายธนินท์ เจียรวรานนท์ ผู้บริหารเครือซีพีได้จัดตั้งบริษัท โดยจดทะเบียนในชื่อ “บริษัท ซีพี เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด” หรือ “ซีพี เทเลคอม” (ธนินท์ เจียรวนนท์, 2562, หน้า 131) เพื่อยื่นข้อเสนอขอเป็นผู้ดำเนินการโครงการในการขยายโครงข่ายโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย และได้เชิญบริษัท บริติช เทเลคอม (British Telecom ปัจจุบัน คือ BT Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านโทรคมนาคมของประเทศอังกฤษเข้ามาเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยี และเป็นผู้ถือหุ้นร่วมในโครงการนี้ ถือเป็นจุดเปลี่ยนของโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) อุตสาหกรรมทางโทรคมนาคมในประเทศไทยนับจากนั้น เป็นต้นมา (ผู้จัดการ, 2564)

ในยุคของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กระทรวงคมนาคมได้ประกาศให้ภาคเอกชนยื่นขอสัมปทานโครงการดาวเทียมสื่อสารในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2533 และได้รับข้อเสนอของเอกชนไว้พิจารณา 3 ราย คือ บริษัทไทยแซ็ท จำกัด บริษัทชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด และบริษัทวาเคไทย (ไทยแลนด์) จำกัด เมื่อกระทรวงคมนาคมได้พิจารณาเปรียบเทียบข้อเสนอของผู้ขอรับสัมปทานแล้ว จึงมีมติให้บริษัทชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์

คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด เป็นผู้ได้รับสัมปทานโครงการดาวเทียมสื่อสาร โดยในสัญญาระบุให้บริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินโครงการดาวเทียมโดยไม่มีผู้ดำเนินกิจการแข่งขันในประเทศเป็นเวลา 30 ปี และต้องประกันรายได้ขั้นต่ำให้แก่รัฐบาล เป็นจำนวนเงิน 1,415 ล้านบาท เพิ่มจากครั้งแรกที่ประกันไว้ 1,300 ล้านบาท (โพสต์ทูเดย์, 2553) จากนั้นนายทักษิณ ชินวัตร จึงได้ก่อตั้งบริษัทชินวัตร แซทเทลไลต์ จำกัด (มหาชน) ขึ้นมาเพื่อดูแลสถานีภาคพื้นดินและคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โครงการดาวเทียมดังกล่าวเป็นโครงการของชาติ (national project) โดยให้ดาวเทียมทุกดวง สถานีควบคุมดาวเทียม และอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามสัญญาเป็นกรรมสิทธิ์ของกระทรวงคมนาคมทันทีที่ติดตั้งและก่อสร้างเรียบร้อย (ธิดา ผลิตผลการพิมพ์, 2542)

ดาวเทียมดวงแรกของประเทศไทย ออกแบบและผลิตโดยบริษัท Hughes Communications International ประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกส่งขึ้นวงโคจรจากฐานส่งจรวดขององค์การอวกาศยุโรป (ESA) ที่ประเทศเฟรนช์กิอานา (French Guiana) ได้รับชื่อโปรดเกล้าพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ว่า “ไทยคม” โดยย่อมาจาก Thai Communication เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2535 และมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพิธีส่งดาวเทียมตามคำกราบบังคมทูลเชิญของบริษัท ณ ฐานยิงจรวดกิอานาด้วย (ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2537) ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 นายทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ขายหุ้นบริษัทชินคอร์ป ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของชินวัตร แซทเทลไลต์ จำกัด (มหาชน) ทำให้ดาวเทียมไทยคมที่เป็นความมั่นคงของประเทศไทยตกเป็นกิจการของกลุ่มเทมาเส็กธุรกิจสื่อสารจากประเทศสิงคโปร์ (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) ทำให้เกิดการต่อต้านนายทักษิณ ชินวัตร จากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) และนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2553)

กล่าวได้ว่า สัปปทานดาวเทียมสื่อสารภายใต้ชื่อ “ดาวเทียมไทยคม” เป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนและขาดความชัดเจน เนื่องจากแต่เดิมการดำเนินการเกี่ยวกับดาวเทียมสื่อสารเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงคมนาคม (กรมไปรษณีย์โทรเลข) โดยมีการลงนามในสัญญาสัมปทานระหว่างกระทรวงคมนาคมกับบริษัทชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) และปัจจุบัน คือ บริษัทอินทัช จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้จัดตั้งบริษัท จำกัด (มหาชน) เข้ามาดำเนินงานการให้บริการวงจรดาวเทียม มีระยะเวลา 30 ปี (ซึ่งสัญญาสัมปทานหมดอายุลงใน 10 กันยายน พ.ศ. 2564) โดยคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้เป็นโครงการของประเทศ (National Project) ในรูปแบบโครงการ BTO (Build Transfer and Operate) ภายใต้สัญญาฯ มีเงื่อนไขและข้อกำหนดที่สำคัญคือ นับตั้งแต่ลงนามในสัญญาฯ บริษัทจะโอนกรรมสิทธิ์และส่งมอบดาวเทียมและอุปกรณ์สถานีควบคุมดาวเทียมให้ตกเป็นทรัพย์สินของกระทรวงคมนาคม โดยกระทรวงคมนาคมจะมอบทรัพย์สินให้บริษัทใช้ดำเนินการตามข้อกำหนด และเงื่อนไขของสัญญาฯ

ทั้งนี้ จากการปฏิรูประบบราชการเมื่อ พ.ศ. 2545 การดำเนินกิจการดาวเทียมได้เปลี่ยนจากกระทรวงคมนาคมเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เดิม) รวมทั้งได้มีการแปรสภาพกรมไปรษณีย์ โทรเลข และมีการจัดตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กับมีการตรา พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ขึ้นด้วย โดยตาม พ.ร.บ. ดังกล่าวมีการกำหนดให้กิจการดาวเทียมสื่อสารเป็นกิจการโทรคมนาคม ทำให้เกิดมีหน่วยรับผิดชอบ 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DES) ในฐานะหน่วยงานอำนวยการ (administrator) และ กสทช. ในฐานะหน่วยงานกำกับ (regulator) แต่ก็ยังมีความไม่ชัดเจนนัก โดยการดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารข่ายงานดาวเทียมยังอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ภูมินทร์ บุตรอินทร์, 2563) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2564 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DES) ได้โอนสิทธิการดูแลดาวเทียมให้แก่ บมจ. โทรคมนาคมแห่งชาติ (NT) เป็นผู้ดูแล (ประชาชาติธุรกิจ, 2564)

ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงเวลาตามเหตุการณ์รัฐประหารที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและกิจการโทรคมนาคมในช่วงปี พ.ศ. 2531–2566 ซึ่งบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับพัฒนาการของกลุ่มการเมืองไทยนั้น แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ (1) ช่วงที่หนึ่ง คือ ช่วง พ.ศ. 2531–2540 (2) ช่วงที่สอง คือ พ.ศ. 2541–2549 เป็นช่วงการแปรสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจในรูปแบบบริษัทมหาชนจำกัดในปี พ.ศ. 2546–2547 (3) ช่วงที่สาม คือ ช่วง พ.ศ. 2549–2557 และ (4) ช่วงที่สี่ คือ ช่วง พ.ศ. 2557–2566

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566” เนื่องจากกลุ่มทุนโทรคมนาคมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการทางเมือง สามารถนำไปสู่การผูกขาดทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การที่กลุ่มทุนนิยมประสบความสำเร็จทางการเมืองและได้จัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างมาก จึงมีอำนาจในการบริหารและควบคุม เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร จนนำไปสู่การผลักดันนโยบายพรรคที่สามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนโทรคมนาคมได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและความเคลื่อนไหวของกลุ่มทุนโทรคมนาคมต่าง ๆ ในการเข้าไปเรียกร้อง ผลักดัน และกำหนดนโยบายของรัฐบาลไทยในระหว่าง พ.ศ. 2531–2566

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มการเมืองและกลุ่มทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531–2566

2. เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531–2566

3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่มีต่อนโยบายสาธารณะในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531–2566

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาสาระ มุ่งเน้นศึกษาพัฒนาการทางการเมืองที่ได้รับอิทธิพลมาจากบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย และกลุ่มการเมืองเป็นสำคัญ โดยมีประเด็นในการศึกษา 3 ประเด็น คือ

1.1 พัฒนาการของกลุ่มการเมืองและกลุ่มทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย อันได้แก่ การเกิด การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง และการสลายตัว

1.2 รูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในกระบวนการกำหนดนโยบาย

1.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่มีต่อนโยบายสาธารณะในประเทศไทย

2. ขอบเขตการวิจัยด้านเวลา ศึกษาบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับพัฒนาการของกลุ่มการเมืองไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2531–2566 โดยได้แบ่งช่วงเวลาเป็น 4 ช่วง คือ

2.1 ช่วงที่หนึ่ง คือ ช่วง พ.ศ. 2531–2540 ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน

2.2 ช่วงที่สอง คือ พ.ศ. 2541–2549 ยุคธุรกิจการเมือง

2.3 ช่วงที่สาม คือ ช่วง พ.ศ. 2549–2557 ยุคปฏิรูปการเมือง

2.4 ช่วงที่สี่ คือ ช่วง พ.ศ. 2557–2566 ยุครัฐบาลรัฐประหาร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย ทั้งในด้านการเกิด การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง และการสลายตัวที่มีต่อกลุ่มการเมือง

2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย

3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบทางการเมืองทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีผลต่อการพัฒนาการทางการเมือง อันได้แก่ นโยบายสาธารณะ และโครงการต่าง ๆ ของรัฐ

4. ทำให้ทราบแนวโน้มการมีส่วนร่วมของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในอนาคต การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อันเกิดจากกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับกลุ่มการเมือง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566” เป็นการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative

research) ประเภทวิจัยเอกสาร (documentary research) และใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in–depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (key–informants) ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) แล้วนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (descriptive analytical) ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัย ดังต่อไปนี้

แนวทางการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566 ดังนั้น การค้นหาคำตอบในเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะทางการเมือง ผู้วิจัยมีรายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นการศึกษาจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี รายงานจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางการเมืองของบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566

1.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566

1.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566

1.4 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของภาครัฐกับกลุ่มทุนโทรคมนาคมที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in–depth interview) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant) โดยมีขั้นตอนการทำวิจัย ดังนี้ การค้นหาข้อมูลด้วยการเตรียมความพร้อมทางด้านเครื่องมือในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับภาคสนาม เช่น เทปบันทึกเสียง หรือเครื่องอัดเสียง MP3 กล้องถ่ายรูป คอมพิวเตอร์ ไดร์ฟบันทึกข้อมูล ฯลฯ โดยมีการนัดหมายขอสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566 เป็นต้น

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อให้เข้าถึงแก่นและสาระในเรื่องที่วิจัยอย่างแท้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก (in–depth interview) ผู้วิจัยจะต้องตั้งคำถามที่มุ่งให้ได้คำตอบตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้มากที่สุด เพื่อรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมาตรฐาน (semi standardized interview) ซึ่งเป็นการผสมผสานแนวการสัมภาษณ์แบบมาตรฐานและปราศจากมาตรฐาน โดยมีการเตรียมแนวคำถามไว้ล่วงหน้า ขณะเดียวกันก็อาจซักถามเจาะลึก นอกเหนือไปจากแนวคำถามได้ใช้ในการสัมภาษณ์ร่วม โดยพิจารณาตามสถานการณ์ในขณะนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มา

ซึ่งข้อมูลที่รอบด้านมากที่สุด

2. การวิจัยเอกสาร (documentary research) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566 เพื่อให้การศึกษาวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิจัยเอกสารนี้เป็นแนวทางของการวิเคราะห์และตีความร่วมกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกต ตัวอย่างเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ บทความ หนังสือราชการ บันทึกข้อความ รายงานการประชุม สื่อประชาสัมพันธ์การให้สัมภาษณ์ของกลุ่มทุนโทรคมนาคม บทวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชน รวมทั้งข้อมูลจากสื่อใหม่ เช่น Internet ในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2531–2566

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการทำวิจัย เพื่อที่จะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in–depth interview) คัดเลือกตามคุณสมบัติที่เป็นเป้าหมายของงานวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารกลุ่มทุนโทรคมนาคม
2. ผู้บริหารกลุ่มทุนโทรคมนาคมที่แปรรูปมาจากรัฐวิสาหกิจ
3. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

สำหรับการบันทึกข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้การบันทึกเทปคำสัมภาษณ์ พร้อมการจดบันทึกลักษณะภาษาท่าทางของผู้ให้ข้อมูล เพื่อช่วยอ้างอิงในการตีความ ทั้งนี้ ได้ถอดเทปการสนทนาอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และยืนยันข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เพื่อให้มีความครบถ้วนรอบด้าน และเพียงพอสำหรับการตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ โดยผู้วิจัยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in–depth interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นความจริงตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการติดตามซักถามเพิ่มเติม (probe) เพื่อให้เกิดความชัดเจนและได้สาระสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำมาประมวล สรุป และเสนอในรายงานการวิจัย

การสัมภาษณ์เจาะลึก (in–depth interview) ผู้วิจัยจะใช้คำถามที่ไม่มีโครงสร้างซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการสัมภาษณ์ และวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ เพราะการสัมภาษณ์เจาะลึก (in–depth interview) นี้ มีโครงสร้างการสัมภาษณ์ที่ยืดหยุ่นได้ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant) การสัมภาษณ์เชิงลึกไม่เพียงแต่ยืดหยุ่นเท่านั้น แต่จะมีความเป็นธรรมชาติตาม บทสนทนาการสัมภาษณ์อาจเปลี่ยนแปลงได้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นคำถามหลัก (main question) คำถามซักไซ้ไล่เรียง (probe) และคำถามติดตาม (follow

up) ซึ่งคำถามหลักนั้นจะเป็นการถามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ส่วนคำถามซักไซ้ไล่เรียงจะเป็นการถาม เพื่อต้องการให้ผู้ตอบระบุถึงความรู้สึกเกี่ยวกับประเด็นนั้น ๆ เพื่อจะได้ตอบให้จบประเด็น สำหรับคำถามติดตามนั้นเป็นการซักถามต่อเนื่องตามสาระ ขยายความนัยสำคัญของสิ่งที่พูดไปแล้ว เพื่อดำเนินการตามเนื้อหาของเรื่องเป็นการขยายความตามบริบท ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์เทปบันทึกเสียง เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่รวบรวมข้อมูลไว้แล้ว หรือหน่วยงานได้ทำการเก็บรวบรวมหรือเรียบเรียงไว้เรียบร้อยแล้ว ได้แก่ ข้อมูลทางสถิติต่าง ๆ ที่มีการบันทึกไว้แล้ว ข้อมูลจากรายงานการวิจัย แนวความคิดหรือทฤษฎีที่มีนักวิชาการคิดค้น รวมทั้งวารสาร เอกสาร ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แล้วสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้อ้างอิงได้เลย ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการสืบค้น (inquiry) จากระบบฐานข้อมูลของห้องสมุดและฐานข้อมูลขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา และเอกสารทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ตลอดจนการเก็บรวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในการจัดทำข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่ชัดเจนและรอบด้าน จึงตั้งประเด็นศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการตั้งคำถามสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการใช้หลักฐานเอกสารประกอบต่าง ๆ โดยมีประเด็นในเรื่องที่จะศึกษา ดังนี้

1. พัฒนาการของกลุ่มการเมืองและกลุ่มทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย อันได้แก่ การเกิด การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง และการสลายตัว มีความเป็นมาอย่างไร

2. รูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในกระบวนการกำหนดนโยบายมีอะไรบ้าง

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่มีต่อนโยบายสาธารณะใน ประเทศไทยมีอะไรบ้าง และส่งผลอย่างไร

ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในแต่ละข้อได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลทำให้เกิดพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย” ซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อมาประกอบการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในกระบวนการกำหนดนโยบาย” ซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงข้อเท็จจริงซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่มีต่อนโยบายสาธารณะในประเทศไทย” ซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 และ 2 มาวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงข้อเท็จจริงซึ่งกันและกัน และสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531–2566” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. พัฒนาการในด้านการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลทำให้เกิดพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจทุนโทรคมนาคมในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531–2566

จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจทุนโทรคมนาคมในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2531 นั้น เริ่มขึ้นหลังจากที่รัฐบาล พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” (เสถียร จันทิมาธร, 2532) อุตสาหกรรมทางโทรคมนาคมในประเทศไทยก็ได้เริ่มขึ้น มีการดำเนินนโยบาย การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในโครงการสาธารณะขนาดใหญ่ เช่น ระบบการสื่อสารโทรคมนาคม (จารวี โกมลดิษฐ์, 2544) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านการค้า ทำให้สภาพเศรษฐกิจในช่วงรัฐบาลนี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มนักการเมือง เนื่องจากการดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐบาล มีลักษณะเน้นการตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักธุรกิจ จนเกิดกรณีทุจริตในโครงการของรัฐที่เรียกว่า “บุฟเฟต์คาบิเนต” ทั้งนี้ โครงการที่ก่อให้เกิดบทบาททางการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคม ได้แก่ (1) โครงการขยายหมายเลขโทรศัพท์ทั่วประเทศ และ (2) โครงการดาวเทียมสื่อสาร (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2548)

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2531–2540 เป็นช่วงการเปิดให้บริการโทรคมนาคมอย่างเสรีกับภาคประชาชน หลังจากที่กิจการโทรคมนาคมถูกผูกขาดจากรัฐมาเป็นเวลานาน โดยมีหน่วยงานของรัฐ 3 หน่วยงานที่ดูแลกิจการโทรคมนาคมเป็นหลัก ได้แก่ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ปัจจุบัน คือ ทีโอที TOT), การสื่อสารแห่งประเทศไทย (ปัจจุบัน คือ กสท. โทรคมนาคม) และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (ปัจจุบัน คือ อสมท.) การแปรสภาพองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) นี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในรูปแบบสัมปทาน ซึ่งได้กลายมาเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่สุดในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมในปัจจุบัน

การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในรูปแบบสัมปทานเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2533 เมื่อความต้องการใช้บริการโทรคมนาคมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการรอคิวการติดตั้งโทรศัพท์ได้มีการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าร่วมการงานโดยการร่วมลงทุนในการสร้างโครงข่ายโทรคมนาคมแล้วโอนให้เป็นของหน่วยงานของรัฐ และได้รับสิทธิ ในการให้บริการโทรคมนาคม

โดยต้องแบ่งส่วนแบ่งรายได้ให้แก่รัฐตามอัตราที่ตกลง นอกจากนี้ การที่การเมืองไทยกำลังเข้าสู่ยุคธุรกิจการเมืองอย่างเต็มรูปแบบ “นักการเมือง” มีบทบาททางการเมืองมากกว่า “ทหาร” (ยกเว้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในช่วง ปี พ.ศ. 2534–2535 ที่เกิดการรัฐประหารโดย รสช. นักธุรกิจจำนวนมากเข้าสู่วงการเมืองผ่านกลไกที่เราเรียกว่า “การเลือกตั้ง” จะเห็นได้ว่าก่อนหน้าเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 นั้น กลุ่มทุนมิได้เป็นผู้สนับสนุนประชาธิปไตย แต่กลุ่มนายทุนจำนวนมากกลับให้การสนับสนุนรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ที่มาจากการรัฐประหารโดย รสช. จากนั้นในปี พ.ศ. 2535 กลุ่มนายทุนได้ลงสมัครรับเลือกตั้งกับพรรคสามัคคีธรรมที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ รสช. เหตุการณ์เหล่านี้เป็นข้อยืนยันได้อย่างดีว่ากลุ่มนายทุนไทยให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าอุดมการณ์ประชาธิปไตย สาเหตุที่กลุ่มทุนแต่ละกลุ่มมีบทบาททางการเมืองและสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกันในเหตุการณ์เดียวกัน เป็นเพราะกลุ่มทุนแต่ละกลุ่มมีผลประโยชน์ทางธุรกิจแตกต่างกัน ทั้งนี้กลุ่มทุนที่เข้ามาเล่นการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มทุนที่พยายามขยายฐานอำนาจทางธุรกิจของตนให้กว้างขวางขึ้น และรวมเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง การรวมกลุ่มนี้มีลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นอนและมั่นคงเท่าไรนัก ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ได้รับและพร้อมที่จะสลายกลุ่มได้ทุกขณะ เพราะฉะนั้น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ของสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรที่มาจากกลุ่มทุนจึงเป็นการรวมกลุ่มแบบมีผลประโยชน์ร่วมกันมากกว่าการรวมกลุ่มแบบมีอุดมการณ์ และกลุ่มที่ว่านี้ยังแบ่งกลุ่มแตกสลายได้ง่าย ความสัมพันธ์จึงไม่แน่นอนและมั่นคง

กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงตามทฤษฎีโอกาสทางการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคมนั้นเริ่มมาจากการพัฒนาโทรคมนาคมตามนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ของรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535–2539) นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นบทบาทของกลุ่มทุนในการเมืองไทยอย่างเต็มตัว และกลุ่มทุนนี้ก็แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของชนชั้นนายทุนที่เติบโตขึ้นและแสวงหาโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยตรง ประกอบกับโครงสร้างโอกาสทางการเมืองที่เริ่ม “เปิด” พื้นที่ให้กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมากขึ้น ภายหลังเหตุการณ์พฤษภา พ.ศ. 2535 โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างกลุ่มทุนโทรคมนาคม ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับความถดถอยทางอำนาจของทหารกับกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมือง จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโอกาสทางการเมือง เพื่อเปิดช่องทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจของกลุ่มทุนโทรคมนาคม ผ่านรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่สนับสนุนให้ภาคประชาชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จนนำไปสู่การเปิดโอกาสในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางอำนาจในระบบการเมืองไทย โดยสามารถชนะการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยและจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศต่อไป

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ก่อให้เกิด “ปรากฏการณ์ทางการเมืองใหม่” ตามทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มทางการเมือง (group interest) ในด้านการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจทุนโทรคมนาคม ที่สามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองไทยได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเพียงกลุ่มเดียว ผ่านพรรคการเมืองใหญ่เพียงพรรคเดียว ซึ่งแตกต่างจากการเมืองช่วงก่อนหน้าที่กลุ่มทุนธุรกิจเข้ามาสู่กระบวนการทางการเมืองในลักษณะ “แบ่งสรร” หรือ “กระจาย” ผลประโยชน์ระหว่างกัน และไม่มีกลุ่มทุนใดสามารถผูกขาดทางการเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด การที่กลุ่มทุนโทรคมนาคมได้มีบทบาทที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งพัฒนาการทางการเมืองที่เห็นอย่างชัดเจน คือ การจัดตั้งพรรคการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในนามของ “พรรคไทยรักไทย” แม้กลุ่มทุนธุรกิจจะเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่ก็เป็นเพียงผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง พรรคไทยรักไทยได้ทำให้เห็นถึงพัฒนาการการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคมที่สามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกลุ่มผลประโยชน์อื่นอีกต่อไป ถือเป็นการรวบอำนาจและประสานประโยชน์ทั้งทางการเมือง และเศรษฐกิจไว้ในคราวเดียวกัน (สิทธิโชค ลางคุลานนท์, 2552) ทั้งนี้ กลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองไทยในปัจจุบัน ตามกรอบแนวคิดของอัลมอนด์และเพาเวลล์ (Gabriel Almond & Bingham Powell, 1966) นั้น กลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการทางการเมือง แม้รัฐบาลมักจะตอบสนองความต้องการของกลุ่มที่ให้การสนับสนุนแก่ตน แต่รัฐบาลจำเป็นต้องหาทางประนีประนอมและประสานความต้องการระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อย่างสมดุล มิฉะนั้นแล้วจะเสี่ยงต่อการแทรกแซงทางการเมือง เช่น คณะทหาร นักการเมือง และกลุ่มนักธุรกิจ โดยกดดันรัฐบาลรับข้อเรียกร้องของกลุ่มตน ดังเช่นที่เกิดการชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลจากกลุ่ม พธม. จนนำไปสู่การทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ในปี พ.ศ. 2549 เป็นต้น

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549–2557 นั้น แม้ปี พ.ศ. 2548 ทางการเปิดเสรีการประกอบกิจการโทรคมนาคมภายใต้ระบบใบอนุญาตเป็นครั้งแรก แต่ยังไม่มีการจัดสรรคลื่นความถี่เพิ่มเติมสำหรับกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในขณะนั้น ส่วนพัฒนาการที่สำคัญ คือ ในปี พ.ศ. 2549 ทางการขยายเพดานการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจบริการที่ระบุใน พ.ร.บ. การประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 เป็นไม่เกิน 49% จากเดิมกำหนดไว้ 25% และการประกาศใช้ พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เปิดประมูลใบอนุญาต (license) การใช้คลื่นความถี่ในการประกอบกิจการโทรศัพท์ เคลื่อนที่ ส่งผลให้มีการประมูลคลื่นความถี่ย่าน 2.1 GHz เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2555 และถือเป็นการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารโทรศัพท์เคลื่อนที่

สู่ยุค 3G (3th Generation) อีกทั้งเป็นช่วงเวลาที่การสื่อสารผ่านโทรศัพท์แบบ Smart Phone เริ่มแพร่หลาย ทั้งนี้ เมื่อสัญญาสัมปทานระหว่าง CAT/TOT กับคู่สัญญาทยอยครบกำหนด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา คลื่นความถี่ดังกล่าวได้กลับคืน กสทช. ซึ่งจะนำไปจัดสรรใหม่ โดยใช้วิธีการประมูล พัฒนาการดังกล่าวผลักดันให้ธุรกิจโทรคมนาคมของไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยี 3G ขณะที่การเข้ามาร่วมทุนในธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้ประกอบการต่างชาติ ส่งผลให้ผู้ประกอบการของไทยมีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินงาน อาทิเช่น การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีจากระบบอนาล็อกมาเป็นระบบดิจิทัล และมีการลงทุนขยายโครงข่ายไปเกือบทั่วประเทศ ส่งผลให้คุณภาพการให้บริการดีขึ้นและสามารถขยายการให้บริการได้กว้างขึ้น

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557–2566 แม้จะเกิดเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 แต่ด้วยพระราชบัญญัติ กสทช. ยังมีผลบังคับใช้ จึงทำให้คณะกรรมการยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนได้มีการออกพระราชบัญญัติฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2560 โดยได้ยุบหน่วยงานย่อยของ กสทช. ทั้งหมดให้เหลือเพียงหน่วยงาน กสทช. เพียงหน่วยงานเดียว อีกทั้งยังต้องให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจประเด็นต่าง ๆ จากเดิมที่ให้อำนาจ กสทช. ตัดสินใจเอง ผู้ประกอบการโทรคมนาคมจึงเริ่มได้รับสัมปทานกับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจสำหรับให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งรัฐบาลได้แก้ไขให้ยกเลิกระบบสัมปทานคลื่นความถี่ด้านโทรคมนาคมและสิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 นอกจากนี้ นโยบายเศรษฐกิจดิจิตอลภาครัฐที่จะมีการขยายโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบริการดิจิทัลมากขึ้น

2. รูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2531–2566

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในกระบวนการกำหนดนโยบายรัฐบาล ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2531–2566 นั้น ประกอบด้วย

2.1 การสร้างเครือข่ายพันธมิตรในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ (group interest) ของกลุ่มทุนโทรคมนาคม จากการพัฒนาอุตสาหกรรมตามนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ของรัฐบาล พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กลุ่มทุนโทรคมนาคมจำเป็นต้องใช้ใบอนุญาต หรือสัมปทาน ด้วยเหตุนี้สายสัมพันธ์ทางการเมืองจึงเป็นเสมือนช่องทางลัดสำหรับการทำธุรกิจโทรคมนาคม บทบาททางการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคมจึงมีทั้งการเป็นที่ปรึกษาพรรคการเมือง ผู้สนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมือง หรือแม้กระทั่งดำรงตำแหน่ง ส.ส. โดยตรง ดังนั้น การสร้างเครือข่ายพันธมิตรในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ของกลุ่มทุนโทรคมนาคม จึงประกอบด้วยนายทุนหลายกลุ่มที่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจแตกต่างกัน และ อาศัยพึ่งพิงความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อให้ธุรกิจตนเองเติบโต จนกระทั่งหลังจากที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ประกาศใช้พรรคการเมืองและกลุ่มทุนโทรคมนาคม

ต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เนื่องจากกลุ่มทุนโทรคมนาคมสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้เอง และยังแฝงตัวอยู่ในพรรคการเมืองต่าง ๆ คอยทำหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามปกป้องผลประโยชน์และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองในพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น การต่อรองตำแหน่งทางการเมือง หากพรรคการเมืองที่ตนสังกัดได้เป็นพรรครัฐบาล เป็นต้นถึงแม้ต่อมาจะมีการทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล แต่กลุ่มทุนโทรคมนาคมก็ยังสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบจนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับทหารได้เป็นอย่างดี จากการรวบรวมกลุ่มธุรกิจและกลุ่มนักการเมือง ตามทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มทางการเมือง (group interest) ที่การเกิดของกลุ่มผลประโยชน์เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งเป็นความจริงที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ร่วม (common interest) และเป้าหมายรองลงมา คือ อุดมการณ์ร่วมกัน (common ideology) ทั้งนี้ กลุ่มผลประโยชน์เป็นกลุ่มที่จัดตั้งโดยอิงผลประโยชน์ร่วมเป็นหลัก เงื่อนไขการขยายตัว และการเสื่อมสลาย ขึ้นอยู่กับการมุ่งรักษาและกระจายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างเสมอภาค พร้อม ๆ ไปกับการปกป้องและแสวงหาผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มทุนโทรคมนาคมตามทฤษฎีการระดมทรัพยากร จำเป็นจะต้องมีทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำรงอยู่และดำเนินจัดกิจกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จะต้องมีกลุ่มสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน ซึ่งกลุ่มทุนโทรคมนาคมมีเครือข่ายที่มีจุดหมายเดียวกัน ซึ่งปัจจัยหลักในการดำเนินงานของกลุ่มทุนโทรคมนาคม ก็คือ การเข้ามามีอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และเข้ามาผูกขาดสัมปทานโทรคมนาคม เมื่อมีโอกาสเข้ามาเป็นรัฐบาล กลุ่มทุนโทรคมนาคม สามารถสร้างและใช้ประโยชน์จากบริบท หรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ได้ เช่น พื้นที่สื่อมวลชน หรือเครือข่ายทางสังคมที่ดำรงอยู่ หรือการใช้ประโยชน์จากนโยบายทางการเมืองที่เคยหาเสียงไว้ เป็นต้น

การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อย่างต่อเนื่องของกลุ่ม นปช. เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากนายทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่มีสื่อเป็นเครื่องมือในการต่อรองและสร้างพื้นที่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป้าหมายทางการเมืองแข่งกับรัฐบาล อาทิเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดิน สถานีโทรทัศน์ระบบเคเบิลและดาวเทียม สำนักข่าวและโทรทัศน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น สามารถอธิบายความเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการระดมทรัพยากร (resource mobilization) โดยเน้นกรอบวิเคราะห์การจัดระเบียบองค์กร (organizational approach) ของแม็คคาธี (McCathy) และซัลด์ (Zald) ที่ให้ความสำคัญต่อความสามารถในการระดมทรัพยากรที่ใช้จัดระเบียบองค์กร เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Organizations--SMOs) (Shigetomi & Makino, 2009) สามารถนำมาใช้ในการอธิบายการเกิด และการพัฒนาทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ ด้วยเงื่อนไขด้าน

“องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม” อันได้แก่ กระบวนการระดมทรัพยากรและยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจถูกควบคุมโดย บุคคล หรือกลุ่มที่เข้ามาทำหน้าที่ในการรวบรวม “ทรัพยากร” ซึ่งได้แก่ เงิน แรงงาน ข้อมูล เป็นต้น และสร้างกิจกรรมในการระดมทรัพยากรให้ผู้คนที่ไม่ได้อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมให้มาสนับสนุนข้อเรียกร้อง เนื่องจากการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องของอำนาจการต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์และขบวนการทางสังคม ซึ่งมีคุณค่า (value) แตกต่างกันมาต่อสู้กันทางการเมือง (politics of contestation) เพื่อ ช่วงชิง อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาถึงบริบททางการเมืองขณะนั้นด้วยว่าเปิดกว้างเพียงใด กลุ่มผลประโยชน์และขบวนการทางสังคมมีความตื่นตัวในการเข้าร่วมมากน้อยเพียงใดด้วย ทั้งนี้ การชุมนุมของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ย่อมต้องการเงินทุนในการสนับสนุนในการดำเนินการดังกล่าว ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนที่สูงกว่า ย่อมมีความได้เปรียบกว่าพรรคการเมือง หรือขบวนการทางการเมืองที่ขาดการสนับสนุนทางการเงินจากกลุ่มทุน ดังนั้น กระบวนการระดมทรัพยากรและการเข้ามาสนับสนุนของกลุ่มทุน จึงทำให้การดำเนินการทางการเมือง มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ (ศุภชัย ผุยแก้วคำ, 2561)

หลังจากที่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศยุบสภา และพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้ง ทำให้กลุ่มทุนโทรคมนาคมเข้าสู่การเมืองอีกครั้งหนึ่งในฐานะรัฐบาล เช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2544 วิกฤตความขัดแย้งทางการเมืองไทยได้เกิดขึ้นอีกครั้ง หลังจากที่รัฐบาลพยายามผลักดันแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม “ฉบับสุดซอย” ผ่านทางรัฐสภา จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้งของกลุ่ม กปปส. โดยมีเป้าหมายในการชุมนุม คือ โค่นล้มระบอบทักษิณ ที่มีนายกลุ่มทุนให้การสนับสนุนเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงกลุ่มดาราและคนมีชื่อเสียงในสังคมด้วย การชุมนุมประท้วงของกลุ่ม กปปส. นั้นกล่าวกันว่าเป็นความพยายามสร้างความรุนแรง และสร้างเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มตนเองและกลุ่ม นปช. เพื่อเปิดทางให้ให้กองทัพเข้ามาทำรัฐประหาร

จากการศึกษาพบว่า การที่นายทุนจำนวนมากเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่ม กปปส. ในปี พ.ศ. 2556 และกลุ่ม พธม. ในปี พ.ศ. 2549 ล้วนแต่มีแนวคิดที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น เรียกร้องให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง ต้องการนายกรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง ตลอดจนปิดล้อมและก่อกวนการเลือกตั้ง สามารถอธิบายความเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีโอกาสทางการเมือง (political opportunity theory) ซึ่ง แม็คอดัม (McAdam) ได้วิเคราะห์โครงสร้างโอกาสทางการเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญอันส่งผลให้เกิดความสำเร็จและความล้มเหลวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) ระดับความพร้อมด้านองค์กร (level of organization) ความพร้อมของแกนนำที่สามารถระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ จัดตั้งขบวนการ ชักนำผู้เดือดร้อนให้เข้าร่วมกับขบวนการ ความพร้อมของสมาชิกที่ร่วมต่อสู้อย่างเป็นกลุ่มก้อน ตลอดจนมีเอกภาพในการเคลื่อนไหวร่วมกับองค์กร (2) ระดับความพร้อม

ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้ (level of insurgent consciousness) เกิดขึ้นได้ โดยการสร้างกระบวนการรับรู้ร่วมกัน (cognitive liberation) เพื่อให้สมาชิกรับรู้ว่า ระบบการเมืองที่ตนดำรงอยู่ขาดความชอบธรรม จึงต้องต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไปสู่ระบบการเมืองเปิดที่ชอบธรรมมากขึ้น และ (3) โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity structure) ทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรู้ได้ถึงตำแหน่งของตนเองในระบบการเมือง ซึ่งส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงโอกาสทางการเมือง ในทางที่เอื้ออำนวยเป็นอุปสรรคขัดขวางความสำเร็จ และล้มเหลวของขบวนการทางสังคม กล่าวได้ว่า การที่นายทุนจำนวนมากเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่ม กปปส. ในปี พ.ศ. 2556 มีความเป็นไปได้ว่ามาจากสาเหตุหลัก คือ ความต้องการปกป้องเงินงบประมาณของประเทศจากการคอร์รัปชั่นของนักการเมือง เพราะนายทุนกลุ่มนี้มองว่าพวกเขาเป็นกลุ่มที่เสียภาษีมากที่สุด และความรู้สึกไม่มั่นคงจากอำนาจและบทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางใหม่ที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อนำมาวิเคราะห์โครงสร้างโอกาสทางการเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม กปปส. จึงประสบผลสำเร็จในที่สุด

2.3. การล็อบบี้ กลุ่มทุนโทรคมนาคมได้มีการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อพยายามเข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการส่งตัวแทนหรือข้อเรียกร้องไปยังผู้มีอำนาจตัดสินใจทางการเมือง เช่น สภานิติบัญญัติ กระทรวง กรม เป็นต้น เพื่อให้มีการตัดสินใจเชิงนโยบายที่จะเอื้อประโยชน์หรือสอดคล้องกับข้อเรียกร้อง และความต้องการของกลุ่มทุนโทรคมนาคม ซึ่งวิธีการล็อบบี้ของกลุ่มทุนโทรคมนาคมในระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2531–2566 นั้น ประกอบด้วย

2.3.1 การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว

2.3.2 การอาศัยตัวแทนที่มีอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำ

2.3.3 การสนับสนุนให้ผู้รับสมัครเลือกตั้งที่ส่งเสริมผลประโยชน์ของกลุ่มทุนโทรคมนาคมให้ได้รับการเลือกตั้ง หรือการสนับสนุนให้ตัวแทนของตนเองเข้าไปอยู่ในคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลนั้น ๆ

2.3.4 การสร้างอิทธิพลโดยอาศัยฝ่ายที่สาม เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร หรือสื่อสารข้อมูล ข้อเท็จจริงไปยังรัฐบาล หรือสร้างแรงกดดันเพื่อให้รัฐบาล หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจในทางการเมืองที่ไม่ใช่ผ่านนักล็อบบี้ หรือความสัมพันธ์แบบบวงในของแกนนำกลุ่มผลประโยชน์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การระดมมวลชนเข้ามาชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ กลุ่ม พธม. กลุ่ม นปช. กลุ่ม กปปส. เป็นต้น

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนและการเมืองที่มีต่อนโยบายสาธารณะในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2531–2566

จากการศึกษาพบว่า รัฐบาล พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้พัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย ทำให้กลุ่มทุนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโทรคมนาคม จำเป็นต้องใช้ใบอนุญาตหรือขอสัมปทานจากรัฐ ด้วยเหตุนี้ สายสัมพันธ์ทางการเมือง จึงเป็นเสมือนช่องทางลัดสำหรับการทำธุรกิจ นักธุรกิจของกลุ่มทุนโทรคมนาคมที่มีอิทธิพลทางการเมืองในช่วงเวลานี้ ได้แก่

นายทักษิณ ชินวัตร เจ้าของสัมปทานธุรกิจดาวเทียมไทยคมและบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้สร้างสายสัมพันธ์ ทั้งกลุ่มข้าราชการ ทหาร กลุ่มการเมือง กลุ่มธุรกิจ และยังสร้างสายสัมพันธ์กับพรรคการเมืองอื่น ๆ จนสามารถผลักดันให้ได้สัมปทานโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม และนายธนินท์ เจียรวรานนท์ ผู้บริหารเครือซีพีที่ได้สัมปทานโครงการขยายโครงข่ายโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มทุนยังสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับชนชั้นนำ กลุ่มขุนนาง และนักวิชาการ รวมไปถึงสร้างสายสัมพันธ์กับสมาชิกรัฐสภา พรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยอาศัยรัฐสภาเป็น กลไกในการผลักดันนโยบายของรัฐบาล

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนโทรคมนาคมและการเมืองในช่วง พ.ศ. 2541–2549 ไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่กลุ่มทุนโทรคมนาคมเป็นเพียงผู้สนับสนุนทางการเมือง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและกลุ่มทุนได้พัฒนาไปจนถึงจุดสูงสุด ในแง่ของการรวมตัวของอำนาจทางเศรษฐกิจของทุนผูกขาดขนาดใหญ่กับอำนาจบริหารทางการเมือง ซึ่งเป็นกลไกเพียงหนึ่งเดียวในการบริหารจัดการประเทศ มีการก่อตั้งพรรคการเมืองด้วยกลุ่มของตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาพรรคการเมือง หรือนักการเมืองเดิม โดยนายทักษิณ ชินวัตร นักธุรกิจด้านโทรคมนาคมรายใหญ่ของประเทศไทย ได้จัดตั้ง “พรรคไทยรักไทย” ขึ้น มีกลุ่มทุนขนาดใหญ่จำนวนมากให้การสนับสนุน ทั้งในฐานะผู้บริจาคเงินให้แก่พรรคและการเป็นผู้บริหารพรรค โดยกลุ่มทุนเหล่านี้มีทั้งกลุ่มธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม กลุ่มธนาคาร กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ กลุ่มธุรกิจสายการบิน กลุ่มบริษัทก่อสร้าง และกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนธุรกิจผูกขาดและผู้มีผลประโยชน์ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2541–2549 นั้น มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีผลประโยชน์ทางการเมืองกับกลุ่มทุนธุรกิจผูกขาด ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ที่มีธุรกิจที่หลากหลายมักมีสายสัมพันธ์กับทางการเมือง โดยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มนายทุนจำนวนมากผันตนเองมาเป็นนักการเมืองโดยตรง คุณลักษณะสำคัญของกลุ่มทุนนิยมในช่วงนี้มี 2 รูปแบบ คือ

3.1 เป็นตัวแทนของกลุ่มทุนผูกขาดที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ (economic power)

3.2 เป็นรัฐบาลโดยกลุ่มทุนที่มีการขยายขอบข่ายการทำงานของรัฐให้กว้างขวาง โดยใช้ธุรกิจการเมือง (money politics) เป็นเครื่องมือในการผูกขาดอำนาจทางการเมือง (political power) และอำนาจรัฐ (state power) ด้วยการถือครองธุรกิจสัมปทานจากรัฐ

หลังรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ในปี พ.ศ. 2549 ต่อมาพรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งรัฐบาล กลุ่มทุนโทรคมนาคม อาทิเช่น กลุ่มซีพี (CP) และกลุ่มทรูของตระกูลเจียรวนนท์ ซึ่งเป็นกลุ่มทุนเก่าที่เคยให้การสนับสนุนรัฐบาล นายทักษิณ ชินวัตร แต่ในรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ส่งตัวแทนเข้าไปอยู่ในคณะรัฐมนตรีด้วย ทั้งนี้ สมัยที่นายทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น นายธนินท์ เจียรวนนท์ ถือได้ว่าให้ความร่วมมือกับรัฐบาล

เป็นอย่างมาก และมีตัวแทนเข้าไปเป็นรัฐมนตรีเช่นกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนโทรคมนาคมและการเมืองเช่นนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการสนับสนุนของกลุ่มทุนโทรคมนาคมอาจจะมีเหตุผลในการสนับสนุนด้วยกันหลายสาเหตุ ทั้งเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจในการปกป้องและประคองธุรกิจที่ให้เงินสนับสนุน หรืออาจจะพิจารณาในเรื่องของการเข้าไปมีบทบาทในรัฐบาลในขณะนั้นเพื่อทำหน้าที่ในการไปบริหารกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทุนต่าง ๆ เหล่านี้ หรืออาจเป็นการแสวงหาประโยชน์จากนโยบายของรัฐ ดังนั้น การดำเนินธุรกิจทางการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคมบางกลุ่มจึงไม่เลือกข้างทางการเมือง ดังเช่น เครือซีพีและตระกูลเจียรวนนท์ที่สนับสนุนทุกขั้วอำนาจ ตามทฤษฎีโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity structure) โดยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มทุนโทรคมนาคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดโอกาสทางการเมืองขึ้นและมีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

การเกิดขึ้นของรัฐบาลทหารภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หลังรัฐประหารวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ถือได้ว่าระบอบที่กองทัพเป็นผู้นำครอบงำการเมืองไทยกลับมาอีกครั้ง โดยมีการสร้างกติกาเงื่อนไข เพื่อให้กองทัพมีบทบาททางการเมืองในระยะยาว ผ่าน

1) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม คือ โครงสร้างโอกาสทางการเมืองและความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบใหม่ที่กองทัพได้สร้างขึ้น

2) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับกลุ่มทุนธุรกิจ คือ การสร้างความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคณะผู้ยึดอำนาจและกลุ่มทุนขนาดใหญ่สัญชาติไทย–จีน

ทั้งนี้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนโทรคมนาคมและการเมืองในช่วง พ.ศ. 2557–2566 นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและกลุ่มทุนจากเดิม คือ “ระบบอุปถัมภ์กึ่งผูกขาด” ในยุคของรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ที่มีการรวมตัวของกลุ่มนายทุนใหญ่เพื่อจัดตั้งรัฐบาล ทั้งนี้ความผูกพันใกล้ชิดกับกลุ่มทุนของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีลักษณะรูปแบบความสัมพันธ์ที่เอื้อให้รัฐและกลุ่มทุนใหญ่ได้เกื้อหนุนกันทางเศรษฐกิจ โดยปราศจากมาตรการลดการผูกขาด หรือส่งเสริมการแข่งขันอย่างเท่าเทียมในนโยบายสาธารณะทำให้เกิดการผูกขาดทางการค้า เศรษฐกิจในประเทศจึงถูกกำหนดทิศทางโดยกลุ่มทุนเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา สามารถดำรงอยู่ในอำนาจได้ถึง 9 ปี เนื่องจากมีความ สัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกลุ่มทุนที่ค้ำยันฐานอำนาจ “ระบอบประยุทธ์” ให้มั่นคงแข็งแรง โดยกลุ่มทุนต่าง ๆ ให้การสนับสนุนและเอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ภายใต้การผลประโยชน์ต่างตอบแทนกัน

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เฉพาะบทบาทของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ควรมีการศึกษากลุ่มทุนและกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิจัยถึงอิทธิพลของกลุ่มทุนโทรคมนาคมกับการเมือง ซึ่งมีเป้าหมายในการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในระบบอุปถัมภ์ จนนำไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐบาล หากมีการศึกษาในด้านอื่นจะทำให้ทราบถึงผลกระทบ ที่เกิดขึ้นต่อระบบการเมืองไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่ กทช. ควรกำหนดขึ้นเพิ่มเติมเพื่อให้มาตรการการป้องกันการผูกขาดในกิจการโทรคมนาคมเพียงพอและมีประสิทธิผลในทางปฏิบัติ และการทำงานร่วมกันระหว่าง กทช. และคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าให้มีแนวทางในการพิจารณาที่สอดคล้องกัน

บรรณานุกรม

จารวี โกมลดิษฐ์. (2544). *บทบาทผู้นำด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ระหว่าง พ.ศ. 2531–2534*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จุมพล หนิมพานิช. (2542). *กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย แนวเก่า แนวใหม่ และกรณีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐานเศรษฐกิจ. (2564). *เปิดวาระลับ ครม. 'ไทยคม' ปิดฉากสัมปทานดาวเทียม 30 ปี*. https://www.thansettakij.com/politics/495341.

ธนินท์ เจียรวนนท์. (2562). *ความสำเร็จ ดีใจได้วันเดียว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

ธิดา ผลิตผลการพิมพ์. (2542). *ศึกษาบทบาทของดาวเทียมไทยคม ในฐานะดาวเทียมแห่งชาติของไทย*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชาชาติธุรกิจ. (2564). *สิ้นสุดสัมปทาน นับหนึ่งไทยคม ใต้ปีกเอ็นที*. https://www.prachachat.net/ict/news-759040#google_vignette.

ผู้จัดการออนไลน์. (2564). *ย้อนตำนาน ธนินท์ เจียรวนนท์ กับบทแรกของธุรกิจโทรคมนาคม ที่เปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานประเทศสู่ความทันสมัยอย่างก้าวกระโดด*. https://mgronline.com/cyberbiz/detail/9610000113237.

โพสต์ทูเดย์. (2553). *ไทยคมในความทรงจำของทักษิณ 'ไม่ใช่ความโลภแต่เป็นสิ่งต้องทำ'*. https://www.posttoday.com/politics/34192

ภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2563). แนวทางการบริหารจัดการสิทธิในการใช้งานวงโคจรดาวเทียมและการใช้งานคลื่นความถี่ที่เกี่ยวข้องสำหรับจัดทำข้อเสนอแนะการบริหารจัดการดาวเทียมของประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 49(3), 459.

มติชนออนไลน์. (2560). *ผู้บุกเบิกและวางรากฐานระบบโทรคมนาคมไทย*. https://www.matichon.co.th/bullet-news-today/news_540043

รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2554). ทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบอบสฤษดิ์–ถนอมและระบอบทักษิณ. *วารสารจันทรเกษมสาร*, 17(32), 84–85.

ฤกษ์ ศุภศิริ. (2553). *ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษจากทักษิโณมิกส์ถึงพฤษภาจลาจร*. กรุงเทพมหานคร: โพสต์บุ๊ค.

วิไล เคียงประดู่. (2540). *บทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2537*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2537). ธุรกิจไทยคมกับการพัฒนาประเทศ. *สุทธิปริทัศน์*, 8(24), 36-43.

สร้อยทิพย์ ไตรสุทธิ์. (2541). *นโยบายด้านการสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม (ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540)*.

วิทยานิพนธ์วารสาร ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Almond, G. A., & Powell, B. (1966). *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston: Little, Brown and Company.

Shigetomi, S., & Makino, K. (2009). *Protest and Social Movements in the Developing World*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

ได้รับบทความ 25 พฤษภาคม 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 9 กันยายน 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 16 ธันวาคม 2567

พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม

ธิดารัตน์ สุขจิต*, ชนาธิป เกดา**, บุญธรรม ข่าขันมะณี***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของผู้บริโภค 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการใช้บริการสถานบันเทิง เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเพื่ออธิบายปัจจัยพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงต่อแรงจูงใจในการเข้าใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาในจังหวัดนครพนม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านพฤติกรรมพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการ 4-5 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 42, ค่าเฉลี่ย=4.16) เข้าใช้บริการในวันศุกร์-อาทิตย์ (ร้อยละ 80) มีผู้ร่วมไป 4-5 คน (ร้อยละ 49.5, ค่าเฉลี่ย=4.02) ระยะทางจากที่พัก 4-6 กม. (ร้อยละ 32.5, ค่าเฉลี่ย=4.95) เดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 77.8) แต่งกายสไตล์แฟชั่นสายฝอ (ร้อยละ 28.5) โดยมีผู้ร่วมใช้บริการเป็นเพื่อนในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 75.8) ด้านแรงจูงใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แรงจูงใจด้าน Promotion (ค่าเฉลี่ย=4.15) ด้านเพลง/ดนตรี (ค่าเฉลี่ย=4.07) ด้านบรรยากาศ (ค่าเฉลี่ย=4.03) ด้านศิลปิน (ค่าเฉลี่ย=3.92) ด้านอาหาร (ค่าเฉลี่ย=3.88) และด้านวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย=3.85) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้บริการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.91) โดยพึงพอใจด้านเครื่องดื่ม (ค่าเฉลี่ย=4.24) พนักงาน (ค่าเฉลี่ย=4.02) และอาหาร (ค่าเฉลี่ย=3.48) สรุปได้ว่า แรงจูงใจหลักที่สำคัญในการใช้บริการสถานบันเทิง คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด เพลง/ดนตรี บรรยากาศ

คำสำคัญ: พฤติกรรมกรรม , การเลือกใช้บริการ, สถานบันเทิง, จังหวัดนครพนม

* วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
** วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม
*** วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม Corresponding Author, Email: boontham@npu.ac.th

Received May 25, 2024 ; Revised September 9, 2024 ; Accepted December 16, 2024

Behavior in Choosing Entertainment Venue Services among Students in Nakhon Phanom Municipal Area, Mueang Nakhon Phanom District

Thidarat Sukjit*, Chanathip Keda**, Boontham Kharkhanmanee***

Absrtact

This research study aimed 1) to study personal factors affecting the selection of entertainment venue services in the municipal area of Nakhon Phanom, Nakhon Phanom Province, 2) to investigate consumer behavior in selecting entertainment venue services, and 3) to examine behavioral factors influencing the motivation to utilize entertainment venue services.. This quantitative research study employed a questionnaire survey to explain the factors influencing service usage behavior and motivations for utilizing entertainment venue services among students in Nakhon Phanom Province. Data were collected from a sample of 400 students. Regarding behavioral aspects, the research findings revealed that the majority of students frequented entertainment venues 4-5 times per month (42%, mean=4.16). They tended to utilize these services on Fridays, Saturdays, and Sundays (80%). The typical group size was 4-5 individuals (49.5%, mean=4.02). The distance from their residence to the venues ranged from 4-6 km (32.5%, mean=4.95). Most students commuted via motorcycles (77.8%) and dressed in a fashionable casual style (28.5%), with their peer group comprising friends from the university (75.8%). In terms of motivations, the overall level was high (mean=3.86). When analyzed across different aspects, high motivation levels were observed in all areas, ranked in descending order as follows: promotion (mean=4.15), music/genre (mean=4.07), atmosphere (mean=4.03), performers (mean=3.92), food (mean=3.88), and purpose (mean=3.85). Students expressed a high level of satisfaction with the services (mean=3.91), being most satisfied with beverages (mean=4.24), staff (mean=4.02), and food (mean=3.48). In summary, the primary motivating factors influencing students' utilization of entertainment venues were, in order of importance, promotional activities, music/genres, and atmospheric elements.

Keyword: Behaviors, Service Utilization Patterns, Entertainment Venues, Nakhon Phanom Province

* Tourism and Service Industry college, Nakhaon Phanom University

** Tourism and Service Industry college, Nakhaon Phanom University

*** Tourism and Service Industry college, Nakhaon Phanom University Corresponding Author, Email: boontham@npu.ac.th

บทนำ

เศรษฐกิจภาคอีสาน ที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจและธุรกิจ SME (small and Medium Enterprises) ซึ่งอีสานไซต์ได้คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจอีสานยังขยายตัวในอัตราที่ต่ำ จากปัจจัยสนับสนุนทั้งด้านต้นทุนรวมภาคการท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ยังขับเคลื่อนเศรฐกิจอีสาน สำหรับภาคบริการนั้น กลุ่มธุรกิจดาวรุ่งจะเป็นธุรกิจประเภทท่องเที่ยว กิจกรรมบริการด้านความบันเทิงและธุรกิจสมัยใหม่และธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะบริการด้านความบันเทิง ดนตรีและเครื่องเสียง โดยเฉพาะจังหวัดนครพนมโดยโครงสร้างเป็นภาคบริการถึง 49% บริการด้านอาหารในภัตตาคาร ร้านอาหาร ที่เหลือเป็นภาคการเกษตร 30% ภาคการค้า 12% และภาคการผลิต 9% และประกอบการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมที่จะเตรียมยกระดับจากท่องเที่ยวเมืองริงเป็นท่องเที่ยวเมืองหลัก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงตระหนักเรื่องสถานบันเทิงทั้งที่เป็นร้านที่ขายอาหารและเครื่องดื่มพร้อมทั้งการแสดงดนตรีสดและเปิดแผ่นที่จะเป็นแรงดึงดูดใจนักเที่ยวที่จะมาเข้าเที่ยวจังหวัดนครพนม

สถานบันเทิง/ร้านนั่งชิล ในปัจจุบันเป็นเป็นสถานที่ที่ตอบสนองให้กลุ่มคนในสังคมพบปะสังสรรค์พักผ่อนย่อนใจ หรือคลายเครียดเมื่อยล้าจากการทำงาน มีการให้ความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ เช่น ดนตรี วงดนตรี บรรยากาศ อาหารและเครื่องดื่ม ระบบแสง สี เสียง ในเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม มีสถานบันเทิงและร้านนั่งชิลอยู่หลายแห่งด้วยกัน ซึ่งแต่ละแห่งก็จะมีการตกแต่งร้านและบรรยากาศภายในร้านที่แตกต่างกันไปให้ได้เลือกใช้บริการ สถานบันเทิงในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า มีกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ใน ระดับ ปวส. ปริญญาตรี เป็นจำนวนมากเข้าไปใช้บริการในสถานบันเทิงในแต่ละวัน ทั้งนี้สถานบันเทิงได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 โดยมีกฎหมายควบคุมการจัดตั้ง คือ ห้ามมิให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าไปใช้บริการ เปิดและปิดตามเวลาที่กำหนด ขจัดมิให้มียาเสพติด

ด้วยสาเหตุดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาพฤติกรรมในการใช้สถานบันเทิงของนักศึกษาว่าอยู่ในระดับใดและมีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมในการใช้สถานบันเทิง ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาและนำเสนอจะส่งผลเพื่อให้เกิดแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการใช้บริการสถานบันเทิงต่อไป

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

แต่งกายสไตล์แฟชั่นสายฝอ หมายถึง รูปแบบการแต่งกายที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมฮิปฮอปและสตรีทแวร์ โดยมีลักษณะเด่นคือการสวมใส่เสื้อผ้าหลวม ๆ มีลวดลายกราฟิกหรือตัวอักษรขนาดใหญ่ และมักใช้เครื่องประดับที่มีขนาดใหญ่หรือโดดเด่น (สุรเชษฐ์, 2565)

งานวิจัยนี้ แต่งกายสไตล์แฟชั่นสายฝอ หมายถึง เป็นการแต่งตัวที่เรียบง่าย มักจะใส่เสื้อครอป แนบเนื้อ โชว์สะดือ เอวลอย หรือ โชว์ร่องอกเล็ก ๆ กับ ท่อนล่างที่จะเป็น กางเกงเอวสูง

หรือ กางเกงขาสั้น

นั่งชิล เป็นคำสแลงที่มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “chill” ซึ่งในบริบทนี้หมายถึง การนั่งพักผ่อนอย่างสบาย ๆ ผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด หรือทำกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมาก มักใช้ในสถานการณ์ที่คนกำลังพักผ่อนหรือใช้เวลาว่างอย่างสบาย ๆ (วิภาดา, 2566)

งานวิจัยนี้ นั่งชิล หมายถึง ผ่อนคลาย สบาย ๆ ง่าย ๆ จากสำนวนภาษาอังกฤษว่า chill out แต่ลดรูปเหลือ chill

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการใช้บริการสถานบันเทิง ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

สมมติฐาน

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ต่างกันมีผลต่อการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงที่ต่างกัน
2. พฤติกรรมที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

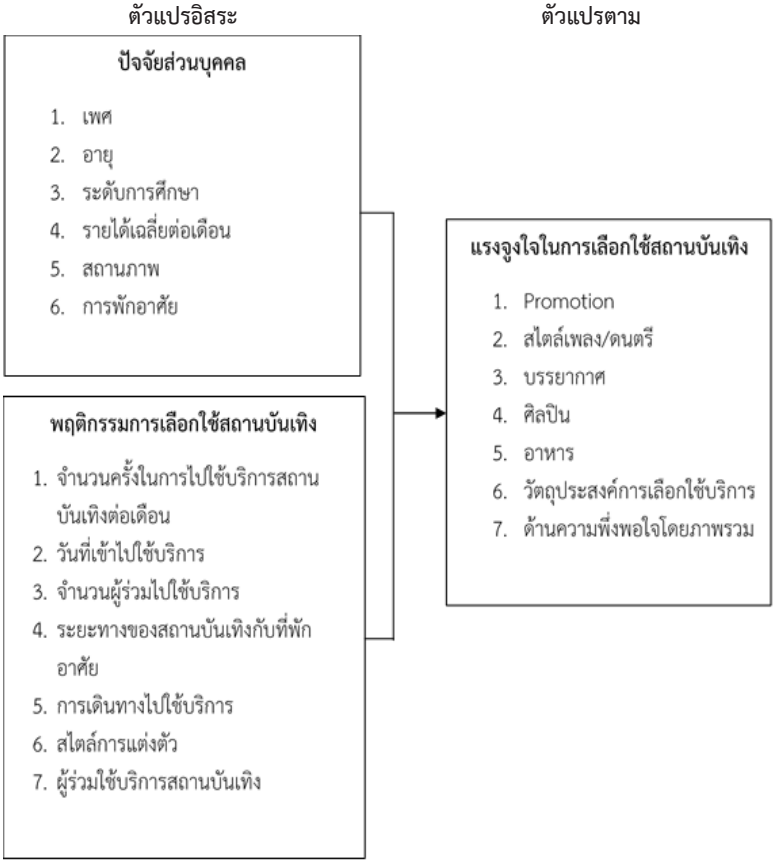

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

สถานบันเทิงเป็นสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในการบันเทิงผ่อนคลายความเครียด อาทิ ผับ บาร์ ไนต์คลับ สถานรับรองคณะลีลาศ (ภัทรา เชื้อเมืองพาน, 2561) และ Jones, Phillipson, & Tao (2021) กล่าวว่า สถานบันเทิง (Entertainment Venue) คือสถานที่ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการความบันเทิงและนันทนาการ อาทิ ผับ บาร์ สถานแสดงละครเวที โรงภาพยนตร์ ไนต์คลับ คาสิโน และ Davenport & Russell (2018) ระบุว่า สถานบันเทิง

หมายรวมถึง ผับ บาร์ คลับ โรงภาพยนตร์ สถานแสดงละคร สถานจัดคอนเสิร์ต และสถานที่อื่น ๆ ที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ

พฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในการเข้าใช้บริการสถานบันเทิงต่างๆ เช่น ภัตตาคาร ผับ บาร์ สถานที่จัดคอนเสิร์ต เป็นต้น ซึ่งอาจรวมถึงความถี่ในการใช้บริการ ค่าใช้จ่าย พฤติกรรมขณะใช้บริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) อธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อและใช้บริการของผู้บริโภค เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรม สังคม บุคคล และจิตวิทยา (Kotler & Armstrong, 2018)

- ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลได้รับอิทธิพลจากทัศนคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (Ajzen & Fishbein, 1980)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง หมายถึง สิ่งกระตุ้นหรือแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกไปใช้บริการสถานบันเทิง เช่น ผับ บาร์ ไนต์คลับ เป็นต้น

- ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) การไปสถานบันเทิงเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานด้านสังคม โดยให้โอกาสในการพบปะสังสรรค์กับเพื่อน รวมทั้งตอบสนองความต้องการด้านการนับถือยกย่องและความสำเร็จในชีวิต เช่น ภาพลักษณ์การเป็นคนทันสมัย มีสไตล์ (Maslow, 1943)

- ทฤษฎีคุณค่าที่คาดหวัง (Expectancy Value Theory) บุคคลจะเลือกไปสถานบันเทิงที่ตนเห็นว่ามีคุณค่าหรือประโยชน์ตรงตามที่คาดหวังมากที่สุด เช่น คาดหวังความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียด หรือได้พบปะคนใหม่ๆ (Atkinson, 1964)

- สอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory) ที่ระบุว่าบุคคลจะประเมินทางเลือกต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด ในกรณีเลือกไปสถานบันเทิง อาจเป็นเพราะประเมินแล้วว่าจะทำให้ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด (Bettman et al., 1998)

แรงจูงใจในการไปสถานบันเทิงประเภทไนต์คลับ (Motivations for attending nightclubs) (Rieple, Gander และ Frow, 2021) เป็นสิ่งผลักดันทางจิตวิทยาที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจไปสถานบันเทิงประเภทนั้นที่สอดคล้องกับ Lee และคณะ (2018) ใช้คำว่า "Motives for visiting nightlife entertainment districts" ซึ่งหมายถึง แรงจูงใจในการไปยังย่านบันเทิงยามค่ำคืน โดยอธิบายว่าเป็นสาเหตุหรือปัจจัยขับเคลื่อนที่ทำให้คนตัดสินใจเลือกไปสถานบันเทิงในแถบนั้น ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเพื่ออธิบายปัจจัยพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงต่อแรงจูงใจในการเข้าใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาในจังหวัดนครพนม

เกณฑ์คัดเข้า (เกณฑ์คัดเข้า Inclusion criteria)

1. เป็นนักศึกษาที่ศึกษาในจังหวัดนครพนม
2. มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป
3. เคยไปใช้บริการสถานบันเทิงในเขตเทศบาลเมืองนครพนม
4. สมัครใจตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์คัดออกก (เกณฑ์คัดออก Exclusion criteria)

1. ไม่สมัครใจร่วมตลอดระยะเวลา
2. มีอายุไม่ถึง 20 ปี

2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในจังหวัดนครพนม จำนวน 12,885 คน ที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป (ฝ่ายงานทะเบียนมหาวิทยาลัยนครพนม, 2565) (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ2, 2566) ที่มาใช้บริการในสถานบันเทิง ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ได้มาจากการเปิดตารางกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวกจากประชากรทั้งหมด ที่มาใช้บริการในสถานบันเทิงในเขตอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 400 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในแบบครอนบาคแอลฟา (Cronbach , s Alpha Coefficient) ได้ค่าแอลฟามากกว่า 0.70 มีจำนวน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ ที่อยู่อาศัย มีลักษณะเป็นข้อความให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิง

แบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิง ได้แก่ จำนวนครั้งในการไปใช้บริการสถานบันเทิงต่อเดือน วันที่เข้าไปใช้บริการ จำนวนผู้เข้าร่วมไปใช้บริการ ระยะทางของสถานบันเทิง

กับที่พักอาศัย การเดินทางไปใช้บริการ สไตล์การแต่งตัว ผู้ร่วมใช้บริการสถานบันเทิง

ส่วนที่ 3 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง

โดยผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถามเลือกตอบตามสภาพความเป็นจริง ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดระดับ (Rating Scale) 5 ระดับ และค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติ

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้ในการพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูล พฤติกรรมการเลือกใช้สถานบันเทิง และแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง โดยนำเสนอในรูปของตารางแสดงร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ทดสอบด้วย Chi-square และ F-test โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินงานวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ และการพักอาศัย โดยแจกแจงจำนวนและร้อยละ พบว่า

เพศ นักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาคือเพศหญิง จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 และไม่ระบุ จำนวน 13 คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

อายุ นักศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 25 ปี จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงมา คืออายุ26-30 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และอายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา นักศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือการศึกษาระดับ ปวส. จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 และการศึกษาระดับต่ำกว่า ปวส. จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน นักศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,501 บาทขึ้นไป จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001 – 3,500 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,501 – 4,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ตามลำดับ

สถานภาพ นักศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ

70.5 รองลงมาคือสถานภาพมีแฟน จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 และสถานภาพไม่ระบุ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

การพักอาศัย นักศึกษา ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่หอพักคนเดียว จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือพักอาศัยอยู่บ้าน จำนวน 159 คิดเป็นร้อยละ 39.8 และพักอาศัยอยู่หอพักกับแฟน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า

จำนวนครั้งในการไปใช้บริการในสถานบันเทิงต่อเดือน นักศึกษา ส่วนใหญ่ไปใช้บริการสถานบันเทิง 4-5 ครั้ง ต่อเดือน จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาคือ 6-7 ครั้ง ต่อเดือน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และ 2-3 ครั้ง ต่อเดือน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ตามลำดับ

วันที่เข้าไปใช้บริการ นักศึกษา ส่วนใหญ่เข้าไปใช้บริการวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือวันธรรมดา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และก่อนวันหยุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

จำนวนผู้ร่วมไปใช้บริการ นักศึกษา ส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ไปใช้บริการ 4-5 คน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ 6-7 คน จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 และ 2-3 คน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ตามลำดับ

ระยะทางของสถานบันเทิงกับที่พักอาศัย นักศึกษา ส่วนใหญ่มีระยะทางจากสถานบันเทิงกับที่พักอาศัย 4-6 กิโลเมตร จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาเป็น 7-9 กิโลเมตร จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 และ10-13 กิโลเมตร จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 ตามลำดับ

จากตาราง 2.2 (ต่อ) แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของพฤติกรรมการเลือกใช้สถานบันเทิง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 400 คน โดยสามารถจำแนกตามตัวแปรได้ดังนี้

การเดินทางไปใช้บริการ นักศึกษา ส่วนใหญ่เดินทางโดยใช้รถจักรยานยนต์ จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมาเป็นรถยนต์ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และรถจักรยาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1

สไตล์การแต่งตัว นักศึกษา ส่วนใหญ่มีการแต่งตัวสไตล์แฟชั่นสายฝอ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาเป็นแฟชั่นเกาหลี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 แต่งตัวสบาย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และวินเทจ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 ตามลำดับ

ผู้ร่วมใช้บริการสถานบันเทิง นักศึกษา ส่วนใหญ่มีผู้ร่วมใช้บริการสถานบันเทิง

เป็นเพื่อนมหาวิทยาลัย จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมาเป็นเพื่อนมัธยม จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และรุ่นพี่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

วิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม นครพนม

ตาราง 1 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (Promotion)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (Promotion)	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ส่วนลดเครื่องดื่ม	4.45	0.86	มาก
2. ช่วงเวลา Promotion	4.42	0.83	มาก
3. วันเกิดและวันสำคัญ	4.23	0.90	มาก
4. ส่วนลดเมนูอาหาร	4.15	0.99	มาก
5. ส่วนลดมิกซ์เซอร์	4.35	0.91	มาก
6.วันฉลองรับปริญญา	3.90	1.17	มาก
รวม	4.25	0.75	มาก

จากตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้าน Promotion ที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้าน Promotion โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.25 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือส่วนลดเครื่องดื่ม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 มีช่วงเวลาโปรโมชั่น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 มีส่วนลดมิกซ์เซอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ

ตาราง 2 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (สไตล์เพลง/ดนตรี)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (สไตล์เพลง/ดนตรี)	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. EDM	4.42	0.84	มาก
2. ลูกทุ่งหมอลำ	4.35	0.87	มาก
3. ร็อค	3.31	1.13	ปานกลาง
4. เพลงสากล	4.04	0.73	มาก
5. วงดนตรีแสดงสด	4.29	0.74	มาก
6. เพื่อชีวิต	3.78	1.07	มาก
รวม	4.02	0.56	มาก

จากตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้านสไตล์เพลง/ดนตรี ที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม

อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้านสไตล์เพลง/ดนตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือ EDM โดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 มีลูกทุ่งหมอลำ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.35 มีวงดนตรีแสดงสด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

ตาราง 3 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (บรรยากาศ)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (บรรยากาศ)	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. บรรยากาศมีความสนุกสนาน	4.49	0.65	มาก
2. บรรยากาศ Open Air	4.22	0.76	มาก
3. บรรยากาศไนต์คลับ	4.31	0.77	มาก
4. บรรยากาศนั่งชิล	4.33	0.67	มาก
5. บรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ	4.26	0.80	มาก
รวม	4.31	0.58	มาก

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้านบรรยากาศที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้านบรรยากาศโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.31 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือบรรยากาศมีความสนุกสนาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.49 มีบรรยากาศนั่งชิล โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 มีบรรยากาศไนต์คลับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.31 ตามลำดับ

ตาราง 4 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (ศิลปิน)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (ศิลปิน)	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ศิลปินลูกทุ่งหมอลำ	4.41	0.84	มาก
2. แร็ปเปอร์	3.44	1.07	ปานกลาง
3. DJ	4.13	0.81	มาก
4. Pop	3.75	0.92	มาก
5. ลูกทุ่งอินดี้	4.10	0.84	มาก
6. ศิลปินรับเชิญ	4.07	0.81	มาก
รวม	3.98	0.61	มาก

จากตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้านศิลปินที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้านศิลปิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือศิลปินลูกทุ่งหมอลำ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41 มี DJ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.13 มีลูกทุ่งอินดี้ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 ตามลำดับ

ตาราง 5 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (อาหาร)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (อาหาร)	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ยำ	4.03	1.09	มาก
2. เมนูข้าว	3.92	1.00	มาก
3. กับแกล้ม	4.01	1.03	มาก
4. ของทอดต่างๆ	4.00	1.04	มาก
5. ต้มยำ/หม้อไฟ	3.86	1.28	มาก
รวม	3.96	0.97	มาก

จากตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้านอาหารที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้านอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือยำ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 มีกับแกล้ม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.01 มีของทอดต่าง ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 6 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง	ระดับความสำคัญ		
(วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ)	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	4.57	0.743	มาก
2. เพื่อคลายเครียดจากการเรียน	4.60	0.740	มาก
3. เนื่องในโอกาสพิเศษ	4.17	0.903	มาก
4. เพื่อไปพบปะเพื่อนๆ	4.63	0.696	มาก
5. เพื่อไปเที่ยวกับแฟน	3.49	1.321	ปานกลาง
รวม	4.29	0.62	มาก

จากตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้านวัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ ที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้านวัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.29 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือเพื่อไปพบปะเพื่อน ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.63 มีเพื่อคลายเครียดจากการเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.60 มีเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.57 ตามลำดับ

ตาราง 7 แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม)

แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิง (ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม)	ระดับความสำคัญ $\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. พนักงานให้บริการ	4.16	0.79	มาก
2. เจ้าของร้านสถานที่บันเทิง	4.13	1.67	มาก
3. การตกแต่งร้าน	4.11	0.79	มาก
4. อาหาร	4.16	0.85	มาก
5. เครื่องดื่ม	4.62	0.75	มาก
รวม	4.19	0.66	มาก

จากตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ที่มีปัจจัยในการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่ให้ความสำคัญในระดับมาก คือเครื่องดื่ม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62 มีพนักงานให้บริการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 มีอาหาร โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ต่างกันมีผลต่อการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงที่ต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐาน 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ต่างกันมีผลต่อการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงที่ต่างกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 8 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงและเพศ

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\overline{x}$	F	Sig.
วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	1.678	2	0.839	3.540	0.030
	ภายในกลุ่ม	94.107	397	0.237		
	รวม	95.786	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงจากปัจจัย จำนวน 1 รายการได้แก่ วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ เมื่อวิเคราะห์รายปัจจัยพบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน และเพื่อนไปเที่ยวกับแฟน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านอายุ พบว่านักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 9 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงและการการศึกษา

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\bar{x}$	F	Sig.
บรรยายกาศ	ระหว่างกลุ่ม	3.078	3	1.026	3.054	0.028
	ภายในกลุ่ม	133.033	396	0.336		
	รวม	136.1103	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 9 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการศึกษา พบว่านักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงจากปัจจัย จำนวน 1 รายการได้แก่ บรรยายกาศ เมื่อวิเคราะห์รายปัจจัยพบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ บรรยากาศ Open Air บรรยากาศไนต์คลับ และบรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรายได้ พบว่านักศึกษาที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันไม่มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงจากปัจจัย จำนวน 7 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน อาหาร วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม เมื่อวิเคราะห์รายปัจจัยพบว่ามี 1) Promotion ที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 6 รายการ ได้แก่ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอร์ฮอร์ ช่วงเวลา promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดอาหาร ส่วนลดมิกเซอร์และฉลองรับปริญญา 2) สไตล์เพลง/ดนตรีที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 2 รายการ ได้แก่ แนวเพลง EDM และลูกทุ่งหมอลำ 3) บรรยากาศ ที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 2 รายการ ได้แก่ บรรยากาศสนุกสนาน และ Open Air 4) ศิลปินที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ลูกทุ่งหมอลำ DJ, POP และศิลปินรับเชิญ 5) อาหาร ที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 3 รายการ ได้แก่ ยำ ทอด และต้มยำ/หม้อไฟ 6) วัตถุประสงค์ ที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 4 รายการ ได้แก่ พักผ่อนหย่อนใจ คลายเครียดจากการเรียน โอกาสพิเศษและพบปะเพื่อน ๆ และ7) ความพึงพอใจโดยรวม ที่เลือกใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 4 รายการ ได้แก่ พนักงานให้บริการ การตกแต่งร้าน และอาหารและเครื่องดื่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพ พบว่านักศึกษาที่มีสถานภาพต่างกันไม่มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงจากปัจจัย จำนวน 1 รายการ ได้แก่ สไตล์เพลง/ดนตรี เมื่อวิเคราะห์รายปัจจัยพบจำนวน 3 รายการ ได้แก่ EDM ร็อค และวงดนตรีแสดงสด

ตาราง 10 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงและสถานภาพ

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\bar{x}$	F	Sig.
Promotion	ระหว่างกลุ่ม	7.958	4	1.989	3.621	0.007
	ภายในกลุ่ม	217.042	395	0.549		
	รวม	224.999	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 10 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพักอาศัย พบว่านักศึกษาที่มีการพักอาศัยต่างกันมีมีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงจากปัจจัย จำนวน 1 รายการ ได้แก่ Promotion เมื่อวิเคราะห์รายปัจจัยพบ จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงที่ต่างกัน

ตาราง 11 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง และจำนวนครั้งในการไปใช้บริการสถานบันเทิงต่อเดือน

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\bar{x}$	F	Sig.
Promotion	ระหว่างกลุ่ม	47.972	4	11.993	26.760	0.000*
	ภายในกลุ่ม	177.027	395	0.448		
	รวม	224.999	399			
สไตล์เพลง/ดนตรี	ระหว่างกลุ่ม	14.343	4	3.586	12.737	0.000*
	ภายในกลุ่ม	111.205	395	0.282		
	รวม	125.549	399			
บรรยากาศ	ระหว่างกลุ่ม	18.852	4	4.713	15.877	0.000*
	ภายในกลุ่ม	117.258	395	0.297		
	รวม	136.110	399			
ศิลปิน	ระหว่างกลุ่ม	13.012	4	3.253	9.193	0.000*
	ภายในกลุ่ม	139.776	395	0.354		
	รวม	152.788	399			
วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	12.635	4	3.159	15.005	0.000*
	ภายในกลุ่ม	83.151	395	0.211		
	รวม	95.786	399			
ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	14.715	4	3.679	8.849	0.000*
	ภายในกลุ่ม	164.208	395	0.416		
	รวม	178.923	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 11 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านจำนวนครั้งในการไปใช้บริการสถานบันเทิงต่อเดือน พบว่า จำนวนครั้งในการใช้บริการสถานบันเทิงต่อเดือนต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากแรงจูงใจจำนวน 6 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม เมื่อวิเคราะห์รายปัจจัย 1) Promotion พบว่าแรงจูงใจในการใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 6 รายการ ได้แก่ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงเวลา Promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา 2) แนวเพลง/ดนตรี พบว่าแรงจูงใจในการใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ประเภท EDM ลูกทุ่งหมอลำ วงดนตรีแสดงสด และเพื่อชีวิต 3) บรรยากาศ พบว่าแรงจูงใจในการใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 5 รายการ ได้แก่ ความสนุกสนาน Open Ari ไนต์คลับ นั่งชิล และร้านอาหารกึ่งผับ 4) ศิลปิน พบว่าแรงจูงใจในการใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 5 รายการ ได้แก่ ลูกทุ่งหมอลำ DJ, Pop ลูกทุ่งอินดี้และศิลปินรับเชิญ 5) วัตถุประสงค์ พบว่าแรงจูงใจในการใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 5 รายการ ได้แก่ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน เนื่องในโอกาสพิเศษ เพื่อไปพบปะเพื่อน ๆ และเพื่อไปเที่ยวกับแฟน และพนักงานให้บริการบริการดี และ 6) ความพึงพอใจโดยภาพรวม พบว่าแรงจูงใจในการใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 3 รายการ ได้แก่ พนักงานให้บริการ การตกแต่งร้าน และอาหารและเครื่องดื่ม

ตาราง 12 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง และวันที่เข้าใช้บริการ

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\bar{x}$	F	Sig.
Promotion	ระหว่างกลุ่ม	47.972	4	4.098	7.760	0.000*
	ภายในกลุ่ม	177.027	395	0.528		
	รวม	224.999	399			
สไตล์เพลง/ดนตรี	ระหว่างกลุ่ม	4.955	4	1.239	4.058	0.003
	ภายในกลุ่ม	120.593	395	0.305		
	รวม	125.549	399			
บรรยากาศ	ระหว่างกลุ่ม	6.834	4	1.709	5.221	0.000*
	ภายในกลุ่ม	129.276	395	0.327		
	รวม	136.110	399			
ศิลปิน	ระหว่างกลุ่ม	5.155	4	1.289	3.448	0.000*
	ภายในกลุ่ม	147.633	395	0.374		
	รวม	152.788	399			
วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	4.253	4	1.063	4.588	0.001
	ภายในกลุ่ม	91.533	395	0.232		
	รวม	95.786	399			
ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.233	4	1.308	2.975	0.019
	ภายในกลุ่ม	173.690	395	0.440		
	รวม	178.923	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 12 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านวันที่เข้าใช้บริการ พบว่า วันที่เข้าใช้บริการสถานบันเทิงต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากแรงจูงใจจำนวน 6 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ประกอบกับ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงเวลา Promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา รวมถึงแนวเพลง EDM ลูกทุ่งหมอลำ และร็อค และบรรยากาศ Open Ari บรรยากาศไนต์คลับ และบรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ และศิลปินลูกทุ่งหมอลำ แร็ปเปอร์ DJ Pop ลูกทุ่งอินดี้ และศิลปินรับเชิญ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน เนื่องในโอกาสพิเศษ และเพื่อไปเที่ยวกันแฟน

ตาราง 13 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง และจำนวนผู้ร่วมใช้

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\bar{x}$	F	Sig.
Promotion	ระหว่างกลุ่ม	23.747	4	5.937	11.652	0.000*
	ภายในกลุ่ม	201.252	395	0.509		
	รวม	224.999	399			
สไตล์เพลง/ดนตรี	ระหว่างกลุ่ม	3.582	4	0.895	2.900	0.022
	ภายในกลุ่ม	121.967	395	0.309		
	รวม	125.549	399			
บรรยากาศ	ระหว่างกลุ่ม	7.947	4	1.987	6.123	0.000*
	ภายในกลุ่ม	128.163	395	0.324		
	รวม	136.110	399			
ศิลปิน	ระหว่างกลุ่ม	5.578	4	1.395	3.742	0.005
	ภายในกลุ่ม	147.210	395	0.373		
	รวม	152.788	399			
วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	4.526	4	1.132	4.898	0.001
	ภายในกลุ่ม	91.259	395	0.231		
	รวม	95.786	399			
ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	8.245	4	2.061	4.770	0.001
	ภายในกลุ่ม	170.678	395	0.432		
	รวม	178.923	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 13 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านจำนวนผู้ร่วมใช้บริการ พบว่า จำนวนผู้ร่วมไปใช้สถานบันเทิงต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากแรงจูงใจจำนวน 6 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ประกอบกับ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงเวลา Promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา รวมถึงแนวเพลง EDM ลูกทุ่งหมอลำ และร็อค และบรรยากาศ

Open Ari บรรยากาศไนต์คลับ และบรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ และศิลปินลูกทุ่งหมอลำ แร็ปเปอร์ DJ Pop ลูกทุ่งอินดี้ และศิลปินรับเชิญ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน เนื่องในโอกาสพิเศษ และเพื่อไปเที่ยวกันแฟน

ตาราง 14 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (F-test) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่ต่างกันส่งผลต่อแรงจูงใจการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง และระยะทางของสถานบันเทิงกับที่พักอาศัย

รายการ	ความแปรปรวน	SS.	df	$\overline{x}$	F	Sig.
Promotion	ระหว่างกลุ่ม	26.968	4	6.742	13.448	0.000*
	ภายในกลุ่ม	198.031	395	0.501		
	รวม	224.999	399			
สไตล์เพลง/ดนตรี	ระหว่างกลุ่ม	6.763	4	1.691	5.623	0.000*
	ภายในกลุ่ม	118.785	395	0.301		
	รวม	125.549	399			
บรรยากาศ	ระหว่างกลุ่ม	8.494	4	2.124	6.573	0.000*
	ภายในกลุ่ม	127.616	395	0.323		
	รวม	136.110	399			
ศิลปิน	ระหว่างกลุ่ม	14.167	4	3.542	10.092	0.000*
	ภายในกลุ่ม	138.622	395	0.351		
	รวม	152.788	399			
อาหาร	ระหว่างกลุ่ม	30.505	4	7.626	8.563	0.000*
	ภายในกลุ่ม	351.791	395	0.891		
	รวม	382.296	399			
วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	7.358	4	1.839	8.217	0.000*
	ภายในกลุ่ม	88.428	395	0.224		
	รวม	95.786	399			
ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	7.161	4	1.790	4.117	0.003
	ภายในกลุ่ม	171.762	395	0.435		
	รวม	178.923	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 14 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านระยะทางของสถานบันเทิงกับที่พักอาศัย พบว่า มีระยะทางของสถานบันเทิงกับที่พักอาศัยต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากแรงจูงใจจำนวน 6 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ประกอบกับ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงเวลา Promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา รวมถึงแนวเพลง EDM ลูกทุ่งหมอลำ และร็อค และบรรยากาศ Open Ari บรรยากาศไนต์คลับ และบรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ และศิลปินลูกทุ่งหมอลำ แร็ปเปอร์ DJ Pop ลูกทุ่งอินดี้ และศิลปินรับเชิญ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน เนื่องในโอกาสพิเศษ และเพื่อไปเที่ยวกันแฟน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเดินทางไปใช้บริการ พบว่า การเดินทางไปใช้ไปสถานบันเทิง

ต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากแรงจูงใจจำนวน 6 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ประกอบกับ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงเวลา Promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา รวมถึงแนวเพลง EDM ลูกทุ่งหมอลำ และร็อค และบรรยากาศ Open Ari บรรยากาศไนซ์คลับ และบรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ และศิลปินลูกทุ่งหมอลำ แร็ปเปอร์ DJ Pop ลูกทุ่งอินดี้ และศิลปินรับเชิญ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน เนื่องในโอกาสพิเศษ และเพื่อไปเที่ยวกันแฟน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสไตล์การแต่งตัว พบว่า การแต่งตัวไปใช้บริการสถานบันเทิงต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากแรงจูงใจจำนวน 6 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ ศิลปิน วัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ประกอบกับ ส่วนลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงเวลา Promotion วันเกิดและวันสำคัญ ส่วนลดเมนูอาหาร ส่วนลดมิกซ์เซอร์ และวันฉลองรับปริญญา รวมถึงแนวเพลง EDM ลูกทุ่งหมอลำ และร็อค และบรรยากาศ Open Ari บรรยากาศไนซ์คลับ และบรรยากาศร้านอาหารกึ่งผับ และศิลปินลูกทุ่งหมอลำ แร็ปเปอร์ DJ Pop ลูกทุ่งอินดี้ และศิลปินรับเชิญ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน เนื่องในโอกาสพิเศษ และเพื่อไปเที่ยวกันแฟน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านบุคคลผู้ร่วมไปสถานบันเทิง พบว่า บุคคลผู้ร่วมไปสถานบันเทิงต่างกันเกิดแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิงต่างกันมีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีแรงจูงใจในการเลือกสถานบันเทิง จำนวน 4 รายการได้แก่ Promotion สไตล์เพลง/ดนตรี บรรยากาศ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ได้ผลดังนี้

ด้านประชากรศาสตร์ของนักศึกษาที่เคยมาใช้บริการสถานบันเทิง ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาคือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.5 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 3.2 มีช่วงอายุ 20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือ ระดับ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 35.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,501 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมาคือ 3,001-3,500 บาท สถานภาพ โสด คิดเป็นร้อยละ 70.5 รองลงมาคือ สถานภาพ

มีแฟน คิดเป็นร้อยละ 24 และพักอาศัยอยู่หอพักคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ อยู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.8

ด้านพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ส่วนใหญ่ไปใช้บริการสถานบันเทิง จำนวน 4-5 ครั้ง ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาคือ 6-7 ครั้ง ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.3 เข้าไปใช้บริการวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 80 มีผู้ร่วมไปใช้บริการ 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 ระยะทางจากสถานบันเทิงกับที่พักอาศัยอยู่ที่ 4-6 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 32.5 เดินทางไปใช้บริการโดยใช้รถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 77.8 สไตล์การแต่งตัวแฟชั่นสายฝอ คิดเป็นร้อยละ 28.5 และผู้ร่วมใช้บริการสถานบันเทิงเป็นเพื่อนในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 75.8

ด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

จากผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง โดยภาพรวมแล้วแรงจูงใจในการเลือกใช้สถานบันเทิงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้าน Promotion) ผลการวิเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่วนลดเครื่องดื่ม รองลงมา ช่วงเวลาโปรโมชั่น และส่วนลดมิกซ์เซอร์ ตามลำดับ

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้านสไตล์เพลง/ดนตรี) ผลการวิเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ EDM ลูกทุ่งหมอลำ และระดับปานกลาง ได้แก่ ร็อค

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้านบรรยากาศ) ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ บรรยากาศมีความสนุกสนาน บรรยากาศนั่งชิล และบรรยากาศไนต์คลับ ตามลำดับ

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้านศิลปิน) ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศิลปินลูกทุ่งหมอลำ อยู่ในระดับมาก DJ อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ได้แก่ แร็ปเปอร์

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้านอาหาร) ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ยำ กับแกล้ม และของทอดต่าง ๆ ตามลำดับ

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้านวัตถุประสงค์การเลือกใช้บริการ)

ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากได้แก่ เพื่อไปพบปะเพื่อน ๆ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน และเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ตามลำดับ

ในส่วนของแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง (ด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม) ผลการวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เครื่องดื่ม พนักงานให้บริการ อาหาร ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลของการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้สถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 20-25 ปี สถานภาพโสด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,501 บาท ขึ้นไป ความถี่ในการไปใช้บริการสถานบันเทิง 4-5 ครั้ง ต่อเดือน เดินทางไปใช้บริการด้วยรถจักรยานยนต์เป็นส่วนใหญ่ โดยไปกับเพื่อนในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะไปใช้บริการสถานบันเทิงในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวรธน์ วิมลอุดมสิทธิ์ (2563) ในประเด็นกลุ่มผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 20-29 ปี มีสถานภาพโสด และมีความถี่ในการใช้บริการสถานบันเทิงประมาณ 1-5 ครั้งต่อเดือน อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างในด้านระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi 2 = 18.64$, $p < .001$) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ ธนกร สังข์ทิพย์ (2559) พบความสอดคล้องในประเด็นช่วงอายุและสถานภาพของผู้ใช้บริการ แต่แตกต่างในด้านความถี่การใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi 2 = 12.37$, $p < .01$) โดยวัยรุ่นในนนทบุรีใช้บริการน้อยกว่า ประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ ปรีชาวุฒิเวชช์ (2561) ที่พบว่าปัจจัยด้านบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 4.23$, $p < .05$) โดยกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมีพฤติกรรมการใช้บริการใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ สุพจน์ ทองสีนวล (2560) ที่พบว่าปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.38$, $p < .01$) โดยผู้ใช้บริการในเมืองใหญ่มีแนวโน้มเลือกใช้สถานบันเทิงตามกระแสความนิยมมากกว่า และสอดคล้องกับ อาทิตย์ สว่างจิตร (2562) ที่พบว่าปัจจัยด้านการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.52$, $p < .001$) โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ

2. จากการศึกษาแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษาในเขตเทศบาลเมืองนครพนม พบว่าแรงจูงใจด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้าน Promotion ด้านสไตล์เพลง/ดนตรี ด้านบรรยากาศ ด้านศิลปิน ด้านอาหาร ด้านวัตถุประสงค์

การใช้บริการ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ พรมวงศ์ และคณะ (2561) ที่พบว่ารสชาติอาหาร ดนตรี บรรยากาศ และการตอบสนองความต้องการส่วนตัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิง

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2560) ที่พบว่าแรงจูงใจด้านโปรโมชั่นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.27, $p < .01$) โดยผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับส่วนลดและโปรโมชั่นพิเศษ งานวิจัยของ พิชญ์สินี คำแก้ว (2562) พบว่าแรงจูงใจด้านบรรยากาศมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญ ($r = 0.41$, $p < .001$) โดยบรรยากาศที่สนุกสนาน ผ่อนคลาย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำ งานวิจัยของ สุภาพร พลายพินิจ (2563) พบว่าแรงจูงใจด้านบุคลิกภาพของศิลปินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญ ($r = 0.33$, $p < .05$) โดยผู้ใช้บริการชื่นชอบศิลปินที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และงานวิจัยของ อรัญญา กุศลธรรม (2561) พบว่าแรงจูงใจด้านวัตถุประสงค์การใช้บริการมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 6.78$, $p < .01$) โดยกลุ่มที่มาเพื่อความบันเทิงมีแนวโน้มใช้บริการบ่อยกว่ากลุ่มที่มาเพื่อพบปะเพื่อน

ข้อเสนอแนะของการทำวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของนักศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม มาจากวัตถุประสงค์เพื่อไปพบปะเพื่อน ๆ เพื่อคลายเครียดจากการเรียน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรดูแลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันไม่ให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และรู้จักการป้องกันตนเองจากการเที่ยวสถานบันเทิง

2. สถาบันการศึกษาควรจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนานในการเรียนรู้ จัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหา

3. การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมโดยใช้ระเบียบวิจัย เชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ร่วมด้วยเพื่อสังเกตข้อมูล เชิงลึกจะทำให้ข้อมูลที่มีสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากพฤติกรรมและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคเพราะเมื่อผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ ย่อมมีโอกาสที่ผู้บริโภคจะกลับมาใช้บริการอีกครั้ง เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถไป ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ และขยายฐานลูกค้าออกไปในอนาคต

2. การศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาแนวทางหรือมาตรการในการจัดระเบียบอย่างถูกต้องและ เหมาะสมในการเปิดสถานบริการด้วย เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาวิจัย ตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้สถานบันเทิง

บรรณานุกรม

จุฑาทิพย์ พรมวงศ์, อโณทัย งามวิชัยกิจ, และยุทธนา ธรรมเจริญ. (2561). พฤติกรรมการใช้บริการผับและสถานบันเทิงรอบสถานศึกษาของนักศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *12*(3), 76-86.

ธนกร สังข์ทิพย์. (2559). พฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงของวัยรุ่นในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, *10*(2), 49-58.

ฝ่ายงานทะเบียนมหาวิทยาลัยนครพนม. (2565). *ข้อมูลเรื่อง จำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2565*. สืบค้น 3 มกราคม 2567 จาก https://www.npu.ac.th/?page=annual_report

พิชญ์สินี คำแก้ว. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการใช้บริการสถานบันเทิงของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก*, *10*(1), 67-79.

ภัทรา เชื้อเมืองพาน. (2561). *พฤติกรรมและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานบันเทิงของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา*. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี).

วรวรธน์ วิมลอุดมสิทธิ์. (2563). ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานบันเทิงย่านเอกมัยของผู้ใช้บริการสถานบันเทิงในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, *14*(3), 201-214.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, และศุภร เสรีรัตน์. (2560). แรงจูงใจในการตัดสินใจใช้บริการสถานบันเทิงของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการตลาดและการสื่อสาร*, *5*(1), 91-108.

ศุภลักษณ์ ปรีชาวุฒิเวชช์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิง: กรณีศึกษาผู้ใช้บริการในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, *5*(2), 69-80.

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ2. (2566). *ข้อมูลเรื่อง จำนวนนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครพนม ปีการศึกษา 2566*. สืบค้น 3 มกราคม 2567 จาก https://www.ivene2.ac.th/

สุพจน์ ทองสีนวล. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *34*(6), 67-79.

สุภาพร พลายพินิจ. (2563). อิทธิพลของบุคลิกภาพศิลปินที่มีต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย

รังสิต, *6*(2), 32-44.

สุรเชษฐ์ สุขสวัสดิ์. (2565). *แฟชั่นสตรีทและวัฒนธรรมฮิปฮอปในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แฟชั่นไทย.

วิภาดา สุขใจ. (2566). *ภาษาวัยรุ่นไทยในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาศาสตร์ร่วมสมัย.

อรัญญา กุศลธรรม. (2561). แรงจูงใจและพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*, *7*(2), 47-58.

อาทิตย์ สว่างจิตร. (2562). อิทธิพลของปัจจัยด้านการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 42(161), 89-103.

Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). Understanding attitudes and predicting social behavior. Prentice-Hall.

Atkinson, J. W. (1964). An introduction to motivation. Van Nostrand.

Bettman, J. R., Luce, M. F., & Payne, J. W. (1998). Constructive consumer choice processes. Journal of Consumer Research, 25(3), 187-217. Retrieved from https://doi.org/10.1086/209535

Davenport, J., & Russell, S. (2018). *Entertainment venues: Contested spaces of urban consumption*. In P. Hubbard (Ed.), Urban studies student handbook (pp. 73-90). SAGE.

Jones, J. L., Phillipson, C., & Tao, N. (2021). Who goes to entertainment venues? A socio-demographic profile of patrons of arts, entertainment and recre ation venues based on passive mobile positioning data. *Journal of Cultural Economics*, 45(4), 511-540. Retrieved from https://doi. org /10.1007/s10824-021-09411-7

Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). Principles of marketing (17th ed.). Pearson.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Lee, J. H., Ra, S., Bahl, S., Mallapragada, G., & Liu, J. (2018). Understanding urban nightlife consumption motivations from social media. Information Systems Frontiers, 20(4), 767-783. Retrieved from https://doi.org/10.1007/s10796-017-9789-2

Maslow, A. H. (1943). *A theory of human motivation*. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. Retrieved from https://doi.org/10.1037/h0054346

Rieple, A., Gander, J., & Frow, P. (2021). Understanding the motivations, hedonic drivers and consumer experience of nightclub attendees: A means-end analysis. Tourism Management, 82, 104196. Retrieved from https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104196

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา
ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (2024) กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

ได้รับบทความ 25 มิถุนายน 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 12 กันยายน 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 16 ธันวาคม 2567

ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*

เพ็ญนภา ครุฑสุวรรณ**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จาก 400 กลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ประชากรตำบลสวนหลวง มีทัศนคติต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อม ลำดับสุดท้ายคือ ด้านสถานที่การให้บริการ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง แตกต่างกัน ด้านการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ทัศนคติ, ความพึงพอใจ, ภาษี, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

---

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยสาขารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสยาม

Received June 25, 2024 ; Revised September 12, 2024 ; Accepted December 16, 2024

Attitudes Of the people to the collect taxes of Suan Luang Subdistrict Municipality, Krathum Baen district, Samut Sakhon province*

Pennapa Crutsuwan**

Abstract

The purpose of this research article is to compare people's attitudes towards tax collection by Suan Luang Subdistrict Municipality. Krathum Baen District Samut Sakhon Province Classified by personal factors including gender, age, education, occupation, and income. and to study the relationship between the perception of the role of the municipality in local development and the attitude of the people towards tax collection of Suan Luang It is a Quantitative Research based on 400 sample groups. The research results found that Suan Luang Subdistrict Population Overall attitudes towards municipal tax collection were at a high level. By the service aspect of the officials at the highest level Followed by: Process/steps in work and environmental aspects The last sequence is Location of service Personal factors such as age, occupation, and monthly income vary. There are different attitudes of the people towards tax collection by Suan Luang Subdistrict Municipality. Perception of the role of municipalities in local development is related to citizens' attitudes towards tax collection. It is statistically significant at the .000 level, which is in line with the set assumptions.

Keywords: attitude, Satisfaction, taxes, local government organizations

* This research article is part of the research. "People's attitude towards tax collection by Suan Luang Subdistrict Municipality. Krathum Baen District Samut Sakhon Province

** Student of Master of Political Science Program, Siam University. E-mail: pen.crutsuwan@gmail.com
Political Science student Siam University.

บทนำ

การจัดเก็บภาษีมีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการจัดการบริการสาธารณะ ดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อีกทั้งการจัดเก็บภาษีเป็นภารกิจหน้าที่หลักที่จำเป็นอย่างยิ่ง ที่นำรายได้มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญ โดยมีความใกล้ชิดกับ ประชาชนมากที่สุด จึงเป็นหัวใจสำคัญโดยเฉพาะเทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญอีกหน่วยงานหนึ่ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดหาบริการสาธารณะของเทศบาลส่วนหนึ่งมาจากรายได้ที่เทศบาล ได้รับ ได้แก่รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองและรายได้ที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลโดยรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองได้ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่รายได้จากภาษีอากรและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากรรายได้จากภาษีอากรที่ท้องถิ่น จัดเก็บเอง เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย การบริหารจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในปีปัจจุบัน โดยคาดหวังว่าจะนำพามาซึ่งประสิทธิภาพในการจัดเก็บ โดยสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการได้เพิ่มมากขึ้น โดยผลสำเร็จในการบริหารจัดเก็บรายได้อาจมาจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่เป็นเครื่องกำหนดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรเทศบาล จึงจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดเก็บ และกระตุ้นปัจจัยที่เป็นเครื่องกำหนดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อผลสำเร็จในการจัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้วิธีการบริหารจัดเก็บและปัจจัยที่เป็นเครื่องกำหนดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ในเทศบาลแห่งหนึ่งอาจไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะทำให้เกิดผลสำเร็จในอีกพื้นที่อื่นได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีไปพร้อมกับระดับการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสวนหลวง ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการใช้บริการจัดเก็บภาษี เพื่อที่จะสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและใช้เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน พัฒนาและปรับปรุงการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับความต้องการ และสร้างความพึงพอใจสูงสุดต่อผู้ชำระภาษีท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

2. เพื่อทราบถึงทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

3. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชณชนก หลักบึง (2551) การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม ผลพบได้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม อยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้าน จึงพบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดคือด้านประสิทธิภาพ รองลงมาคือด้านความเสมอภาค ท้ายสุดคือด้านการตอบสนองความพึงพอใจ โดยในด้านประสิทธิภาพประชาชนมีความคิดเห็นรวมกันว่า เทศบาลมีความรวดเร็วในการให้บริการ ส่วนในด้านความเสมอภาคประชาชนมีความคิดเห็นว่า มีการให้บริการตามลำดับ ก่อน-หลัง และในด้านการตอบสนองความพึงพอใจ ประชาชนมีความคิดเห็นว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยกิริยาอ่อนน้อม มีความสุภาพ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม พบว่า อายุ รายได้ และอาชีพ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษมแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี เพศ การศึกษา และช่วงเวลาที่ไปติดต่อราชการต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

มณี จิตรมาศฐาน (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง จึงพบว่าความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้ามในภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก โดยด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านระบบข้อมูลสารสนเทศวิทยาการสมัยใหม่ สำหรับด้านการประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนผู้ที่มาเสียภาษีต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ สถานภาพการสมรส อายุ อาชีพ ต่างกัน ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม แตกต่างกัน

วัชราภรณ์ รัตติโชติ (2556) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลแดนสงวน จึงพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดเก็บภาษีระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีความพึงพอใจด้านหลักการจัดเก็บภาษีที่มีความยุติธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านสถานที่ชำระภาษีที่มีความสะดวกบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง มีระบบตรวจสอบติดตามผู้เสียภาษีตามลำดับ สำหรับด้านความประหยัดในการชำระภาษีเป็นเรื่องที่พึงพอใจเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มาเสียภาษีอากรส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดเก็บภาษีไม่แตกต่างกัน โดยเห็นว่า คนมีรายได้ทุกคนจะต้องเสียภาษีอากรให้ภาครัฐเพื่อที่รัฐจะได้นำไปพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ถือเป็นหน้าที่สำหรับทุกคนที่ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแคนสงวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการใช้บริการของเทศบาลเมืองพระพุทธบาท โดยเพื่อวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในการบริการงานด้านการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ 2) เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในการบริการงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 3) เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในการบริการงานด้านทะเบียน 4) เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในการบริการงานด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง และเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจในภาพรวมของการให้บริการงานทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านความคุ้มค่าของภารกิจ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจต่องานบริการภาพรวมทั้ง 4 งานบริการ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

จารุวรรณ บุญชาโด, อุดม พิริยสิงห์, และสมเกียรติ เกียรติเจริญ (2559) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลคูเมือง จึงพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลคูเมือง มีความเหมาะสม เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการประชาชนดูแลเอาใจใส่บริการด้วยความเป็นสุภาพ บริการด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติผู้มาใช้บริการการให้บริการเป็นไปภายใต้ระเบียบแบบแผนเดียวกัน มีสถานที่จอดรถเหมาะสมและแยกประเภทรถเครื่องมืออุปกรณ์การให้บริการทันสมัยและเหมาะสม มีที่นั่งเพียงพอสำหรับผู้มาติดต่อ จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ มนัสนันท์ ตันตราเกียรติ (2553,หน้า 70) ที่ได้กล่าวว่าในการให้บริการที่ดีนั้นผู้ปฏิบัติงานหรือพนักงานบริการที่นึกถึงผู้รับบริการเป็นหลัก แสดงพฤติกรรมการบริการที่ดีและให้บริการตามที่ลูกค้าต้องการ มีความสนใจ เอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการย่อมทำให้ผู้รับบริการเกิดความชื่นชอบ และพึงพอใจ สภาพแวดล้อมของการบริการ

เช่น มีสถานที่ที่สวยงาม ตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์และการมีสีสันการจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสม

นภาพร จุดาบุตร (2557) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ปรากฏว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะอยู่ในระดับมากทั้งหมดโดยด้านที่มีอันดับสูงสุดคือ สถานที่ให้บริการ อันดับถัดลงมาคือ ขั้นตอนการให้บริการ ส่วนที่มีค่าต่ำสุดคือ สิ่งอำนวยความสะดวก จากผลทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า เพศ และระดับการศึกษาไม่เหมือนกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บภาษี ทั้งโดยรวมและรายด้านที่เหมือนกัน แต่ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนความพึงพอใจโดยภาพรวม ด้านสถานที่การให้บริการ ด้านขั้นตอนในการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยของนักวิชาการที่ผ่านมานั้น พบว่า ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเสียภาษี ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษี อันจะเกิดผลโดยตรงต่อรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประเทศชาติโดยส่วนรวม ดังนั้นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำการปรับปรุงวิธีดำเนินการรับชำระภาษีให้มีความสะดวก ยุติธรรม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข้อมูล กำหนดระยะเวลาการสียภาษีประจำปี เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ และชำระภาษีได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเสียภาษีของประชาชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรด้านปัจจัยส่วนบุคคล และตัวแปรด้านทัศนคติของประชาชน

1) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และปัจจัยด้านการรับรู้บทบาทหน้าที่ของเทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านทัศนคติของประชาชน ได้แก่ สถานที่ การบริการ กระบวนการ / ขั้นตอน และสภาพแวดล้อม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชน เปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ด้านการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชน

ต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าตามรายละเอียดวิธีการดำเนินการ ได้แก่ 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล 5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบล สวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนทั้งหมด 36,527 คน และทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ครั้งนี้จำนวน 400 คน ตามสูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม เรื่องทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี โดยทำการศึกษาจากเอกสารวิชาการ ตำรา แนวความคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารต่าง ๆ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความเหมาะสม และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละหัวข้อของแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรในพื้นที่ตำบลสวนหลวง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) ด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) หรือครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha) (วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ, 2565, น. 241)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจเอกสาร (Documentary survey) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field survey) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

3. เมื่อได้ข้อมูลจากากรเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์

ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย

4. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

จากข้อมูลที่ได้โดยการเก็บแบบสอบถาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อได้ข้อมูลที่ตอบสนองความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. การอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าสถิติร้อยละ (percentage)

2. การคำนวณหาข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งด้วยวิธีของ Fisher's Least Significance Difference : LSD

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

กัลยา วาณิชย์บัญชา (2545) อธิบาย เกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

± 0.81 ถึง ± 1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์	ระดับสูงมาก
± 0.61 ถึง ± 0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์	ระดับสูง
± 0.41 ถึง ± 0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์	ระดับปานกลาง
± 0.21 ถึง ± 0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์	ระดับต่ำ
± 0.00 ถึง ± 0.20	หมายถึง มีความสัมพันธ์	ระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง ±1 อธิบายค่า ได้ดังนี้

1) ค่าเป็น ลบ แสดงว่าตัวแปรต้นและตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม

2) ค่าเป็น บวก แสดงว่าตัวแปรต้นและตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

3) ค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์

ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันมาก

4) ค่าเข้าใกล้ -1 แสดงว่าตัวแปรต้นและตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามและมีความสัมพันธ์กันมาก

5) ค่าเท่ากับ 0 แสดงว่าตัวแปรต้นและตัวแปรตามไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.0 ตามด้วยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.0

ปัจจัยด้านอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 46 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 และอายุระหว่าง 15 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.0 และอันดับท้ายสุดคืออายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.0

ปัจจัยด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี / ปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมาได้แก่อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 20.0 และประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.0 และอันดับท้ายสุดคือมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.0

ปัจจัยด้านอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาได้แก่รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 26.0 และค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.0 และสุดท้ายเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 13.0

ปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ตั้งแต่ 10,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมา คือ มีรายได้ 30,001 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.0 และรายได้ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.0 และสุดท้ายคือมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.0 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	168	42.0
หญิง	232	58.0
2. อายุ		
15 – 30 ปี	88	22.0
31 – 45 ปี	188	47.0
46 – 60 ปี	96	24.0
61 ปีขึ้นไป	28	7.0
3. การศึกษา		
ประถมศึกษา	52	13.0
มัธยมศึกษา	40	10.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	80	20.0
ปริญญาตรี / ปริญญาตรีขึ้นไป	228	57.0
4. อาชีพ		
เกษตรกรรม	52	13.0
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	104	26.0
ลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ	156	39.0
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	88	22.0
5. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000	16	4.0
10,001 - 30,000	264	66.0
30,001 - 50,000	92	23.0
50,001 บาทขึ้นไป	28	7.0

ข้อมูลปัจจัยการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.59, S.D. = 0.613) เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายข้อ พบว่า เทศบาลจัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยมากสุด ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.830) รองลงมาได้แก่ เทศบาลจัดให้มีน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ ($\bar{x}$ = 3.74, S.D. = 0.771) เทศบาลนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหาร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และสนองตอบความต้องการของประชาชน ($\bar{x}$ = 3.71, S.D. = 0.779) เทศบาลมีการจัดตั้งอาสาสมัครชุมชนในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตำบลได้เป็นอย่างดี ($\bar{x}$ = 3.63, S.D. = 0.784) เทศบาลมีการฝึกอบรม การช่วยเหลือเบื้องต้น การป้องกัน และ

บรรเทาสาธารณภัยอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ = 3.61, S.D. = 0.906) เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา / ความต้องการ และการทำงานร่วมกับเทศบาล ($\bar{x}$ = 3.59, S.D. = 0.815) เทศบาลมีการกำหนดพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของแหล่งอุตสาหกรรม ($\bar{x}$ = 3.56, S.D. = 0.740) เทศบาลมีการควบคุม ป้องกัน ฟื้นฟู รักษาโรค ($\bar{x}$ = 3.52, S.D. = 0.831) เทศบาลมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ($\bar{x}$ = 3.48, S.D. = 0.843) เทศบาลมีการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนสาธารณะในเขตตำบล ($\bar{x}$ = 3.22, S.D. = 0.880) เทศบาลมีการตั้งจุดตรวจจราจร / บริการ ช่วงเทศกาลต่าง ๆ ($\bar{x}$ = 2.76, S.D. = 0.764) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ เทศบาลให้ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องและปลอดภัย เช่น กิจกรรม อสม. เยี่ยมบ้าน ($\bar{x}$ = 2.48, S.D. = 0.944) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้าน

การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เทศบาลจัดให้มีน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ	3.74	0.771	มาก
2. เทศบาลจัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึง	3.85	0.830	มาก
3. เทศบาลมีการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนสาธารณะในเขตตำบล	3.22	0.880	ปานกลาง
4. เทศบาลมีการตั้งจุดตรวจจราจร / บริการ ช่วงเทศกาลต่าง ๆ	2.76	0.764	ปานกลาง
5. เทศบาลให้ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องพฤติกรรมสุขภาพที่ ถูกต้องและปลอดภัย เช่น กิจกรรม อสม. เยี่ยมบ้าน	2.48	0.944	น้อย
6. เทศบาลมีการควบคุม ป้องกัน ฟื้นฟู รักษาโรค	3.52	0.831	มาก
7. เทศบาลมีการฝึกอบรม การช่วยเหลือเบื้องต้น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างสม่ำเสมอ	3.61	0.906	มาก
8. เทศบาลมีการจัดตั้งอาสาสมัครชุมชนในการดูแล รักษาความสงบเรียบร้อยภายในตำบลได้เป็นอย่างดี	3.63	0.784	มาก
9. เทศบาลมีการกำหนดพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของแหล่งอุตสาหกรรม	3.56	0.740	มาก
10. เทศบาลมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	3.48	0.843	มาก
11. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา / ความต้องการ และการทำงานร่วมกับเทศบาล	3.59	0.815	มาก
12. เทศบาลนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหาร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสนองตอบความต้องการของประชาชน	3.71	0.779	มาก
รวม	3.59	0.613	มาก

ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

ประชาชนมีทัศนคติต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.549) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = 0.624) รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 3.96, S.D. = 0.679) และด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x}$ = 3.77, S.D. = 0.672) ลำดับสุดท้ายคือ ด้านสถานที่การให้บริการ ($\bar{x}$ = 3.56, S.D. = 0.713)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านรายข้อของด้านสถานที่การให้บริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.56, S.D. = 0.713) เมื่อพิจารณาตามรายข้อส่วนใหญ่เห็นว่า สถานที่ของหน่วยงานมีที่พักรอรับบริการอย่างเพียงพอ ($\bar{x}$ = 3.70, S.D. = 0.923) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้มาติดต่อ ($\bar{x}$ = 3.61, S.D. = 0.949) และเดินทางเข้ามาใช้บริการได้สะดวก ($\bar{x}$ = 3.56, S.D. = 0.817) และลำดับสุดท้ายคือ ป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายข้อความ บอกจุดบริการ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ($\bar{x}$ = 3.39, S.D. = 0.883) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านรายข้อของด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = 0.624) เมื่อพิจารณาตามรายข้อส่วนใหญ่เห็นว่า ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่รับสินบน ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = 0.718) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพอ่อนโยน ($\bar{x}$ = 4.10, S.D. = 0.715) และเจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการ เช่น ตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาให้ ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = 0.714) และลำดับสุดท้ายคือ ความรวดเร็วในการให้บริการ ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.708) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านรายข้อของด้านกระบวนการ/ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.96, S.D. = 0.679) เมื่อพิจารณาตามรายข้อส่วนใหญ่เห็นว่า ความเป็นธรรมในการให้บริการ เช่น การเรียงลำดับก่อนหลัง มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.760) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ระยะเวลาการให้บริการ มีความเหมาะสมต่อความต้องการของผู้รับบริการ ($\bar{x}$ = 3.98, S.D. = 0.813) และขั้นตอนการให้บริการไม่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความคล่องตัว ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.739) และลำดับสุดท้ายคือ การอธิบาย ชี้แจงและแนะนำขั้นตอนการให้บริการ มีความชัดเจน ($\bar{x}$ = 3.87, S.D. = 0.731) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านรายข้อของด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.549) เมื่อพิจารณาตามรายข้อส่วนใหญ่เห็นว่า สถานที่ของหน่วยงานมีพื้นที่ทั้งภายใน และภายนอกของหน่วยงานมีความสะอาด ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.839) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ บรรยากาศในสถานที่ใช้บริการ เช่น แสงสว่าง ความสงบ อากาศ ฯลฯ ($\bar{x}$ = 3.89, S.D. = 0.761) และมีน้ำดื่ม / ห้องน้ำสะอาด สำหรับผู้มาใช้บริการ ($\bar{x}$ = 3.75, S.D. = 0.727) และลำดับสุดท้ายคือ มีอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยและรวดเร็ว ในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 3.53, S.D. = 0.867) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสถานที่การให้บริการ	3.56	0.713	มาก
2. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.11	0.624	มาก
3. ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	3.96	0.679	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	3.77	0.672	มาก
รวม	**3.85**	**0.549**	**มาก**

ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ 1 คือ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน กับตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ กับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

เพศ	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ชาย	168	3.761	.556	-2.792	.401
หญิง	232	3.915	.535	-2.775	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุ กับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df	M.S.	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	4.862	3	1.621	5.556	.001*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	115.506	396	0.292		
รวม	**120.368**	**399**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชน

ต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุป เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี จำแนกตามอายุ

อายุ	15 - 30 ปี	31 – 45 ปี	46 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
15 - 30 ปี	-	.000*	.009*	
31 - 45 ปี	.000*	-		
46 - 60 ปี	.009*		-	
61 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลสวนหลวง จำแนกตามอายุด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งด้วยวิธีของ Fisher's Least Significance Difference : LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15 – 30 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 46 – 60 ปี มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15 – 30 ปี มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี และสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 46 – 60 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df	M.S.	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.682	3	.227	.752	.522
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	119.686	396	.302		
รวม	**120.368**	**399**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพ กับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df	M.S.	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5.438	3	1.813	6.245	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	114.930	396	.290		
รวม	**120.368**	**399**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุป เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	เกษตรกรรม	รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทฯ	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
เกษตรกรรม	-		.001*	
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		-	.009*	
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทฯ	.001*	.009*	-	.001*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว			.001*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลสวนหลวง จำแนกตามอาชีพด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งด้วยวิธีของ Fisher's Least Significance Difference : LSD พบว่า

คู่ที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรม กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ

คู่ที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ

คู่ที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงานบริษัทฯ มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรม สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างมีอาชีพรับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ และสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	df	M.S.	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3.431	3	1.144	3.873	.009*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	116.937	396	.295		
รวม	**120.368**	**399**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุป เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000	10,001 – 30,000	30,001 – 50,000	50,001 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 10,000	-	.032*	.002*	
10,001 – 30,000	.032*	-	.022*	
30,001 – 50,000	.002*	.022*	-	
50,001 ขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลสวนหลวง จำแนกตามรายได้ต่อเดือนด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งด้วยวิธีของ Fisher's Least Significance Difference : LSD พบว่า

คู่ที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีสูงกว่ากว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000

คู่ที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้

ต่อเดือน 30,001 – 50,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 50,000

คู่ที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 50,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 50,000

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 50,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 มีทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับทัศนคติของประชาชน ต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .674 โดยค่า Sig . เท่ากับ .000 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงความสัมพันธ์การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นกับทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษี

ตัวแปร	การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น	ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง
การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น	-	.674**
ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง	-	-

อภิปรายผลการวิจัย

ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่า ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อม ลำดับสุดท้ายคือ ด้านสถานที่การให้บริการ จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ มนัสนันท์ ตันตราเกียรติ (2553,

หน้า 70) ที่ได้กล่าวว่าในการให้บริการที่ดีนั้นผู้ปฏิบัติงานหรือพนักงานบริการที่นึกถึงผู้รับบริการเป็นหลักแสดงพฤติกรรมการบริการที่ดีและให้บริการตามที่ลูกค้าต้องการ มีความสนใจ เอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการย่อมทำให้ผู้รับบริการเกิดความชื่นชอบ และพึงพอใจ และยังสัมพันธ์กับผลศึกษาของ มณี จิตรมาศฐาน (2551) เรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง พบว่าความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม ในภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก โดยด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านระบบข้อมูลสารสนเทศวิทยาการสมัยใหม่ สำหรับด้านการประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด รวมถึง ชณชนก หลักบึง (2551) ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม ผลพบได้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลท่าเกษม อยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการใช้บริการของเทศบาลเมืองพระพุทธบาท ผลการศึกษา พบว่า ระดับความพึงพอใจต่องานบริการภาพรวมทั้ง 4 งานบริการ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวคิดของ จารุวรรณ บุญชาโด, อุดม พิริยสิงห์, และสมเกียรติ เกียรติเจริญ (2559) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลคูเมือง จึงพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก การให้บริการมีความเหมาะสม เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการประชาชน ในขณะที่ วัชราภรณ์ รัตติโชติ (2556) พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดเก็บภาษีระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีความพึงพอใจด้านหลักการจัดเก็บภาษีที่มีความยุติธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านสถานที่ชำระภาษีที่มีความสะดวก บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง มีระบบตรวจสอบติดตามผู้เสียภาษีตามลำดับ สำหรับด้านความประหยัดในการชำระภาษีเป็นเรื่องที่พึงพอใจเป็นลำดับสุดท้าย

ปัจจัยด้านเพศ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความพึงพอใจในทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง ไม่แตกต่างกัน ในขณะด้านอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความพึงพอใจในทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวงแตกต่างกัน ซึ่งสอดรับกับ นภาพร จุดาบุตร (2557) จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บภาษี ทั้งโดยรวมและรายด้าน ที่ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนความพึงพอใจโดยรวม ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่สอดคล้องกับผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ ของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีอากรของเทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมนัสนันท์ ตันเกียรติ (2553) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ รายได้ต่อเดือน

ประเภทของการบริการ แตกต่างกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีอากรของเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุดและอาชีพไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัย ทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง ครั้งนี้ พบว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และระดับความพึงพอใจในทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวงอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นที่อาจเป็นประโยชน์ ดังนี้

ด้านการรับรู้บทบาทหน้าที่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น

1. การดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และนโยบายต่าง ๆ ควรมีการศึกษาผลกระทบและความต้องการของประชาชนที่แท้จริง นายกเทศมนตรีตำบลสวนหลวง ควรรับฟังปัญหา ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อร้องเรียนต่าง ๆ ซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการใด ๆ ของเทศบาลตำบลสวนหลวง เพื่อนำมาสู่การหาจุดร่วมในการแก้ไขปัญหาต่อไป

2. ควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากเทศบาลฯ เช่น วารสารประจำท้องถิ่น หน่วยประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน / เสียงตามสาย และสื่อออนไลน์ ฯลฯ ควรปรับปรุงเว็บไซต์ / สื่อต่าง ๆให้มีความน่าสนใจ และนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนผลการดำเนินงานของเทศบาลฯ ได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน และทั่วถึง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความร่วมมือที่ดีตามมาในที่สุด

ด้านทัศนคติของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลสวนหลวง

1. ด้านสถานที่การให้บริการ สถานที่ตั้งของเทศบาลตำบลสวนหลวง มีความสะดวกในการเดินทางเข้ามาใช้บริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ เช่น มีที่นั่งคอยรับบริการ มีทางลาดและที่จอดรถสำหรับผู้พิการ มีป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย

2. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เทศบาลตำบลสวนหลวง มีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการ บริการด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ใส่ใจ เต็มใจในการให้บริการ แก้ปัญหาให้ผู้รับบริการได้ ให้บริการอย่างรวดเร็ว มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่รับสินบน ไม่หา ประโยชน์ในทางมิชอบ

3. ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการให้บริการไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความ คล่องตัว และเป็นธรรมในการให้บริการ เช่น การเรียงลำดับก่อน - หลัง มีความเสมอภาค

เท่าเทียมกัน เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เหมาะสมต่อความต้องการของผู้รับบริการ

4. ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ของหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกมีความสะอาด อุปกรณ์ เครื่องมือมีความทันสมัย และเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ เช่น น้ำดื่ม ห้องน้ำ บรรยากาศในสถานที่ใช้บริการมีแสงสว่าง อากาศ และอุณหภูมิเหมาะสม

บรรณานุกรม

กลัยา วานิชย์บัญชา. (2545). **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ บุญชาโต, อุดม พิริยสิงห์, และสมเกียรติ เกียรติเจริญ. (2559). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลคูเมือง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ชณชนก หลักบึง. (2551). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลยับูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป.

นภาพร จุดาบุตร. (2557). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มณี จิตรมาศฐาน. (2551). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, การบริหารงานท้องถิ่น.

มนัสนันท์ ตันเกียรติ. (2553). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการ ด้านการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาบริหารธุรกิจ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2563). **ความพึงพอใจในการใช้บริการของเทศบาลเมืองพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ประจำปี งบประมาณ 2563.** งานวิจัย.

วัชราภรณ์ รัตติโชติ. (2556). **การบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร**. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

วัลลภัช สุขสวัสดิ์. (2561). **การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ. (2565). **ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา จุณณะปิยะ. (2551). **คู่มือการวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเทศบาลตำบลสวนหลวง. **คู่มือการชำระภาษีท้องถิ่น**. www.suanluang.go.th

ได้รับบทความ 9 สิงหาคม 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 23 กันยายน 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 23 ธันวาคม 2567

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เกรียงไกร ไกรนรา*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยใช้กรอบการศึกษาตามแนวคิดการเลือกตั้งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยประกอบกับการศึกษา การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พบว่า สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้วุฒิสภาแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา โดยในช่วงเวลาแรกจะเป็นไปตามบทเฉพาะกาลได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย จำนวน 250 คน ที่มาจากการสรรหา และช่วงที่ 2 ให้วุฒิสภาที่ประกอบไปด้วยสมาชิก จำนวน 200 คน ที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในลักษณะของสาขาอาชีพ และลักษณะที่หวังผลประโยชน์ หรือทำงานด้านต่าง ๆ ร่วมกันที่มีความหลากหลายในสังคม โดยสมาชิกวุฒิสภาจะมีหน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย ตรวจสอบรัฐบาลในฐานะรัฐสภา โดยวุฒิสภาจะมีอำนาจในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งวุฒิสภาดังกล่าวไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่กลับมีอำนาจเทียบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากประชาชน

คำสำคัญ: การได้มา, สมาชิกวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญ

* นักวิชาการอิสระ
E-mail: KKsqservice@gmail.com

Received August 9, 2024 ; Revised September 23, 2024 ; Accepted December 23, 2024

Acquisition of senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2017

Kriengkri Krinara*

Abstract

This article aims to present the acquisition of senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 by using the study framework of the concept of election in a democratic regime, along with the study of the acquisition of senators under the constitution. It was found that the senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 stipulate that the Senate is divided into 2 periods. In the first period, according to the transitional provisions, the Senate shall consist of 250 members who are selected, and in the second period, the Senate shall consist of 200 members who are elected. These persons must have knowledge, expertise, and experience in their professional fields and characteristics that seek benefits, or work together in various areas that are diverse in society. The senators shall have the duty and power to screen laws and monitor the government as the parliament. The Senate shall have the power to approve persons who should be appointed as prime ministers. The Senate is not elected by the people, but has the same power as the members of the House of Representatives who are elected by the people.

Keyword: acquisition, senator, constitution

* Independent Scholar
E-mail: KKsqservice@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยวที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีหลักการที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ หลักอำนาจอธิปไตย หลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ จึงกล่าวได้ว่า ระบอบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน และประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ในทางปฏิบัติประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตนเองโดยตรง ดังนั้นในการปกครองจึงจำเป็นต้องใช้ระบบตัวแทนโดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนเพื่อให้ไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขในช่วงระยะเวลาคราวละ 4 ปี ซึ่งหากการปฏิบัติหน้าที่ไม่หรือดีขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ประชาชนก็จะเลือกบุคคลอื่นที่ดีกว่าในครั้งต่อไป (พระมหาเรวัฒ อคฺคาทโร, 2563) ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงให้ความสำคัญกับหลักทั้ง 5 ประการ ดังนี้ 1) หลักความเสมอภาค 2) หลักการแบ่งแยกอำนาจ 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักการใช้อำนาจ 5) หลักการตรวจสอบ สมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนเปรียบเสมือนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ยังมีข้อที่แตกต่าง เช่น ที่มา การสังกัดพรรคการเมือง และจำนวนของตัวแทนสมาชิก ซึ่งในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนดจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้วุฒิสภาแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ซึ่งวุฒิสภาดังกล่าวไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่กลับมีอำนาจเทียบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเห็นได้ว่าวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ใน “ช่วงเวลาแรก” มักขัดกับหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย เนื่องจากองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญประการหนึ่งของรัฐในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และตามหลักการประชาธิปไตยนั้น อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมการตัดสินใจในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยต้องมีการศึกษาและต้องสอบถามพลเมืองของรัฐก่อนเสมอ ดังนั้น เมื่อสมาชิกวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีฐานอำนาจซึ่งมาจากประชาชน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมักเกิดจากการหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ความไม่เป็นอิสระเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ เพราะสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการคัดเลือกนั้นจะมุ่งตอบแทนประโยชน์หรือมีประโยชน์ต่างตอบแทนจากฝ่ายการเมืองที่คัดเลือกตนเข้ามา ทาหน้าที่ และ “ช่วงเวลาที่สอง” เมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีแรกไปแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 107 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจากกลุ่มผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกันหรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนไปถึงระดับประเทศ จะเห็นได้ว่า แม้จะมีความพยายามแก้ไขปัญหาในประเด็น

ที่เกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบบดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาการขัดต่อหลักความเสมอภาค กล่าวคือ จะมีเฉพาะแต่ประชาชนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้นที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในระบบนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาย่อมไม่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการตัดขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ขัดกับหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้ง ไม่สะท้อนการแสดงออกซึ่งเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชน ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของทั้งสองช่วงเวลานั้น จะยึดโยงหรือเชื่อมโยงเฉพาะแต่กับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และกลุ่มผู้สมัครรับการคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น แต่กลับกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีฐานะเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ทั้งที่ไม่มีความยึดโยงหรือเชื่อมโยงกับประชาชนโดยทั่วไป ส่อแสดงให้เห็นถึงการไม่เคารพสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในการเข้ามาใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนทุกคนในประเทศในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยของสมาชิกวุฒิสภา จากความเป็นมาและสภาพปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาที่เกิดจากวิธีการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาโดยตลอด ซึ่งในปัจจุบันการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น ไม่มีความยึดโยงหรือเชื่อมโยงกับประชาชนโดยทั่วไป และไม่เป็นไปอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการมีวุฒิสภาได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการกำหนดบัญญัติที่เกี่ยวกับวุฒิสภาที่แตกต่างจากถาวรไว้หลายประการและยังมีหลักการที่สำคัญในการกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนี้

หลักการที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความเห็นไว้หลากหลาย (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2543) ดังนี้

1. หลักความเสมอภาค ตามความเห็นของ John Locke นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมานั้นจะมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน และจะต้องไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อหลักความเสมอภาค ดังนั้นจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ กติกา ผู้ปกครอง กฎหมาย เพื่อให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ ประเทศใดสังคมใดจะเป็นประเทศเป็นสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้นั้นประชาชนต้องมีความเสมอภาคมีสิทธิมีเสรีภาพที่เท่ากัน ไม่ขัดต่อกฎหมายและประชาชนจะต้องเห็นพ้องต้องกัน

2. หลักการแบ่งแยกอำนาจ ตามแนวความคิดของ Montesquieu อธิบายว่า การแบ่งแยกอำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยมีจุดประสงค์ในการแบ่งแยก

อำนาจคือมิให้อำนาจอยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และการใช้อำนาจของแต่ละอำนาจจะขึ้นอยู่กับอีกอำนาจหนึ่ง เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน และเมื่อใช้อำนาจไปแล้วจะต้องสามารถตรวจสอบได้ด้วย

3. หลักการมีส่วนร่วม คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ดังนั้น ผู้ใช้อำนาจทั้งสามนี้จะต้องมาจากประชาชน โดยจะต้องผ่านกระบวนการในการเลือกตั้ง ซึ่งในการเลือกตั้งผู้ที่จะเข้าไปใช้อำนาจแทนตนของประชาชน และไม่ว่าจะเป็นผู้เข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจบริหาร และหากเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการเลือกตั้งจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสุจริต ในกระบวนการเลือกตั้งจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยังมีการโกงการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ ใช้อิทธิพลในการเลือกตั้ง ตลอดจนมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงและทุกฝ่ายจะเห็นประโยชน์ส่วนตัวและขาดหลักประโยชน์สาธารณะ

4. หลักการใช้อำนาจ คือ เป็นการใช้อำนาจจากประชาชน เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชน อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นจะต้องใช้อำนาจให้เป็นไปตามหลักของกฎหมาย คือ การใช้อำนาจให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

5. หลักการตรวจสอบ คือ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในการพัฒนาจากหลักการแบ่งแยกอำนาจเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและการตรวจสอบอำนาจ ในการใช้อำนาจจะใช้ในทุกระดับและจะต้องสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ

การเลือกตั้งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เลือกตั้ง” ว่าการเลือกตั้งเป็นการเลือกสรรหาบุคคลเพื่อการเป็นผู้แทนหรือให้ไปดำรงตำแหน่งด้วยการออกเสียงลงคะแนน เช่น เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งกรรมการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

การเลือกตั้งตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาแต่งตั้งผู้ที่จะเข้ามาใช้อำนาจแทนประชาชน และเป็นการแสดงออกถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ซึ่งเป็นการปกครองที่ได้รับความยินยอมจากประชาชน เนื่องจากประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการใช้อำนาจรัฐโดยตรง แต่ประชาชนผู้ซึ่งทรงอำนาจแห่งรัฐให้ความยินยอมผู้แทนของตนใช้อำนาจรัฐได้ตามระยะเวลาหรือตามวาระที่กำหนดไว้ล่วงหน้าในรัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งจึงมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น นับว่าเป็นเงื่อนไขขั้นพื้นฐานประการสำคัญอันจะขาดเสียมิได้ เพราะมีผลทำให้อำนาจรัฐมีความชอบธรรม โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน จะแสดงเจตนาออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคะแนนเสียงดังกล่าวจะได้รับการนับเพื่อนำมา

คำนวณให้ได้ผลว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งให้เข้าไปใช้อำนาจแทนประชาชน (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2542)

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่มีเป็นอำนาจสูงสุดจากมติของปวงชนในการปกครอง ซึ่งประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน จะต้องไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งละเมิดสิทธิของอีกบุคคลได้ ซึ่งเมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนประชาชนจะเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเลือกตั้งเพื่อสรรหาผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนของประชาชนโดยวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นับว่าเป็นเงื่อนไขประการสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าไปทำหน้าที่ ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน มีผลทำให้อำนาจรัฐมีความชอบธรรมซึ่งหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยทั่วไป ประชาชนทุกกลุ่มใช้สิทธิได้อย่างทั่วถึงปราศจากการข่มขู่บังคับหรือชักจูงด้วยอามิสสินจ้าง มีความเท่าเทียมหรือเสมอภาคกัน ผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีสิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่นไม่ได้ และการจัดการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยลับ เพื่อให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ต้องกังวลผลใด ๆ ที่จะตามมาจากการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตน

ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สมาชิกวุฒิสภาเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 โดยใช้คำว่า “พฤฒสภา” ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญเพียงฉบับเดียวที่ใช้คำดังกล่าว หลังจากนั้นเป็นต้นมารัฐธรรมนูญได้มีการเปลี่ยนมาใช้คำว่า “วุฒิสภา” ซึ่งรัฐสภาจะประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา แต่หากเป็นสภาเดี่ยวได้บัญญัติว่าสภานิติบัญญัติแห่งทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดั่งเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2557 (อานันท์ เกียรติสารพิภพ, 2561) และเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบ (คสช.) โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร ซึ่งได้ยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการ ซึ่งนับเป็นการรัฐประหารครั้งประวัติศาสตร์ไทยเป็นครั้งที่ 13 หลังการรัฐประหารในครั้งนั้นได้มีประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง แต่ยกเว้นหมวดที่ 2 ที่ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนให้มีการยุบวุฒิสภา ต่อมาในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ได้มีประกาศให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 (พัฒนรัตน์ พุทธิพรกิตติคุณ, 2560) โดยได้อ้างว่ากรุงทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงได้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ประชาชนมีความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดความวุ่นวายและลุกลามไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศและก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนที่แยกแตกออกเป็นฝ่าย ๆ นอกจากนี้ประชาชนยังขาดความสามัคคี

และมีทัศนคติที่ไม่เป็นมิตรต่อกัน ในบางครั้งก่อให้เกิดความรุนแรงและประชาชนมีการใช้กำลังใช้อาวุธเข้ามาทำร้ายกัน ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของประชาชนไม่เป็นปกติสุข (อรุณ ขยันหา, 2559) ซึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีความชะงัก ส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจนิติบัญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการที่บังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นผล นับเป็นวิกฤติการณ์ร้ายแรงเป็นอย่างมาก เหตุการณ์เหล่านี้ไม่เคยปรากฏมาก่อน อันจะเป็นการทำลายความศรัทธาและความมั่นคงของชาติของประชาชนที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และในที่สุดคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงจำเป็นต้องเข้ายึดและควบคุมอำนาจในการปกครอง จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการร่างรัฐธรรมนูญไว้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560 ได้เกิดกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญของคณะผู้จัดทำ 2 ชุด คือ 1) คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 36 คน และ 2) คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 21 คน และเมื่อคณะกรรมาธิการฯ ทั้ง 2 ชุด ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2559 ได้จัดให้มีการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ) และต่อมาในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2559 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศกำหนดให้วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เป็นวันออกเสียงประชามติ โดยผลของร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 15,562,027 คะแนน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) จากนั้นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้ดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับผลการออกเสียง ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยและให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความบางส่วนในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความสมบูรณ์ และมอบให้นายกรัฐมนตรีนำร่างดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป จึงได้มีพระราชโองการดำรัสให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 20 ของประเทศ

สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา 107 วุฒิสภาจะประกอบไปด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมาจากการเลือกตั้งกันเองของบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือเป็นบุคคลที่ทำงานซึ่งมีสิทธิสมัครเข้ารับคัดเลือกบุคคลที่สามารถเข้ารับคัดเลือกเป็นวุฒิสภานั้นสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) กล่าวได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนที่เปรียบเสมือนกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สมาชิกวุฒิสภาจะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น ที่มา จำนวน การสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งกล่าวได้ว่าในรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับได้กำหนดจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไว้แตกต่างกัน ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งจำนวน 200 คน 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดมีวุฒิสภาจำนวน 150 คน โดยมาจากการเลือกตั้งภายในจังหวัด ซึ่งจะมีจังหวัดละ 1 คน ซึ่งจะให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงในการลงคะแนนเลือกจากผู้สมัครซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หนึ่งเสียงและจะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและออกคะแนนเสียงแบบลับ ในส่วนการหาเสียงเลือกตั้งนั้นสามารถทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเท่านั้นตามมาตรา 112 นอกจากนี้ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 113 เป็นการให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้ดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจำนวน 150 คน จะหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

บทบาทของวุฒิสภาที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

นับแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไว้อย่างจำกัดโดยส่วนมากจะถูกจำกัดบทบาทเป็นเพียงสภาพี่เลี้ยงในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา และหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ แต่งตั้งตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งตุลาการของศาลปกครองสูงสุด แต่งตั้งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม และ ศาลปกครอง ตลอดจนแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ต่อมาเมื่อมีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบาทของวุฒิสภาใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่สภาพี่เลี้ยงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเดิม หากแต่เป็น “สภาเติมเต็ม” โดยจะช่วยพิจารณาร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้รอบด้าน เพราะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือเคยทำงานในด้านต่าง ๆ จากภาคส่วนที่หลากหลายของสังคม นอกจากนี้ยังคงอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของวุฒิสภาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ (ภูมิ มูลศิลป์, 2564) ดังนี้

1. ด้านนิติบัญญัติ ผ่านฝ่ายบริหาร เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การอนุมัติพระราชกำหนด หรือ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เป็นต้น

2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การควบคุมดูแลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามคำแถลงนโยบายที่ให้ไว้ต่อรัฐสภา

รวมทั้งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินจึงเป็นอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภาผู้ที่มีอำนาจควบคุมได้แก่สภาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ในบางส่วนรัฐธรรมนูญกำหนดให้เฉพาะแต่สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร แต่บางสมัยก็กำหนดให้ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ทั้งสองสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วย ในส่วนของวุฒิสภา บทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ด้วยวิธีการได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาและการตั้งคณะกรรมาธิการ

3. การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญๆที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน เมื่อรัฐธรรมนูญได้ บัญญัติให้ รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญต่าง ๆ วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐสภาจึงย่อมมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ

4. พิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ ให้ความเห็นชอบต่อบุคคลในองค์กรในการตรวจสอบสมาชิกวุฒิสภา เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ หลังจากที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการคัดเลือกมาแล้ว เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

5. ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งวุฒิสภามีสิทธิถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งกรณีหากบุคคลนั้นมีพฤติการณ์รำรวยผิดปกติส่อไปทางทุจริตต่อหน้าที่ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย บุคคลเหล่านั้น

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น เช่น เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน และรายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคปีละหนึ่งครั้งรับทราบรายงานขององค์กรอิสระเช่นผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

1. วุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง เป็นวิธีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีหลากหลายวิธีและไม่ยุ่งยากมากนักเพราะรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศจะกำหนดไว้ว่าการแต่งตั้งจะเป็นอำนาจของใคร ส่วนขั้นตอนในการได้มาซึ่งสมาชิกประเภทนี้ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ โดยพฤตินัยโดยปกติแล้วผู้มีอำนาจแต่งตั้งก็คือประมุขของรัฐ ซึ่งหากเป็นพระมหากษัตริย์ความรับผิดชอบในการสรรหาและเสนอรายชื่อก็จะอยู่ที่ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (วิษณุ เครืองาม, 2556) การกำหนดให้วุฒิสภามาจากการแต่งตั้งนั้นกล่าวได้ว่าสภาหาได้มีความชอบธรรม

ตามหลักประชาธิปไตยแต่อย่างใดไม่ เพราะตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยนั้นผู้ที่ถือว่าเป็นผู้แทนของปวงชนจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2548)

2. วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในประเทศต่าง ๆ ก็คือการกำหนดให้มาจากการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งไม่เพียงแต่ส่งผลให้การใช้อำนาจของวุฒิสภามีความชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตยเท่านั้น ยังส่งผลถึงความรู้สึกต่อการเป็นผู้แทนปวงชนของสมาชิกวุฒิสภาอีกด้วย โดยในแต่ละประเทศอาจกำหนดวิธีการเลือกตั้งไว้แตกต่างกัน การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี ได้แก่ การเลือกตั้งโดยตรงประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งโดยตรงได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และการเลือกตั้งโดยอ้อมประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งโดยอ้อม เช่น เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส นอกจากนี้ข้อดีข้อเสียของการเลือกตั้งโดยตรงและโดยอ้อมว่าหลักการเลือกตั้งโดยตรงหมายความว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนโดยตรง ส่วนหลักการเลือกตั้งโดยอ้อมนั้นหมายถึงกรณีที่มีบุคคลหรือสภามาคั่นกลางระหว่างราษฎรกับผู้แทน โดยราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งบุคคลหรือสภาเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วบุคคลหรือสภาดังกล่าวจึงจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนอีกชั้นหนึ่ง การเลือกตั้งโดยทางอ้อมนี้อาจมีคนกลางหลาย ๆ ขั้นก็ได้ โดยให้ราษฎรในตำบลหนึ่งเลือกผู้แทนตำบล แล้วผู้แทนตำบลไปลงคะแนนเสียงแทน กรณีประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2479 ก็ได้ใช้หลักการเลือกตั้งโดยทางอ้อม ในต่างประเทศที่ใช้ระบบสภานิติบัญญัติสองสภา เช่น ในประเทศเบลเยี่ยม สภาจังหวัดมีอำนาจเลือกตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือในประเทศฝรั่งเศส คณะผู้เลือกตั้งซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกสภาจังหวัดหรือสภาท้องถิ่นเลือกตั้งจะเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอีกชั้นหนึ่ง

อำนาจและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ซึ่งมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร โดยมีวุฒิสภาไทย ชุดที่ 12 (พ.ศ. 2562) เป็นสภาสูงของรัฐสภาไทย และเป็นวุฒิสภาชุดแรงภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คน ซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 244 คน มาจากการสรรหาจำนวน 6 คน เป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง บทเฉพาะกาลตามมาตรา 269 ในรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกภาพเริ่มนับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าตั้งแต่งในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) วุฒิสภาในชุดดังกล่าวนั้นมีอำนาจเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ โดยให้ร่วมเลือกนายกรัฐมนตรี และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศตลอดจนการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้มีการประชุมวุฒิสภาสมัยครั้งที่หนึ่ง เมื่อวันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ภายหลังจากรัฐพิธีเปิดประชุมรัฐสภาเพื่อการเลือกประธานวุฒิสภา

และรองประธานวุฒิสภาอีก 2 คน ซึ่งที่ประชุมมีมติเลือกให้ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) พรเพชร วิชิตชลชัย อดีต ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดำรงตำแหน่ง ประธานวุฒิสภา พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร ดำรงตำแหน่งรองประธานวุฒิสภาคนที่ 1 นาย ศุภชัย สมเจริญ อดีต ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งรองประธานวุฒิสภา คนที่ 2 โดยได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเมื่อวันอังคารที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) นอกจากนี้วุฒิสภาชุดแรกยังมีหน้าที่และอำนาจเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาล (แดนชัย ไชวิเศษ, 2560) ดังต่อไปนี้

1. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 ในการปฏิรูปประเทศ เพื่อการดำเนินการเป็นไปตามตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อให้การดำเนินการตามหมวด 16 ในการปฏิรูปประเทศโดยให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

3. ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือผู้แทนวุฒิสภาเพื่อจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้แล้วเสร็จ

การสรรหาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ในการสรรหาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังนี้

1. การดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.1 รัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมาจากการเลือกของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

1.2 ให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

1.3 เมื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ครบจำนวน 200 คน แล้วให้นำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

2. การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม

ในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศจำนวนไม่เกิน 400 คน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

3. การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จำนวน 250 คน ดังนี้

3.1 คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

3.2 คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้ได้จำนวน 194 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจำนวน 50 คน

3.3 ผู้ดำรงตำแหน่ง 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

3.4 ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจำนวน 250 คน ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

การพิจารณาเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี
จากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้

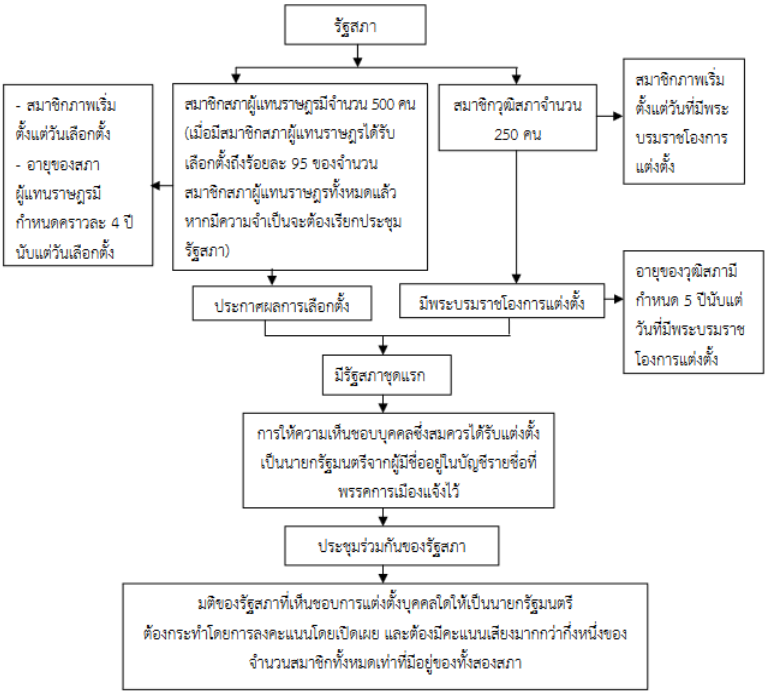

ที่มา : แดนชัย ไชวิเศษ. (2560). สมาชิกวุฒิสภา 250 คน มาอย่างไรและทำอะไร. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา

คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาและลักษณะต้องห้ามในการเป็นวุฒิสภา โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน โดยมาจากการเลือกตั้งของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ลักษณะ อาชีพ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทางสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มนั้นจำเป็นต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และมีคุณสมบัติในลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 ดังนี้

ก. คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา

1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

3) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานด้านที่สมัครไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้ที่มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

4) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

1) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 98

2) เป็นข้าราชการ

3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

4) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

5) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

6) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงสมัครรับเลือก

7) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

8) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

9) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาในการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 แต่มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรีมาใช้บังคับ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง คือ ผู้ดำรงตำแหน่ง 6 ตำแหน่ง ได้แก่ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ

ต้องห้ามตามมาตรา 108 แต่มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาใช้บังคับ คือ การเป็นข้าราชการมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง และมิให้นำความในมาตรา 184 (1) และมิให้นำความในมาตรา185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

อายุและสมาชิกภาพของวุฒิสภามีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง และในกรณีที่มีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกไว้ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

บทสรุป

การปกครองแบบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่ถือมติของปวงชนเป็นใหญ่ อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน จะต้องไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดละเมิดสิทธิของอีกบุคคลได้ เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อมกันได้ทั้งหมด จึงมีความจำเป็นต้องเลือกตั้งเพื่อสรรหาแต่งตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนของประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น กล่าวได้ว่า การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาของวุฒิสภา ซึ่งได้กำหนดให้มีจำนวนและที่มาของวุฒิสภาไว้เป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงที่ 1 ให้เป็นไปตามบทเฉพาะกาล กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถวายคำแนะนำ โดยการแต่งตั้งได้มาจาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งจะมีจำนวน 6 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารอากาศ สำหรับกลุ่มที่ 2 จะเป็นกลุ่มที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 50 คน และในกลุ่มที่ 3 จะเป็นกลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาได้ทำการสรรหาสมาชิก จำวน 194 คน นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาในชุดแรกนี้จะมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยจะนับตั้งแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง พร้อมทั้งได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ที่สำคัญไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน สำหรับในช่วงที่ 2 วุฒิสภา

จะประกอบไปด้วยสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบกันเองของบุคคลตามสาขาอาชีพ ซึ่งจะทำให้มีการกระจายผลประโยชน์ไปยังส่วนต่าง ๆ และจะไม่ทำให้อำนาจของบุคคลนั้น ๆ รวมศูนย์หรืออยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ แต่ไม่อาจจะสะท้อนหรือครอบคลุมไปถึงประชาชนทุกคนในทั่วพื้นที่ของประเทศได้ จึงกล่าวได้ว่าสมาชิกวุฒิสภาจะมีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย และการตรวจสอบของรัฐบาลซึ่งเป็นฐานะรัฐสภา ดังนั้นสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่กลับมีอำนาจเทียบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีที่มาจากประชาชน

บรรณานุกรม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). *รายงานผลการออกเสียงประชามติ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559*. ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2567 จาก https://www.msociety.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/17586/19908.pdf

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). *หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ภูมิ มูลศิลป์. (2564). บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิผลในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 10(3), 306-318.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2542). การเลือกตั้งในรัฐเสรีประชาธิปไตย. *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*, 1(3), 95-96.

แดนชัย ไชวิเศษ. (2560). *สมาชิกวุฒิสภา 250 คน มาอย่างไรและทำอะไร*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

พระมหาเรวัฒ อคฺคาทโร. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัฒนรัตน์ พุทธิพรกิตติคุณ. (2560). พัฒนาการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค*. 3(1), 208-213.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

วิษณุ เครืองาม. (2556). การตัดสินใจในรูปคณะกรรมการภารรัฐ. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*. 38(2) หน้า 105.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2548). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ: หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (2561). *หลักการแบ่งแยกอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อรุณ ขยันหา. (2559). *จากการปรับทัศนคติสู่วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก

ได้รับบทความ 5 กรกฎาคม 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 8 พฤศจิกายน 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 23 ธันวาคม 2567

ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา*

ธีรธร ตันยะกุล*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาจากความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ขอบเขตตามเนื้อหาได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวม อยู่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง

คำสำคัญ: ความผูกพัน, องค์กร, เจ้าหน้าที่ตำรวจ

* บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ของ สิบตำรวจโทธีรธร ตันยะกุล เรื่อง " ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา " ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ผศ.ดร.จิตาภา ถิรศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการ โดยสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) มหาวิทยาลัยสยาม

Received July 3, 2024 ; Revised November 8, 2024 ; Accepted December 23, 2024

Organizational commitment of police officers in performing their duties under the Chachoengsao provincial police*

Teeratorn Tanyakul*

Abstract

This research aims to study the level of organizational commitment among police officers working in Chachoengsao Provincial Police. The study aims to compare the organizational commitment of police officers classified by individual factors and to develop recommendations to enhance organizational commitment among police officers working in Chachoengsao Provincial Police. The scope of this study includes: Organizational commitment of police officers working in Chachoengsao Provincial Police. The research findings revealed that the overall level of organizational commitment among police officers working in Chachoengsao Provincial Police was at a moderate level.

Keywords: commitment, organization, police officers

* This research article is part of a thesis by Police Sergeant Teeratorn Tanyakul entitled "Attachment of Police Officers to the Organization in the Operation of the Chachoengsao Provincial Police" under the supervision of Asst. Prof. Dr. Chidapa Thirasirikul. This thesis is part of the study under the Master of Political Science (Government) program at Siam University.

บทนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นองค์กรภาครัฐองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยมีข้าราชการตำรวจเป็นบุคลากรขององค์กรมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำล่วงละเมิดทางกฎหมาย ทำการสืบสวนสอบสวนให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย จากพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของตำรวจไทยเอาไว้ว่า “ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่น และชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสม และความต้องการของแต่ละพื้นที่”จากพระราชบัญญัติดังกล่าวสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีหน้าที่สำคัญในการปกป้องคุ้มครองพร้อมกับให้บริการและช่วยเหลือประชาชนผู้บริสุทธิ์ รวมถึงแสวงหาความร่วมมือเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้วยภารกิจหน้าที่สำคัญดังกล่าว นอกจากงานในหน้าที่ด้านป้องกันและปราบปรามแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการประชาชน คือให้บริการรับแจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย จัดเจ้าหน้าที่สายตรวจป้องกันระงับเหตุรับแจ้งคดีความเรื่องราวร้องทุกข์ติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดให้บริการด้านการจราจรรับเรื่องการขออนุญาตการรับรองเอกสารสูญหายต่าง ๆ เนื่องจากมีประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการขอความช่วยเหลือเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการถูกล่วงละเมิดสิทธิพึงได้รับหรือขอรับการคุ้มครองในสิทธิของตนที่สถานีตำรวจ หรือที่หน่วยบริการประชาชนที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละพื้นที่

สถานีตำรวจเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะมีหน้าที่โดยตรงในการให้บริการประชาชนซึ่งถือว่าเป็นการให้บริการสาธารณอย่างหนึ่ง หากสถานีตำรวจมีการให้บริการที่ดีประชาชนในพื้นที่ก็ย่อมเกิดความพึงพอใจและมีความน่าเชื่อถือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาพบว่า การให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่เป็นที่พึงพอใจของประชาชนมากนักเนื่องจากมีปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น สภาพปัญหาเกี่ยวกับสภาพอัตรากำลังของสถานีตำรวจ คือ มีกำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจและปริมาณงานไม่สมดุลกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชนด้วยความสะดวกรวดเร็วได้ และจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง เช่น การขาดคุณธรรม จริยธรรม และการขาดจิตสำนึกในหน้าที่เป็นต้น ดังนั้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชนขึ้นอันเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อต้องการปรับปรุงและพัฒนาสถานีตำรวจ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้สูงขึ้นให้บริการประชาชนเกิดความสะดวกรวดเร็ว เกิดความเป็นธรรมเป็นที่พึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการอันเป็นประสิทธิผลโดยรวมขององค์กรซึ่งกล่าวว่าการประเมินผลงานเป็นเครื่องชี้ถึงประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลขององค์กรที่ก่อให้เกิดผลกระ

ทบต่อบุคคลหรือสังคม ซึ่งเป็นการระบุชี้ให้แน่ชัดลงไปถึงผลกระทบต่อปัจจัยหรือองค์ประกอบในแต่ละอย่าง อันเป็นผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลหรือสังคมอันเนื่องมาจากการดำเนินงานตามโครงการนั้น ๆ ประสิทธิผลขององค์การนั้นเป็นสมรรถนะขององค์การ ในการที่จะสามารถอยู่รอด การปรับตัวการรักษาสภาพและการเติบโตไม่ว่าองค์การนั้นจะมีหน้าที่ใดที่ต้องการปฏิบัติให้ลุล่วง ฉะนั้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้น แนวทางหนึ่งคือการประเมินและประสิทธิผลของการทำงานในองค์กรเพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นหน่วยงานมีหน้าที่พัฒนาข้าราชการตำรวจในสังกัดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานให้ข้าราชการตำรวจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่งที่จะต้องสนับสนุนข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในการฝึกอบรมเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ให้มีความผูกพันต่อองค์กรเพื่อนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมาย

จึงอาจกล่าวได้ว่าการทำให้บุคลากรรู้สึกผูกพันต่อองค์การเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากว่าอะไรคือปัจจัยที่ทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร เพราะความรู้สึกผูกพันต่อองค์การนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ การที่บุคลากรมีความรักความผูกพันกับองค์กรจะทุ่มเทแรงกายแรงใจทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รู้สึกมีความสุขที่ได้ทำงาน มีความรู้สึกท้าทายกับงานและพร้อมจะเรียนรู้หาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอยู่เสมอและมีส่วนช่วยให้การดำเนินการขององค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เมื่อใดก็ตามที่บุคลากรขององค์การรู้สึกว่าไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การหรือไม่มีความสำคัญต่อองค์กรต่อไปก็อาจทำงานในหน้าที่ของตนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพหรืออาจลาออกจากองค์กร ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อองค์กร ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการลาออกก่อนที่จะเกษียณอายุจำนวนมาก โดยที่ผ่านมาตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอัตราตำรวจที่ลาออก จำนวน 20 นายต่อปีงบประมาณ เนื่องจากหมดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการทำงานของตำรวจ รู้สึกว่าไม่ได้รับการแก้ไขมาเป็นเวลานาน จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยศึกษาจากประชาชนในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไรมีความครอบคลุมและทั่วถึงหรือไม่ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขสร้างความผูกพันต่อองค์กร

2. เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาในแต่ละช่วงอายุ เพศ และปัจจัยส่วนบุคคล ว่ามีความแตกต่างกันในส่วนใดบ้าง

3. พัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อพัฒนาองค์กรและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการทำงานต่อไป

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตตามเนื้อหา ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ขอบเขตตามเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร
2. ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร
3. ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์กรต่อไป

ขอบเขตด้านพื้นที่

สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาจากความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาจากความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งอธิบายเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

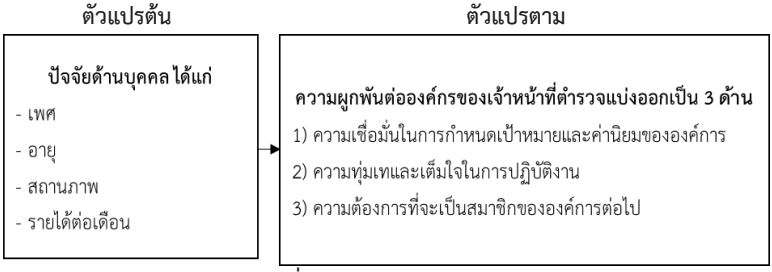

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย “ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา” ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติดังนี้

1.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบายถึงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

1.1.2 สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. การค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ X แทน ค่าเฉลี่ย
ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่ม
n แทน จำนวนของคะแนนในกลุ่ม

3. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\Sigma(\overline{X} - X)^2}{n - 1}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน ค่าคะแนน
n แทน จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่ม
Σ แทน ผลรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาจากความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ดังนี้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 2 : ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 3 : ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ และรายได้ต่อเดือน แสดงเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละ รายละเอียดแสดงตามตาราง 1

ปัจจัยด้านลักษณะบุคคล		ร้อยละ
1.เพศ		
- ชาย	177	47.20
- หญิง	198	52.80
รวม	**375**	**100.00**
2.อายุ		
- 20-29 ปี	112	29.80
- 30-39 ปี	126	33.60
- 40-60 ปี	76	20.26
- 61 ปีขึ้นไป	61	16.34
รวม	**375**	**100.00**
3.สถานะภาพ		
- โสด	262	69.86
- สมรส	113	30.14
รวม	**375**	**100.00**
4. รายได้ต่อเดือน		
- ไม่เกิน 10,000 บาท	82	21.86
- 10,000-20,000 บาท	141	37.60
- 20,001-30,000 บาท	71	18.93
- 30,001 บาทขึ้นไป	81	21.61
รวม	**375**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 52.80 อายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.60 มีสถานะภาพโสด จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 69.86

และมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000-20,000 บาท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60

ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร
2. ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร
3. ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์การต่อไป โดยมีลักษณะเป็นมาตราโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดตามตาราง 2

ที่	ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ	2.45	0.62	น้อย
2.	ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์การ	3.63	0.60	ปานกลาง
3.	ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์การต่อไป	3.62	0.57	ปานกลาง
	เฉลี่ยรวม	**3.23**	**0.47**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวม อยู่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์การ มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63) รองลงมาคือด้านด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์การต่อไป ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.62) และด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ($\bar{X}$ = 2.45) ในระดับน้อย

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาจากความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยซึ่งมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 : ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 2 : ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 3 : ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 52.80 อายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.60 มีสถานะภาพโสด จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 69.86 และมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000-20,000 บาท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60

ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่าง ซึ่งสามารถอธิบายความแตกต่างในแต่ละด้านดังนี้

1. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **จำแนกตามเพศ** ทั้งภาพรวมและรายด้านพบความแตกต่างเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.80

2. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **จำแนกตามอายุ** ทั้งภาพรวมและรายด้านพบความแตกต่างอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.60

3. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **จำแนกตามสถานภาพ** พบว่าการเปรียบเทียบโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันสถานภาพโสด 262 คน คิดเป็นร้อยละ 69.86

4. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **จำแนกตามรายได้ต่อเดือน** ทั้งภาพรวมและรายด้านพบความแตกต่างรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000-20,000 บาท จำนวน 141 คิดเป็นร้อยละ 37.60

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **โดยรวม** อยู่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์การ มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63) รองลงมาคือด้านด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์กรต่อไปในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.62) และด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ($\bar{X}$ = 2.45) ในระดับน้อย ซึ่งสามารถสรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร** ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ลำดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กฎ ระเบียบ การบังคับบัญชาที่หน่วยงานกำหนดสามารถช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.56) รองลงมาคือการบริหารงานในหน่วยงานของท่านมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.23) ท่านมีความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การของท่าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.52) และท่านมีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งกับนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงานของท่าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.22)

2. ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านความทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก โดยเรียง 3 ลำดับแรก คือ ท่านทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ให้กับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.53) ท่านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.55) และท่านเต็มใจที่จะทำงานให้เสร็จแม้ว่าจะเลยเวลาที่งานเลิกไปแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.67)

3. ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านความต้องการที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยเรียง 3 ลำดับแรกจากมากไปหาน้อย คือ ท่านมีความตั้งใจที่หน่วยงานนี้ไปตลอดตราบเท่าที่องค์การยังอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.69) รองลงมา คือ ท่านไม่เคยมีความคิดที่จะขอย้ายจากตำรวจในเพื่อไปทำงานที่อื่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.65) และท่านมีความภาคภูมิใจที่ตัดสินใจทำงานที่หน่วยงานนี้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.57)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1.ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา **โดยรวม** อยู่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์การ มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.63) รองลงมา คือ ด้านด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์การต่อไป ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.62) และด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ($\bar{X}$ = 2.45) ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไตรรัตน์ ยืนยง (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการตลาดรถมือสองในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรถมือสองในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 26–35 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 15,001–25,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับยงยุทธ ฉายแสง (2553) วิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธร จังหวัดนครปฐมผลจากการศึกษาพบว่า

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐมที่ระบุโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการบริหาร ด้านคุณภาพงาน และด้านการมีส่วนร่วม ส่วนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐมที่ระบุโดยประชาชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านทรัพยากร ในด้านคุณภาพงาน ในด้านกระบวนการบริหาร รวมถึงด้านการมีส่วนร่วม

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐมจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า แตกต่างกันตามตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงเมื่อเปรียบเทียบตามระดับการศึกษาและสายงานที่รับผิดชอบพบว่า ไม่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า แตกต่างกันตามระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงเมื่อเปรียบเทียบตามเพศ อายุและอาชีพพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. เสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐมคือ การเพิ่มกำลังพลการเสนอเพิ่มงบประมาณเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจการสร้างความสมานฉันท์รวมถึงการเพิ่มเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยอย่างเร่ง

ด่วน สอดคล้องกับ จิตราวรรณ ถาวรวงศ์สกุล (2562) ได้ทำการศึกษาวาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยกระบวนทัศน์ทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับ 2 – 7 ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสำนักงานใหญ่ “ ผลการศึกษาพบว่า พนักงานระดับ 2-7 ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสำนักงานใหญ่ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน รวมถึงการจะมีประสิทธิภาพในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ถ้าอายุ สถานะ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน ระดับตำแหน่งงาน หรือระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน จะมีประสิทธิภาพการทำงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ กนกวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการเงินและบัญชีกรมชลประทาน ผลการศึกษาพบว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานด้วย t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่าเพศ ระดับตำแหน่ง และอายุการทำงานที่แตกต่างกันไม่ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แต่สำหรับอายุและระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการเงินและบัญชีกรมชลประทาน พบว่าปัจจัยในการปฏิบัติงานทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กันกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รวมถึงการมีทิศทางความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันและมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงยกเว้นปัจจัยความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานที่มีระดับความสัมพันธ์ก่อนข้างต่ำ

2. ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่าง สอดคล้องกับ ปิติ วัลยะเพ็ชร์ (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารเรือใน 8 ด้าน ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงานความพอเพียงของรายได้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังกับบัญชาโอกาสความก้าวหน้าความยุติธรรมในหน่วยงานสวัสดิการในหน่วยงานความมั่นคงในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในงานและเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ จำแนกตามยศทางทหาร อายุราชการและตำแหน่งหน้าที่การงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ จำนวน 117 คน ชั้นยศ ตั้งแต่จาตรี-นาวาเอก (พิเศษ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตร ฐานและการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารเรือในภาพรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ปรากฏว่าเกือบทุกด้านอยู่ในระดับสูงโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ในด้านสภาพการปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านความพึงพอใจในงานด้านสวัสดิการ ในหน่วยงานด้านโอกาสความก้าวหน้ารวมถึง ด้านความยุติธรรมในหน่วยงานเป็นลำดับสุดท้ายมีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับต่ำคือ ด้านความเพียงพอของรายได้ข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารที่มียศทางทหารและมีตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกันรวมถึงการมีปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และส่วนข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารที่มีอายุราชการแตกต่างกันปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ขันติรักษ์ ตันติเฉลิม (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของข้าราชการสำนักโยธาธิการกลาโหม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิกาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย

(2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของข้าราชการสำนักโยธาธิการกลาโหมจำแนกตามเพศระดับชั้นยศระดับการศึกษาอายุราชการและประสบการณ์เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย

(3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือด้านข้าราชการสำนักโยธาธิการกลาโหม จำนวน 152 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ถือ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านขั้นตอนและการปฏิบัติด้านบทบาทในการปฏิบัติงานของหน่วยด้านระเบียบปฏิบัติด้านการจัดองค์กรและด้านยุทโธปกรณ์และงบประมาณมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของข้าราชการสำนักโยธาธิการกลาโหม ในระดับตำบุคลากรที่มีเพศระดับชั้นยศอายุราชการและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยโดยแตกต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกันส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันที่ รวมถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยคือจัดฝึกอบรมข้าราชการสำนักโยธาธิการกลาโหมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยทั้งในด้านระเบียบปฏิบัติพระราชบัญญัติกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติและควรจัดฝึกอบรมการปฏิบัติงานและการประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัยเพื่อรวมถึงการดำเนินงานที่สอดคล้องต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันตลอดจนก่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานร่วมกัน

บรรณานุกรม

กนกวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าข้าราชการกองการเงินและบัญชี กรมชลประทาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, คลังปัญญา มสธ.

ขันติรักษ์ ตันติเฉลิม. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของข้าราชการสำนักโยธาธิการกลาโหม (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

จิตราวรรณ ถาวรวงศ์สกุล. (2554). *ปัจจัยกระบวนทัศน์ทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับ 2 – 7 ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสำนักงานใหญ่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร). มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คลังปัญญามหาวิทยาศิลปากร.

ไตรรัตน์ ยืนยง. (2557). *ปัจจัยการตลาดรถมือสองในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 6(66), 66-75.

ปิติ วัลยะเพ็ชร์. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยงยุทธ ฉายแสง. (2553). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 2(1), 194-206.

ได้รับบทความ 25 สิงหาคม 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 9 ธันวาคม 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 26 ธันวาคม 2567

นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009 - 2017) : ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง*

วรวรรณ ท้วมแสง**

บทคัดย่อ

บทความนี้อภิปรายความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลบารัค โอบามา โดยอาศัยกรอบการศึกษาการเมืองเกี่ยวพัน (Linkage Politics) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยจากการเมืองระหว่างประเทศกับการเมืองภายในของสหรัฐอเมริกา ปัจจัยภายในประเทศที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยบทบาทของผู้นำและผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ สภาพเศรษฐกิจและบทบาทของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ กอปรกับปัจจัยภายนอก ที่ประกอบด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองในระบบระหว่างประเทศ บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา บทความนี้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินนโยบายของวอชิงตันและช่วยคาดการณ์แนวโน้มในการดำเนินนโยบายและบทบาทด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในอนาคต นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายกระบวนการและสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาต่อประเด็นสภาพภูมิอากาศโลก

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก, สหรัฐอเมริกา, นโยบายสาธารณะของสหรัฐอเมริกา, นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกา, ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวข้อ "นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกา: ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง"

** นิสิตปริญญาโท ภาคความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลักสูตรรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: worawan.tuemsang@gmail.com

Received August 25 , 2024; Revised December 9, 2024 ; Accepted December 26, 2024

U.S. Climate Change Policy in Obama Administration (2009-2017) : Continuity and Change*

Worawan Tuemsang**

Abstract

This article discussed continuity and change in U.S. climate policy under the Obama administration. Using the framework of linkage politics, the researcher analyzed the connection between factors from the international and domestic politics of the United States. Domestic factors consist of the roles of leaders with authority to impose foreign policy, economic conditions, and the roles of influences and interest groups. Together with international factors, including political issues in the international system, the international political climate, and the foreign policies of various countries, which affect the conduct of the United States' foreign policy. By studying these factors, it is possible to observe the climate policy patterns of Washington and predict trends in policy implementation along with the future role of the United States in global climate change. Furthermore, it is possible to understand the processes and causes that affect the effectiveness of the United States' policy implementation on global climate issues.

Keywords: Global Climate Change, United States, U.S. Public Policy, U.S. Climate Change Policy, Change and Continuity

* This article is a part of Chulalongkorn University's Master of International Relation's thesis on the topic of 'U.S. Climate Policy: Change and Continuity'.

** Post Graduate student of the Master of international relations, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
E-mail: worawan.tuemsang@gmail.com

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้สร้างผลกระทบมากมายให้กับโลกในปัจจุบัน เช่น ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น พายุที่รุนแรงมากขึ้น การเกิดน้ำท่วมที่บ่อยครั้งและความแห้งแล้งที่รุนแรงมากกว่าเดิม (Davenport, Robertson, 2016) นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ลงความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าสาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกและภัยพิบัติทางธรรมชาติมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำและอากาศ กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซเรือนกระจกที่ทำลายชั้นโอโซนของโลกซึ่งทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้รังสีอัลตราไวโอเลตจากแสงอาทิตย์ส่องมายังโลกโดยตรง ส่งผลกระทบให้ชั้นโอโซนเกิดรอยรั่วและทำให้อุณหภูมิบนโลกสูงขึ้น นำมาซึ่งการขาดแคลนอาหาร น้ำและการพลัดถิ่นฐาน สถิติการอพยพใน ค.ศ. 2020 พบว่ามีผู้อพยพและพลัดถิ่นภายในประเทศมากถึง 30.7 ล้านคน โดยสาเหตุหลักของการพลัดถิ่นมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ บนโลก (Whiting, 2021) ตัวอย่างเช่น การอพยพของประชาชนในกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก โดยมีการรายงานว่าประชาชนกว่า 50,000 คน จำเป็นต้องอพยพจากบ้านเกิดของตนในหมู่เกาะแปซิฟิก อีกทั้งยังมีรายงานจาก Islands Business Magazine ใน ค.ศ. 2015 พบว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนในประเทศคิริบาสและตูวาลูและร้อยละ 35 ของครอบครัวในประเทศนาอูรูมีแนวโน้มจะอพยพออกจากหมู่เกาะหากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงรุนแรงมากขึ้น (Karp, 2024) โดยในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์อินโดแปซิฟิกของรัฐบาลโจ ไบเดนได้มีการกล่าวถึงปัญหาสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงต่อประเทศหมู่เกาะ รวมไปถึงการช่วยเหลือหมู่เกาะแปซิฟิกในการปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงอีกด้วย (U.S. Department of State, 2024)

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้หลายประเทศให้ความสนใจกับการแก้ปัญหานี้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงยังไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นประเด็นทางการเมืองโลกในช่วงเริ่มแรก จนกระทั่งในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1960 ที่ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ความเสียหายจากความต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองที่สูงขึ้น ประเด็นสิ่งแวดล้อมจึงก้าวขึ้นเป็นวาระทางการเมืองที่สำคัญอย่างรวดเร็ว พร้อมกันนี้ประเทศต่าง ๆ มีความพยายามในการวางกรอบความตกลงพหุภาคีขึ้นและก่อตั้งองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งยังออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันสัตว์ที่เสี่ยงสูญพันธุ์และกฎหมายควบคุมมาตรฐานทางอากาศขึ้น เช่น องค์การระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติได้จัดตั้งโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme; UNEP) และในค.ศ. 1972 มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (The United Nations Conference on the Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน หรือกฎหมายอากาศสะอาดของอังกฤษที่เกิดขึ้นหลังจากการเกิดหมอกพิษในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1950 เป็นต้น (Vogler, 1997)

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในประเด็นสภาวะภูมิอากาศโลกมากขึ้นในยุครัฐบาล จอร์จ เอช. ดับเบิลยู. บุช ด้วยวอชิงตันตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เริ่มก่อตัวขึ้นหลังจากเกิดการรั่วของชั้นโอโซนในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 โดยเริ่มมีการกล่าวถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์การเกิดช่องโหว่ในชั้นโอโซนในยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ ฉบับ ค.ศ. 1991 (Office of the Secretary of Defense, n.d.) อีกทั้งสหรัฐฯ ได้เข้าร่วมการหารือในการร่างกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (The United Nations Framework Convention on Climate Change; UNFCCC) ใน ค.ศ. 1992 เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ต่อมารัฐบาลประธานาธิบดีบิล คลินตัน ได้เจรจาและลงนามในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) และตกลงที่จะลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 5 เปอร์เซ็นต์จาก ค.ศ.1990 (Royden, 2002) แม้ว่าในการเจรจาพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ค.ศ.1997 จะลงเอยด้วยการที่สหรัฐฯไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารดังกล่าว เนื่องจากความกังวลว่าด้วยผลผูกพันทางกฎหมาย และมีกลุ่มผลประโยชน์ที่กดดันไม่ให้สหรัฐฯ เข้าร่วมพิธีสารดังกล่าว โดยอ้างเหตุพิธีสารเกียวโตก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม ซึ่งเป็นการผูกมัดให้กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วมีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในช่วงเวลาที่กำหนด ทว่าละเว้นการบังคับกฎเกณฑ์เดียวกันกับประเทศกำลังพัฒนาที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาก เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นประเทศคู่แข่งทางเศรษฐกิจ (Bukovansky, Clark et al, 2012)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งหลังคริสต์ทศวรรษที่ 2000 ถึง 2020 สหรัฐอเมริกาประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น เฮอร์ริเคนแคทรินา (Hurricane Katrina) ที่มีรายงานผู้เสียชีวิตกว่า 1,200 คน (Martinez, 2024) นอกจากนี้ยังมีรายงานภัยพิบัติภายในประเทศในช่วงระหว่าง ค.ศ. 2010 ถึง 2019 พบว่าเกิดภัยพิบัติกว่า 115 ครั้งและสร้างความเสียหายกว่า 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีภัยพิบัติทั้งพายุหิมะ น้ำท่วมและพายุทอร์นาโด เป็นต้น (Erdman, 2019) ส่งผลให้รัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา ซึ่งเข้ารับตำแหน่งใน ค.ศ. 2009 ใช้โอกาสนี้ในการจัดการภัยพิบัติ ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่สร้างสรรค์และความเป็นผู้นำของสหรัฐฯ ในด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สหรัฐฯจึงเริ่มกลับเข้ามามีบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมบนโลกอีกครั้งจากการเข้าร่วมการประชุมสุดยอดสภาพภูมิอากาศขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์กใน ค.ศ. 2009 เพื่อสร้างโครงสร้างในการเจรจาด้านการลดก๊าซเรือนกระจก อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้กลับไม่ได้มีผลลัพธ์ที่ผูกพันทางกฎหมาย ทั้งยังมีการตั้งเป้าหมายการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกเป็นร้อยละ 17 ต่ำกว่าระดับ ค.ศ. 2005 ให้สำเร็จภายใน ค.ศ. 2020 ซึ่งเป็นปริมาณที่ต่ำกว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมทั่วไป ก่อให้เกิดความผิดหวังต่อผู้สังเกตการณ์การการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้รัฐบาลบารัค โอบามามีการยื่นร่างงบประมาณครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009 ในเนื้อหามีการคาดการณ์ถึงรายได้กว่า 150 พันล้านเหรียญสหรัฐจากการสร้างระบบซื้อขายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะให้ทุนแก่การลงทุนในด้านพลังงานสะอาดในระยะเวลา 10 ปี (Falkner, 2010)

ต่อมาในเดือนมิถุนายน เฮนรี เอ. แวกซ์แมนและเอ็ดเวิร์ด เจ. มาร์กี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคเดโมแครตได้นำเสนอกฎหมาย The American Clean Energy and Security Act ซึ่งสนับสนุนโครงการ Cap and Trade[1] ในการสร้างตลาดการค้าขายแลกเปลี่ยนคาร์บอนเครดิตเพื่อจูงใจให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกผ่านแนวทางการใช้กลไกราคา (Market-Based) ในระดับประเทศ แต่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้รับการพิจารณาในที่ประชุมสมาชิกวุฒิสภา จึงทำให้เป็นอันต้องตกไป (Congressional Research Service, 2021) ต่อมา ค.ศ. 2010 เหตุการณ์การระเบิดของแท่นขุดเจาะดีพวอร์เทอร์ฮอไรซัน ส่งผลให้เกิดการรั่วไหลของน้ำมันดิบลงสู่อ่าวเม็กซิโก การจัดการตรวจสอบอุบัติเหตุของรัฐบาลบารัค โอบามาที่ล่าช้าได้ส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับข่าวสารความเสียหายที่ชัดเจน กอปรกับการคำนวณปริมาณน้ำมันที่รั่วไหลไม่ถูกต้อง เนื่องจากพึ่งพาข้อมูลจากบริษัท บริติช ปิโตรเลียม (BP) ที่เป็นเจ้าของสัมปทานแท่นขุดเจาะนี้ (Broder, 2010a) แม้จะมีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมในทะเลของน้ำมัน ทว่ารัฐบาลบารัค โอบามาก็ไม่ได้ผลักดันการกำหนดนโยบายและกฎหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเนื่องจากต้องระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเลือกตั้งในวาระถัดไป เห็นได้จากการไม่กล่าวถึงกฎหมาย Cap and Trade อีกเลยในร่างงบประมาณ ค.ศ. 2010 เนื่องมาจากแรงกดดันของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่กล่าวว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นการเก็บภาษีที่เพิ่มมากขึ้น (Broder, 2010b) นอกจากนี้ โอบามาไม่สามารถสร้างแรงสนับสนุนจากกลุ่มสิ่งแวดล้อมเพื่อผลักดันมาตรการและกฎหมายด้านสภาพภูมิอากาศได้ขณะที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมและอุตสาหกรรมน้ำมันและถ่านหิน เช่น กลุ่ม American for Prosperity ได้มีการล็อบบี้และสนับสนุนนักการเมืองมากมาย (Skocpol, 2013)

ทว่าต่อมาในการบริหารประเทศในสมัยที่ 2 ของรัฐบาลโอบามา มีการดำเนินนโยบายที่แข็งขันยิ่งขึ้นในการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การประกาศแผนปฏิบัติการสภาพภูมิอากาศ (Climate Action Plan) ใน ค.ศ. 2013 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ รับมือและสร้างบทบาทนำในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งภายในและระหว่างประเทศ (Executive Office of The President, 2013) อีกทั้งในปี ค.ศ. 2015 สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ (United States Environmental Protection Agency; EPA) ยังประกาศแผนพลังงานสะอาด (Clean Power Plan) ซึ่งเป็นแผนเพื่อกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากโรงไฟฟ้า (Davenport, 2016) ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2015 รัฐบาลโอบามาได้ส่งรายงานให้กับกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) โดยรายงานดังกล่าวว่าด้วยการตั้งเป้าหมายและแผนการมีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจก (Intended Nationally Determined Contribution; INDC) ว่าสหรัฐฯ จะลดการ

1 Cap and Trade คือ การสร้างตลาดการค้าขายแลกเปลี่ยนคาร์บอนเครดิตเพื่อจูงใจให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกผ่านแนวทางการใช้กลไกราคา (Market-Based) โดยภาครัฐจะกำหนดมาตรฐานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแต่ละชนิด และผู้กำหนดนโยบายดังกล่าวต้องการให้มีการซื้อขายใบอนุญาตในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Allowances) ตามที่มีการกำหนดปริมาณไว้แล้วระหว่างกลุ่มธุรกิจและหน่วยงานภาครัฐที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายใหญ่เพื่อสร้างรายได้ให้กับรัฐบาล

ปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 26 ถึง 28 จากระดับปี ค.ศ. 2005 ให้สำเร็จในปี ค.ศ. 2025 (The White House, 2015a) ในท้ายที่สุด โอบามาได้ลงนามในข้อตกลงปารีส (the Paris Agreement) ใน ค.ศ. 2016 เพื่อดำเนินการตามข้อตกลงในการรักษาระดับการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยทั่วโลกให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียสเมื่อเทียบกับระดับก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม และจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิไม่ให้สูงขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียสเหนือระดับก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Somanader, 2016)

จากภาพรวมการดำเนินนโยบายสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาที่ได้กล่าวไปข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินนโยบายสภาพภูมิอากาศของสหรัฐฯ ที่มีทั้งความต่อเนื่องและแตกต่างกันของรัฐบาลบารัค โอบามาทั้ง 2 วาระ ซึ่งในแต่ละช่วงเวลา ความเกี่ยวพันทางการเมืองของปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ทิศทางนโยบายแตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาถึงปัจจัยทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกจะทำให้เห็นถึงรูปแบบความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงและสามารถคาดการณ์แนวโน้มในการดำเนินนโยบายสภาพภูมิอากาศรวมไปถึงบทบาทด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในแต่ละช่วงเวลาได้นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจในกระบวนการและสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายดังกล่าวอีกด้วย จึงนำมาซึ่งวัตถุประสงค์ในการวิจัยซึ่งมีขึ้นเพื่อศึกษาความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง (Change and Continuity) ในการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาภายใต้รัฐบาลบารัค โอบามา และเพื่อวิเคราะห์พลวัตของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ต่อบทบาทของสหรัฐฯ ในการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศภายใต้รัฐบาลดังกล่าว

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้มาจากเอกสารยุทธศาสตร์การดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและเอกสารร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าวในยุครัฐบาลบารัค โอบามา ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งมาจากนโยบายส่งเสริมพลังงานธรรมชาติเพื่อสร้างพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดความรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากหน้าเว็บไซต์ของทำเนียบขาว และเว็บไซต์สำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ (United States Environmental Protection Agency)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้มาจากการค้นคว้ารวบรวมรายงานทางวิชาการและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความต่อเนื่อง

และการเปลี่ยนแปลงของนโยบายดังกล่าวของสหรัฐฯ รวมไปถึงข่าวสารที่แสดงบทบาทนำของสหรัฐฯในการดำเนินนโยบายดังกล่าว โดยมีขอบเขตการวิจัยของบทความเรื่อง นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009-2017) : ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลบารัค โอบามา สมัยที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 2009-2012 และสมัยที่ 2 ระหว่างปี 2013-2017 โดยมีการแบ่งศึกษาถึงปัจจัยทางการเมืองภายในประเทศที่ส่งผลต่อทิศทางของนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น สภาพเศรษฐกิจ บทบาทของผู้นำและผู้อำนาจในการกำหนดนโยบายและบทบาทกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ พร้อมด้วยการศึกษาปัจจัยทางการเมืองภายนอก เช่น เหตุการณ์ทางการเมืองในระบบระหว่างประเทศ บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

กรอบการวิเคราะห์

บทความนี้อาศัยกรอบการวิเคราะห์การเมืองเกี่ยวพัน (Linkage Politics) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยจากการเมืองระหว่างประเทศกับการเมืองภายในของสหรัฐอเมริกา แนวทางนี้ได้รับการพัฒนาโดย James N. Rosenau นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ซึ่งให้ความสำคัญกับอิทธิพลของตัวแปรภายในหรือการเมืองภายในและตัวแปรภายนอกประเทศที่มีความเกี่ยวพันใกล้ชิดและระบบของการเมืองทั้งสองมีความคาบเกี่ยวกัน โดยการเมืองระหว่างประเทศเป็นทั้งสาเหตุและผลลัพธ์ของการเมืองภายในประเทศ ขณะเดียวกัน การเมืองภายในประเทศก็ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางของนโยบายต่างประเทศ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2550, น. 81-84) โดยแนวคิดการเมืองเกี่ยวพันในบทความนี้จะพิจารณาปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจ บทบาทของผู้นำและผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ และปัจจัยภายนอกซึ่งแบ่งออกได้เป็น เหตุการณ์ทางการเมืองในต่างประเทศและระบบระหว่างประเทศ บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศของรัฐอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

<u>การดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรัฐบาลบารัค โอบามา สมัยที่ 1 และ 2 (ค.ศ. 2009 - 2017)</u>

บารัค โอบามา เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 2009 โดยได้ตั้งเป้าหมายในการรื้อฟื้นนโยบายสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศของสหรัฐฯ และได้ประกาศเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากระดับปี ค.ศ. 2005 ให้ได้ภายใน ค.ศ. 2020 และลดการปล่อยก๊าซให้ได้ร้อยละ 80 ภายในปี ค.ศ. 2050 (The White House, 2015a) ต่อมาใน ค.ศ. 2009 รัฐสภาได้ผ่านกฎหมาย The American Recovery

and Reinvestment Act ซึ่งเป็นกฎหมายเพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจในวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ปฏิรูประบบสุขภาพ สนับสนุนระบบการศึกษา โดยอัดฉีดงบประมานกว่า 840 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในการดำเนินนโยบายและโครงการริเริ่มภายใต้กฎหมายดังกล่าวเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจถดถอย (The Great Recession) โดยกฎหมายนี้เป็นเครื่องมือให้รัฐบาลโอบามานำสหรัฐฯ เปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจพลังงานที่สะอาดมากยิ่งขึ้น (Grunwald, 2012) จากการอนุมัติงบประมาณกว่า 90 พันล้านเหรียญสหรัฐในการดำเนินมาตรการการให้เงินกู้ การค้ำประกันวงเงินกู้และการให้เครดิตภาษี (The White House, 2016) ได้มีการจัดสรรงบประมาณ 66 พันล้านเหรียญสหรัฐในนวัตกรรมเทคโนโลยีด้านพลังงาน การสร้างงานสีเขียว และการพัฒนาประสิทธิภาพพลังงาน (Carley et. al, 2015)

โอบามาใช้อำนาจบริหารในการวางกฎเกณฑ์ของรัฐบาลกลางในประเด็นก๊าซเรือนกระจก ใน ค.ศ. 2007 ศาลสูงสุดสหรัฐฯตัดสินว่าสำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ (United States Environmental Protection Agency; EPA) มีอำนาจในการกำหนดว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากยานพาหนะต่าง ๆ เป็นมลภาวะภายใต้กฎหมายอากาศสะอาดของสหรัฐฯ (Clean Air Act) ทำให้ EPA มีอำนาจในการวางกฎระเบียบในการลดก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการสร้างมาตรฐานในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคคมนาคมและสามารถจำกัดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า โรงงานไฟฟ้า อุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซรวมไปถึงการฝังกลบขยะมูลฝอยของเทศบาลได้ (Congressional Research Service, 2021) นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯยังมีหน้าที่ในการจัดทำ The Greenhouse Gas Reporting Program (GHGRP) ซึ่งเป็นการจัดทำเอกสารรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากโรงงานที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยตรงในการผลิตสินค้าเกือบทุกประเภทและจากผู้จัดหาและผลิตเชื้อเพลิงบางชนิดและก๊าซเรือนกระจก โดยข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เก็บจากอุตสาหกรรมและโรงงานต่าง ๆ จะทำให้ผู้กำหนดนโยบายเข้าใจถึงกระแสการใช้พลังงานและเห็นทิศทางของการวางมาตรฐานและนโยบายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ (Congressional Research Service, 2023)

รัฐบาลโอบามาได้อาศัยอำนาจของสำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ ในการสร้างมาตรฐานการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอุตสาหกรรมพลังงาน น้ำมันและก๊าซ เครื่องใช้ไฟฟ้า รวมไปถึงภาคคมนาคมและภาคเกษตรกรรมภายในประเทศ โดยสำนักงานดังกล่าวมีอำนาจในการสร้างมาตรฐานและกฎระเบียบด้านสภาพภูมิอากาศเป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลกลางทั่วประเทศ และมีการร่วมงานกับหน่วยงานระดับประเทศหลากหลายหน่วยงานในการลดก๊าซเรือนกระจก การรับมือและปรับตัวกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ เช่น ในวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ. 2010 โอบามาได้กำหนดแนวทางให้สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ ร่วมงานกับองค์กรบริหารความปลอดภัยบนท้องถนนของสหรัฐอเมริกา (National Highway Traffic Safety Administration; NHTSA) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกระทรวง

คมนาคม (Department of Transportation) ของสหรัฐอเมริกาในการกำหนดมาตรฐานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินโครงการมาตรฐานการประหยัดเชื้อเพลิงเฉลี่ยขององค์กร (Corporate Average Fuel Economy Standards; CAFE) สำหรับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลและรถบรรทุกขนาดเล็กที่ผลิตในรุ่นปี 2017 เป็นต้นไป และยานพาหนะขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นในรุ่นปี 2014 ถึง 2018 (United States Department of Transportation, n.d.)

นอกจากนี้ รัฐบาลบารัค โอบามามีการยื่นร่างงบประมาณครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009 ในเนื้อหามีการคาดการณ์ถึงรายได้กว่า 150 พันล้านเหรียญสหรัฐจากการสร้างระบบซื้อขายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะให้ทุนแก่การลงทุนในด้านพลังงานสะอาดในระยะเวลา 10 ปี (Falkner, 2010) ต่อมาในการประชุมรัฐสภาครั้งที่ 111 ในปี ค.ศ. 2009 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเดโมแครต เฮนรี เอ. แวกซ์แมนและเอ็ดเวิร์ด เจ. มาร์กี้ ได้มีการนำเสนอกฎหมาย The American Clean Energy and Security Act หรือเรียกอีกอย่างว่ากฎหมาย Waxman-Markey และในปี ค.ศ. 2010 สมาชิกวุฒิสภา จอห์น เคอร์รี่และโจเซฟ ลีเบอร์แมนได้นำเสนอกฎหมาย The American Power Act โดยทั้งสองกฎหมายดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้มีการดำเนินโครงการ Cap-and-Trade ในการสร้างตลาดการค้าขายแลกเปลี่ยนคาร์บอนเครดิตเพื่อจูงใจให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกผ่านแนวทางการใช้กลไกราคา (Market-Based) โดยภาครัฐจะกำหนดมาตรฐานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแต่ละชนิด และผู้กำหนดนโยบายดังกล่าวต้องการให้มีการซื้อขายใบอนุญาตในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Allowances) ตามที่มีการกำหนดปริมาณไว้แล้วระหว่างกลุ่มธุรกิจและหน่วยงานภาครัฐที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายใหญ่เพื่อสร้างรายได้ให้กับรัฐบาล (Congressional Research Service, 2021) ทว่าแม้จะมีการผ่านร่างกฎหมาย Waxman-Markey ในสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่เคยมีการนำร่างดังกล่าวมาเป็นวาระการประชุมของสมาชิกวุฒิสภาเลย จากการไม่มีนโยบายการซื้อขายเครดิตจากรัฐบาลกลางจึงทำให้รัฐบาลมลรัฐมีการกำหนดและดำเนินโครงการ Cap-and-Trade ในระหว่างรัฐต่าง ๆ ในระดับภูมิภาคแทน

ต่อมาในการบริหารประเทศสมัยที่ 2 ของรัฐบาลบารัค โอบามา ใน ค.ศ. 2013 รัฐบาลโอบามาได้ประกาศแผนปฏิบัติการสภาพภูมิอากาศ (Climate Action Plan) ซึ่งประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ตามเสาหลักทั้ง 3 เสา ดังต่อไปนี้

1. การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศ โดยมีการวางยุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้พลังงานสะอาดในการผลิตไฟฟ้า การกำหนดมาตรฐานการลดก๊าซเรือนกระจกของโรงงานไฟฟ้าทั้งเก่าและใหม่ รวมไปถึงมาตรฐานมลพิษจากคาร์บอนไดออกไซด์จากก๊าซและเชื้อเพลิงในรถโดยสารส่วนบุคคลและรถบรรทุกในระดับประเทศ นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้มีการวิจัยพัฒนาและใช้พลังงานสะอาดในการผลิตไฟฟ้าเพื่อผลักดันให้รัฐบาลกลางของสหรัฐฯ เป็นผู้นำในด้านพลังงานสะอาดในประเทศ รวมไปถึงการขยายและปรับปรุงโครงข่ายไฟฟ้า

ให้ทันสมัยเพื่อลดค่าใช้จ่ายของประชาชนในประเทศ

2. การเตรียมพร้อมรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ โดยมีการวางยุทธศาสตร์ในการสร้างชุมชนและโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแรงและปลอดภัยมากยิ่งขึ้นผ่านการลงทุนในการพัฒนามาตรการในการจัดการความเสี่ยง สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯทำหน้าที่ในการพิจารณาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรวมถึงมาตรการในการปรับตัวเพื่อจัดทำโครงการขึ้น โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษของมลรัฐ ท้องถิ่นและชนเผ่าที่จะมีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาหน่วยงานรัฐบาลกลางในการสร้างความพร้อมและการปรับตัวให้กับชุมชนในแต่ละมลรัฐ ท้องถิ่นและชนเผ่า

3. การเป็นผู้นำในความพยายามระหว่างประเทศในการจัดการกับสภาพภูมิอากาศโลก รัฐบาลบารัค โอบามาต้องการดำเนินนโยบายในประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเตรียมความพร้อมรับมือกับประเด็นสภาพภูมิอากาศผ่านโครงการระหว่างประเทศขนาดใหญ่ โดยมีทั้งนโยบายในการส่งเสริมความร่วมมือพหุภาคี การเจรจาและการจัดโครงการความร่วมมือแบบทวิภาคีกับประเทศตลาดเกิดใหม่อย่างจีน อินเดีย รวมถึงประเทศอื่น ๆ เพื่อหารือและดำเนินการเกี่ยวกับประเด็นสภาพภูมิอากาศ โดยสหรัฐฯมีการให้เงินสนับสนุนโครงการพลังงานหมุนเวียนและพลังงานสะอาด การเปลี่ยนผ่านจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลไปสู่ก๊าซธรรมชาติและพลังงานหมุนเวียน รวมไปถึงการช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีเกี่ยวกับพลังงานสะอาดและการส่งเสริมการสร้างความแข็งแกร่งต่อการปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงให้กับประเทศต่าง ๆ อีกด้วย (Executive Office of The President, 2013)

จากแผนปฏิบัติการสภาพภูมิอากาศของสหรัฐฯที่รัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามาได้ประกาศในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2013 นั้น มีตัวอย่างมาตรการมากมายที่ทางรัฐบาลได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของเสาหลักทั้ง 3 เสา เริ่มต้นจากเสาหลักที่ 1 การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศ จากการลงนามกฎหมาย The American Recovery and Investment ทำให้มีมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับโครงการผลิตพลังงานกว่าร้อยละ 30 เพื่อจูงใจให้มีการลงทุนด้านพลังงานสะอาด ยังผลให้การติดตั้งโรงงานไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมที่มีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 1.2 และ 25 กิกะวัตต์จากปี ค.ศ. 2009 เป็น 31 และ 75 กิกะวัตต์ตามลำดับในปี ค.ศ. 2017 (Environment America, 2017) จากการสนับสนุนการลงทุนในพลังงานลมและพลังงานแสงอาทิตย์ก่อให้เกิดการแข่งขันในการผลิตฟาร์มทุ่งกังหันลมที่มากขึ้น ทำให้ตั้งแต่ปี 2008 ค่าใช้จ่ายจากการใช้พลังงานลมบนบกลดลงร้อยละ 41 และในปี 2015 พลังงานลมได้ผลิตกระแสไฟฟ้าให้กับประชาชนอเมริกันมากกว่า 17 ล้านครัวเรือน (United States Department of Energy, 2017) โดยการเพิ่มขึ้นของการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนและพลังงานสะอาดได้ทำให้ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหรัฐฯลดลงจากปี ค.ศ. 2008 ถึง 2015 กว่าร้อยละ 9.5 ทว่าเศรษฐกิจของสหรัฐฯกลับเติบโตขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 (Deese,

Holdren et al. 2017)

นอกจากนี้ในวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 2015 ประธานาธิบดีบารัค โอบามาและสำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯได้ประกาศแผนพลังงานสะอาด (The Clean Power Plan; CPP) เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานในการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานของรัฐต่าง ๆ ในประเทศ (Eilperin & Mufson, 2014) ยังมีการกำหนดกฎระเบียบที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้รัฐต่าง ๆ ดำเนินการเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกจากโรงงานไฟฟ้า รวมไปถึงการเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมพลังงานสะอาดเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศและลดค่าใช้จ่ายในการบริโภคพลังงานไฟฟ้าภายในประเทศ ซึ่งสำนักงานฯคาดการณ์ไว้ว่าแผนปฏิบัติการนี้จะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกกว่าร้อยละ 32 จากระดับค.ศ. 2005 ภายใน ค.ศ. 2030 (The New York Times. 2017) ในด้านการกำหนดมาตรฐานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกใน ค.ศ. 2012 สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯร่วมงานกับกระทรวงคมนาคมของสหรัฐฯในการประกาศมาตรฐานการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับยานยนต์โดยสารและยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ขนาดเล็กภายในรุ่นปี 2025 โดยมาตรฐานดังกล่าวจะช่วยประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงกว่า 54.5 ไมล์ต่อแกลลอน หากดำเนินการร่วมกับมาตรฐานการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับยานยนต์ในรุ่นปี 2011 ถึง 2016 ซึ่งกำลังดำเนินการ คาดการณ์ว่าจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับผู้บริโภคได้กว่า 1.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และจะลดการบริโภคน้ำมันลงกว่า 12 พันล้านเหรียญสหรัฐ (The White House, 2012)

ในส่วนของมาตรการที่รัฐบาลโอบามาได้ดำเนินการเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศตามเสาหลักที่ 2 ในแผนปฏิบัติการดังกล่าวนั้นมีหลากหลายมาตรการ ยกตัวอย่างเช่น ใน ค.ศ. 2014 สำนักงานกิจการอินเดียน (Bureau of Indian Affairs) สังกัดกระทรวงมหาดไทย (Department of Interior) ได้ประกาศความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างรัฐบาลกลางและชนเผ่าและโครงการความช่วยเหลือทางเทคนิคซึ่งมีมูลค่ากว่า 10 ล้านเหรียญสหรัฐที่จะช่วยให้ชนเผ่าสามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ (The White House, 2014a) ต่อมาใน ค.ศ. 2015 รัฐบาลได้ดำเนินงานร่วมกับชุมชนที่ได้รับความเสียหายจากพายุเฮอริเคนแซนดีในช่วงปี ค.ศ. 2012 จากภัยพิบัติดังกล่าวได้ก่อให้เกิดแผ่นดินถล่มและความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานมากมาย เช่น ที่อยู่อาศัยถนนและสะพาน เป็นต้น ทำให้รัฐบาลโอบามาประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภาคเอกชนและกลุ่มชุมชนผู้ได้รับผลกระทบในการจัดทำโครงการมากมายเพื่อเยียวยาและช่วยเหลือพื้นที่ที่เสียหาย ทั้งในโครงการช่วยเหลือด้านเงินให้เปล่าและเงินกู้ยืมซึ่งใช้งบประมาณมากกว่า 1.4 พันล้านเหรียญสหรัฐในการช่วยเหลือในค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและความเสียหายจากภัยพิบัติ 7.5 พันล้านเหรียญสหรัฐในการจ่ายเงินประกันน้ำท่วม และ 11.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ สำหรับการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการวางแผนการปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงและนำมาตรการต่าง ๆ ไปปรับใช้กับชุมชนเปราะบางในประเทศ

อีกด้วย (The White House, 2015c)

ในส่วนของตัวอย่างมาตรการเสาหลักที่ 3 การเป็นผู้นำในความพยายามระหว่างประเทศในการจัดการกับสภาพภูมิอากาศโลก รัฐบาลโอบามามีความกระตือรือร้นในการจัดโครงการและการเจรจากับประเทศต่าง ๆ มากมายทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี ยกตัวอย่างเช่น ในค.ศ. 2009 โอบามาได้จัดงานการประชุมกลุ่มเศรษฐกิจหลักด้านพลังงานและสภาพภูมิอากาศ (Major Economies Forum on Energy and Climate Change) ซึ่งมีประเทศที่เข้าร่วมกว่า 17 ประเทศซึ่งมีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมกันทั่วโลกกว่าร้อยละ 75 (Executive Office of The President, 2013) ต่อมาในค.ศ. 2014 สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการออกแถลงการณ์ร่วมในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (U.S.- China Joint Announcement on Climate Change) โดยโอบามาและสีได้ร่วมกันแถลงแผนปฏิบัติการหลัง ค.ศ. 2020 โดยสหรัฐฯ ได้ตั้งเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไว้ที่ร้อยละ 26 ถึง 28 จากระดับ ค.ศ. 2005 ให้สำเร็จภายใน ค.ศ. 2025 ขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งเป้าหมายที่จะบรรลุจุดสูงสุดของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้สำเร็จใน ค.ศ. 2030 และเพิ่มส่วนแบ่งของการใช้เชื้อเพลิงที่ไม่ใช่ถ่านหินและฟอสซิลเพื่อเป็นพลังงานต้นกำเนิดให้สำเร็จในปีเดียวกัน (The White House, 2014b)

ใน ค.ศ. 2015 มีการประกาศความร่วมมือการบริการด้านสภาพภูมิอากาศเพื่อการพัฒนาที่ยืดหยุ่น (The Climate Services for Resilient Development Partnership) ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและองค์กรระหว่างประเทศ 7 องค์กรทั่วโลก เช่น The American Red Cross, Asian Development Bank และ Google เป็นต้น โดยความร่วมมือนี้เป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ข้อมูล เครื่องมือและการฝึกอบรมแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการปรับตัวและรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยความร่วมมือดังกล่าวได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ 7 แห่ง เป็นจำนวนเงินกว่า 34 ล้านเหรียญสหรัฐ (The White House, 2015b) อีกทั้งโอบามายังได้ให้เงินทุนแก่กองทุนภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund; GCF) เป็นจำนวน 500 ล้านเหรียญสหรัฐ กองทุนดังกล่าวถูกก่อตั้งในปี ค.ศ. 2010 และได้รับเงินทุนจากประเทศมั่งคั่งเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการสร้างความยืดหยุ่นและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเงินทุนดังกล่าวถูกดึงมาจากกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐฯโดยไม่ต้องผ่านการอนุมัติของรัฐสภา ซึ่งจะเป็นเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินการตามความพยายามระหว่างประเทศในข้อตกลงปารีส (Slezak, 2017)

อีกทั้งจากความพยายามมีบทบาทในด้านสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศและระดับโลก ทำให้สหรัฐฯได้ลงนามเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ในปี ค.ศ. 2016 โดยข้อตกลงปารีสเป็นข้อตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ข้อตกลงดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะรักษาระดับการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยทั่วโลกให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียสเมื่อเทียบกับระดับก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม และจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิไม่ให้สูงขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียสเหนือระดับก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม (United Nations Climate Change, n.d.) ก่อนหน้านี้ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2015 รัฐบาลโอบามาได้ส่งรายงานให้กับกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) โดยรายงานดังกล่าวว่าด้วยการตั้งเป้าหมายและแผนการมีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจก (Intended Nationally Determined Contribution; INDC) ว่าสหรัฐฯ จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงตามเป้าหมายระดับประเทศที่เคยแถลงไปหลังเข้ารับตำแหน่งในวาระที่ 1 โดยจะสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากมาตรการที่สำคัญต่าง ๆ เช่น แผนพลังงานสะอาด (The Clean Power Plan), มาตรฐานประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงและก๊าซเรือนกระจกสำหรับยานยนต์ขนาดกลางและขนาดใหญ่, มาตรฐานการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรการในการลดก๊าซเรือนกระจกอื่น ๆ ตามกลไกตลาด (The White House, 2015a) เป็นต้น ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน หลังจากการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครั้งที่ 21 (COP21) บารัค โอบามาได้ปฏิเสธการอนุมัติโครงการท่อลำเลียงน้ำมันดิบ The Keystone XL จากแคนาดาสู่โรงกลั่นในสหรัฐฯ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทนำในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกของสหรัฐฯ ซึ่งโครงการดังกล่าวถือเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้ของฝั่งอนุรักษ์นิยมต่อการดำเนินนโยบายสภาพภูมิอากาศของสหรัฐฯ (Goldenberg & Roberts, 2015)

อย่างไรก็ตาม โอบามาได้ลงนามในข้อตกลงปารีสโดยไม่ได้รับการอนุมัติจากรัฐสภา ส่งผลให้รัฐบาลถัดไปสามารถถอนตัวออกจากข้อตกลงดังกล่าวได้ เมื่อการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2016 มาถึง โดนัลด์ ทรัมป์ จากพรรครีพับลิกันได้รับชัยชนะและประกาศถอนตัวออกจากข้อตกลงปารีสในปี ค.ศ. 2017 โดยกระบวนการในการถอนตัวจะเสร็จสิ้นใน ค.ศ. 2020 นอกจากนี้ ทรัมป์ยังดำเนินการในการยกเลิกมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของรัฐบาลโอบามาและให้ความสำคัญกับกลุ่มธุรกิจเหมืองถ่านหินในรัฐต่าง ๆ หรือรัฐอนุรักษ์นิยมที่เป็นฐานคะแนนสำคัญของพรรครีพับลิกัน (The New York Times, 2017)

ปัจจัยภายนอก

1. เหตุการณ์ทางการเมืองในต่างประเทศและระบบระหว่างประเทศ

เหตุการณ์ทางการเมืองในระบบระหว่างประเทศในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลบารัค โอบามา เป็นช่วงเวลาที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวขึ้นมามีอำนาจทางเศรษฐกิจและพยายามสร้างบทบาทนำในเอเชีย โดยใช้อิทธิพลทางเศรษฐกิจในการดำเนินการทางการทูตและความมั่นคงกับประเทศในภูมิภาค กอปรกับความต้องการกระชับความสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ที่เป็นพันธมิตรของวอชิงตันมาอย่างยาวนาน รัฐบาลโอบามาจึงมี

นโยบายปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia)ขึ้นมาใน ค.ศ. 2011 นโยบายดังกล่าวดำเนินการโดยเน้นย้ำถึงแง่มุมทางการทูต เศรษฐกิจ และการทหาร เพื่อรับรองความเป็นผู้นำและอิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เช่น การเข้าร่วมการประชุม ASEAN Regional Forum เพื่อแสดงจุดยืนถึงความสนใจในอิสรภาพการเดินเรือในน่านน้ำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น (Lieberthal, 2011)

นอกจากนี้ รัฐบาลโอบามายังคงไว้ซึ่งการดำเนินการทางทหารในพื้นที่ตะวันออกกลาง ต่อจากรัฐบาลจอร์จ ดับเบิลยู. บุชเนื่องจากต้องการจัดการกับกลุ่มก่อการร้ายอย่าง Al Qaeda ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์ 9/11 และการปกครองของกลุ่มตอลีบันในอัฟกานิสถานที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญของสหรัฐฯ เช่น ใน ค.ศ. 2009 โอบามามีการประกาศว่าได้วางแผนเพิ่มกองกำลังในอัฟกานิสถานเป็นจำนวนทหารกว่า 30,000 นายเพื่อขัดขวางระบอบปกครองตอลีบันในการก้าวขึ้นมามีอำนาจหรือการอนุญาตให้กลุ่มก่อการร้ายอัลกออีดะห์ (Al Qaeda) เข้ามาใช้พื้นที่เป็นฐานในการก่อการร้ายต่อสหรัฐฯและพันธมิตร นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการถอนกองกำลังออกจากอัฟกานิสถานภายในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2011 (Nelson, n.d.) โดยการประกาศแผนดังกล่าวพร้อมกำหนดการถอนกองกำลังออกจากอัฟกานิสถานถือเป็นการประนีประนอมให้กับชาวอเมริกันที่ต้องการจบสงครามที่สูญเสียเลือดเนื้อและงบประมาณมหาศาล จะเห็นได้จากการสำรวจของ Pew Research Center ที่ได้สำรวจว่ามีประชาชนชาวอเมริกันกว่าร้อยละ 56 ต้องการให้ถอนกองกำลังออกจากอัฟกานิสถานโดยเร็วที่สุดในปี ค.ศ. 2011 (Pew Research Center, 2011) จากตัวอย่างทั้งนโยบายและเหตุการณ์ที่ได้กล่าวไปข้างต้นเป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากเสียงข้างมากในการเมืองภายในและประชาชนในสหรัฐฯ มากกว่าการกำหนดข้อบังคับในการลดก๊าซเรือนกระจก กอปรกับเหตุการณ์ในระบบระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ จึงทำให้โอบามาสามารถดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของตนได้

อย่างไรก็ตาม สงครามและการต่อต้านการก่อการร้ายในตะวันออกกลางเป็นประเด็นต่อเนื่องที่รัฐบาลโอบามายังคงต้องดำเนินการในการบริหารประเทศในสมัยที่ 2 เนื่องจากการเกิดขึ้นของกลุ่มก่อการร้าย Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) ที่เข้ายึดครองพื้นที่ในประเทศอิรักและซีเรีย กลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวทำการสังหารนักข่าวชาวอเมริกัน 2 คน ใน ค.ศ. 2014 ส่งผลให้รัฐบาลโอบามามีการแถลงการณ์เพื่อจัดการกับองค์กรก่อการร้าย ISIS และมีการโจมตีทางอากาศในซีเรียมากกว่า 10,000 ครั้ง ทั้งยังมีจำนวนทหารปฏิบัติการในอิรักเพิ่มขึ้นกว่า 5,000 นาย ใน ค.ศ. 2016 (Nelson, n.d.) อีกทั้งการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงพยายามสร้างบทบาทนำในเอเชียแปซิฟิกทั้งทางเศรษฐกิจและการปฏิบัติการทางทหารที่ก้าวร้าวยิ่งขึ้นในเขตทะเลจีนใต้ กอปรกับการปรากฏขึ้นของประเทศเศรษฐกิจใหม่มากมายในเอเชียที่จะเป็นตลาดขนาดใหญ่ให้กับนักลงทุน ส่งผลให้โอบามายังดำเนินนโยบาย Pivot to Asia และมีการตั้งเป้าหมายการเจรจาเขตการค้าเสรีแบบพหุภาคีกับ 12 ประเทศหุ้นส่วน

หรือ the Trans-Pacific Partnership (TPP) อย่างต่อเนื่องหลังจากชนะการเลือกตั้งในสมัยที่ 2 (The WEEK Staff, 2015)

ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นวาระสุดท้ายในการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี หลังจากการชนะการเลือกตั้งในสมัยที่ 2 โอบามาจึงได้มีการดำเนินนโยบายตามเป้าหมายการมีส่วนร่วมในระบบระหว่างประเทศทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในด้านสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงโลก เช่น ใน ค.ศ. 2013 มีการเจรจาระหว่างสหรัฐอเมริกากับกลุ่มประเทศ G-20 เพื่อลดการบริโภคและการผลิตสารไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs) ซึ่งเป็นหนึ่งในก๊าซเรือนกระจกที่อันตรายต่อสภาพภูมิอากาศ (Institute For Governance & Sustainable Development, 2013) ต่อมาได้มีการเข้าร่วมการประชุม COP21 ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2015 ซึ่งเป็นการประชุมที่มีผู้เจรจาเข้าร่วมจากประเทศต่าง ๆ กว่า 195 ประเทศเพื่อเจรจาข้อตกลงในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และป้องกันไม่ให้อุณหภูมิโลกสูงกว่า 2 องศาเซลเซียส โอบามาเชื่อว่าการประชุมในครั้งนี้จะเป็นจุดเปลี่ยนในความพยายามพหุภาคีที่จะจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก (BBC NEWS, 2015) ก่อนต่อมาปี ค.ศ. 2016 จะมีการลงนามในข้อตกลงดังกล่าวที่มีชื่อว่าข้อตกลงปารีส (Paris Agreement)

2. บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศ นโยบายต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ

รัฐต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาคีของพิธีสารเกียวโตอันมีผลผูกพันทางกฎหมาย ได้พยายามเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้พลังงานสะอาด รวมถึงการสร้างงานและเศรษฐกิจสีเขียวขึ้น โดยเฉพาะสหภาพยุโรปที่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเกียวโตใน ค.ศ. 2002 ทำให้มีพันธกรณีในการลดก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้สหภาพยุโรปยังมีบทบาทนำด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในพิธีสารเกียวโตที่สหภาพยุโรปพยายามผลักดันให้มีผลบังคับใช้ได้เร็วที่สุด และเป็นกลุ่มประเทศแรกที่กำหนดมาตรการและสร้างตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ตามพันธกรณีทางกฎหมายของพิธีสารดังกล่าวเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ (European Parliament, 2015) ขณะเดียวกัน รัฐบาลบารัค โอบามาก็ได้ถูกจับตามองและคาดหวังจากนานาประเทศว่าจะบริหารประเทศสหรัฐอเมริกาให้สามารถปฏิรูปทิศทางการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จะเห็นได้จากการที่สหภาพยุโรปพยายามเรียกร้องให้รัฐบาลโอบามากำหนดเป้าหมายระยะกลางในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หลังจากสตาฟรอส ดิมาส (Stavros Dimas) กรรมาธิการด้านสิ่งแวดล้อมแห่งสหภาพยุโรป ได้รับรู้ถึงคำมั่นของประธานาธิบดีโอบามาที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 80 ภายใน ค.ศ. 2050 ประกอบกับแนวคิดของโอบามาในการสร้างระบบ cap-and-trade และจัดสรรเงินทุนงบประมาณในการประมูลใบอนุญาตการซื้อขายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในระบบดังกล่าว (Macabrey, 2009)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์บุคคลในทำเนียบขาวและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลาง โดย Kincaid และ Roberts (2013) พบว่ารัฐบาลบารัค โอบามาต้องการดำเนินการตามคำสัญญาในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาด้านเงินทุนเพื่อส่งเสริมการรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง การพัฒนาพลังงานสะอาดและการเสริมสร้างภูมิทัศน์ที่ยั่งยืน จากการเจรจาหารือในข้อตกลงโคเปนเฮเกนที่นานาประเทศมีความคาดหวังถึงแนวทางใหม่ในการจัดการด้านสภาพภูมิอากาศจากรัฐบาลโอบามา กอปรกับการครองเสียงข้างมากในวุฒิสภาของพรรคเดโมแครตในช่วง 2 ปีแรกของการบริหารงาน จึงส่งผลให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับโครงการ Global Climate Change Initiative (GCCI) โดยจัดสรรงบประมาณของโครงการลงในงบประมาณของประเทศตั้งแต่ ค.ศ. 2009 ถึง 2012 ซึ่งงบประมาณทั้งหลายมาจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศและ USAID โดยเริ่มต้นในปี 2009 ที่ 321 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ในการบริหารงานวาระที่ 2 เหตุการณ์ทางการเมืองและการก่อการร้ายในตะวันออกกลางส่งผลให้รัฐบาลโอบามาต้องคงไว้ซึ่งปฏิบัติการทางทหาร ทั้งนี้ การโจมตีทางอากาศในอิรักและซีเรียได้ส่งผลให้เกิดการใช้อาวุธที่ก่อมลพิษและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ นอกจากนี้ยังสร้างการปนเปื้อนในดิน อากาศและน้ำในพื้นที่ที่เกิดสงครามอีกด้วย โดยสหรัฐฯได้โจมตีแหล่งน้ำมันเพื่อตัดกำลังทุนในการก่อการร้ายของกลุ่ม ISIS ตั้งแต่การโจมตีฐานกักเก็บน้ำมันของ ISIS ใน ค.ศ. 2014 จนถึงช่วงต้น ค.ศ. 2016 กองทัพสหรัฐฯอ้างว่าได้ทำลายฐานกักเก็บน้ำมันกว่า 260 แห่งและรถบรรทุกน้ำมันหลายร้อยคัน (Zwijnenburg & Waleij, 2016) แม้สหรัฐอเมริกาและจีนจะมีการประกาศแถลงการณ์ร่วมกันด้านสภาพภูมิอากาศ ทว่าการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้พยายามสร้างอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกผ่านการทูต เศรษฐกิจและการดำเนินการทางทหารในน่านน้ำภายในภูมิภาค เช่น ในปี ค.ศ. 2014 บริษัทของรัฐบาลจีนได้วางแท่นขุดเจาะน้ำมันในพื้นที่หมู่เกาะพาราเซล ซึ่งประเทศเวียดนามมองว่าเป็นการรุกล้ำน่านน้ำอธิปไตยของประเทศตน (McKirdy, 2014) ส่งผลให้โอบามาต้องการมีส่วนร่วมในกิจการของภูมิภาคดังกล่าวเพื่อคานอำนาจกับมหาอำนาจใหม่ที่ผงาดขึ้นมา โดยสหรัฐฯได้มีการเจรจาการค้าเสรีแบบพหุภาคี The Trans-Pacific Partnership (TPP) ทว่ามีผู้สังเกตการณ์คาดการณ์ว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีดังกล่าวจะส่งผลต่อนโยบายการจัดการสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงของโอบามา เนื่องจากเป็นการอนุญาตให้มีการขนส่งทรายน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและถ่านหินระหว่างประเทศสมาชิก TPP ซึ่งเป็นการสนับสนุนอุตสาหกรรมน้ำมันและถ่านหินที่จะก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มขึ้น (Friends of Earth, n.d.) โดยการดำเนินนโยบายต่างประเทศทั้ง 2 นโยบายในตะวันออกกลางและเอเชียแปซิฟิกจะส่งผลเสียต่อเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกของรัฐบาล

ปัจจัยภายใน

1. สภาพเศรษฐกิจ

วิกฤติเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 2008 เกิดจากวิกฤติสินเชื่อด้อยคุณภาพ (Sub-Prime Mortgage Crisis) จากการเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วของมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ ทำให้เกิดการลงทุนตราสารหนี้ Mortgage-Backed Securities(MBS) ที่มีอสังหาริมทรัพย์เป็นที่คำ้ประกันซึ่งจำหน่ายโดยธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาอย่างแพร่หลาย โดยสินเชื่อดังกล่าวเป็นการมัดรวมสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ที่มีการขาดการชำระหนี้เข้ากับสินเชื่อคุณภาพดี และมีการโฆษณาจากทางสถาบันการเงินเพื่อเรียกการลงทุนจากบริษัทและนักลงทุนต่าง ๆ โดยไม่จำกัดว่านักลงทุนจะมีงานหรือรายได้มากขึ้นหรือไม่ จึงส่งผลให้ราคาบ้านและอสังหาริมทรัพย์พุ่งสูงขึ้นและก่อให้เกิดหนี้ที่เพิ่มขึ้นกับนักลงทุนเรื่อยมา การลงทุนในครั้งนี้มีมูลค่ากว่า 5 แสนล้านเหรียญสหรัฐ ส่งผลให้เกิดการยึดบ้านที่เป็นที่จำนองสำหรับตราสารดังกล่าว ต่อมาเมื่อมูลค่าตราสารลดลงอย่างรวดเร็วและเกิดการค้างชำระหนี้ ทำให้ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ขาดทุนสำรองรวมไปถึงสูญเสียสภาพคล่องทางการเงินจนเกิดการล้มละลายขึ้นในหลายสถาบัน ทำให้สถาบันทางการเงินที่ยังคงเหลืออยู่เกิดการตื่นตระหนกและเพิ่มความเข้มงวดในการปล่อยเงินกู้ให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ จนก่อให้เกิดปัญหาสภาพคล่องต่อบริษัทมากมาย กระทั่งก่อให้เกิดการว่างงานและภาวะเศรษฐกิจถดถอยขึ้นในที่สุด (ปณิธัศร์ ปทุมวัฒน์, 2553)

จากวิกฤติทางเศรษฐกิจดังกล่าว ส่งผลให้อัตราผลิตภัณฑ์มวลรวมของสหรัฐฯ ติดลบร้อยละ 2.5 และอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ใน ค.ศ. 2009 (Long, 2020) อย่างไรก็ตาม เฮนรี่ พอลสัน (Henry Paulson) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ในขณะนั้น ได้ร่วมงานกับเบน เบอร์นันเก(Ben Bernanke) ประธานธนาคารกลางสหรัฐฯ และทิม ไกธ์เนอร์ (Tim Geithner) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของสหรัฐฯคนถัดมาของรัฐบาลโอบามา ได้ริเริ่มโครงการ the Troubled Assets Relief Program (TARP) ที่อัดฉีดเงินทุนเข้าสู่ระบบธนาคาร รวมถึงมีการใช้เครื่องมือทดสอบความแข็งแกร่งของระบบธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนในการฟื้นฟูระบบการเงินที่ทำให้ธนาคารขนาดใหญ่มีเสถียรภาพและกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง (Bailey, 2010) นอกจากโครงการ TARP จะให้เงินช่วยเหลือธนาคารและสถาบันการเงินแล้ว ยังได้ให้เงินช่วยเหลืออุตสาหกรรมยานยนต์กว่า 82 พันล้านเหรียญสหรัฐ (U.S. Department of the Treasury, n.d.) จึงทำให้โอบามาสามารถสร้างมาตรฐานการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพกับอุตสาหกรรมยานยนต์ได้

ต่อมาการค้นพบวิธีการขุดเจาะปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติแบบ Fracking[2] ส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจของวอชิงตัน รายงานระบุว่าการ Fracking ทำให้เกิดการผลิตปิโตรเลียม

2 Fracking คือ การขุดเจาะปิโตรเลียมที่ผสานสองเทคโนโลยีที่เรียกว่า Hydraulic Fracturing กับ Horizontal Drilling เข้าด้วยกัน โดยจะฉีดน้ำผสมสารเคมีและทรายจำนวนมากลงใต้ดินเพื่อทำให้เกิดรอยแตกในชั้นหินดินดาน เพื่อให้น้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ถูกเก็บกักอยู่ระหว่างชั้นหินหลุดออกมา ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ได้ปริมาณปิโตรเลียมสูงกว่าวิธีอื่นถึง 3 เท่า

จากหินดินดานมากยิ่งขึ้นและยังผลผู้ใช้พลังงานทุกประเภทรวมถึงผู้ใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ ภาคอุตสาหกรรมและไฟฟ้าในสหรัฐอเมริกาได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่ารวม 74 พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปีจากการ Fracking ที่เพิ่มขึ้นในช่วง ค.ศ. 2007-2013 (Drews, 2015) ซึ่งยังประโยชน์ให้กับกลุ่มธุรกิจ ทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงและการไม่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานให้กับวอชิงตันอีกด้วย ทว่าแม้ Fracking จะให้ผลผลิตมหาศาล ทั้งยังเพิ่มกำไรให้กับภาคเอกชน ทว่าการขุดเจาะโดยใช้น้ำผสมกับสารเคมีเพื่อฉีดลงไปยังชั้นหินดินดานก็ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตจากการปนเปื้อนของแหล่งน้ำและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ งานวิจัยในปี ค.ศ. 2015 พบว่า มีการปล่อยก๊าซมีเทนกว่า 544,000 ตันต่อปีในแหล่งก๊าซธรรมชาติบาร์เนตต์ (Barnett) ในแถบฟอร์ท เวิร์ธ เบซิน (Fort Worth Basin) ทางตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐเท็กซัส ซึ่งเทียบได้กับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กว่า 46 ล้านตัน ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซมีเทนได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกับการเพิ่มขึ้นของการขุดเจาะแบบ Fracking (Leahy, 2019)

อย่างไรก็ตาม โอบามาไม่ได้มีมาตรการขัดขวางการผลิตปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติที่มาจาก Fracking ในช่วงการบริหารประเทศวาระที่ 1 เนื่องจากโอบามาต้องการสนับสนุนก๊าซธรรมชาติที่ปล่อยมลพิษน้อยกว่าถ่านหิน เห็นได้จากที่สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ ประกาศเลื่อนการบังคับใช้มาตรฐานการปล่อยก๊าซทางอากาศฉบับใหม่สำหรับการผลิตก๊าซธรรมชาติออกไปถึงสองปี (Broder & Frosch, 2011) อีกทั้งโอบามายังเชื่อว่า “ก๊าซธรรมชาติจะมีบทบาทสำคัญในด้านพลังงานในอนาคตของสหรัฐฯ” คลาร์ก สตีเวนส์ โฆษกทำเนียบขาวกล่าวในอีเมล โดยมีหลักฐานคือการผลิตก๊าซธรรมชาติเพิ่มขึ้นเป็น 24.2 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุตในปี 2011 จาก 21.1 ล้านล้านในปี 2008 การเพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้ราคาก๊าซธรรมชาติลดลงสู่ระดับต่ำสุดในรอบทศวรรษ (Snyder, 2012) จากการเพิ่มขึ้นของธุรกิจที่ขุดเจาะแบบ Fracking ในรัฐต่าง ๆ ดังเช่น โอไฮโอ (Ohio) ส่งผลให้กลุ่มสนับสนุนอุตสาหกรรมได้คาดการณ์ว่าจะมีการลงทุนในการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติกว่า 5 พันล้านเหรียญสหรัฐและมีงานเพิ่มตำแหน่งงานกว่า 65,000 ตำแหน่งในโอไฮโอ อีกทั้งมลรัฐดังกล่าวยังเป็นรัฐที่สนับสนุนผู้สมัครจากพรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกันที่มีอัตราการชนะเลือกตั้งสลับกันไปมา การเพิ่มคะแนนเสียงจากรัฐเหล่านี้จึงสำคัญกับการเลือกตั้งในวาระที่ 2 ของรัฐบาลโอบามา จึงมีการลดความเข้มงวดในมาตรการด้านการปกป้องสิ่งแวดล้อมลง เช่น ในกรณีการเลื่อนการบังคับใช้มาตรฐานการปล่อยก๊าซทางอากาศใหม่สำหรับการผลิตก๊าซธรรมชาติออกไปสองปีที่ได้กล่าวไปข้างต้น (Whitesides, 2012)

จากการอภิปรายข้างต้น จะเห็นว่าประเด็นวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในช่วงการบริหารงานวาระที่ 1 มีความเร่งด่วนและสำคัญมาก เพื่อให้สามารถนำเศรษฐกิจกลับมาสู่เสถียรภาพได้อีกครั้ง กอปรกับความจำเป็นในการคงไว้ซึ่งคะแนนเสียงของพรรคเดโมแครตและการแข่งขันการเลือกตั้งในสมัยที่ 2 โอบามาจึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจและนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบจากเสียงข้างมากมากกว่านโยบายอื่น ทว่าหลังจากการจัดการกับวิกฤติการณ์ Sub Prime และการไม่ขัดขวางการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติแบบ Fracking

ที่ช่วยสร้างเม็ดเงินให้กับประเทศและมลรัฐต่าง ๆ เศรษฐกิจสหรัฐฯในการบริหารงานสมัยที่ 2 ก็ได้กลับมามีเสถียรภาพอีกครั้ง กอปรกับการชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีในวาระสุดท้ายของบารัค โอบามา จึงทำให้รัฐบาลบารัค โอบามาสามารถดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แข็งขันมากกว่าช่วงการบริหารงานวาระที่ 1 ได้

2. บทบาทของผู้นำและผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ

ประธานาธิบดีสามารถใช้อำนาจบริหารเพื่อกำหนดนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งภายในและระหว่างประเทศให้เป็นไปตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลบารัค โอบามาระหว่างปี ค.ศ. 2009 ถึง 2012 พบว่า โอบามาใช้อำนาจบริหารเพื่อแสดงบทบาทด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งยังอาศัยคำพิพากษาของศาลสูงสุดที่ตัดสินให้สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯมีอำนาจในการวางกฎระเบียบและมาตรฐานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศ[3] (Congressional Research Service, 2021) โดยใน ค.ศ. 2010 โอบามาได้กำหนดแนวทางให้สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯร่วมงานกับองค์กรบริหารความปลอดภัยบนท้องถนนของสหรัฐอเมริกากำหนดมาตรฐานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินโครงการมาตรฐานการประหยัดเชื้อเพลิงเฉลี่ยขององค์กร (Corporate Average Fuel Economy Standards; CAFE) (United States Department of Transportation, n.d.)

ใน ค.ศ. 2012 สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ ร่วมงานกับกระทรวงคมนาคมของสหรัฐฯ ในการประกาศมาตรฐานการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับยานยนต์โดยสารและยานยนต์เพื่อการพาณิชย์ขนาดเล็กภายในรุ่นปี 2025 (The White House,2012) นอกจากนี้ โอบามายังมีอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญสหรัฐฯ ในการอนุมัติและยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ โดยใน ค.ศ. 2009 ประธานาธิบดีบารัค โอบามาลงนามอนุมัติกฎหมายที่มีส่วนในการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานสะอาดที่จะสร้างงานให้กับชาวอเมริกัน อย่าง The American Recovery and Reinvestment Act (The White House, 2016) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการดำเนินมาตรการเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปทิศทางนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีนัยสำคัญอย่างกฎหมายเพื่อสร้างตลาดการซื้อขายคาร์บอนเครดิตหรือการกำหนดข้อบังคับในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอุตสาหกรรมพลังงานและน้ำมัน เห็นได้จากการไม่พยายามผลักดันกฎหมาย Cap and Trade ที่ได้รับการเสนอจากวุฒิสมาชิกสังกัดพรรคเดโมแครต หลังจากกฎหมายดังกล่าวไม่ได้รับการเสนอเข้าที่ประชุมวุฒิสภา เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่อ่อนแอและตัวอย่างการฉ้อโกงในตลาดการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในยุโรป

3 การพิจารณาคดีที่มีการฟ้องร้องของรัฐแมสซาชูเซตส์และอีก 11 มลรัฐที่เรียกร้องให้สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐอเมริกาควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศภายใต้พระราชบัญญัติอากาศสะอาด ท่าสำนักงานดังกล่าวกลับปฏิเสธว่าพรบ.อากาศสะอาด ค.ศ. 1970 ไม่ได้ให้อำนาจสำนักงานในการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อย่างไรก็ตาม ศาลสูงสุดได้มีคำพิพากษาในหัวข้อ Massachusetts v. EPA โดยให้สำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯมีอำนาจในการวางกฎเกณฑ์ด้านปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากยานยนต์หลากหลายประเภทว่าเป็นมลพิษทางอากาศภายใต้พรบ. อากาศสะอาด

แม้ว่าในการยื่นร่างงบประมาณครั้งแรกของรัฐบาลโอบามาจะมีการกล่าวถึงระบบการซื้อขายคาร์บอนเครดิตที่จะสร้างแรงจูงใจในการลดก๊าซเรือนกระจกด้วยกลไกราคาก็ตาม (Broder, 2010b)

อีกทั้งแม้ว่ารัฐบาลโอบามาจะมีการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมและการหารือแบบทวิภาคีและพหุภาคีกับต่างประเทศ หรือการใช้การทูตทางสภาพภูมิอากาศ ทว่ากลับไม่ได้มีข้อตกลงที่ผูกพันทางกฎหมายหรือข้อบังคับให้สหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการด้านการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก เช่น การเข้าร่วมการประชุมสุดยอดสภาพภูมิอากาศขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ใน ค.ศ. 2009 ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อร่างความตกลงโคเปนเฮเกน (Copenhagen Accord) ของ 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อินเดีย บราซิล แอฟริกาใต้และจีน โดยพยายามควบคุมการเพิ่มขึ้นอุณหภูมิโลกให้อยู่ที่ 2 องศาเซลเซียส มีการหารือเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ให้เงินช่วยเหลือกว่า 30 พันล้านเหรียญสหรัฐภายในปี ค.ศ. 2012 เพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และทุกประเทศจะต้องเห็นด้วยกับรูปแบบการตรวจสอบการปฏิบัติการเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศตามคำสัญญาในข้อตกลงโคเปนเฮเกนอย่างโปร่งใส (Walsh, 2009) จากเงื่อนไขที่ฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐฯได้เสนอในการตรวจสอบการดำเนินการด้านก๊าซเรือนกระจกอย่างโปร่งใสของทุกประเทศ ส่งผลให้ประเทศจีนทำการประท้วงเนื่องจากมองว่าเป็นการละเมิดอำนาจอธิปไตยของประเทศอื่น ต่อมารัฐบาลโอบามายังคงดำเนินการเจรจาในเงื่อนไขดังกล่าว โดยมีการส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงและสมาชิกพรรคเดโมแครตเข้าร่วมเจรจาและโน้มน้าวจีนและประเทศ G-77 ให้ยกเลิกการคัดค้านกับเงื่อนไขดังกล่าว (Broder & Rosenthal, 2009) แม้ว่าจะมีการโน้มน้าวจากสหรัฐอเมริกา ทว่าท้ายที่สุดแล้วข้อตกลงนี้กลับไม่ได้มีความผูกพันทางกฎหมายเพื่อกำหนดการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่มีความมุ่งมั่นแต่อย่างใด

ต่อมาโอบามาได้ชนะการแข่งขันการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอีกครั้งใน ค.ศ. 2012 เนื่องจากเป็นวาระสุดท้ายซึ่งเป็นการครบวาระ 8 ปีที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาจะสามารถดำรงตำแหน่งได้ จึงทำให้โอบามาเลือกดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแข็งขัน โดยโอบามาใช้อำนาจบริหารในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เช่น ใน ค.ศ. 2013 มีการประกาศแผนปฏิบัติการสภาพภูมิอากาศ (Climate Action Plan) นอกจากนี้โอบามายังใช้การทูตทางสภาพภูมิอากาศในการเจรจากับประเทศต่าง ๆ เพื่อสานต่อแนวคิดการจัดการด้านสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงและสร้างความร่วมมือในการดำเนินการด้านพลังงานสะอาด เช่น ในค.ศ. 2014 สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการออกแถลงการณ์ร่วมในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (U.S.- China Joint Announcement on Climate Change) โอบามาและสีได้ร่วมกันแถลงแผนปฏิบัติการหลัง ค.ศ. 2020 โดยเป็นการตั้งเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกและการเปลี่ยนผ่านไปสู่พลังงานสะอาด หรือการที่ใน ค.ศ. 2015 ประธานาธิบดีบารัค โอบามาและสำนักงานป้องกันสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯได้ประกาศแผนพลังงานสะอาด (The Clean Power

Plan; CPP) เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานในการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศ (Eilperin&Mufson, 2014) และมีการลงนามเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ใน ค.ศ. 2016 เป็นต้น โดยนอกจากการที่โอบามาเลือกดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แข็งขันขึ้นในวาระที่ 2 จากการครบวาระที่จะสามารถดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแล้วนั้น โอบามายังคงมีความต้องการในการทำตามคำมั่นสัญญาที่เคยให้ไว้ในการประชุมโคเปนเฮเกนในปี 2009 หลังจากได้รับความคาดหวังจากประเทศต่าง ๆ ในการดำเนินนโยบายที่ก้าวหน้าขึ้นของสหรัฐฯ จึงทำให้โอบามาเลือกดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

3. บทบาทของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์

บทบาทกลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์ฝ่ายอนุรักษ์นิยมที่ไม่เชื่อในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งยังต้องการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก็ได้ส่งผลต่อการสนับสนุนนโยบายและมาตรการด้านสภาพภูมิอากาศของรัฐบาลโอบามา มีการล็อบบี้นักการเมืองจากอุตสาหกรรมน้ำมันและพลังงาน รวมไปถึงการกดดันผู้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซเรือนกระจกจากองค์กรต่าง ๆ เช่น American for Prosperity และ American Petroleum Institute เป็นต้น เพื่อปฏิเสธหลักฐานและงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของการเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยผู้ให้เงินสนับสนุนหลักแก่องค์กรเหล่านี้คือพี่น้องตระกูล Koch ที่ธุรกิจน้ำมันและถ่านหินด้วย โดยได้ให้เงินสนับสนุนแก่วุฒิสมาชิกจากพรรครีพับลิกันสูงสุดใน ค.ศ. 2008 ซึ่งเป็นปีที่บารัค โอบามาชนะการเลือกตั้งในตำแหน่งประธานาธิบดี (OpenSecrets, n.d.) นอกจากนี้ยังมีบริษัทน้ำมันและเชื้อเพลิงฟอสซิลมากมายที่ให้การสนับสนุนกลุ่มอนุรักษ์นิยม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกที่ส่วนมากเป็นสมาชิกพรรครีพับลิกันเพื่อให้สามารถดำเนินการในการขัดขวางนโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของรัฐบาลบารัค โอบามาและการสนับสนุนผู้ลงแข่งเลือกตั้งในวุฒิสภาจากพรรครีพับลิกัน เช่น Oxbow Corp และ Chevron Corp เป็นต้น (OpenSecrets, n.d.)

ใน ค.ศ. 2008 บารัค โอบามาได้รับเงินบริจาคจากพนักงานบริษัท บริติช ปิโตรเลียม กว่า 77,000 เหรียญสหรัฐในช่วงการหาเสียง ใน ค.ศ. 2010 บลานช์ ลินคอล์น วุฒิสมาชิกจากพรรคเดโมแครตซึ่งดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการการเกษตรได้รับเงินสนับสนุนจากบริษัทน้ำมันและก๊าซกว่า 286,000 เหรียญสหรัฐ นอกจากนี้ แมรี่ แอล แลนดริว และชาร์ลี เมลันคอน วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเดโมแครตในรัฐที่ผลิตน้ำมันอย่างหลุยเซียนาได้รับการสนับสนุนเงินจากบริษัทน้ำมันกว่า 751,000 และ 312,000 เหรียญสหรัฐ ตั้งแต่ ค.ศ. 1996 และ 2004 ตามลำดับ (Herszenhorn & Lichtblau, 2010) จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมน้ำมันที่ส่งผลให้การดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของรัฐบาลบารัค โอบามาในวาระที่ 1 มีอุปสรรค

และไม่สามารถปฏิรูปทิศทางการดำเนินนโยบายให้มีความเข้มแข็งได้ นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 2010 ที่พรรครีพับลิกันสามารถครองที่นั่งส่วนใหญ่ในสภาผู้แทนราษฎรและมีการลงนามในสัญญา No climate tax ซึ่งถูกร่างขึ้นโดยกลุ่ม American for Prosperity เพื่อขัดขวางไม่ให้มีการผ่านกฎหมายเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศเหมือนดังเช่นกรณี Cap and Trade (Davenport & Lipton, 2017)

จากการจัดการวิกฤติทางเศรษฐกิจในการบริหารงานสมัยแรก ส่งผลให้ระบบการเงินและเศรษฐกิจกลับมาดำเนินการได้ปกติ โดยมี GDP ปรับเพิ่มขึ้นเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ในการบริหารงานของรัฐบาลโอบามาสมัยที่ 2 และมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นกว่า 225,000 ตำแหน่งต่อเดือนใน ค.ศ. 2014 – 2015 (Long, 2020) กอปรกับการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นวาระสุดท้าย จึงส่งผลให้รัฐบาลโอบามาเลือกใช้อำนาจการบริหารเพื่อดำเนินมาตรการที่ไม่พึ่งพาการอนุมัติจากรัฐสภา ทว่ากลุ่มผลประโยชน์ก็ยังคงมีบทบาทในการพยายามขัดขวางการดำเนินนโยบายด้านสภาพภูมิอากาศของรัฐบาลโอบามา เช่น รัฐบาลบารัค โอบามาได้ลงนามในกฎหมายเพื่อยกเลิกการห้ามส่งออกน้ำมันดิบใน ค.ศ. 2015 เพื่อประนีประนอมให้กับอุตสาหกรรมน้ำมันและพรรครีพับลิกันที่สนับสนุนอุตสาหกรรมดังกล่าวเพื่อแลกกับคำสัญญาจากนักการเมืองพรรครีพับลิกันที่จะไม่ขัดขวางการสนับสนุนเงินทุนให้กับกองทุนสภาพภูมิอากาศสีเขียวของรัฐบาลโอบามา (BBC NEWS, 2015) โดยการยกเลิกการห้ามส่งออกน้ำมันดิบจากแผ่นดินสหรัฐฯได้อนุญาตให้บริษัทน้ำมันยักษ์ใหญ่สามารถส่งออกน้ำมันดิบเพื่อแข่งขันในตลาดโลกและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ จากตัวอย่างที่ได้กล่าวไปข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแม้โอบามาได้ใช้อำนาจทางการบริหารในการกำหนดและดำเนินนโยบายสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงที่เป็นแบบฝ่ายเดียว (Unilaterally) เพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองที่มีกลุ่มผลประโยชน์อยู่เบื้องหลัง ทว่ากลุ่มผู้มีอิทธิพลและผลประโยชน์อย่างอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติก็ยังคงมีบทบาทที่สำคัญในการเมืองของสหรัฐฯ ส่งผลให้โอบามาจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนมาตรการและนโยบายบางอย่างเพื่อให้สามารถดำเนินการตามแนวทางการจัดการสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ได้

สรุปผลการวิจัย

จากการอภิปรายถึงการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของรัฐบาลบารัค โอบามา แสดงให้เห็นถึงความพยายามสร้างบทบาทที่สร้างสรรค์ของสหรัฐฯในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของรัฐบาลบารัค โอบามาทั้ง 2 วาระ มีความมีประสิทธิภาพและสำเร็จไปได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากมีโครงการริเริ่มระหว่างประเทศที่ให้เงินทุนและเทคโนโลยีกับชุมชนและประเทศกำลังพัฒนา การสร้างมาตรฐานในการใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานสะอาด ซึ่งเห็นได้ว่ามีความสำเร็จในระดับหนึ่ง เช่น มาตรการ

ด้านเครดิตภาษีที่สร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนด้านพลังงานลมและพลังงานแสงอาทิตย์ที่ทำให้มีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 9.5 หรือการลงนามเข้าร่วมความตกลงปารีส อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายของโอบามาทั้ง 2 วาระยังเป็นการใช้อำนาจบริหารฝ่ายเดียว อีกทั้งยังเป็นนโยบายที่พึ่งพาความสมัครใจของภาคธุรกิจและมลรัฐ รวมถึงมีอิทธิพลของกลุ่มอุตสาหกรรมน้ำมันและถ่านหินที่สามารถล็อบบี้นักการเมืองและใช้อิทธิพลในการสร้างกระแสต่อต้านมาตรการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะในช่วงวาระที่ 1 ที่มีวิกฤตการณ์ทางเศรษกิจร่วมด้วย ส่งผลให้การดำเนินมาตรการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพมากพอ อีกทั้งจากการที่โอบามาไม่ได้ยับยั้งการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติแบบ Fracking ก็สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจสหรัฐฯและคะแนนเสียงของพรรคเดโมแครตในพื้นที่ที่การขุดเจาะรูปแบบดังกล่าวได้รับความนิยม กอปรกับปัจจัยภายนอกอย่างการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและการก่อการร้ายในตะวันออกกลางที่เกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์แห่งชาติสหรัฐฯและได้รับความสนใจจากประชาชนและรัฐสภามากกว่าประเด็นสภาพภูมิอากาศ จึงส่งผลให้ไม่มีกฎหมายและข้อบังคับด้านสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงที่สามารถบังคับใช้กับมลรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ของสหรัฐฯได้อย่างครอบคลุม

ต่อมาในวาระที่ 2 มีการประกาศแผนพลังงานสะอาด โดยเป็นการประกาศผ่านคำสั่งประธานาธิบดี นอกจากนี้ยังมีการลงนามเข้าร่วมข้อตกลงปารีสที่ไม่ได้ผ่านการอนุมัติจากรัฐสภา ยังผลให้รัฐบาลโดนัลด์ ทรัมป์สามารถยกเลิกแผนดังกล่าวและถอนตัวออกจากข้อตกลงปารีสได้ โดยการยกเลิกแผนพลังงานสะอาดส่งผลให้การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโอบามาไม่สามารถดำเนินการให้ถึงเป้าหมายระดับชาติที่ได้ตั้งไว้ได้ และแม้วอชิงตันจะสามารถสร้างบทบาทในเวทีโลก ทว่าก็ไม่ใช่บทบาทนำและการดำเนินนโยบายไม่ได้มีประสิทธิภาพมากนักในระดับโลก เนื่องจากพลวัตจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่ได้กล่าวไปข้างต้นส่งผลให้ยังไม่สามารถสร้างมาตรการและกฎหมายที่เข้มแข็งมาบังคับใช้ทั่วประเทศ ทั้งยังมีกลุ่มประเทศอย่างสหภาพยุโรปที่สามารถบังคับใช้กฎหมายในการสร้างตลาดคาร์บอนเครดิตและการลดก๊าซเรือนกระจกที่เข้มแข็งได้แล้วมาเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบอีกด้วย หากสหรัฐฯในฐานะที่เป็นผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสะสมอันดับ 1 ของโลก (Tiseo, 2023) สามารถบังคับใช้กฎหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ ก็จะเป็นประตูสู่การก้าวสู่เป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกทั้งระดับประเทศและระดับโลกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการไม่มีกฎหมายและข้อบังคับในการจัดการกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนทำให้คาดการณ์แนวโน้มในอนาคตของการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรัฐบาลถัดไปได้ เช่น การดำเนินการโดยใช้คำสั่งการของประธานาธิบดีจะสามารถถูกยกเลิกและหักล้างได้จากรัฐบาลถัดไป หากรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศในสมัยต่อไปไม่เชื่อในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับกลุ่มผลประโยชน์ที่ต่อต้านข้อเท็จจริงเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นการสร้างกฎเกณฑ์และข้อบังคับ

ที่รัดกุมและเข้มงวดจะเป็นการทำให้สหรัฐฯสามารถบรรลุเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกระดับประเทศและระหว่างประเทศได้ อีกทั้งยังจะเป็นการสร้างและพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานสะอาดที่มีโอกาสก้าวขึ้นมามีบทบาทนำของโลกได้อีกด้วย ดังนั้นความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและภายนอกในแต่ละสมัยและรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะปัจจัยภายในอย่างบทบาทและทัศนคติของผู้นำที่มีอำนาจในการกำหนดและดำเนินนโยบายจะทำให้เห็นถึงทิศทางของนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของวอชิงตัน เห็นได้จากรัฐบาลโดนัลด์ ทรัมป์ที่มีการยกเลิกนโยบายและมาตรการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโอบามา เป็นต้น จากแนวโน้มของภัยพิบัติอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายในประเทศและระหว่างประเทศ ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าในอนาคต ประเด็นสภาพภูมิอากาศจะก้าวขึ้นมามีความสำคัญมากขึ้นและจะส่งผลต่อสหรัฐอเมริกาทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง รวมไปถึงเศรษฐกิจ แม้ว่าจะยังมีกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ยังคงต่อต้านการเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมพลังงานหมุนเวียน ทว่าก็ไม่สามารถปฏิเสธการดำเนินการด้านพลังงานสะอาดที่จะก้าวขึ้นมามีบทบาทในตลาดโลกมากยิ่งขึ้นได้

นอกจากนี้ ปัจจัยภายในและภายนอก ที่ประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจ บทบาทของผู้นำและผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย รวมถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ ตามด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองในต่างประเทศและระบบระหว่างประเทศ บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศของรัฐอื่นๆซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของวอชิงตันได้ส่งผลต่อความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินนโยบายสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงของสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลบารัค โอบามาวาระที่ 1 และ 2 โดยปัจจัยภายนอก เช่น เหตุการณ์ทางการเมืองในต่างประเทศและระบบระหว่างประเทศ บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศของรัฐอื่นๆซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาอย่างการก่อการร้ายในตะวันออกกลาง การดำเนินนโยบายทางการทูตและเศรษฐกิจของประเทศจีนในพื้นที่เอเชียแปซิฟิกที่ยังคงต่อเนื่องกันในสองวาระการดำรงตำแหน่ง ได้ส่งผลให้โอบามาจำเป็นต้องดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจที่จะส่งผลต่อการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหรัฐอเมริกาทั้งระดับประเทศและระหว่างประเทศ ขณะที่ปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจ บทบาทของผู้นำและผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย รวมถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในสองวาระการดำรงตำแหน่งได้เกี่ยวพันกับปัจจัยภายนอกในด้านอิทธิพลของสภาพเศรษฐกิจและกลุ่มผลประโยชน์ที่กดดันให้รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินนโยบายที่จะรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ประจวบเหมาะกับที่เหตุการณ์ตะวันออกกลางและการผงาดของจีนก้าวขึ้นมาเป็นประเด็นระหว่างประเทศโดยเฉพาะในช่วงวาระที่ 1 จึงก่อให้เกิดนโยบายดังที่ได้อภิปรายไปข้างต้น ต่อมาบารัค โอบามาได้อาศัยการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่กลับมาคงที่รวมไปถึงอำนาจบริหารครั้งสุดท้ายในการดำรงตำแหน่งวาระที่ 2 เพื่อดำเนินการตามคำสัญญา

ในการจัดการด้านสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ทิศทางในการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้แตกต่างจากวาระที่ 1 ซึ่งจำเป็นต้องรักษาคะแนนเสียงในการเลือกตั้งประธานาธิบดีวาระที่ 2 อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความต่อเนื่องในอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์หลงเหลืออยู่ในวาระที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านการที่โอบามาจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนนโยบายบางประการที่เป็นประโยชน์ให้อุตสาหกรรมน้ำมัน เพื่อให้ได้มาซึ่งการไม่ถูกขัดขวางในมาตรการสภาพภูมิอากาศ

บรรณานุกรม

ปณิธัศร์ ปทุมวัฒน์. (2553). *The Sub-Prime Crisis วิกฤตเศรษฐกิจแห่งสหรัฐอเมริกา*. **หน้าต่างโลก**, สืบค้น วันที่ 2 มิถุนายน 2567, จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/13win/win9.pdf

ปรัชญา เวสารัชช์. (2550). **ทฤษฎีและแนวทางศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.** พิมพ์ครั้งที่ 18. หน่วยที่ 2 เอกสาร ประกอบการสอนชุดวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อภิสรา บรรทัดเที่ยง. (2015). “แฟรกกิ้ง” ทางเลือกปิโตรเลียม หรือ หายนะชีวิตและสิ่งแวดล้อม? **GreenNEWS Agency**. สืบค้นวันที่ 21 พฤษภาคม 2667, จาก https://greennews.agency/?p=5277

Bailey, M. N. (2010). **Obama’s Economic Policies Were Not Pretty, But They Were Right**. Brookings. Accessed in 5 June 2024, from https://www.brookings.edu/articles/obamas-economic-policies-were-not-pretty-but-they-were-right/

BBC News. (2015). **US spending bill lifts 40-year ban on crude oil exports**. Accessed in 13 June 2024, from https://www.bbc.com/news/business-35136831

BBC News. (2015). **COP21: Paris conference could be climate turning point, says Obama**. Accessed in 12 February 2024, from https://www.bbc.com/news/science-environment-34960051

Broder, M. J., and Rosenthal, E. (2009). Obama Has Goal to Wrest a Deal in Climate Talks. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2009/12/18/science/earth/18climate.html

Broder, M. J. (2010a). Report Slams Administration for Underestimating Gulf Spill. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2010/10/07/science/earth/07spill.html

Broder, M. J. (2010b). ‘Cap and Trade’ Loses Its Standing as Energy Policy of Choice. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2010/03/26/science/earth/26climate.html

Broder, M. J., and Frosch, D. (2011). U.S. Delays Decision on Pipeline Until After Election. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.ny

times.com/2011/11/11/us/politics/administration-to-delay-pipeline-decision-past-12-election.html

Bukovansky, M., Clark, I., Eckersley, R., Price, R., Reus-Smit, C., and Wheeler, N. (2012). *Special Responsibilities: Global Problems and American Power*. Cambridge: Cambridge University. Press. doi:10.1017/CBO9781139108812

Carley, S. (2015). Capacity, Guidance, and the Implementation of the American Recovery and Reinvestment Act. *In Public Administration Review*, 75(1), 113-125, Accessed in 10 October 2023, from https://doi.org/10.1111/puar.12294

Congressional Research Service. (2021). **A Brief Comparison of Two Climate Change Mitigation Approaches: Cap-and-Trade and Carbon Tax (or Fee)**. Accessed in 13 Oct 2024, from https://sgp.fas.org/crs/misc/IF11103.pdf

Congressional Research Service. (2021). **U.S. Climate Change Policy**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.everycrsreport.com/files/2021-10-28_R46947_6dea378d689fe1fbb5576bbd0359c0a9d3d903fa.pdf

Congressional Research Service. (2023). **EPA's Greenhouse Gas Reporting Program**. Accessed in 13 October 2024, from https://sgp.fas.org/crs/misc/IF11754.pdf

Davenport, C. (2016). Donald Trump Could Put Climate Change on Course for 'Danger Zone'. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2016/11/11/us/politics/donald-trump-climate-change.html

Davenport, C., and Robertson, C. (2016). Resettling the First American 'Climate Refugees. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2016/05/03/us/resettling-the-first-american-climate-refugees.html

Davenport, C., and Lipton, E. (2017). How G.O.P. Leaders Came to View Climate Change as Fake Science. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2017/06/03/us/politics/republican-leaders-climate-change.html

Deese, B., and Holdren, J. (2017). "The irreversible momentum of clean energy." **In Science**, Volume 355(6321). Accessed in 14 October 2024, from https://

www.science.org/doi/10.1126/science.aam6284

Drews, F. (2015). **The economic benefits of fracking**. Brookings, Accessed in 21 May 2024, from https://www.brookings.edu/articles/the-economic-benefits-of-fracking/

Eilperin, J., and Mufson, S. (2014). Everything you need to Know about the EPA's proposed rule on coal power plants. **The Washington Post**, Accessed in 11 June 2024, from https://www.washingtonpost.com/national/health-science/epa-will-propose-a-rule-to-cut-emissions-from-existing-coal-plants-by-up-to-30-percent/2014/06/02/f37f0a10-e81d-11e3-afc6-a1dd9407abcf_story.html

Erdman, J. (2019). **The 10 Most Unforgettable Weather Disasters of the 2010s**. The Weather Channel. Accessed in 24 June 2024, from https://weather.com/news/news/2019-12-04-10-biggest-us-weather-stories-of-the-decade

European Parliament. (2015). **Climate policies in the EU and USA Different approaches, convergent outcomes?**. Accessed in 10 October 2024, from https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/571347/EPRS_BRI(2015)571347_EN.pdf

Executive Office of the President. (2013). **The President's Climate Action Plan**. Retrieved from https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/image/president27sclimateactionplan.pdf

Falkner, R. (2010). *Obama nation? US foreign policy one year on: getting a deal on climate change: Obama's flexible multilateralism*. IDEAS reports - special reports, Kitchen, Nicholas(ed.) SR003. LSE IDEAS, London School of Economics and Political Science, London, UK.

Friends of Earth. (n.d.). **Obama administration to sign Pacific trade deal, undermining climate policy**. Accessed in 21 June 2024, from https://foe.org/news/2016-02-obama-administration-to-sign-pacific-trade-deal-undermining-climate/

Goldenberg, S., and Roberts, D. (2015). Obama rejects Keystone XL pipeline and hails US as leader on climate change. **The Guardian**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.theguardian.com/environment/2015/nov/06/obama-rejects-keystone-xl-pipeline

Grunwald, M. (2012). **The New New Deal. The Hidden Story of Change in the**

Obama Era. Accessed in 10 October 2024, from https://journals.openedition.org/transatlantica/6548

Herszenhorn, D., and Lichtblau, E. (2010). A Tricky Balance for Oil-State Politicians. **The New York Times**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.nytimes.com/2010/06/19/us/politics/19donate.html

Institute For Governance & Sustainable Development. (2013). **G-20 countries join US and China to support phasing down HFCs under Montreal Protocol**. Accessed in 24 June 2024, from https://www.igsd.org/g-20-countries-join-us-and-china-to-support-phasing-down-hfcs-under-montreal-protocol/

Karp, O. (2024). **Why Young Pacific Islanders need to be in Conversations around Climate-Induced Migration**. International Organization for Immigration. Accessed in 12 October 2024, from https://environmentalmigration.iom.int/blogs/why-young-pacific-islanders-need-be-conversations-around-climate-induced-migration

Kincaid, G., and Roberts, J. T. (2013). "No Talk, Some Walk: Obama Administration First-Term Rhetoric on Climate Change and US International Climate Budget Commitments," **Global Environmental Politics**. 13,4: 41-60.

Leahy, S. (2019). **Fracking boom tied to methane spikes in Earth's atmosphere**. National Geographic, Accessed in 21 May 2024, from https://www.nationalgeographic.com/environment/article/fracking-boom-tied-to-methane-spike-in-earths-atmosphere

Lieberthal, G. K. (2011). **The American Pivot to Asia**. Brookings. Accessed in 7 June 2024, from https://www.brookings.edu/articles/the-american-pivot-to-asia/

Long, H. (2020). The Trump vs. Obama economy — in 16 charts. **The Washington Post**. Accessed in 4 June 2024, from https://www.washingtonpost.com/business/2020/09/05/trump-obama-economy/

Macabrey, J. M. (2009). Europeans Urge Obama to Adopt Medium-Term Climate Targets. **The New York Times**. Accessed in 6 June 2024, from https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/cwire/2009/03/03/03climatewire-europeans-urge-obama-to-adopt-mediumterm-clim-9956.html

Martinez, G. (2024). Top 10 deadliest hurricanes in U.S. history. **CBS NEWS**. Accessed in 12 October 2024, from https://www.cbsnews.com/news/top-10-deadliest-hurricanes-in-us-history-katrina-maria-galveston/

McKirdy, E. (2014). Boats and brinksmanship up close in the South China Sea. **CNN NEWS**. Accessed in 24 June 2024, from https://edition.cnn.com /2014/06/05/world/asia/vietnam-paracel-reporters-diary/

Nelson, M. (n.d.). **Barack Obama: Foreign Affairs**. Accessed in 6 June 2024, from https://millercenter.org/president/obama/foreign-affairs

Office of the Secretary of Defense. (n.d.) **National Security Strategy of the United States of America 1991**. Historical Office. Accessed in 18 August 2024, from https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1991.pdf?ver=3sIpLiQwmknO-RplyPeAHw%3d%3d

OpenSecrets. (n.d.). **Koch Industries**. OpenSecrets, Accessed in 2 June 2024, from https://www.opensecrets.org/orgs/koch-industries/summary?id=d000000186

OpenSecrets. (n.d.). **Oil & Gas Background**. OpenSecrets, Accessed in 2 June 2024, from https://www.opensecrets.org/industries/background.php?cycle=All&ind=e01

Pew Research Center. (2011). **Record Number Favors Removing U.S. Troops from Afghanistan**. Accessed in 6 June 2024, from https://www.pewresearch.org/politics/2011/06/21/record-number-favors-removing-u-s-troops-from-afghanistan/

Royden, A. (2002). ***U.S. Climate Change Policy Under President Clinton: A Look Back***, **32 Golden Gate U. L. Rev**. Accessed in 5 January 2024, from https://digitalcommons.law.ggu.edu/ggulrev/vol32/iss4/3

Skocpol, T. (2013). *Naming the Problem: What It Will Take to Counter Extremism and Engage Americans in the Fight Against Global Warming*. (Paper presented at the Symposium on the Politics of America's Fight against Global Warming, Harvard University, Cambridge, MA.

Slezak, M. (2017). Barack Obama transfers $500m to Green Climate Fund in attempt to protect Paris deal. **The Guardian**. Accessed in 20 October 2023, from https://www.theguardian.com/us-news/2017/jan/18/barack-obama-transfers-500m-to-green-climate-fund-in-attempt-to-protect-paris-deal

Snyder, J. (2012). Ohio's Fracking Boom Seen Aiding Obama in Swing State. **U.S. Chamber of Commerce Global Energy Institute**. Accessed in 4 June 2024, from https://www.globalenergyinstitute.org/ohio%E2%80%99s-gas-

fracking-boom-seen-aiding-obama-swing-state

Somanader, T. (2016). **President Obama: The United States Formally Enters the Paris Agreement**. Accessed in 12 February 2024, from https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/09/03/president-obama-united-states-formally-enters-paris-agreement

The New York Times. (2017). What Is the Clean Power Plan, and How Can Trump Repeal It?. **The New York Times**. Accessed in 6 June 2024, from https://www.nytimes.com/2017/10/10/climate/epa-clean-power-plan.html

The WEEK STAFF. (2015). **Obama's second term: The case for pivoting to Asia**. Accessed in 21 June 2024, from https://theweek.com/articles/470248/obamas-second-term-case-pivoting-asia

The White House. (2012). **Obama Administration Finalizes Historic 54.5 MPG Fuel Efficiency Standards**. Accessed in 2 June 2024, from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/08/28/obama-administration-finalizes-historic-545-mpg-fuel-efficiency-standard

The White House. (2014a). **FACT SHEET: Taking Action to Support State, Local, and Tribal Leaders as They Prepare Communities for the Impacts of Climate Change**. Accessed in 14 October 2023, from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/07/16/fact-sheet-taking-action-support-state-local-and-tribal-leaders-they-pre

The White House. (2014b). **U.S.-China Joint Announcement on Climate Change**. Accessed in 11 June 2024, from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/11/11/us-china-joint-announcement-climate-change

The White House. (2015a). **FACT SHEET: U.S. Reports its 2025 Emissions Target to the UNFCCC**. Accessed in 2 June 2024, from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/03/31/fact-sheet-us-reports-its-2025-emissions-target-unfccc

The White House. (2015b). **Empowering Developing Nations to Boost Their Own Climate Resilience**. Accessed in 13 February 2024, from https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2015/06/09/empowering-developing-nations-boost-their-own-climate-resilience

The White House. (2015c). **In Ongoing Response to Hurricane Sandy, We Must Remain Focused on Climate Change's Long-Term Impacts**. Accessed

in 15 October 2023, from https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2015/10/29/ongoing-response-hurricane-sandy-we-must-remain-focused-climate-changes-long-term

The White House. (2016). **FACT SHEET: The Recovery Act Made The Largest Single Investment In Clean Energy In History, Driving The Deployment Of Clean Energy, Promoting Energy Efficiency, And Supporting Manufacturing**. Accessed in 10 October 2024, from https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/02/25/fact-sheet-recovery-act-made-largest-single-investment-clean-energy

Tiseo, I. (2023). **Cumulative CO_2 emissions from fossil fuel combustion world wide 1750-2021, by country**. Statista, Accessed in 30 May 2023, from https://www.statista.com/statistics/1007454/cumulative-co2-emissions-worldwide-by-country/

United Nations Climate Change. (n.d.). **What is the Paris Agreement?**. Accessed in 16 October 2023, from https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement?gclid=Cj0KCQjw0IGnBhDUARIsAMwFDLmsPm4rXXlJehuCuMoxf3dRAeyjiOV1l6QFjCsF23iffN6wRloVNBEaAjriEALw_wcB

United States Department of Transportation. (n.d.). **Corporate Average Fuel Economy (CAFE) Standards**. Accessed in 2 June 2024, from https://www.transportation.gov/mission/sustainability/corporate-average-fuel-economy-cafe-standards

United States Department of Energy. (2017). **DOE's Cabinet Exit Memo**. Accessed in 10 October 2024, from https://www.energy.gov/sites/default/files/2017/01/f34/Department%20of%20Energy%20Cabinet%20Exit%20Memo.pdf

U.S. Department of State. (2024). **The United States' Enduring Commitment to the Indo-Pacific: Marking Two Years Since the Release of the Administration's Indo-Pacific Strategy**. Accessed in 12 October 2024, from https://www.state.gov/the-united-states-enduring-commitment-to-the-indo-pacific-marking-two-years-since-the-release-of-the-administrations-indo-pacific-strategy/

U.S. Department of the Treasury. (n.d.). **Troubled Asset Relief Program (TARP)**. Accessed in 5 June 2024, from https://home.treasury.gov/data/troubled

-asset-relief-program

Vogler, J. (1997). *Environment and Natural Resources*. In Issues in World Politics. (pp. 222-245). New York: St. Martin Press.

Walsh, B. (2009). **In Copenhagen, a Last-Minute Deal That Satisfies Few**. Accessed in 2 June 2024 from, https://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1929071_1929070_1948974,00.html

Whitesides, J. (2012). In Ohio, "fracking" boom a delicate issue for Obama. **Reuters**. Accessed in 5 June 2024, from https://www.reuters.com/article/id USBRE84F176/

Whiting, K. (2021). **Why did 40.5 million people flee their homes? (IDMC internally displaced persons report)**. Accessed 8 May 2024, from https://www.weforum.org/agenda/2021/05/idmc-internally-displaced-persons-disaster-conflict-climate-change/

Zwijnenburg, W., and Waleij, A. (2016). Fire and Oil: The Collateral Environmental Damage of Airstrikes on ISIS Oil Facilities. **New Security Beat**, Accessed in 21 June 2024, from https://www.newsecuritybeat.org/2016/01/fire-oil-collateral-damage-airstrikes-isis-oil-facilities/

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา
ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (2024) กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

ได้รับบทความ 7 พฤศจิกายน 2567 ; แก้ไขปรับปรุง 26 ธันวาคม 2567 ; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 27 ธันวาคม 2567

ความร่วมมือนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทยในยุคลินดอน บี. จอห์นสัน และจอมพลถนอม กิตติขจร ช่วงทศวรรษ 1960

ปิยะภพ เอนกทวีกุล*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความร่วมมือระหว่างการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทยในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา คือ ลินดอน บี. จอห์นสัน (ค.ศ. 1963-1969) และนายกรัฐมนตรีของไทย คือ จอมพลถนอม กิตติขจร (ค.ศ. 1963-1973) เป็นช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกานำนโยบายทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า นโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ ส่วนไทยเป็นยุคการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมขั้นพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวนมากจากสหรัฐอเมริกา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาอยู่บนพื้นฐานของฉันทามติแห่งเสรีนิยมและการพัฒนา เป็นสำคัญ แม้ว่าในช่วงทศวรรษ 1960 ไทยจะปกครองด้วยระบอบเผด็จการทหาร ส่วนสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทนของฝ่ายเสรีประชาธิปไตย แต่สหรัฐอเมริกาไม่สนใจว่ารัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร จะมีรูปแบบการปกครองเป็นแบบใด ถ้าสามารถอำนวยความสะดวกให้เข้ามาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานได้ รวมถึงเป็นพันธมิตรในการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาพร้อมยินดีให้การช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในการแสวงหาพันธมิตรในประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่จำเป็นจะต้องมีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ถ้ามีนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปิดเสรีและสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์แล้วก็สามารถที่จะเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาได้ อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทยในช่วงเวลาดังกล่าวต้องลดระดับลง เป็นผลมาจากการที่สหรัฐอเมริกาถอนตัวออกจากสงครามเวียดนาม และภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องลดการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานแก่ไทย รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1969 เพื่อพัฒนาการเมืองไทยให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยภายหลังที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการทหารมาอย่างยาวนาน

คำสำคัญ: ฉันทามติแห่งเสรีนิยม, นโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่, นโยบายการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน, ลินดอน บี. จอห์นสัน, ถนอม กิตติขจร

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Email: piyaphob.a@rumail.ru.ac.th

Received November 7, 2024 ; Revised December 26, 2024 ; Accepted December 27, 2024

Economic Policy Cooperation of the United States and Thailand in the era of Lyndon B. Johnson and Field Marshall Thanom Kittikajron (in the1960s)

Piyaphob Anekthaweekul*

Abstract

This article aims to study economic policy cooperation of the United States and Thailand in the 1960s in the era of President of the United States; Lyndon B. Johnson (1963-1969) and Prime Minister of Thailand; Field Marshall Thanom Kittikajron. At that time, the economic policy called the great society program was implemented while Thailand was under infrastructure development of which budget was supported by the United States in order to develop Thailand economic and infrastructure. Therefore, United States economic policy was based on Liberal Consensus and Development. Despite in the 1960s, Thailand was ruled by military dictatorship and the United States represented liberal democracy, the United States ignored the form of government under Thanom administration. If they could facilitate the United States to participate in economic and infrastructure development, including to alliance in containment policy to prevent the spread of communism. the United States would willingly support budgets for economic development and national security. This is a strategy for the United States to alliance in developing countries that do not necessarily have democratic forms of government. But if there is an economic liberalization policy and containment policy to prevent the spread of communism, then it can be an alliance with the United States. However, the U.S. and Thailand's implementation of economic policy faced difficulties due to withdrawal of U.S. troops from Vietnam and inflation. Thailand was affected economically as the U.S. deducted economic development budget and was forced to transition to democracy by holding election in 1969 after long-term of a military regime.

Key Words: Liberal Consensus, The Great Society Program, Lyndon B. Johnson, Infrastructure Development Policy, Thanom Kittikajron

* Assistant Professor, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Email: piyaphob.a@rumail.ru.ac.th

บทนำ

การสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ (The Great Society) เป็นนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญสหรัฐอเมริกาในยุคของประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) ระหว่างปี ค.ศ.1965-1969 (Divine, 1979, p. 150, สมร นิติทัณฑ์ประภาศ, 2553, น. 227) ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลมีการใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ส่งเสริมสิทธิความเป็นพลเมืองและสวัสดิการต่าง ๆ ภายในสหรัฐอเมริกา เป็นสำคัญ (วิวัฒน์ มุ่งการดี, 2533, น. 386, สุรัตน์ โหราชัยกุล, 2546, น. 178, จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 202-203) ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวอยู่ภายใต้แนวคิดฉันทามติแห่งเสรีนิยม (Liberal Consensus) คือ ข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนในสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น การฟื้นฟูเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา และการคงไว้ซึ่งระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยเฉพาะอิทธิพลของแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (Keynesian Economics) ที่สนับสนุนให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงทางเศรษฐกิจเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมยังคงอยู่ได้ เป็นต้น เพื่อไม่ให้วิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่กลับมาอีกครั้ง รวมถึงการเกิดขึ้นของแนวคิดว่าด้วยการพัฒนา (Development) ที่เริ่มปรากฏอย่างเห็นได้ชัดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งประเทศต่าง ๆ เห็นพ้องต้องกันว่าการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ประเทศสามารถยกระดับให้เข้าสู่ความทันสมัยได้สำเร็จ (Maland, 1979, p. 697, อนุสรณ์ ลิ่มมณี, 2555, น. 16-17, 42, จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 47)

ช่วงที่สหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ซึ่งมีสาระสำคัญคือการแก้ปัญหาความยากจน ส่งเสริมสิทธิความเป็นพลเมืองและสวัสดิการต่าง ๆ ในสมัยประธานาธิบดีจอห์นสัน ก่อนที่ประธานาธิบดีจอห์นสันจะเข้าดำรงตำแหน่งในปี ค.ศ. 1963 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทยอย่างใกล้ชิดเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลเผด็จการทหารจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผ่านการออกแถลงการณ์ความสัมพันธ์และความร่วมมือทางด้านความมั่นคงที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาหรือแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสก์ (Thanat-Rusk Joint Communiqués) ระหว่างพันเอกถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของไทย และดีน รัสก์ (Dean Rusk) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1962 ซึ่งเป็นแถลงการณ์ครั้งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ “ไทยจะดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกาตลอดไปโดยไม่สิ้นสุด...สหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างความมั่นคงให้กับไทย” (แถมสุข นุ่มนนท์, 2525, น. 13, ลิขิต ธีรเวคิน, 2550, น. 174-175, สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2551, น. 99-100) ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานไทยในจำนวนมหาศาลในช่วงทศวรรษ 1960 รวมถึงการให้ไทยเป็นฐานทัพการสกัดกั้นภัยคุกคามลัทธิคอมมิวนิสต์ภายในประเทศและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้แถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสก์ ในปี ค.ศ. 1962 เป็นความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ระหว่างไทย

กับสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ไทยได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต้ (Southeast Asia Treaty Organization-SEATO) ในปี ค.ศ. 1954 สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2566, น. 349, ณัฐพล ใจจริง, 2563, น. 169-170, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 222-225) อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทยในช่วงเวลาดังกล่าวต้องลดระดับลง เป็นผลมาจากการที่สหรัฐอเมริกาถอนตัวออกจากสงครามเวียดนาม และภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องลดการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานแก่ไทย รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1969 เพื่อพัฒนาการเมืองไทยให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยภายหลังที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการทหารมาอย่างยาวนาน

ข้อเสนอหลักของบทความนี้คือ การศึกษาความร่วมมือระหว่างการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทย ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในทศวรรษ 1960 ปัจจัยสำคัญ คือ สหรัฐอเมริกาต้องการให้ไทยเป็นฐานทัพสำคัญในการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และไทยเองก็เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณมหาศาลจากสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงการปราบปรามภัยคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศพันธมิตรที่แนบแน่นกับสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าว แม้ว่าที่สหรัฐอเมริกาจะลดงบประมาณช่วยเหลือการพัฒนาเศรษฐกิจแก่ไทย รวมถึงสนับสนุนการเลือกตั้งของไทยในปี ค.ศ. 1969 แต่ความเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยยังคงดำเนินต่อไป โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นหกส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นสาระสำคัญของฉันทามติแห่งเสรีนิยม ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการกำหนดนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ส่วนที่สองเป็นทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนา ส่วนที่สามเป็นการกำหนดนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ส่วนที่สี่เป็นการกำหนดนโยบายการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของไทยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหรัฐอเมริกา ส่วนที่ห้าเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นส่งผลให้สหรัฐอเมริกาลดการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานแก่ไทย และส่วนที่หกเป็นบทสรุปของบทความนี้

สาระสำคัญของฉันทามติแห่งเสรีนิยม

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ช่วงกลางปี ค.ศ. 1950 เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาทำให้เกิดความวิตกกังวลว่าวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ (Great Depression) ในช่วงทศวรรษ 1920 จะหวนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง รัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่นำโดยประธานาธิบดีแฮรี เอส. ทรูแมน (Harry S. Truman) จะต้องแสวงหาวิธีการที่ทำให้วิกฤตเศรษฐกิจไม่กลับมาอีกครั้ง (Schulman, 1995, p. 83) นอกจากนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าว สหรัฐอเมริกา

ต้องเผชิญกับสงครามเย็นและภัยคุกคามคอมมิวนิสต์จากสหภาพโซเวียต ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจแนวทางทุนนิยมของตนให้คงอยู่ ไม่ให้ภัยคอมมิวนิสต์เข้ามาแทรกแซงระบบทุนนิยมของสหรัฐอเมริกาได้ ดังนั้นทำให้เกิดข้อเรียกร้องหนึ่งที่เป็นฉันทามติร่วมกัน คือ “ฉันทามติแห่งเสรีนิยม” (Liberal Consensus) ภายใต้แนวคิดของสำนักเศรษฐศาสตร์แบบจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (Keynesian Economics) ซึ่งแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษ 1930 ในสมัยประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี. รุสเวลท์ (Franklin D. Roosevelt) (จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 202-203) ทั้งนี้ ฉันทามติแห่งเสรีนิยมมีสมมติฐานมาจากการที่เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกามีอัตราการเติบโตสูงในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลที่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในการสกัดกั้นภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ รวมถึงเข้าไปช่วยเหลือทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารแก่ประเทศพันธมิตรในยุโรปตะวันตก และพันธมิตรในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการสกัดกั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต แสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะเข้ามาเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลกทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร จากสมมติฐานดังกล่าว ทำให้ฉันทามติแห่งเสรีนิยมเกิดขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสำคัญ (Maland, 1979, p. 698, สรวิศ ชัยนาม, 2552)

การเกิดขึ้นของฉันทามติแห่งเสรีนิยมในช่วงทศวรรษ 1950-1960 ของสหรัฐอเมริกาวางอยู่บนพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นสำคัญ ระบบทุนนิยมทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากที่ไม่มีการพัฒนามาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม รวมถึงการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต เป็นภัยคุกคามสำคัญที่สหรัฐอเมริกาต้องเข้าไปสกัดกั้น โดยสหรัฐอเมริกาได้ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไปฟื้นฟูประเทศในยุโรปตะวันตกไม่ให้เป็นคอมมิวนิสต์ผ่านแผนมาร์แชลล์ (Marshall Plan) ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1948 ที่เสนอโดยนายพลจอร์จ มาร์แชลล์ (General George Marshall) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีทรูแมน ซึ่งเป็นการแสวงหาพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาเพื่อที่จะต่อต้านคอมมิวนิสต์ไม่ให้แผ่ขยายออกไป รวมถึงไม่ให้ประชาชนในสหรัฐอเมริกาวิตกกังวลกับภัยคอมมิวนิสต์ และการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องของสหรัฐอเมริกา (Maland, 1979, p. 699)

สาระสำคัญของฉันทามติแห่งเสรีนิยม มีดังนี้ (1) การสร้างระบอบเสรีประชาธิปไตย (2) การสร้างความเสมอภาคทางสังคม แก้ปัญหาความยากจน และแรงงานจะได้รับสวัสดิการมากขึ้น (3) ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์และลัทธิมาร์กซิสต์ต้องถูกจำกัดการแผ่ขยายโดยสหรัฐอเมริกากับประเทศพันธมิตรเสรีนิยมทั่วโลก และต้องต่อสู้กับภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์อย่างถึงที่สุด และ (4) เป็นหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาที่ต้องรักษาระบอบเสรีประชาธิปไตยเอาไว้และต้องเผยแพร่ระบอบเสรีประชาธิปไตยไปยังประเทศต่าง ๆ ในโลก แม้ว่าฉันทามติแห่งเสรีนิยม

จะกล่าวถึงเรื่องความเสมอภาคทางสังคมโดยให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์เสรีนิยมแบบดั้งเดิมที่รัฐบาลไม่ได้เข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ แต่โดยเนื้อแท้ของฉันทามติแห่งเสรีนิยมตามรูปแบบสหรัฐอเมริกายังครอบคลุมถึงความเสมอภาคทางสังคมอีกด้วย เป็นความเสมอภาคและสวัสดิการที่ประชาชนได้รับจากรัฐบาล ทั้งนี้ การที่รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจเป็นการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดสำนักเศรษฐศาสตร์จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ที่เข้ามามีบทบาทแทนที่ของแนวคิดเสรีนิยมแบบดั้งเดิมที่รัฐบาลไม่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจซึ่งประสบกับความล้มเหลวในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในทศวรรษ 1920 ดังนั้น ฉันทามติแห่งเสรีนิยม จึงมีความสำคัญทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการเมืองภายใน คือ การให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจ และภายนอกประเทศ คือ การเข้าไปสกัดกั้นภัยคุกคามคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ (Maland, 1979, pp. 699-700, จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 198)

ฉันทามติแห่งเสรีนิยมที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษ 1950 ยังสอดรับกับแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาซึ่งเริ่มปรากฏอย่างเด่นชัดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยประเทศต่าง ๆ เห็นพ้องต้องกันว่าการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ประเทศสามารถยกระดับให้เข้าสู่ความทันสมัย โดยมีสหรัฐอเมริกาที่เป็นแม่แบบแห่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก

แนวคิดว่าด้วยการพัฒนา (Development)

แนวคิดว่าด้วยการพัฒนา (Development) เริ่มปรากฏอย่างเด่นชัดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งประเทศต่าง ๆ เห็นพ้องต้องกันว่าการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ประเทศสามารถยกระดับให้เข้าสู่ความทันสมัย (Modernization) สหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงที่สุด มีความเห็นว่าการช่วยเหลือประเทศอื่นให้มีการพัฒนาตามแบบสหรัฐอเมริกาคือภารกิจหลักที่ต้องดำเนินการ แนวคิดการพัฒนามีความชัดเจนยิ่งขึ้นในช่วงสงครามเย็นภายใต้ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างค่ายเสรีประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกา และค่ายคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียต ระดับการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจทั้งสองประเทศจึงถูกนำมาเปรียบเทียบกันว่าใครคือประเทศมหาอำนาจอันดับหนึ่ง การพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงกว่าของสหรัฐอเมริกากลายเป็นเหตุผลสำคัญที่ถูกกล่าวถึงและชี้ให้เห็นว่า ประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าประเทศที่ปกครองโดยลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้วาระแห่งการพัฒนาจึงถูกแพร่ขยายออกไปในลักษณะที่ว่า ประเทศโลกที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและเจริญก้าวหน้าแบบสหรัฐอเมริกาจะต้องยึดถือแนวทางของความเป็นประชาธิปไตย

และปฏิเสธแนวคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์ ในขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาก็กลายมาเป็นแบบอย่างให้แก่ประเทศโลกที่สาม แนวคิดดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ว่าการพัฒนามีอยู่จริงและสามารถเกิดขึ้นได้ (อนุสรณ์ ลิ่มมณี, 2555, น. 42, จักรี ไชยพินิจ, 2557, น. 239) ด้วยเหตุนี้ จักรี ไชยพินิจ ได้อธิบายบริบทและที่มาของแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ (1) การเข้ามามีบทบาทของสหรัฐที่ต้องการจำกัดภัยคอมมิวนิสต์โดยการเข้าไปช่วยเหลือโดยการเข้าไปช่วยเหลือทางเศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตะวันตก และเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศในเกาหลีใต้ ไต้หวัน และญี่ปุ่น (2) การแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียตทำให้สหรัฐอเมริกาต้องแสวงหาแนวการการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ และ (3) การเข้าไปช่วยเหลือในประเทศโลกที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนา (จักรี ไชยพินิจ, 2557, น. 244) ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อประเทศต่าง ๆ ได้รับการเอกราชจากเจ้าอาณานิคม แนวคิดเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา และการพัฒนาให้ประเทศเป็นอุตสาหกรรมกลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย แนวคิดดังกล่าวต้องการที่จะสร้างความทันสมัยให้แก่ประเทศในแถบแอฟริกา ลาตินอเมริกา ตะวันออกกลาง และเอเชีย ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของประเทศตะวันตก (ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 210) พันธกิจดังกล่าวได้เริ่มต้นในช่วงกลางทศวรรษ 1950 จากการที่ธนาคารโลกได้ดำเนินการภายใต้แผนที่เรียกว่าการพัฒนาโดยนำหลักการสำคัญในช่วงปลายทศวรรษ 1940 หลักการดังกล่าว คือ หลักการพัฒนา 4 ภูมิภาค (The Point Four Program) ที่ประธานาธิบดีแฮรี เอส. ทรูแมน ของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศเมื่อปี ค.ศ. 1947 ได้ถูกมาเป็นกรอบสำคัญในการดำเนินนโยบายการพัฒนาที่ทุกสังคมจะมีการพัฒนาไปในเส้นทางเดียวกันหมด ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 มีทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาที่สำคัญที่พยายามชี้ให้เห็นว่าสังคมทุกสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมือนกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนามาแล้ว ส่วนประเทศกำลังพัฒนาก็กำลังดำเนินรอยตามอยู่ ทฤษฎีสำคัญที่อธิบายในเรื่องดังกล่าว คือ ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาของวอลท์ รอสตาว (Walt Rostow) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันและที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกาของประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน ที่พยายามอธิบายถึงการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ 5 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นตอนแรก-สังคมแบบดั้งเดิม (The Traditional Society) ขั้นตอนที่สอง-สังคมยุคก่อนทะยานบิน (The Preconditions for Take-off) ขั้นตอนที่สาม-สังคมทะยานบิน (The Take-off) ขั้นตอนที่สี่-สังคมที่กำลังเข้าสู่การพัฒนา (The Drive to Maturity) และขั้นตอนที่ห้า-สังคมการบริโภคขนานใหญ่ (The Mass Consumption) กระบวนการดังกล่าวเป็นขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกสังคม ซึ่งรอสตาวเชื่อว่า รัฐทุกรัฐสามารถพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากความทันสมัยเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเหมือนกันในทุกสังคม ท้ายที่สุดแล้วทุกสังคมย่อมพัฒนาไปสู่จุดเดียวกันทั้งหมด นอกจากนี้ ความทัน

สมัยเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามมุมมองและค่านิยมของยุโรปและอเมริกาเหนือที่กำหนดให้ยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาเป็นแบบอย่างที่ทุกประเทศต้องนำไปปฏิบัติ ทำให้ประเทศโลกที่สามจะต้องเข้าสู่กระบวนการทำให้ทันสมัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการดำเนินเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นสำคัญ (Rostow, 1971, อนุสรณ์ ลิ่มมณี, 2555, น. 42, จักรี ไชยพินิจ, 2557, น. 243, Gowan, 1999, p. 81, Berger, 2004, p. 18)

ปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวคิดฉันทามติแห่งเสรีนิยมและวาระแห่งการพัฒนาที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1960 ที่นำโดยสหรัฐอเมริกา กลายเป็นแบบอย่างที่ประเทศต่าง ๆ และประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาต้องนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศ รวมถึงการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศของสหรัฐอเมริกาในยุคประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน คือ นโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ ที่ให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจผ่านการใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมหาศาล ซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดฉันทามติแห่งเสรีนิยม ในส่วนของวาระแห่งการพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์จำนวนที่สหรัฐอเมริกาได้เข้าไปสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญที่สหรัฐอเมริกาต้องเข้าไปสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงโดยให้รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในเรื่องดังกล่าวโดยได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา

การกำหนดนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกา

หลังจากที่ ลินดอน บี. จอห์นสัน เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1963 ได้ประกาศนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นสังคมที่ยิ่งใหญ่ (The Great Society) ในปี ค.ศ. 1965 ซึ่งเป็นนโยบายที่ให้รัฐบาลใช้งบประมาณมหาศาลในการเข้ามาพัฒนาประเทศเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และการจัดทำสวัสดิการให้กับผู้ใช้แรงงานและพลเมืองในสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (Keynesian Economics) กล่าวคือ ระบบทุนนิยมจะรักษาการเติบโตและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจต้องเป็นทุนนิยมที่มีการควบคุมดูแล (Regulated Capitalism) โดยรัฐบาลต้องเข้าไปแทรกแซง การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติของประเทศปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับการบริโภค การลงทุน และการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลที่จะต้องเน้นการลงทุนทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ การเพิ่มขึ้นของปัจจัยทั้งสามจะมีผลให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้มีการจ้างงานและการผลิตเพิ่มขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการจ้างงานและการผลิต ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งการบริโภคและการลงทุนลดลงนั้น การใช้จ่ายเงินของรัฐบาลก็กลายเป็นปัจจัยหลักที่กระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและการผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้นแนวคิดนี้จึงทำให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทโดยตรงในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยกลไกด้านการคลัง

และการเงินที่มีอยู่ (อนุสรณ์ ลิ่มมณี, 2555, 17-18, จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 198-201) ดังนั้น รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนการดำเนินนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ของประธานาธิบดีจอห์นสันโดยการผ่านร่างกฎหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ผลงานที่สำคัญภายใต้นโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ มีดังนี้ (1) กฎหมายสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไป ค.ศ. 1965 (The Voating Rights Act of 1965) เป็นการสนับสนุนคนผิวสีให้ได้รับสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทางการเมืองให้ทั่วหน้ากัน (2) สงครามต่อสู้ความยากจน เป็นการรณรงค์เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนยากจนซึ่งเป็นคนส่วนน้อยหรือที่เรียกว่าสงครามต่อสู้ความยากจน (War on Poverty) เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนครั้งใหญ่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา (3) การส่งเสริมการศึกษาทั่วไป โดยการประกาศกฎหมายการศึกษาทั่วไป ค.ศ. 1965 (General Education Act of 1965) เพื่ออนุมัติให้ใช้เงินของรัฐบาลกลางจำนวน 1.3 พันล้านดอลลาร์ในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ยากจนทั้งในระดับประถมและมัธยม และ (4) กฎหมายสวัสดิการสังคมว่าด้วยการประกันค่ารักษาพยาบาลและการสาธารณสุข ค.ศ. 1965 (The Medicare Bill of 1965) เป็นการช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลโดยแบ่งเป็น 2 แผน กล่าวคือ แผนช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลแก่ผู้สูงอายุ (The Medicare Program) และช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลแก่คนยากจน (The Medicaid Program) (Burns, 1968, pp. 151-169, สุรัตน์ โหราชัยกุล, 2546, น. 179-186) กล่าวได้ว่า นโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ของประธานาธิบดีจอห์นสันเป็นการขยายพื้นฐานของฉันทามติแห่งเสรีนิยมในการพัฒนาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาให้มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และแก้ปัญหาความยากจน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมยังคงอยู่ได้ โดยที่รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

จากการดำเนินนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในยุคประธานาธิบดีจอห์นสันที่ต้องการนำนโยบายดังกล่าวไปช่วยเหลือผ่านโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขั้นพื้นฐานของประเทศพันธมิตร ซึ่งไทยก็เป็นหนึ่งในพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาที่เข้าไปช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1945 โลกได้เข้าสู่ยุคสงครามเย็นที่เป็นการปะทะกันระหว่างโลกเสรีประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกากับโลกคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียต ซึ่งทั้งสองประเทศต่างแข่งขันแย่งเขตอิทธิพลและสถาปนาเป็นประเทศอภิมหาอำนาจอันดับหนึ่ง ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ซึ่งการที่สหรัฐอเมริกาเลือกไทยเป็นพันธมิตรสำคัญในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์อันเนื่องจากลักษณะเฉพาะทางภูมิรัฐศาสตร์ของไทย ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองของไทยที่คณะทหารได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งภายหลังการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน ค.ศ. 1947 และรัฐประหาร 6 เมษายน ค.ศ. 1948 ส่งผลให้จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยรัฐบาลจอมพล ป. ได้มีการปรับตัวตามสถานการณ์

โดยการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1949 โดยหวังว่าจะได้รับประโยชน์จำนวนมหาศาลในการพัฒนากองทัพบกให้ทันสมัยตามแบบสหรัฐอเมริกา ขณะที่สหรัฐอเมริกาเองก็คิดว่ากองทัพบกกับรัฐบาลจอมพล ป. เท่านั้นที่จะเป็นกำลังสำคัญในการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ ทำให้สหรัฐอเมริกาได้ทุ่มงบประมาณมหาศาลให้กับไทยเป็นปราการด้านหน้าในการต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลจอมพล ป. ได้ตอบสนองต่อสหรัฐอเมริกาโดยการส่งกำลังทหารเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลีในปี ค.ศ. 1950 และตามมาด้วยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต้ในปี ค.ศ. 1954 ทั้งนี้ การเข้าเป็นสมาชิกซีโต้ของไทยถือเป็นก้าวสำคัญที่นำพาไทยเข้ามาอยู่กับค่ายโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐอเมริกาโดยสมบูรณ์ ซึ่งสหรัฐอเมริกาเองก็ได้สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาประเทศให้กับไทยผ่านโครงการต่างๆ จำนวนมาก เช่น โครงการตัดถนนหลวง และโครงการชลประทาน เป็นต้น (Fineman, 1997, p. 66, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 207-219, 222-226) เมื่อเข้าสู่ยุครัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองในปี ค.ศ. 1958 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกามีความแนบแน่นเพิ่มมากขึ้นผ่านการออกแถลงการณ์ความสัมพันธ์และความร่วมมือทางด้านความมั่นคงที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาหรือแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสก์ ในปี ค.ศ. 1962 โดยสหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางทหาร สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมระบบทหารของไทย เมื่อเข้าสู่รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรที่ขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองในปี ค.ศ. 1963 สหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนงบประมาณพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อไม่ให้ไทยตกเป็นบริวารของลัทธิคอมมิวนิสต์ (Bumrungsuk, 1985, pp. 77-78, กุลลดา เกษบุญชู มี๊ด, 2550, น. 109, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 293-294, ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2566, น. 183) ดังนั้น การกำหนดนโยบายการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของไทยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ยุครัฐบาลจอมพล ป. และตามมาด้วยการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมในยุครัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (ค.ศ. 1961-1966) และฉบับที่ 2 (ค.ศ. 1967-1971) เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางเสรีนิยมแบบสหรัฐอเมริกา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการสร้างระบบสาธารณูปโภค และการคมนาคมขนส่ง โดยสหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก

การกำหนดนโยบายการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของไทยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหรัฐอเมริกา

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสมัยที่ 2 ระหว่างปี ค.ศ. 1948-1957 ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างขั้นพื้นฐานของไทยที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาสนับสนุน และการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของไทยกับสหรัฐอเมริกาส่งผลให้ไทย

ได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ งบประมาณที่หลั่งไหลเข้ามาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัย ปฏิเสธไม่ได้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยนับจากนี้จะอยู่ในรูปแบบของเสรีนิยมทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก (อภิชาต สถิตนิรามัย, 2556, น. 18-29) อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1957 เกิดความผันผวนทางการเมืองขึ้นเมื่อรัฐบาลจอมพล ป. ถูกจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหาร ภายหลังการรัฐประหารจอมพลสฤษดิ์ได้เชิญนายพจน์ สารสิน ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต้ มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ การที่จอมพลสฤษดิ์ไม่ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้นเนื่องจากต้องการได้รับการยอมรับจากสหรัฐอเมริกาเพื่อให้สนับสนุนไทยต่อไปแม้ว่าจะเกิดความผันผวนเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นก็ตาม ซึ่งนายพจน์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีประมาณ 3 เดือน ก็มีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1957 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคสหภูมิและพรรคชาติสังคมซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่จอมพลสฤษดิ์ให้การสนับสนุนเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลและผลักดันให้พลโทถนอม กิตติขจร (ต่อมาดำรงตำแหน่งจอมพล) ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ขณะที่จอมพลสฤษดิ์ต้องบินไปรับการรักษาตัวที่สหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นเวลาหลายเดือน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลที่นำโดยพลโทถนอมไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง เกิดความขัดแย้งกันภายในพรรคร่วมรัฐบาล ประกอบกับตัวพลโทถนอมเองไม่มีความเด็ดขาดทางการเมือง ทำให้ในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ได้เดินทางกลับไทยและทำการรัฐประหารอีกครั้งในวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1958 และขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี ค.ศ. 1959 (ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 243, 247) ซึ่งท่าที่ของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ก็เหมือนกับรัฐบาลจอมพล ป. ที่ขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองเมื่อปี ค.ศ. 1948 กล่าวคือ สหรัฐอเมริการับรองรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ทั้งนี้เป็นความต้องการของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้ไทยเป็นพันธมิตรกับโลกเสรีและเป็นสมาชิกซีโต้ รวมถึงการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ทุกรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา (แถมสุข นุ่มนนท์, 2525, น. 12-13, ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2552, น. 187) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยที่ยังได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ในช่วงที่จอมพลสฤษดิ์เดินทางไปสหรัฐอเมริกาเพื่อรักษาตัวที่โรงพยาบาลวอลเตอร์รีด และได้เข้าพบปรึกษาหารือกับผู้นำระดับสูงของสหรัฐอเมริกาโดยมีเรื่องเจรจาอยู่ 2 เรื่องหลัก กล่าวคือ (1) นโยบายการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ได้เสนอวิธีการต่อต้านคอมมิวนิสต์เป็นที่พอใจให้กับประธานาธิบดีดไวต์ ดี. ไอเซนฮาวร์ (Dwight D. Eisenhower) และปรารถนาที่จะให้จอมพลสฤษดิ์นำไปใช้ต่อไปในไทย และ (2) การพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของไทย ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้เสนอหลักการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้แก่จอมพลสฤษดิ์ (อุกฤษฎ์ ปัทมานันท์, 2543, น. 10-11, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 282, ปิยะภพ เอนกทวีกุล, 2567, น. 137) การต่อต้านคอมมิวนิสต์และความสำคัญ

ของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่เน้นให้ระบบเศรษฐกิจไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิดและส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเจรจาระหว่างจอมพลสฤษดิ์กับผู้นำระดับสูงของสหรัฐอเมริกา ได้ถูกนำมาเป็นเป้าหมายสำคัญของการปฏิวัติวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1958 และนำมาสู่การกำหนดนโยบายของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ที่ให้ความสำคัญการกับการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานภายใต้รูปแบบเสรีนิยม และนโยบายการสกัดกั้นภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์

สาระสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดขึ้นในยุครัฐบาลจอมพลสฤษดิ์มีอยู่ 3 ประการ กล่าวคือ (1) นโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยมที่เน้นการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ, (2) มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกขึ้นโดยมีแนวทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ปรากฏอย่างเด่นชัดและยังคงอยู่ต่อไปจนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3, และ (3) มีการก่อตั้งหน่วยงานสำคัญทางด้านการวางแผนและกำกับดูแลแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติ คือ การก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งพัฒนาต่อมาจนถึงปัจจุบันคือสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ (National Economic and Social Development Board-NESDB) พร้อมกันนั้น มีการก่อตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือบีโอไอ (Board of Investment-BOI) ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนเพื่อให้เป็นจักรกลสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในสังคมเศรษฐกิจไทยสืบไป (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2543, น. 12) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงแนวทางการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ การเปลี่ยนแปลงแนวทางนโยบายเศรษฐกิจ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในเชิงสถาบันที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นแนวเสรีนิยมทางเศรษฐกิจดำเนินการภายใต้การทำงานทางนโยบายและความคิดอันใกล้ชิดระหว่างผู้นำในรัฐบาลไทยต่อเนื่องอย่างนานนับทศวรรษกับรัฐบาลและที่ปรึกษารัฐบาลสหรัฐอเมริกา และองค์การระหว่างประเทศที่สหรัฐอเมริกามีอิทธิพลอยู่คือธนาคารโลก (World Bank) (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2526, น. 77, อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2543. น. 13, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 267) รวมถึงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ที่บริหารประเทศยาวนานถึงปี ค.ศ. 1973 ได้ทำงานร่วมกันทั้งทางความคิดทางนโยบาย และการติดต่อเป็นการส่วนตัวกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกานับตั้งแต่รัฐบาลของประธานาธิบดีดไวต์ ดี. ไอเซนฮาวร์ (Dwight D. Eisenhower), จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy), และลินดอน บี. จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2526, น. 80-101) ในช่วงเวลาดังกล่าว ที่ปรึกษาคนสนิทของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาชุดต่าง ๆ ได้ทำงานร่วมกับผู้นำของทั้งสองประเทศทั้งในแง่การเดินทางเข้าพบนายกรัฐมนตรีของไทย การเดินทางเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจในไทย ทำรายงานเสนอแนะทางนโยบายต่อรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น นีล แมคเอลรอย (Neil McElroy) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสมัยประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ ได้เข้ามาสำรวจเศรษฐกิจไทยและได้ทำ

รายงานเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการลงทุนของเอกชนในไทยชื่อว่า Expanding private investment for Thailand's economic growth USOM (1959) ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องของผู้นำระดับสูงทางนโยบายของทั้งสองฝ่ายทำให้แนวทางการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลักที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของไทยทั้ง 3 ฉบับ พร้อมกับมีหน่วยงานหลัก ได้แก่ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ทำหน้าที่กำกับและบริหารแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้ไปสู่แนวทางเสรีนิยมอย่างมีประสิทธิภาพ (มัสแคต, 2536, น. 105, อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2543, น. 12-13) ทั้งหมดเป็นผลจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยซึ่งเริ่มตั้งแต่ในยุครัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในปี ค.ศ. 1948 ผลจากการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจของไทยส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ที่เกิดขึ้นในยุครัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ และจอมพลถนอม จึงเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางเสรีนิยมแบบสหรัฐอเมริกาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบสาธารณูปโภค และการคมนาคมขนส่ง ซึ่งสหรัฐอเมริกามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก โดยสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 มีดังนี้ ฉบับที่ 1 (ค.ศ. 1961-1966) เน้นการการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ สิ่งทอ การสร้างถนนตัดทาง ไฟฟ้า และระบบชลประทาน เป็นต้น และฉบับที่ 2 (ค.ศ. 1967-1971) ได้ยึดตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 โดยเน้นการลงทุนสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานต่อไป ด้วยการสร้างระบบเครือข่ายของการคมนาคมขนส่ง การชลประทาน และการกระจายการบริการแก่ชุมชนส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ การศึกษาและการพาณิชย์มากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีเรื่องที่เพิ่มเติมในแผนพัฒนาฉบับที่ 2 คือ การสนับสนุนการรักษาความมั่นคงของชาติ (นิรมล สุธรรมกิจ, 2551, น. 120, ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2552, น. 271-278, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 267-274)

ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีนิยมตามแบบฉบับสหรัฐอเมริกาทำให้สิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นจำนวนมากในรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร สิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นนั้นเป็นยุทธศาสตร์ทางทหารที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาในการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในสงครามเวียดนาม เพื่อใช้เป็นช่องทางลำเลียงอาวุธยุทโธปกรณ์ส่งไปยังกองทัพสหรัฐอเมริกาที่ประจำอยู่ในเวียดนามใต้ สิ่งก่อสร้างดังกล่าว เช่น ทางหลวงสาย 304 ถนนสายมิตรภาพไทย-สหรัฐอเมริกาที่มีการก่อสร้างเพิ่มเติมนับตั้งแต่เริ่มมีการก่อสร้างในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และสนามบินจำนวน 8 แห่ง (อู่ตะเภา, ตาคลี, โคราช, อุดรธานี, อุบลราชธานี, นำ้พอง, กำแพงแสน, และเชียงใหม่) เป็นต้น (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2552, น. 295-309, พวงทอง ภวัครพันธ์, 2556, น. 15-17, ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2556, น. 143-144, ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์, 2558, น. 47-50, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 307) ทั้งหมดคือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ประโยชน์

ได้ทั้งทางทหารและเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งถนน ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงและเดินทางไปมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มากขึ้น เป็นเครื่องแสดงถึงความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดระหว่างจุดประสงค์ทางการพัฒนากับการรักษาความมั่นคงของรัฐบาลทั้งสองและระหว่างโครงการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจกับทางการทหารของสหรัฐอเมริกาเป็นเวลายาวนาน สำหรับประเด็นหลักในนโยบายของไทยและความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ความสามารถในการเคลื่อนกำลังพลของไทย การคมนาคมเข้าสู่บริเวณที่อยู่ห่างไกล ฐานทัพสำหรับปฏิบัติการทางอากาศของสหรัฐอเมริกา และโครงการพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะภัยคุกคามความมั่นคงของไทยในสายตาของรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกาในยุคต่อมา ได้แก่ การคุกคามจากจีน ลาว พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และการขยายอิทธิพลของเวียดนามเหนือลงมาทางใต้ในสงครามเวียดนามเป็นสำคัญ (มัสแคต, 2536, น. 29-33, Fineman, 1997, pp. 150-152)

การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของไทยนับตั้งแต่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อเนื่องด้วยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร แสดงให้เห็นถึงการเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยที่ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การเข้าร่วมเป็นสมาชิกซีโต้ของไทยในปี ค.ศ. 1954 และแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสก์ ในปี ค.ศ. 1962 ที่เป็นการตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาที่ไทยจะดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกาตลอดไปโดยไม่สิ้นสุด ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ และรัฐบาลจอมพลถนอม จึงเลือกเดินยุทธศาสตร์ทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศที่อิงอยู่กับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ กล่าวคือ เลือกขยายบทบาททางทหารในการต่อต้านคอมมิวนิสต์มากขึ้นซึ่งเท่ากับเป็นการขยายนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาอยู่แล้ว ในเวลาเดียวกันรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ได้เลือกรับเอานโยบายเสรีนิยมทางเศรษฐกิจมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ในเวลาต่อมารัฐบาลจอมพลถนอมก็ดำเนินการสานต่อนโยบายเสรีนิยมทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ได้วางรากฐานไว้ ในที่สุดอิทธิพลของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาต่อนโยบายเศรษฐกิจของไทยได้พัฒนามาสู่ระดับสถาบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนซึ่งเกิดขึ้นและกำหนดนโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยมตามแนวทางที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ในช่วงทศวรรษ 1960 (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2543, น. 19, อภิชาต สถิตนิรามัย, 2556, น. 99-100)

ภายหลังการถึงแก่อสัญกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี ค.ศ. 1963 เข้าสู่ยุครัฐบาลที่นำโดยจอมพลถนอม กิตติขจร การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพลถนอมเกิดขึ้นในยุคที่ลินดอน บี. จอห์นสัน ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำลังมีนโยบายแผ่ขยายสงครามเวียดนามอย่างเต็มที่ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาจึงเป็นเรื่อง

ความร่วมมือในสงครามเวียดนามที่ทั้งสองประเทศจะให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงแห่งชาติพร้อมกับการพัฒนาชนบทควบคู่กัน การพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทั้งการสร้างถนน และระบบชลประทาน ยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่อง (แถมสุข นุ่มนนท์, 2525, น. 19-23) ก่อนที่จะมาถึงจุดเปลี่ยนสำคัญคือ การที่สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามเวียดนามเต็มรูปแบบในยุคประธานาธิบดีจอห์นสัน ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลในการทำสงคราม ส่งผลให้ภาวะเงินเฟ้อปรากฏชัด ในช่วงต้นทศวรรษ 1960 ภาวะเงินเฟ้อเพียง 2% เพิ่มเป็น 3% ในปี ค.ศ. 1967 4% ในปี ค.ศ. 1968 และ 6% ในปี ค.ศ. 1969 (Fineman, 1997, p. 235) แม้ว่าสหรัฐอเมริกายังคงยืนยันว่าจะเป็นพันธมิตรกับไทยโดยเฉพาะการเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม แต่การที่สหรัฐอเมริกาต้องใช้งบประมาณมหาศาลในสงครามเวียดนามนั้นส่งผลให้การสนับสนุนงบประมาณให้กับไทยต้องลดลง ประกอบกับการเริ่มหมดความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลจอมพลถนอมที่สืบทอดอำนาจทางการเมืองไม่ผ่านการเลือกตั้งนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1969 เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลจอมพลถนอมให้คงอยู่ โดยเปลี่ยนจากรัฐบาลเผด็จการทหารมาสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง แม้ว่าการสนับสนุนงบประมาณอาจจะลดลง แต่ความเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยยังคงดำเนินต่อที่ทั้งสองประเทศต่างจะได้ประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาใช้ไทยเป็นฐานทัพในการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนไทยก็ยังคงได้รับช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานที่มีการสนับสนุนงบประมาณที่ต้องลดลง (แถมสุข นุ่มนนท์, 2525, น. 24-25, กุลดา เกษบุญชู มี๊ด, 2550, น. 160, พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2561, น. 135)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาและไทย

สงครามเวียดนามมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสหรัฐอเมริกาในทางเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในสงครามเมื่อถึงปี ค.ศ. 1966 นั้นสูงถึงเดือนละ 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาอย่างสำคัญ กล่าวคือ ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่สามารถจะควบคุมได้ ประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน ที่ต้องการขับเคลื่อนทั้งนโยบายปฏิรูปและพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและนโยบายทำสงครามเวียดนามเต็มรูปแบบในเวลาเดียวกัน แต่จากการดำเนินมาตรการลดภาษี เพิ่มการใช้จ่ายเพื่อกิจการสวัสดิการและการใช้จ่ายเพื่อการทหารที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ในที่สุดแล้วการผลิตภายในประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเต็มที่ ผลก็คือภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ประธานาธิบดีจอห์นสันไม่ต้องการที่จะเพิ่มภาษี ด้วยเหตุผลส่วนหนึ่งเพราะไม่ปรารถนาที่จะให้ค่าใช้จ่ายในสงครามเป็นที่เปิดเผยทั่วไป แต่ในที่สุดเมื่อภาวะเงินเฟ้ออยู่ในภาวะที่ไม่อาจจะควบคุมได้ รัฐสภาก็เข้ามาแทรกแซงด้วยการตัดงบประมาณนโยบายเศรษฐกิจและปฏิรูปภายในประเทศ กล่าวได้ว่า ประธานาธิบดีจอห์นสันไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายทั้งสองประการในเวลาเดียวกันได้

ท้ายที่สุดนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ต้องหยุดชะงักลงอันเนื่องมาจากผลกระทบของสงครามเวียดนาม (วิวัฒน์ มุ่งการดี, 2533, น. 387-388, สุรัตน์ โหราชัยกุล, 2546, น. 196, จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 259-260) อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือผลกระทบทางการเมือง ในที่สุดแล้วก่อให้เกิดการสูญเสียความเห็นพ้องในแนวนโยบายต่างประเทศและสั่นคลอนความเชื่อมั่นของประชาชนสหรัฐอเมริกาที่มีต่อรัฐบาลและประธานาธิบดี เป็นที่ปรากฏในภายหลังเมื่อมีการเปิดเผยเอกสารลับของกระทรวงกลาโหมเมื่อปี ค.ศ. 1971 ประธานาธิบดีจอห์นสันมีแผนที่จะใช้วิธีการรุนแรงตอบโต้ต่อเวียดนามเหนือมาตั้งแต่ก่อนที่จะเกิดวิกฤตการณ์อ่าวตังเกี๋ยในปี ค.ศ. 1964 โดยเฉพาะในกรณีการขออำนาจจากรัฐสภาภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าว ประธานาธิบดีจอห์นสันจงใจที่จะไม่ให้รัฐสภาได้รับรู้รายละเอียด เช่น กรณีที่เรือพิฆาตที่ถูกโจมตีตามที่ได้กล่าวอ้างนั้นได้เข้าไปปฏิบัติงานจารกรรมในน่านน้ำดังกล่าว เพื่อรัฐสภาจะได้อนุมัติให้ประธานาธิบดีจอห์นสันมีอำนาจอย่างเต็มที่ในการทำสงครามเวียดนามเต็มรูปแบบ การกระทำเช่นนี้ต่อมาก่อให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร และนำไปสู่การเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นของรัฐสภาในการควบคุมการดำเนินงานของประธานาธิบดีในยุคต่อจากประธานาธิบดีจอห์นสัน ดังนั้น การเข้าสู่สงครามเวียดนามทำให้ต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลในการทำสงคราม ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจในที่สุดไม่สามารถจะควบคุมได้ และการดำเนินนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ก็ไม่สามารถทำได้พร้อมกับการทำสงครามเวียดนามในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ไม่อาจจะนำความสำเร็จมาสู่ทั้งนโยบายเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (วิวัฒน์ มุ่งการดี, 2533, น. 388, จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 260) และในปี ค.ศ. 1969 ประธานาธิบดีจอห์นสันประกาศหยุดทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือและออกแถลงการณ์ว่าจะไม่ลงสมัครเข้ารับเลือกตั้งประธานาธิบดีในสมัยที่ 2 เป็นการแสดงให้เห็นถึงท่าที่ของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการยุติสงครามเวียดนามโดยเร็ว ในเวลาต่อมา ริชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้ประกาศหลักการอย่างชัดเจนที่เรียกว่า “หลักการนิกสัน” (Nixon Doctrine) ที่เกาะกวม ฟิลิปปินส์ มีสาระสำคัญ กล่าวคือ ให้สงครามเวียดนามเป็นเรื่องที่เวียดนามต้องจัดการเอง (Vietnamization) แสดงให้เห็นถึงการลดบทบาทในการสนับสนุนไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานและการสกัดกั้นภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา (จักรี ไชยพินิจ, 2562, น. 261-262)

ในขณะที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในไทย จากการสนับสนุนงบประมาณของสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นผลให้ค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ เพิ่มตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้รายได้ประชาชาติโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้น และอุตสาหกรรมหลายสาขาขยายตัว เช่น อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ การบริหารขนส่ง รวมถึงอุตสาหกรรมภาคพาณิชยกรรมอื่น ๆ เป็นต้น ทำให้เงินตราระหว่างประเทศเข้าเพิ่มขึ้น สหรัฐอเมริกาใช้เงินระหว่างปี ค.ศ. 1964-1969 ประมาณ 20,000 ล้านบาท หรือเท่ากับประมาณผลผลิตรวมของชาติกว่าร้อยละ 50

แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย การเพิ่มผลผลิตประชาชาติดังกล่าวไม่ได้เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจไทยโดยตรง แต่เป็นผลจากการใช้จ่ายด้านการสงครามของสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ รายได้เหล่านี้แม้จะมีการกระตุ้นให้เงินตราระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น แต่ก็นำไปสู่ความต้องการสั่งสินค้าเข้ามากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวจึงมักมีแนวโน้มในการสั่งสินค้าเข้าสูง ทำให้ดุลการค้าระหว่างประเทศของไทยจึงประสบภาวะเสียเปรียบ และเกิดปัญหาการขาดแคลนเงินตราระหว่างประเทศซึ่งจะปรากฏในรูปความเสียเปรียบในดุลการชำระเงินและทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศลดปริมาณลง (แถมสุข นุ่มนนท์, 2525, น. 27-28, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 320)

ในส่วนผลกระทบทางการเมืองที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากกระแสต่อต้านรัฐบาลเผด็จการทหารที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงจอมพลถนอม กิตติขจร แม้ว่าในช่วงการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ในสงครามเวียดนามสหรัฐอเมริกาไม่สนใจว่ารัฐบาลไทยจะปกครองระบอบใดก็ตาม แต่ถ้ารัฐบาลสามารถให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการสกัดกั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ แล้วนั้นก็ยินดีให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แต่เมื่อสหรัฐอเมริกาล้มเหลวในการสกัดกั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ในสงครามเวียดนามอันเนื่องจากการถูกโจมตีครั้งใหญ่โดยกองกำลังเวียดกงและเวียดนามเหนือในปี ค.ศ. 1968 หรือที่เรียกว่า “การรุกตรุษญวนหรือตรุษเวียด” (the Tet Offensive) ซึ่งเป็นการโจมตีกองกำลังสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรในพื้นที่เวียดนามใต้ครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่การเกิดขึ้นของสงครามเวียดนาม เหตุการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อประชาชนสหรัฐอเมริกาที่ตระหนักว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่มีทางเอาชนะสงครามเวียดนามได้ นำมาสู่การประท้วงและต่อต้านสงครามเวียดนามที่ขยายวงกว้างขึ้นในสหรัฐอเมริกา (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2561, น. 129-130) ในขณะเดียวกันก็เกิดกระแสต่อต้านจักรวรรดิอเมริกาในสังคมไทยเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลไทยเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจขึ้นมาเนื่องจากการประกาศไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของประธานาธิบดีจอห์นสันในปี ค.ศ. 1969 และแนวโน้มการถอนกำลังทหารออกจากสงครามเวียดนาม ลักษณะดังกล่าวทำให้ความรู้สึกที่มั่นคงของผู้นำทหารไทยลดน้อยลง การลดปฏิบัติการในสงครามเวียดนามก็ทำให้ความรู้สึกไม่มั่งคงของไทยเพิ่มขึ้นด้วย พร้อมทั้งทำให้ผลประโยชน์ของผู้นำทหารไทยลดน้อยลงไปด้วย ดังนั้น เมื่อคณะผู้บริหารของสหรัฐอเมริกากำลังจะเปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดความไม่มั่นใจว่าสหรัฐอเมริกาจะดำเนินนโยบายต่างประเทศในรูปแบบเดิมดังที่ประธานาธิบดีจอห์นสันได้ดำเนินไว้หรือไม่ เพราะหากยุติสงครามเวียดนามก็จะส่งผลให้ไทยไม่มั่นใจ เนื่องจากไม่มีผู้ช่วยต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะเดียวกันฝ่ายไทยก็จะเสียผลประโยชน์เรื่องเงินช่วยเหลือทางด้านการทหารไปด้วย ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเองก็ไม่ต้องการให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงผู้นำ เพราะไม่ต้องการให้ส่งผลในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ช่วงก่อนที่ประธานาธิบดีจอห์นสันจะครบวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1969 สหรัฐอเมริกา

ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการสนับสนุนการตั้งพรรคการเมือง และต่อมาก็ให้การสนับสนุนการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1969 ผลการเลือกตั้งก็เป็นไปตามที่วางแผนที่สหรัฐอเมริกาและไทยได้ร่วมกันวางแผนไว้ คือ พรรคสหประชาไทย ที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าพรรคชนะการเลือกตั้งและเป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาลตามความต้องการของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายสหรัฐอเมริกา ผลที่สำคัญคือ จอมพลถนอมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแต่เป็นภายใต้บทบาทประชาธิปไตย (กุลลดา เกษบุญชู มี้ด, 2550, น. 166, ภูริ ฟูวงศ์เจริญ, 2563, น. 333-334) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจอมพลถนอมที่มาจากการเลือกตั้งกลายเป็นรัฐบาลที่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง เกิดความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคสหประชาไทย ทำให้การบริหารประเทศเกิดความล่าช้า รวมถึงความผันผวนจากภายนอกประเทศโดยเฉพาะการเปลี่ยนท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อสหรัฐอเมริกาถอนกำลังทหารออกจากสงครามเวียดนาม และเริ่มการแสดงความเป็นมิตรกับรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลจอมพลถนอมก็ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศตามสหรัฐอเมริกา จากความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศและความผันผวนจากภายนอกประเทศที่เกิดขึ้น และรัฐบาลพลถนอมเองก็ไม่สามารถปรับตัวกับระบอบประชาธิปไตยได้ ทำให้จอมพลถนอมตัดสินใจทำรัฐประหารตนเองในปี ค.ศ. 1971 กลับเข้าสู่การรัฐบาลเผด็จการทหารอีกครั้ง และการรัฐประหารตนเองของจอมพลถนอมในครั้งนี้ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1973 นำมาสู่การล่มสลายรัฐบาลจอมพลถนอมในที่สุด และตามมาด้วยการเรียกร้องให้มีการถอนฐานทัพสหรัฐอเมริกาในไทยหลังจากปี ค.ศ. 1973 (แถมสุข นุ่มนนท์, 2525, น. 30-31, พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2561, น. 134-136)

บทสรุป

การนำเสนอบทความนี้ทำให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและไทยช่วงทศวรรษ 1960 ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา คือ ลินดอน บี. จอห์นสัน และนายกรัฐมนตรีไทย คือ จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกาพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายที่เรียกว่า นโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ ส่วนไทยเป็นยุคการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมขั้นพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวนมากจากสหรัฐอเมริกา ทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของฉันทามติร่วมกันที่เรียกว่า “ฉันทามติแห่งเสรีนิยม” และ “การพัฒนา” เป็นสำคัญ นอกจากนี้ การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของไทย ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจไทยมีอัตราจากเติบโตที่สูงขึ้น เกิดสิ่งก่อสร้างที่เป็นยุทธศาสตร์ทางทหารที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาในการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ในสงครามเวียดนาม เพื่อใช้เป็นช่องทางลำเลียงอาวุธยุทโธปกรณ์ส่งไปยังกองทัพสหรัฐอเมริกาที่ประจำอยู่ในเวียดนามใต้ สิ่งก่อสร้างดังกล่าว เช่น การก่อสร้างทางหลวงสาย 304

การก่อสร้างถนนสายมิตรภาพไทย-สหรัฐอเมริกาที่มีการขยายถนนเพิ่มเติม และสนามบินจำนวน 8 แห่ง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่สงครามเวียดนามเต็มรูปแบบของสหรัฐอเมริกายุคประธานาธิบดีลินดอน บี. จอห์นสัน ทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมหาศาลส่งให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1969 อัตราเงินเฟ้อสูงถึง 6% ทำให้ประธานาธิบดีจอห์นสันไม่มีโอกาสที่จะผลักดันนโยบายการสร้างสังคมที่ยิ่งใหญ่ได้อย่างเต็มที่ และยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย คือ ก่อนที่ประธานาธิบดีจอห์นสันจะครบวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1969 สหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนการเลือกตั้งทั่วไปในต้นปี ค.ศ. 1969 รวมถึงลดการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ไทย แม้ว่าเศรษฐกิจของไทยที่สหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนมาก่อนหน้านี้จะทำให้เศรษฐกิจเพิ่มตัวสูงขึ้น แต่นับว่ามีผลดีในระยะสั้นและดูออกจะเป็นภาพลวงตาทางเศรษฐกิจอยู่มาก และการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สหรัฐอเมริกาเริ่มลดการสนับสนุนทางการทหารและถอนกำลังทหารออกจากสงครามเวียดนาม ทำให้ฝ่ายไทยก็จะเสียผลประโยชน์เรื่องเงินช่วยเหลือทางด้านการทหารไปด้วย ส่งผลให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนทางเศรษฐกิจและความมั่นคงที่ไทยเคยได้รับจากสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามเวียดนามร่วมกันจะต้องยุติการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนดังกล่าวในที่สุด

บรรณานุกรม

กุลลดา เกษบุญชู มี๊ด. (2550). **การเมืองไทยในยุคสฤษดิ์-ถนอม ภายใต้โครงสร้างอำนาจโลก**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 50 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย.

จักรี ไชยพินิจ. (2557). “ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาของวอลท์ วิทแมน รอสตาวกับบทบาทของประเทศมหาอำนาจ: ข้อถกเถียงเชิงปรัชญาสังคมศาสตร์.” **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย** 6,1 (มกราคม-เมษายน): 237-273.

จักรี ไชยพินิจ. (2562). **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัฐพล ใจจริง. (2563). **ขุนศึก ศักดินา และพญาอินทรี การเมืองไทยภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา 2491-2500**. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.

แถมสุข นุ่มนนท์. (2525). **ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2552). **การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2566). **เนื้อในระบอบถนอม: ความสืบเนื่องและเสื่อมถอยของเผด็จการทหาร พ.ศ 2506 ถึง 2516**. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.

นิรมล สุธรรมกิจ. (2551). **สังคมกับเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาประเทศไทย (พ.ศ. 2500-2545)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2556). **และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ : การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.

ปิยะภพ เอนกทวีกุล. (2567). **ทหารกับการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์. (2566). **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม

พวงทอง ภวัครพันธ์. (2556). **สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย.”** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

พวงทอง ภวัครพันธ์. (2561). **การต่างประเทศไทยในยุคสงครามเย็น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์. (2558). **กำเนิด “ประเทศไทย” ภายใต้เผด็จการ**. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภูริ ฟูวงศ์เจริญ. (2563). **การเมืองการปกครองไทย : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ (พ.ศ. 2475-2540)**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มัสแคต,โรเบิร์ตเจ.(2536).**สหรัฐอเมริกากับการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงในประเทศไทย**.

แปลจาก **Thailand and the United States : Development, Security, and Foreign Aid**. แปลโดย กุสุมาลย์ รชตะนันทน์, สัญฉวี สายบัว และติระพร บุนนาค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2550). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิวัฒน์ มุ่งการดี. (2533). **นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมร นิติทัณฑ์ประภาศ. (2553). **ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สรวิศ ชัยนาม. (2552). **จักรวรรดิอเมริกา : ประวัติศาสตร์แบบทวนกระแส อัตลักษณ์ ชีวอำนาจ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2551). **สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.

สุรัตน์ โหราชัยกุล. (2546). “นโยบาย ‘อภิมหาสังคม’ ของประธานาธิบดีจอห์นสัน : บทเรียนสำหรับการเมืองไทยในการแก้ไขปัญหาความยากจน.” **วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 34,1 (มกราคม-มิถุนายน): 154-208.

อนุสรณ์ ลิ่มมณี. (2555). **ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองยุคปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อภิชาต สถิตนิรามัย. (2556). **รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ จากกำเนิดทุนนิยมนายธนาคารถึงวิกฤตเศรษฐกิจ 2540**. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.

อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. (2526). **สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย (1960-1970).** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, ภาคความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.

อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. (2543). **การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสหรัฐอเมริกาต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไทย: 1960 และ 1990**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Berger, M. (2004). **The Battle for Asia: From Decolonization to Globalization**. London and New York: RoutledgeCurzon.

Bumrungsuk, S. (1985). **United States foreign policy and Thai military rule, 1947-1977. (Master’s Thesis)**. Cornell University, Faculty of the Graduate School.

Burns, J. M. (ed). (1968). **The Heal and To Build: The Programs of President Lyndon B. Johnson**. New York: McGraw-Hill.

Divine, R. (1979). **Since 1945: Politics and Diplomacy in Recent American History. (2nd ed.)**. New Jersey: John Wiley & Sons.

Fineman, D. (1997). **A Special Relationship: The United States and Military Government in Thailand, 1947-1958**. Hawaii: University of Hawaii Press.

Gowan, P. (1999). **The Global Gambel**. London: Verso.

Maland, C. (1979). "Dr. Strangelove (1964): Nightmare Comedy and the Ideology of Liberal Consensus." **American Quarterly Special Issue: Film and American Studies** 31,5: 697-700.

Rist, G. (2014). **The History of Development: From Western Origins to Global Faith**. (4th ed.). London: Zed Books.

Rostow, W. W. (1971). **Politics and the Stages of Growth**. Cambridge: Cambridge University Press.

Schulman, B. J. (1995). **Lyndon B. Johnson and American Liberalism: A Brief Biography with Documents**. New York: St. Martin's Press.

Received December 12, 204 ; Revised December 26, 2024 ; Accepted December 27, 2024

The Suitable Bureaucracy in Different Societies: Lessons and Solutions for Developing Knowledge Regarding the 21st Century Bureaucracy**

Sakonrat Jirarungruangwong*

Abstract

Societies in the 21st century are complex, diverse and dynamic. Therefore, it is impossible to create a bureaucracy that is suitable for all societies, but developing a suitable bureaucracy for various societies will face the problem of fragmented knowledge that makes it challenging to understand and apply such knowledge practically, potentially leading to the decline of the discipline similar to the past. Therefore, this article proposes a solution by using a comparative study approach to create models of relationships between factors and practices in the form of conditions to develop suitable Bureaucracy in different societies without facing the above issues.

Keywords: Bureaucracy in 21stcentury, comparative study, governance

* Lecturer, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Email: sakonrat.ji@rumail.ru.ac.th

** This article is a part of the research "Comparative Politics: Tactic and Adaptation in Bureaucratic Reform Studies"

Introduction: Lessons Learned from Studying the Development of Bureaucratic Knowledge

Knowledge about bureaucracy has always been a focus in the field of public administration. Bureaucracy is when state agencies play a significant role in achieving governmental goals. The knowledge related to bureaucracy can be classified into two types: the creation of universal theories that can be applied to any society and the detailed description or explanation of specific situations. From the perspective of the philosophy of social science, this distinction arises from differing ontologies or views of the nature of reality. The first type of knowledge has a foundational ontology, while the latter has an anti-foundational ontology1 . Reflecting on the development of bureaucratic knowledge from the inception of the discipline in 1887 to the present, it is clear that the ontological basis of various theories follows the pattern shown in Table 1.

Table 1: Changes in Ontology in Bureaucratic Theory Concepts

Period	Example Theories	Ontology
Traditional Public Administration (1887 – 1950)	Ideal Bureaucracy (Weber. 1922)	Foundation
Neoclassical Public Administrative (1950 – 1960)	Informal Bureaucracy (Gouldner, 1954; Crozier, 1964)	Anti-foundation
1980	New Public Management	Foundation
1990 - Present	Governance	Anti-foundation

Table 1 shows that the ontology of bureaucratic theory concepts alternates between foundation and anti-foundation. During the inception of the public

1 Foundation Ontology views reality as naturally existing, allowing the discovery of that reality and the creation of theories that can explain and predict phenomena. In contrast, anti-foundation ontology sees reality as dependent on human perception and interpretation, influenced by different environmental conditions across time and place. Therefore, it is impossible to create theories that can predict or explain phenomena under all conditions. This perspective further impacts the epistemology and methodology of subsequent studies.

administration field, which Bowornwathana (2012) refers to as the Traditional Public Administrative Paradigm (1887 – 1950), the ontology was of the foundation type. This period was characterized by a negative view towards value-based factors and aimed to establish universal principles of bureaucratic operation that could be applied in any society (Wilson, 1887; White, 1926). For example, Weber's (1922) concept of the ideal type of bureaucracy posits that a bureaucracy or administration that operates strictly according to rules, without incorporating the values of individuals within the organization, would be the most effective system for implementing political policies, regardless of who, where, or under what conditions.

Later, during the period from 1950 to 1960, which Bowornwathana (2012) refers to as the Neoclassical Public Administrative Paradigm, scholars questioned the belief in the universality of theoretical concepts. They began to see that for bureaucracy to work effectively, it needed to adapt to changes in the environment or the conditions of the relevant situation. There was a shift in emphasis towards value-based factors such as beliefs, culture, and informal traditions, which were seen as having a more significant impact on the behavior of individuals in an organization than structure or regulations (Gouldner, 1954; Crozier, 1964, as cited in Bowornwathana, 2012, pp.69-73). These factors vary according to place and time, making it impossible to create universally applicable bureaucratic theories. This perspective aligns with an anti-foundation ontology.

However, the group of ideas that believes in the appropriateness of theory with environmental conditions faced another type of challenge in the study. Bowornwathana noted that an "identity crisis" occurred within the Neoclassical Public Administrative Paradigm (1950 – 1960). This crisis meant that the discipline was confused, stagnant, and declining in popularity because it could not propose widely accepted solutions to societal problems among scholars (Bowornwathana, 2012, p.126). This led to the behavioral revolution after 1960, which viewed the study of political science and related fields as overly descriptive and overly focused on values in the study. As a result, the knowledge obtained lacked credibility and could not be practically applied.

After the behavioral revolution, studies in the field of public administration began incorporating scientific methods and knowledge from other fields of administration into the study of bureaucracy (Waldo, 1975, pp.58-62). The goal

was to create universal or scientifically-based theories in line with the behavioral science trends of that period. This crystallized into the New Public Management movement in the 1980s, which proposed applying business administration concepts to public sector organizations. This period saw a return to a foundational ontology, which believes in the universality of concepts. Research by the OECD, Osborne, and Gaebler (1992, pp.325-328) concurred that the shift towards an "entrepreneurial government," which emphasizes steering rather than rowing, was essential for addressing bureaucratic issues globally.

The ontology of knowledge about bureaucracy returned to an anti-foundation nature after 1990 with the emergence of the "governance" concept. This shift arose from questioning the universality of New Public Management theories (Hood, 1991), specifically whether they could truly be applied in diverse social environments. Additionally, there was criticism regarding the overemphasis on business administration tools, which neglected the differences between public and private sector management. This approach overlooked important values in political science, such as citizenship and democracy (Denhardt, 2000).

Even though the governance concept is currently famous for developing or reforming Bureaucracy, there are criticisms regarding the ambiguity in its definition and the precise scope of governance. In the fields of political science and public administration, there is a consensus that governance aims to transform public administration into a collaborative effort between central government and other societal sectors, distinguishing it from traditional "government." Nevertheless, the term can have broad and varying meanings when used by scholars from different disciplines, such as anthropology or economics (Dimitrova, 2020). Even within public administration, interpretations of the concept differ in practice according to social contexts. This issue has been discussed by early 21st-century scholars such as Peters and Savoie (1995), Rhodes (1996), and Bowornwathana (2008). Pollitt and Bouckaert (2011) noted that the current knowledge of bureaucratic reform lacks a mainstream concept.

Lessons from studying the development of knowledge about bureaucracy, from the inception of the field in 1887 to the Behavioral Science era, through the lens of the philosophy of social science, reveal that attempts to create universal theories with a foundation ontology applicable to all societies, are often

challenged by anti-foundation theories. These latter theories emphasize values and appropriateness to specific environments, developing knowledge to describe or explain the unique characteristics of particular situations in diverse societies. This leads to fragmented, less credible knowledge that is difficult to apply in practice, resulting in the field's decline. Consequently, there is a cyclical return to developing foundational knowledge, as illustrated in Figure 1.

Figure 1: The Cycle of Ontology in Knowledge about Bureaucracy

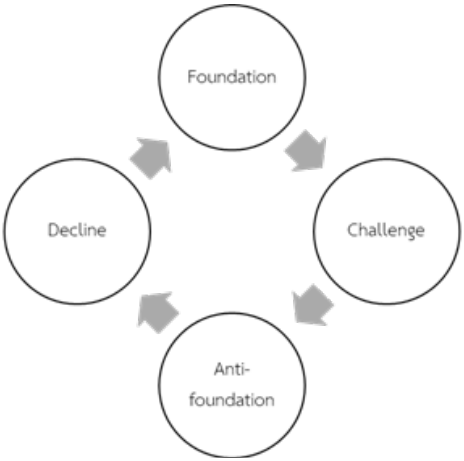

The problems currently emerging in studying public management concepts may signal a return to this cyclical pattern. This article aims to propose a feasible study approach as a solution to prevent the decline in the development of knowledge about bureaucracy, similar to what happened during the Behavioral Science era.

Solution for Developing Knowledge in the 21st Century

Knowledge with foundation and anti-foundation ontologies each has its strengths and weaknesses. They are adhering strictly to one ontology while altogether rejecting the other, which leads to disputes and subsequent decline. Therefore, we should learn from and seek solutions for developing knowledge about bureaucracy by leveraging the strengths of both perspectives while also

considering the limitations imposed by their weaknesses. Popper's viewpoint suggests that creating universal laws through causal correlations in social sciences is not feasible, as social phenomena involving humans have brief regularities2 and are constantly changing. However, this does not imply that phenomena occur so randomly that they cannot be studied at all. Human decision-making is constrained by choices influenced by environmental conditions and values. Thus, predicting trends in phenomena using "probabilistic laws" is possible by studying these environmental conditions and values (Thornton, 1997).

Popper's proposal offers a perspective that can reduce the conflict in knowledge creation between foundation and anti-foundation ontologies. This view aligns with the opinions of 21st-century scholars on the development of public administration knowledge. Understanding the complex nature of public administration requires an interdisciplinary approach, incorporating concepts and methods from various fields. This includes knowledge and techniques from both natural sciences and social sciences, using evidence from empirical studies and values. It involves collecting both quantitative and qualitative data to test hypotheses, build theories, or conduct in-depth analyses to understand different phenomena (Nyadera & Islam, 2022)

One approach that embodies this interdisciplinary nature is "Comparative Public Administration" (CPA). CPA is a multidisciplinary study that applies techniques from natural sciences to compare similarities to differences and successes to failures in public administration across various societies. It utilizes quantitative and qualitative research methods, as well as comparative techniques and causal relationships between different variables, encompassing empirical factors and values (Nyadera & Islam, 2022). This approach mitigates the weaknesses of descriptive studies commonly used in social sciences, making developing knowledge or theoretical concepts in public administration more profound, realistic, and credible. As Newton and Van Deth (2010, p.1) argue, comparative study is essential in political science because we cannot understand ourselves without knowledge of others, and we cannot understand others without knowledge of the history, institutions, culture, and context behind them.

2 The fact that such relationships can be empirically proven to occur in all cases under the same conditions.

Comparative Public Administration in the 21st century, as discussed here, refers to studies conducted after the decline of comparative public administration before 1976. Contemporary comparative public administration has tried to address the shortcomings and issues of earlier approaches, which were criticized during that period. Additionally, many problems have been resolved due to political, economic, and social changes in the 21st century. Issues such as the high costs of conducting studies and difficulties in collecting data abroad, which led to most theories being developed through seminars rather than actual data collection (Balutis, 1973, pp.3-13), have been mitigated by globalization and advancements in information technology. There has been an increase in primary research and case studies from various societies that are more accessible and applicable compared to the past. Fitzpatrick (2011, p.821) emphasizes the importance of utilizing diverse contemporary studies and research, including experimental, descriptive, and survey-based works, drawing from reliable quantitative databases and in-depth qualitative information. This integration of various methods, concepts, and theories from other social science disciplines in comparative analysis will contribute to the creation of new knowledge in the field of public administration.

The increased availability and accessibility of academic work from various countries and societies in the 21st century help address the issues of perceiving comparative public administration as a tool of American colonialism and the problem of focusing solely on theories and models applicable only to the Western world, as noted by Heady (1978, pp.358-365). Besides the changing roles of major powers and international relations, a significant reason for this problem relates to the early weaknesses of comparative public administration studies, which often emphasized formal interactions and neglected the consideration of informal environmental and cultural factors influencing human behavior. These informal factors are challenging to study and vary across societies, leading to findings that lack robustness and are challenging to apply in other countries (Springer, 1976). Efforts to study, understand, and apply academic work from other societies demonstrate an increased emphasis on cultural factors such as values, traditions, and mindsets, which significantly influence social phenomena (Jirarungruangwong, 2021). This emphasis is a crucial focus in contemporary comparative public administration. Additionally, academic work conducted by scholars from within those

societies, who have a deeper understanding of their own culture, tends to be richer in information compared to studies conducted by foreign scholars with different cultural backgrounds. Heady (2001) points out that one obstacle in comparative studies is researchers' value and cultural bias, which can lead to the neglect of unique characteristics of non-Western societies.

Current comparative public administration studies provide a platform for scholars to explore different environments and social contexts, whether institutional, administrative, or cultural (Onder & Nyadera, 2020). This approach combines the strengths of foundation ontology, offering reliability and coherence of knowledge by creating "probabilistic laws" to predict trends in line with Popper's perspective. This reduces the chaos and fragmentation often associated with anti-foundation ontology. Simultaneously, it leverages the strengths of anti-foundation ontology by ensuring that the knowledge can be effectively applied to develop or solve problems within various societies. This addresses the shortcomings of Foundation ontology, which often overlooks the importance of context, environment, and societal values

Application in the Development of Bureaucratic Knowledge

As mentioned in the first part, a significant issue in the study of governance in the 21st century—a popular concept for developing or reforming Bureaucracy—is the broad and often vague definitions and boundaries of governance. Although there is consensus in political science and public administration about the goals of these changes, this vagueness leads to the fragmentation of knowledge and diverse interpretations of how to implement these concepts in practice. This issue could signal the decline of bureaucratic studies, a concern raised by many scholars since the early 2000s. For instance, Peters and Savoie (1995) categorize governance models into four types: market, participatory, flexible, and deregulated. Each type differs in organizational structure, management, policy formulation, and perspectives on public interest. Additionally, governance has been interpreted in various other ways, such as new public management, good governance, cybernetic social systems, self-regulating networks (Rhodes, 1996), new public service (Denhart, 2000), ethical interpretations, royal virtues, Thaksin regime, democracy (Bowornwathana, 2008), and AI-based governance (Kuziemski & Misuraca, 2020).

This problem persists and seems to be worsening due to the increasing complexity of societal changes affecting governance. Governance involves interactions and cooperation among various institutions impacted by these societal changes. Structurally, various forms of collaborative network organizations have emerged at multiple societal levels, from local organizations, districts, provinces, and regions to national and international cooperation groups. Rosenau (2021) argues that the study of public administration in the 21st century should not be confined to state and inter-state levels but should include micro-level analysis. Furthermore, values have shifted towards greater openness and acceptance of cultural and ideological diversity. This includes citizenship, participation, civil society, transparency, and social accountability (Ayhan & Önder, 2017). Additionally, the impact of technological advancements and artificial intelligence (AI) has enhanced the ability of individuals to access, search, process, and transmit information quickly and cost-effectively, which is another factor influencing current governance practices (Kuziemski & Misuraca, 2020).

The term “governance” is now used more broadly by scholars from disciplines beyond political science and public administration (Dimitrova, 2020). This widespread use complicates the study and understanding of the core concepts and propositions of governance due to the dispersal of knowledge. It also confuses translating theoretical concepts into practical methods or details, creating a significant gap between theory and practice. This gap is a current issue, as noted in studies on the politics of bureaucratic reform. For example, Bowornwathana and Wescott (2008), as well as Dahlström and Lapuente (2022), observe that political considerations and the interests of stakeholders often have a more significant influence on practical changes in Bureaucracy than academic principles or rationality.

This article proposes to address the issues mentioned above by applying a comparative study method to develop knowledge related to Bureaucracy. This approach emphasizes the differences in environments and values across different societies and connects this knowledge into flexible probabilistic laws, as suggested by Popper. It focuses on studying the “conditions” in the manner of Contingency Theory to organize and integrate knowledge into a cohesive whole, as illustrated in Figure 2.

Figure 2: Proposal for Developing Bureaucratic System Knowledge Using Comparative Methods

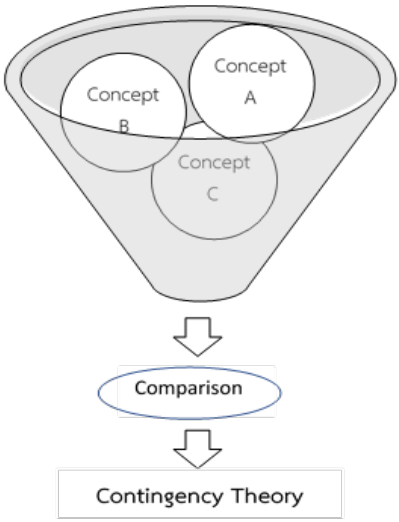

	Practice Guideline A	Practice Guideline B	Practice Guideline C
Structural Factors	*Condition 1*	*Condition 2*	*Condition 3*
Value Factors	*Condition 4*	*Condition 5*	*Condition 6*
Other Factors	-	-	-

Figure 2 illustrates the creation of knowledge by analyzing diverse and scattered concepts based on differences in dimensions such as place and time (who/where/when). This involves breaking down management issues, such as organizational structure and personnel management (what), to understand the proposed practices of these concepts (how) through comparative methods. The various components are then integrated into a unified whole, using the contextual conditions of society, including institutional structures and values (why).

The proposed method for creating knowledge about Bureaucracy builds on the approaches of comparative bureaucratic reform and comparative governance studies. These fields aim to study the functioning of Bureaucracy within different societies' diverse and varied contexts, considering factors such as history, economy, society, and politics. The goal is to compare these models' effectiveness while considering these factors (Heady, 2001; Önder & Nyadera, 2020; Jirarungruangwong, 2023). This approach adheres to the principles of development administration, a branch of comparative public administration. It posits that different societies and civilizations must develop their administrative strategies based on their unique attitudes and values within organizational systems and bureaucracies (Loveman, 1976). Therefore, development should occur gradually, leveraging internal potential through trial and error and adjusting to conditions, opportunities, and environments. Knowledge from other societies' successes or failures can serve as "lessons" rather than goals or models. Kennedy (2013, p.162) argues that considering other societies' experiences improves decision-making about adapting theories or practices to one's society, leading to more successful administrative development than planning based on external factors, such as using developed countries' models as templates, aiming to achieve development that progresses in a unified direction according to the steps outlined in these concepts (Bendor, 1976). Additionally, what one society values at a given time may be irrelevant or unimportant in another. Studying only the concepts or theories of other societies provides understanding under specific conditions, and this contextual difference is crucial. This is why developmental theories from developed countries cannot adequately explain the administrative systems in developing countries (Riggs, 1969).

Examples of factors that should be considered for comparison and related to practice guidelines from various reform theories are shown in Table 2

Table 2: The factors affecting public administration

Factor	Condition
Central Administration	
State Structure	Single State/ Federation/ Confederation
Government Structure	Parliament/President
Command Structure	Robust/Vulnerable
Provincial Government Agency	Significantly/Slightly Robust/Vulnerable
Internal And External Coordination Process	Significantly/Slightly
Transparency	Significantly/Slightly
Audit	Robust/Vulnerable
Independent Entity	Significantly/Slightly Robust/Vulnerable
Political Culture	Liberal/Conservative
Administrative culture	Involved/Uninvolved
Local Government Agency Budget Authority	Significantly/Slightly
Political Authority	Significantly/Slightly
Form	Committee/Mayor/Manager
Source	Appointment/Election
Policy Decision-Making Process	Existing/None
Supervision from Central Administration	Significantly/Slightly
Form of Decentralization	Authority Distribution/Authority Delegation/Authority Transfer/State-Owned Enterprises Privatization

Table 2: The factors affecting public administration (Continue)

History Colonization	Colonized (Period) / Uncolonized
Centralized Bureaucracy	Significantly/Slightly
Stakeholders in The Bureaucracy	Aristocrat/Military/Technocrat
Role of The Military in The Bureaucracy	Dominant/Influential/Slightly Involved/ Uninvolved
Relationship between Politics And Bureaucracy	Dominant/Influential/Slightly Involved/ Uninvolved
Political Ideology	Nationalism/Religion/Socialism/None
Legal Structure Constitution	Written/Unwritten/Combined
Source of Law	Military/Public
Law Stability	Significantly/Slightly
Court system	Robust/Vulnerable
Government Officer Management Bureaucracy	Career Based/Position Based
Ratio of Government Officer/Other Types of Employment	Significantly/Slightly
Selection/promotion	Seniority System/Merit System/Patronage/System Justified /Unjustified
Nationwide Employment Assessment Test	Existing/None
Political Influence	Significantly/Slightly
Social Status	Honorable/Non-Honorable

Table 2: The factors affecting public administration (Continue)

Civil Society Organization Size	NGO Member/Volunteer/Employment
Institutionalization	Robust/Vulnerable
Relationship with The Government	Significantly/Slightly
Political Influence	Significantly/Slightly
Source of Income	Government Funding/Donation/Personal Income/Fundraising/Membership Fee/Loan
Social Status	Honorable/Non-Honorable
Reform Philosophy Concept	NPM/Governance
Policy Importation	Adaptation/Adoption
E-Government	Existing/None
Artificial Intelligence (AI)	Existing/None

Source: Adapted from M. Önder et al. (2022), A Framework for Comparative Analysis: Public Administration Across the Globe, The Palgrave Handbook of Comparative Public Administration (pp.69-72)

Therefore, despite a large and continually growing body of research and studies related to Bureaucracy or governance in various societies, which may lead to differing or conflicting ideas, theories, and proposals, understanding and applying them in practice can be challenging. This could lead to confusion in the field and its decline, as seen in the lessons from the 1950s and 1960s. However, this does not mean these proposals are inherently right or wrong. The differences arise from varying study contexts, making the resulting divergence not a crisis but an opportunity to create new knowledge and revise existing knowledge that has been falsified in the 21st century, a key characteristic of "science" emphasized by Popper (Smith, 2000, p.11). Using comparative methods

to understand the contextual conditions of societies that generate such knowledge, other public administration theories can be integrated to explain and construct models of the relationship between practices and contexts.

Conclusion

This article addresses the current challenges in studying governance in the 21st century, which closely resemble past issues in developing bureaucratic knowledge. The ongoing cycle of contention and decline alternates between creating universal and context-specific knowledge for each society. Presently, research and studies related to bureaucracy or governance are fragmented due to differences or contradictions in the content or practical proposals of each society's theories, even if they share common goals. This makes it difficult to understand and apply this knowledge in practice. The differences arise from the varying contexts of the studies, not from the correctness or incorrectness of the theories. The article proposes a way to turn the current crisis into an opportunity for creating new knowledge and improving existing knowledge. This can be achieved by employing comparative methods to understand the contextual conditions and build models of relationships between context and practice in the form of flexible rules as suggested by Contingency Theory. This approach aims to integrate the fragmented knowledge by finding coherence in contradictions, order in disorder, and continuity in change. These elements are essential for studying governance in the 21st century, as Rosenau (2021) highlighted.

Reference

Balutis, A. P. (1973). “Normative Aspects of Comparative Administration.” **Journal of Comparative Administration**, 5(1): 3-13.

Bendor, J. (1976). “A Theoretical Problem in Comparative Administration.” **Public Administration Review**, 36(6): 626-631.

Bowornwathana, B. (2008). Importing governance into the Thai policy: Competing hybrids and reform consequences. In Bowornwathana, B.& Wescott, C. (Eds.), **Comparative Governance Reform in Asia: Democracy, Corruption, and Government Trust** (pp.5-20). Emerald Group Publishing Limited.

Bowornwathana, B. (2012). **ratthaprasās̄anasās̄at : thritsadī læ nǣo kān s̄uksā (khō . sō . nụngphanpǣtrō ipǣtsipčhet - khō . sō . nụngphankāorō ičhetsip) sipčhet edition**. [Public Administration: Theory and Study (1887-1970) 17th edition] Bangkok: Chulalongkorn University Printing.

Bowornwathana, B., & Wescott, C. (Eds.). (2008). **Comparative Governance Reform in Asia: Democracy, Corruption, and Government Trust**. Emerald Group Publishing Limited.

Dahlström, C., & Lapuente, V. (2022). “Comparative bureaucratic politics.” **Annual Review of Political Science**, 25: 43-63.

Denhardt, R. B. & Denhardt, J. V. (2000). “The New Public Service: Serving Rather Than Steering.” **Public Administration Review**, 60(6): 549-559.

Dimitrova, A. L. (2020). “Grand challenges in studying comparative governance.” **Frontiers in Political Science**, 2(3). https://doi.org/10.3389/fpos.2020.00003.

Fitzpatrick, J., Goggin, M., Heikkila, T., Klingner, D., Machado, J., & Martell, C. (2011). “A new look at comparative public administration: Trends in research and an agenda for the future.” **Public Administration Review**, 71(6): 821–830.

Goodnow, F. J. (1900). **Politics and Administration: A Study in Government**. New York: Macmillan.

Heady, F. (1978). “Comparative Administration: A Sojourner’s Outlook.” **Public Ad ministration Review**, 38(4): 358-365.

Heady, F. (2001). **Public administration: Comparative perspective**. Marcel Dekker Inc.

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? In Shafritz, J. M. & Hyde, A.

C. (Eds.), **Classics of public administration 5th edition**. (pp.503-516) USA: Thomson Wadsworth.

Jirarungruangwong, S. (2021). "Generating people's participation and accountability of the government in Thailand: cultural impact of power distance." **Jour nal of East Asian and ASEAN Studies**, 21(1): 1-22.

Jirarungruangwong, S. (2023). "Introducing the Study of Bureaucratic Reform by Comparing Problems and Solutions: Example of Government and Gover nance." **Political Science Critique**, 10(1): 1-22.

Kennedy, S. S. (2013). "Context matters: Pedagogy and comparative public admin istration." **Hrvatska i komparativna javna uprava**, 13(1): 161–174.

Kuziemski, M., & Misuraca, G. (2020). "AI governance in the public sector: Three tales from the frontiers of automated decision-making in democratic settings." **Telecommunications policy**, 44(6), 101976. https://doi.org/10.1016/j.tel pol.2020.101976.

Loveman, B. (1976). "The Comparative Administration Group, Development and Antidevelopment." **Public Administration Review**, 36(6): 616-621.

Newton, K., & Van Deth, J. W. (2010). **Foundations of comparative politics: Democra cies of the modern world.** (2nd Edition). Cambridge University Press.

Nyadera, I. N., Onnder, M. & Islam, Md. N. (2022). **Palgrave Handbook of Comparative Public Administration: Concepts and Cases**. Palgrave Macmillan.

Önder, M. & Nyadera, I. N. (2020). Comparative administrative cultures between developed and developing countries. In Farazmand, A. (Ed.), **Global ency clopedia of public administration, public policy, and governance** (pp.1-6). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-31816-5_3902-1

Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). **Reinventing government**. New York: Penguin Press.

Ostrom, V. (2008). **The intellectual crisis in American public administration**. Univer sity of Alabama Press.

Peters, B. G., & Savoie, D. J. (1995). **Governance in a changing environment (Vol. 2)**. McGill-Queen's Press-MQUP.

Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2011). **Public Management Reform: A Comparative Anal ysis – New Public Management, Governance, and the Neo–Weberian State 3rd Edition**. Oxford: Oxford University Press.

Rhodes, R. A. W. J. P. s. (1996). "The new governance: governing without govern ment." **Political Studies**, 44(4): 652-667.

Riggs, F. W. (1969). "Bureaucratic Politics in Comparative Perspective." **Journal of Comparative Administration**, 1(1): 1-38.

Rosenau, J. N. (2021). Governance in the Twenty-first Century. In Mills, K. & Stiles, K. (Eds.), **Understanding Global Cooperation** (pp. 16-47). Brill.

Smith, P. K. (2000). Philosophy of Science and Its relevance for the Social Science. In Burton, D., **Research Training for Social Scientists**. London: Sage.

Springer, J. F. (1976) "Empirical Theory and Development Administration: Prologues and Promise" **Public Administration Review**, 36(6): 636-641.

Thornton, S. (1997). **Karl popper**. Retrieved April 19, 2024, from https://plato.stan ford.edu/entries/popper/

Weber, M. (1922). Bureaucracy. In Shafritz, J. M. & Hyde, A. C. (Eds.), **Classics of public administration 5th edition**. USA: Thomson Wadsworth.

Weber, M., Henderson, A. M., & Parsons, T. (1947). **The theory of social and economic organization**. New York: Free Press.

White, L. D. (1926). **Introduction to the study of public administration**. Macmillan.

Wilson, W. (1887). The study of administration. In Shafritz, J. M. & Hyde, A. C. (Eds.), **Classics of public administration 5th edition**. (pp.22-34) USA: Thomson Wadsworth.

แนวทางการพิจารณาและการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษาของศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา

วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษาเป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิชาการจากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาทั่วไปทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มีโอกาสเสนอผลงานวิชาการเพื่อเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนวิทยาการโดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ในสาขารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การเมืองการปกครอง และเอเชียศึกษาในกรอบอาณาบริเวณศึกษา (Area Study)

ผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ เป็นต้น ต้นฉบับ (Manuscript) ที่ส่งพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยเผยแพร่ใน วารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณารอตีพิมพ์ในวารสารอื่น ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ตัดทอนจากผลงานวิจัยของผู้อื่น ไม่มีการคัดลอกหรือชักนำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา เรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer-reviewed) และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

คำแนะนำผู้แต่งสำหรับผู้ส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา (Author Guideline)

1. ประเภทของบทความที่รับพิจารณา

1.1 บทความวิชาการ

1.2 บทความวิจัย

1.3 บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ

1.4 บทความพิเศษ

2. รูปแบบการเขียนบทความ

2.1 ชื่อเรื่อง ให้พิมพ์ชื่อเรื่องบทความไว้กลางหน้ากระดาษ ทั้งชื่อเรื่องภาษาไทยและชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พร้อมใส่เครื่องหมาย ** และระบุ footnote ว่า บทความนี้เขียนขึ้นมาจากวัตถุประสงค์ใด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 ชื่อผู้เขียน ใส่ชื่อผู้เขียนบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องระบุคำนำหน้าชื่อ ไว้ด้านขวาสุด พร้อมใส่เครื่องหมาย * เพื่อระบุใน footnote ว่าผู้เขียนเป็นใคร ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี) ของผู้เขียนทุกคน อยู่สถานที่ใด (ในกรณีที่มีชื่อผู้เขียนหลายคน กรุณาระบุให้ครบทุกคน)

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ไม่เกิน 250 คำ)

2.4 คำสำคัญ (Keyword) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 5 คำ

2.5 บทนำ

2.6 เนื้อหา

2.7 บทสรุป

2.8 เอกสารอ้างอิง

3. การเตรียมต้นฉบับ

3.1 ให้ระบุชื่อผู้เขียน ยศหรือตำแหน่ง ที่อยู่หรือที่ทำงานที่สามารถติดต่อได้ พร้อมเบอร์โทรศัพท์ อีเมลและโทรสารที่สามารถติดต่อได้

3.2 ส่งต้นฉบับจำนวน 1 ชุด

3.3 พิมพ์โดยโปรแกรม Microsoft Word for Windows

3.4 ใช้อักษรแบบ TH SarabunNew ขนาด 16 โดยใช้กระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียวเท่านั้น

3.5 ระยะห่างระหว่างบรรทัดให้ใช้ single space ความยาวของบทความไม่น้อยกว่า 15 หน้าแต่ไม่เกิน 20 หน้า รวมเอกสารอ้างอิง

3.6 ใช้ระบบอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

3.7 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบบน (Top margin) 1” หรือ 2.54 เซนติเมตร
- ระยะขอบล่าง (Bottom margin) 1” หรือ 2.54 เซนติเมตร
- ระยะขอบซ้าย (Left margin) 1.5” หรือ 3.18 เซนติเมตร
- ระยะขอบขวา (Right margin) 1” หรือ 2.54 เซนติเมตร

4. การส่งต้นฉบับ

การส่งต้นฉบับสามารถทำได้หลายช่องทาง

4.1 ส่งต้นฉบับ 1 ชุด ไปยังกองบรรณาธิการวารสาร ศูนย์การเมือง สังคม และอาณาบริเวณศึกษา คณะรัฐศาสตร์ อาคารศรีศรัทธา ชั้น 3 ห้อง 314 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทรศัพท์ 02-310-8497 , 096-259-0036

4.2 ส่งทางอีเมลมายัง eascram@gmail.com โดยเขียนหัวข้ออีเมลว่า ส่งบทความ เรื่อง.....

4.3 ส่งทางออนไลน์ โดยเข้าไปสมัครและส่งต้นฉบับได้ด้วยตนเองที่ https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index

5. การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง

1) ให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความ ที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจระบุเลขหน้าของเอกสาร ที่อ้างด้วยก็ได้หากต้องการ

(ชื่อผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, น. 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006, p. 498-499)

2) ให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งภายใต้หัวข้อ เอกสารอ้างอิง สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ Reference สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) กรณีรายการเอกสารอ้างอิงภาษาไทย ให้แปลรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษต่อท้าย

รายการอ้างอิงภาษาไทย ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงมีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง.** ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์.

พรพิมล ตรีโชติ. (2542). **ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Huntington, S. (2003). **The Clash of Civilization and the Remaking of World Order**. New York: Simon & Schuster Paperbacks.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). “ชื่อบทความ.” **ชื่อวารสาร** ปีที่,ฉบับที่ (เดือน): หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

สมบัติ จันทรวงศ์. (2557). “คณาธิปไตยหรือประชาธิปไตยในอาเซียน: มุมมองของ Alexis de Tocqueville.” **วารสารเอเชียพิจาร ฉบับปฐมฤกษ์** 15,5: 23-63.

Chanrochanakit, P. (2011). “Deforming thai Politics As Read through Thai Contemporary Art.” **Third Text** 25,4: 419-429.

3. นิตยสารหรือหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์เผยแพร่). “ชื่อบทความ.” **ชื่อนิตยสาร/หนังสือพิมพ์** (วันที่ เดือนที่) : หน้า.

มูฮัมหมัดอิลยาส หญ้าปรัง. (2554). “จะเอายังไงกับภาคใต้?” **มติชน** (3 มิถุนายน): 15.

4. บทความจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี ที่สืบค้น จากชื่อเว็บไซต์.

สมชาย ภคภาสวิวัฒน์. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่าง AEC และประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน**. ค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.mfa.go.th.

5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือปริญญาดุษฎีบัณฑิต). ชื่อมหาวิทยาลัย, ชื่อคณะ, ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา.

Boroughs, B.B.S. (2010). **Social networking websites and voter turnout**. (Master’s thesis). Georgetown University, Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences.

ธีระพันธ์ ชนาพรรณ. (2548). **การจัดการการสื่อสารของคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1**.(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน,สาขาการสื่อสาร ภาครัฐและเอกชน.

*** หมายเหตุ ต้นฉบับบทความที่นำส่งจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์และคำแนะนำการเขียนที่กำหนดเท่านั้น จึงจะได้รับพิจารณาดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์สามารถดูรายละเอียดการจัดเตรียมต้นฉบับได้ที่ https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index

จริยธรรมในการพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน

2. ผู้นิพนธ์ต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งหากมีการระบุผลงานของผู้อื่นในต้นฉบับไม่ว่าด้วยการคัดลอกข้อความ (Quotation) การสรุปความ (Paraphrase)หรือการย่อความ(Summary) ต้องมีการอ้างอิง (Citation) ทั้งในเนื้อหา (In-text citation) และการเขียนรายการเอกสารอ้างอิงตอนท้าย (References) และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น

3. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำผู้แต่ง” หรือ “Author Guidelines”

4. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วมหรืออาสาสมัครหรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

5. ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารแล้ว

6. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้น ๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมาย และขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการพิจารณาบทความโดยอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และโดยปราศจากอคติด้านเชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา เพศ แนวคิดทางการเมือง และสถาบันที่สังกัด ต่อผู้นิพนธ์และบทความที่พิจารณาไม่ว่าด้วยกรณีใด

3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิพนธ์

5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน ไม่นำส่วนใดส่วนหนึ่งของข้อมูลต้นฉบับที่ตนเป็นผู้ประเมินไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหากไม่ได้รับความยินยอมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เขียนหรือความเห็นชอบจากบรรณาธิการ

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารกำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่อื่นได้รับรู้

แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา
ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วันที่.....

ชื่อ..... นามสกุล.....
ที่อยู่.....
.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
ขอสมัครสมาชิกวารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา

☐ รับวารสารรายปี 2 ฉบับ 360 บาท เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....
☐ รับวารสารรายปี 4 ฉบับ 700 บาท เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....
☐ รับวารสารรายปี 6 ฉบับ 1,000 บาท เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

พร้อมนี้ได้ชำระค่าสมาชิกเป็น ☐ เงินสด
☐ โอนเงินเข้าบัญชี ธนาคารทหารไทย สาขารามคำแหง ชื่อบัญชี “ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา ม.ร.” เลขที่บัญชี 156-2-27622-8

ลงชื่อ.....
วันที่.....

โปรดส่งหลักฐานและใบสมัครสมาชิกมาที่

ศูนย์การเมือง สังคมและอาณาบริเวณศึกษา คณะรัฐศาสตร์ อาคารศรีศรัทธา ชั้น 3 ห้อง 314
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 02-310-8497 , 096-259-0036
อีเมล eascram@gmail.com
เว็บไซต์ https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index

Guideline for manuscript submission.
Journal of East Asia and ASEAN Studies,
Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

Journal of East Asia and ASEAN Studies publishes academic articles from teachers, scholars, researchers, and graduate students in said fields, whether local or foreign, that fall in the scope of political science, international relations, public administration, sociology, anthropology, Asian study in scope of area study.

This journal seeks academic papers, for example, academic articles, research articles, review articles, and book reviews. Manuscripts submitted to Journal of East Asia and ASEAN Studies should be original contributions, not published by any other publication (except for research report and thesis), not be considered by any other publication at the same time, not a plagiarized work, not a shortened, or extracted from other people works, which could lead to misunderstanding in results of the research or study. All published articles must be reviewed by experts in related fields and approved by editorial boards.

Author Guideline

1. Type of manuscript

1.1. Academic article

1.2. Research article

1.3. Review article and book review

1.4. Special article

2. Manuscript template

2.1 Article name in Thai and English in the center of the paper. Use ** and specify the purpose of this article, both in Thai and English, in a footnote.

2.2 Author's name, both in Thai and English, without name title at the right side of the paper. Use * and specify the author's title, affiliated institution, and academic position (if applicable) in Thai and English in a footnote. If there is more than one author, please identify everyone.

2.3 Abstract in Thai and English, up to 250 words in length.

2.4 Specify the article's keyword in Thai and English, up to five keywords.

2.5 Introduction of the article.

2.6 Body of the article.

2.7 Conclusion of the article.

2.8 Reference materials of the article.

3. Manuscripts preparation

3.1 State author's name, title, academic position (if applicable), contactable address, email, telephone number, and Teletext.

3.2 One copy of the manuscript.

3.3 Use Microsoft Word program.

3.4 Use TH Sarabun New font size 16 on one-sided A4 paper.

3.5 Use single space option in line and paragraph spacing. Manuscripts must be between 15 - 20 pages, reference included.

3.6 References use APA (American Psychological Association) style.

3.7 Page Setup.

- Set paper's top margins to 1 inch or 2.54 cm.
- Set paper's bottom margins to 1 inch or 2.54 cm.
- Set paper's left margins to 1.5 inches or 3.18 cm.
- Set paper's right margins to 1 inch or 2.54 cm.

4. Manuscript submission

The manuscript may be submitted in any manner

1. Send one copy of the manuscript to the Editorial Board of Journal of East Asia and ASEAN Studies, Centre of Politics, Social and Area Studies, Faculty of Political Science, Sri Sattha Building, 3rd floor, room 314th, Ramkhamhaeng University, Ramkhamhaeng Rd, Hua Mak, Bang Kapi District, Bangkok 10240. Tel: 02-310-8497, 096-259-0036.

2. Email to eascram@gmail.com and uses email subjects as "Submission of the name of the manuscript Manuscript"

3. Make an online submission at https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index. The author must register to the website before submitting can be

done.

5. Citation and reference

1. Use the author-date citation system for in-text citation. Specify the author's name and publication year before or behind the cited text to state the originality. The page number can be specified if need be.

Author's name (Publication year, page number)
before the cited text.
McCartney & Phillips (2006, p. 498-499) .....
(Author's name, publication year, page number)
behind the cited text.
.....(McCartney & Phillips, 2006, p. 498-499)

2. Reference citation use APA (American Psychological Association) style. All the reference material used in the article should be sorted alphabetically under the Reference Section. Thai Language materials should go before English Language materials.

1. Books

Author name. (Publication year). **Book title**. Edition. Location: Publisher.

Huntington, S. (2003). **The Clash of Civilization and the Remaking of World Order**. New York: Simon & Schuster Paperbacks.

2. Journal

Author name. (Publication year). "Article Title." **Journal Title** Volume, Issue (Month): First page-Last page.

Chanrochanakit, P. (2011). "Deforming thai Politics As Read through Thai Contemporary Art." **Third Text** 25,4: 419-429.

3. Article from magazine or newspaper

Author name. (Publication year). "Article Title." **Magazine/Newspaper title** (Date Month) : Page.

Spring, A., & Earl, C. (2018). "Just not blond': How the diversity push is failing Australian fashion." **The Guardian: Australia Edition**. (22 May) : 8.

4. Article from website

Author name. (Publication year). **Article Title**. Retrieved date/month/ year from website URL

Smith, T., & Williams, B. M. (2019). **How to structure a dissertation**. Retrieved 20 January 2016 from https://www.scribbr.com/category/dissertation/

5. Thesis or dissertation

Author name. (Publication year). **Thesis/Dissertation Title**. (doctoral dissertation or master's thesis). Name of institution, Faculty, Degree.

Boroughs, B.B.S. (2010). **Social networking websites and voter turnout**. (Master's thesis). Georgetown University, Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences.

*** Note: All the submitted manuscripts must be prepared according to the provided guideline to be considered for publication. The author's guidelines and manuscript preparation are at https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index

Publication Ethics

Journal of East Asia and ASEAN Studies emphasizes publication ethics and set the following principle and ethic for all parties involved.

Authors

1. The submitted manuscript should not be published by any other publication or be considered by any other publication at the same time.

2. If the submitted manuscript contains quotations, paraphrasing, or summarizing from other people's work, the manuscript should be properly cited, either in-text or in the reference section. Above all, the manuscript must not be plagiarized work.

3. The submitted manuscripts must be prepared according to the provided guideline.

4. If the submitted manuscript involves the use of animals, participants, volunteers or contains sensitive information about the informant, the author must strictly adhere to applicable law and regulation. A letter of consent or approval from the relevant institution must be present when conducting research.

5. The author must assign the copyright of the submitted manuscript to the Journal of East Asia and ASEAN Studies before publication and agree not to submit the same manuscript to any other publisher after it was accepted.

6. The author must be an actual participant in the research or study discussed in the manuscript.

Editors and Editorial boards

1. The editor and editorial board must conduct a preliminary review of all received manuscripts to determine whether they meet the journal's criteria and scope. Additionally, the manuscripts must undergo a quality control process prior to publication.

2. The editor and editorial board must review all received manuscripts without biased or prejudice against authors' ethnicity, religion, gender, political view, and affiliated institution.

3. The editor and editorial board should be disinterested in financial gain or claiming the manuscripts as their own when dealing with authors and reviewers.

4. The editor and editorial board must not obstruct, alter, or intervene in information exchanging between authors and reviewers.

5. The editor and editorial board must strictly follow the journal's procedure.

Reviewers

1. Reviewers should be disinterested when dealing with authors. The review must based on the quality of the manuscripts, academic principle, and reason, without biased or prejudice against the authors.

2. Reviewers must be subject matter experts in the field regarding the manuscripts.

3. Reviewers must not seek any gain from the manuscripts they review; using any portion of the information in the manuscripts for personal gain is prohibited without the authors' written consent and editorial board approval.

Subscription Form for the Journal of East Asia and ASEAN Studies,
Centre of Politics, Social and Area Studies,
Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Date.....

N a m e.....S u r n a m e.....

Address.....

Tel.....Fax.....

I/We would like to subscribe to the journal for:

☐ Bi-Annually 2 Issues 360 BTH Start.....

☐ 2 Year 4 Issues 700 BTH Start.....

☐ 3 Year 6 Issues 1,000 BTH Start.....

☐ Cash

☐ Transfer to account TMB Bank Public Company Limited Ramkhamhaeng Branch: Account Name: Centre of Politics, Social and Area Studies. RU. No. 15-6216-50-25

Signature.....

Date...../...../.....

Please send this form and your payment confirmation to

Centre of Politics, Social and Area Studies, Faculty of Political Science,
Ramkhamhaeng University, Huamak, Bangkapi, Bangkok, 10240
Tel: 02-310-8497 , 096-259-0036 Email: eascram@gmail.com
Website: https://so01.tci-thaijo.org/index.php/eascramJ/index